

*0: EK
*1: 2011-2012
*2: 36
*3: WordXP
*4: 36ste vergadering
*5: Dinsdag 3 juli 2012
*6: 10.15 uur
**

Voorzitter: Fred de Graaf

Tegenwoordig zijn 73 leden, te weten:

Backer, Barth, Beckers, Beuving, Van Bijsterveld, De Boer, Van Boxtel, Brinkman, Bröcker, Broekers-Knol, Van Dijk, Dupuis, Duthler, Elzinga, Engels, Essers, Ester, Faber-van de Klashorst, Flierman, Franken, Frijters-Klijnen, Ganzevoort, Fred de Graaf, Machiel de Graaf, Thom de Graaf, Marcel de Graaff, De Grave, Hermans, Hoekstra, Holdijk, Ter Horst, Huijbregts-Schiedon, Van Kappen, Klever, Kneppers-Heijnert, Knip, Koffeman, Koole, Kox, Kuiper, De Lange, Van der Linden, Lokin-Sassen, Martens, Meurs, Nagel, Noten, Popken, Postema, Putters, Quik-Schuijt, Reuten, Van Rey, Reynaers, Ruers, Schaap, Scholten, Schouwenaar, Schrijver, Sent, Smaling, Sörensen, Van Strien, Strik, Swagerman, Sylvester, Terpstra, Thissen, Vliegthart, Vlietstra, Vos, De Vries en De Vries-Leggedoor,

en mevrouw Spies, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer Opstelten, minister van Veiligheid en Justitie, de heer De Jager, minister van Financiën, en de heer Weekers, staatssecretaris van Financiën.

**

*N

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Slagter-Roukema, wegens bezigheden elders;

Linthorst, wegens ziekte.

**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

*B

!Herziening gerechtelijke kaart!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de rechterlijke indeling, de Wet op de rechterlijke organisatie en diverse andere wetten in verband met de vermindering van het aantal arrondissementen en ressorten (Wet herziening gerechtelijke kaart) (32891).

De **voorzitter**: Ik heet de minister van Veiligheid en Justitie voor de tweede dag in successie van

harte welkom in de Eerste Kamer en wederom tot laat in de avond, naar ik heb mogen vernemen.
**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Voorzitter. Het wetsvoorstel dat wij hier vandaag bespreken, beoogt de kwaliteit van de rechtspraak en de slagvaardigheid van de rechterlijke organisatie te verbeteren door het aantal arrondissementen en ressorten te verminderen en in verband daarmee wijzigingen aan te brengen in de bestuurlijke organisatie van de gerechten. Onder meer wordt voorgesteld:

- het aantal arrondissementen te verminderen tot tien;
- het aantal gerechtshoven te verminderen tot vier;
- de bestuurlijke inrichting van de rechtbanken en gerechtshoven te verstevigen door de gerechtsbesturen kleiner te maken en de regel af te schaffen dat sectorvoorzitters van rechtswege lid zijn van het gerechtsbestuur.

Tevens wordt voorgesteld om voor de zaaksverdeling binnen het arrondissement en binnen het ressort een afzonderlijk instrument in het leven te roepen: het zaaksverdelingsreglement. Het zaaksverdelingsreglement wordt op lokaal niveau -- door het betreffende gerechtsbestuur -- vastgesteld, maar behoeft de instemming van de Raad voor de rechtspraak. Aan de minister van Veiligheid en Justitie wordt de bevoegdheid toegekend om aan de Kroon een voordracht te doen tot vernietiging van de instemmingsbeslissing van de Raad voor de rechtspraak.

Inmiddels heeft tussen deze Kamer en de minister een uitvoerige schriftelijke gedachtewisseling plaatsgevonden over dit wetsvoorstel. Van de zijde van de Kamer zijn veel kritische vragen aan de minister voorgelegd en de minister heeft daarop met vele pagina's tekst gereageerd. Lang niet altijd bevatte de reactie van de minister een werkelijk antwoord op de gestelde vragen. Dat is niet alleen onbevredigend voor de vragenstellers, maar ook voor de talrijke zeer betrokken en geïnteresseerde burgers -- waaronder rechters en gerechtsambtenaren -- die de behandeling van dit wetsvoorstel op de voet volgen en veel verwachten van de antwoorden van de minister op vragen van leden van het parlement. Een van die betrokken burgers reageerde per mail als volgt: "Zo veel woorden om inhoudelijk helemaal niets te zeggen. Dat moet voor jullie, die wel moeite doen voor de inhoud, toch behoorlijk frustrerend zijn."

Onbevredigend is het tot dusver wel, maar de minister krijgt vandaag een herkansing om te laten zien dat hij de vragen en zorgen van deze Kamer -- ook die van de oppositie! -- serieus neemt. Daarmee bewijst de minister tevens een dienst aan al die betrokkenen in de rechtspraak en andere geïnteresseerde burgers die uitzien naar duidelijke antwoorden over mogelijke gevolgen van dit wetsvoorstel voor de praktijk en dan met name

voor de kwaliteit van de rechtspraak en de toegankelijkheid van de rechtspraak voor de burger.

Dit wetsvoorstel leidt tot schaalvergroting binnen de rechtspraak en dat is ook expliciet de bedoeling van de regering. De PvdA-fractie deelt de opvatting dat het, om ook in de toekomst goede rechtspraak te kunnen waarborgen, noodzakelijk is, te beschikken over gerechten met voldoende substantie. Te kleine gerechten zijn kwetsbaar in het primaire proces en in de bedrijfsvoering. Maar de regering lijkt de categorie -- te -- kleine gerechten wel erg op te rekken. Ongemerkt worden daaronder ook geschaard in de huidige situatie goed functionerende middelgrote rechtbanken. Voorts lijkt de regering onvoldoende oog te hebben voor het feit dat schaalvergroting geen garantie is voor goed functionerende gerechten en dat een grotere schaal juist bepaalde risico's en kwetsbaarheden met zich kan brengen. Ik denk hierbij aan het risico van slechtere bestuurbaarheid, het risico van bureaucratisering en inefficiëntie en het risico van te grote afstand tot de rechtzoekende en daarmee onvoldoende toegankelijkheid van de rechtspraak voor de burger. We hebben in het recente verleden gezien dat enkele grote rechtbanken kampten met forse achterstanden in het afhandelen van zaken, terwijl een aantal minder grote rechtbanken die nu door de minister als te klein worden aangeduid, zeer efficiënt en effectief hun eigen zaken afhandelden en zelfs meehielpen de achterstanden van grotere rechtbanken weg te werken. Hoe kan de minister dit rijmen met zijn streven naar schaalvergroting? En meer concreet: hoe kan het zijn dat de minister blijft volhouden dat een arrondissement Overijssel een te geringe omvang zou hebben en te kwetsbaar zou zijn, terwijl de huidige rechtbanken Almelo en Zwolle juist tot de meest efficiënte rechtbanken van Nederland behoren en goed tot zeer goed scoren bij klanttevredenheidsonderzoeken? Waarom is gezien dat goede functioneren van beide rechtbanken het samenvoegen van Zwolle en Almelo tot een rechtbank Overijssel niet een voldoende vorm van schaalvergroting? Waarom vasthouden aan het voornemen een megarechtbank Oost-Nederland te creëren, terwijl evenzeer twee rechtbanken met een meer logische en natuurlijke omvang zouden kunnen ontstaan langs de lijnen van de provinciegrenzen Overijssel en Gelderland? Waarom vasthouden aan het voornemen een megarechtbank Oost-Nederland te creëren, terwijl dat onder de rechters en de gerechtsambtenaren van de rechtbanken Arnhem, Zutphen, Almelo en Zwolle-Lelystad geen enkel draagvlak heeft? Waarom vasthouden aan het voornemen een megarechtbank Oost-Nederland te creëren, terwijl dit zal "leiden tot een te grote verschraving van het regionale zakenaanbod en een te grote afstand van de rechtspraak tot de rechtzoekende"?

De minister herkent in deze laatste formulering wellicht zijn eigen woorden uit de memorie van antwoord in reactie op de vraag van de CDA-fractie of Nederland niet zou kunnen worden opgeknipt in vijf of zes arrondissementen. Ik herhaal nog eens het antwoord van de minister

op die vraag van de CDA-fractie: "Als ik de vragen van de leden van de fractie van het CDA aldus mag begrijpen dat zij vragen of het grondgebied van Nederland (...) kan worden opgeknipt in vijf of zes arrondissementen, is het antwoord daarop dus ontkennend. Dit zou op dit moment leiden tot een te grote verschraving van het regionale zakenaanbod en een te grote afstand van de rechtspraak tot de rechtzoekende. Dit past niet in mijn opvatting dat de rechtspraak, zeker in de veel voorkomende zaken, dicht bij de rechtzoekende burger moet staan."

Als Nederland in zes arrondissementen zou worden verdeeld, zouden er zes arrondissementen van ongeveer de omvang van Oost-Nederland ontstaan. De PvdA-fractie heeft in het nader verslag aan de minister gevraagd: "Indien dit onwenselijk is voor de rest van Nederland, is dit toch ook onwenselijk voor Oost-Nederland?" De minister heeft in de nadere memorie van antwoord deze vraag afgedaan met de enkele ontkenning dat de omvang van het voorgestelde arrondissement Oost-Nederland verschraving van het regionale zakenaanbod en een te grote afstand van de rechtspraak tot de rechtzoekende tot gevolg zou hebben. Daarom vraag ik hem nu: waarom zou een verdeling van Nederland in zes arrondissementen voor de overige vijf arrondissementen wel leiden tot verschraving van het regionale zakenaanbod en een te grote afstand van de rechtspraak tot de rechtzoekende en waarom zou daar bij het zesde arrondissement, namelijk Oost-Nederland, geen sprake van zijn?

De minister heeft tot dusver een kritische ondergrens van schaalvergroting gehanteerd van 100 fte rechters. Een rechtbank die daar -- net -- niet onder zou vallen zou te kwetsbaar zijn. De minister hanteert daarbij een benadering die erg zwart-wit is, alsof hier sprake is van een mathematische vraag waarop slechts één antwoord bestaat. In reactie op de schriftelijke vraag van de PvdA-fractie naar de kritische bovengrens van schaalvergroting hanteert de minister een veel minder exacte benadering. Voor een dergelijke bovengrens bestaat geen eenduidige norm, zo antwoordde de minister. Daar heeft hij gelijk in, maar het zou fair zijn als de minister zou erkennen dat ook de ondergrens niet eenduidig is. In reactie op kritische opmerkingen in het advies van de Raad van State over de omvang van Oost-Nederland, heeft de minister wel de relativerende opmerking gemaakt dat elke indeling tot op zekere hoogte arbitrair is. Zo is het! En dat betekent dat de indeling niet meer en niet minder is dan een keuze die gemaakt wordt, in plaats van het resultaat van toepassing van exacte wetenschap. De minister kan kiezen voor een gematigde schaalvergroting in Overijssel, die door middel van een fusie van twee goed functionerende rechtbanken leidt tot een rechtbank Overijssel met een natuurlijke omvang alsmede een acceptabele fysieke afstand tot de burgers en met draagvlak onder de rechters en gerechtsambtenaren. Of kiest hij voor de vorming van een megarechtbank Oost-Nederland die, zoals de minister het zelf eufemistisch heeft uitgedrukt, een uitdaging vormt en bijzondere aandacht

behoeft, met risico's, zoals ook door de minister is erkend, op het gebied van bestuurbaarheid en toegankelijkheid en zonder draagvlak onder de rechters en gerechtsambtenaren? Aan welke kant van het risico gaat de minister staan? Neemt hij het risico dat indien de megarechtbank Oost-Nederland log, slecht toegankelijk en/of inefficiënt blijkt te zijn, deze in de toekomst zal moeten worden opgesplitst? Daarbij dient bedacht te worden dat in dit wetsvoorstel -- in tegenstelling tot de wetsvoorstellen inzake de nationale politie -- niet eens voorzien is in de mogelijkheid van toekomstige opsplitsing! Of neemt de minister het risico dat een rechtbank met gematigder omvang, de rechtbank Overijssel, bij gebleken onvoldoende slagkracht alsnog moet worden opgeschaald en er dus eigenlijk een schaalvergroting in twee fasen heeft plaatsgevonden? Ik kan melden dat ik overweeg over dit onderwerp een motie in te dienen.

Een ander onderwerp waarover de PvdA-fractie zich zorgen maakt in het kader van dit wetsvoorstel, is de zaaksverdeling in strafzaken en dan met name de rol van het openbaar ministerie en de Raad voor de rechtspraak. De PvdA-fractie en de minister zijn het over de theorie van de verdeling van strafzaken roerend eens. De minister heeft dat in de memorie van antwoord aldus geformuleerd: "Bij de totstandkoming van de zaaksverdelingsreglementen dient het bestuur van een rechtbank, voor zover het betreft de onderdelen die betrekking hebben op strafzaken, de hoofdofficier van justitie in de gelegenheid te stellen zijn zienswijze naar voren te brengen. De achtergrond van deze bepaling is dat er vanuit het openbaar ministerie, mede in het licht van een deskundige behandeling van zaken en een efficiënte bedrijfsvoering, belangen bestaan ten aanzien van de verdeling van deze zaken. Deze belangen moeten door het bestuur betrokken worden bij de besluitvorming rond de zaaksverdeling. Met de leden van de PvdA-fractie ben ik van mening dat bij de uiteindelijke besluitvorming, die bij het gerechtsbestuur ligt, de eisen van een goede bedrijfsvoering weliswaar dienen mee te wegen, maar nimmer voor kunnen gaan op het belang van de kwaliteit of toegankelijkheid van de rechtspraak."

In het nader verslag hebben wij de minister vragen gesteld over een convenant dat in februari jongstleden is gesloten tussen het College van procureurs-generaal en de Raad voor de rechtspraak over de verdeling van zaken van het Landelijk Parket en het Functioneel Parket. In dat convenant is niet alleen bepaald welke zaken van het Landelijk Parket en het Functioneel Parket zullen worden behandeld bij de vier in het voorliggende wetsvoorstel aangewezen gespecialiseerde rechtbanken, maar is ook bepaald in welke zittingsplaatsen van de vier rechtbanken deze zaken behandeld zullen worden. En dat laatste, het bepalen op welke locatie de betreffende zaken behandeld gaan worden, is een zaaksverdelingskwestie waarover, zoals de minister zo fraai uiteen heeft gezet in de memorie van antwoord, het gerechtsbestuur gaat.

Op de vraag van de PvdA-fractie in het nader verslag of het College van procureurs-generaal en de Raad voor de rechtspraak met het sluiten van dit convenant op de stoel van de vier gerechtsbesturen in oprichting zijn gaan zitten, heeft de minister onder meer geantwoord. "Met het vaststellen van het reglement als bedoeld in het nieuwe artikel 139b Wet RO is nog niet gezegd in welke zittingsplaats van de betreffende rechtbanken de zaken op terechtzitting zullen worden behandeld."

Maar in het convenant staat toch echt: "Vanuit de bevoegdheid die het College van procureurs-generaal heeft op grond van artikel 139b van de Wet op de rechterlijke organisatie zoals deze luidt na inwerkingtreding van de Wet herziening gerechtelijke kaart, heeft het College ervoor gekozen de zaken van het Landelijk Parket en Functioneel Parket die vallen onder het voorliggende reglement, te behandelen in de zittingsplaats Amsterdam van de rechtbank Amsterdam, de zittingsplaats 's-Hertogenbosch van de rechtbank Oost-Brabant, de zittingsplaats Zwolle van de rechtbank Oost-Nederland en de zittingsplaats Rotterdam van de rechtbank Rotterdam."

Dus vraag ik de minister waarom hij meent dat met het vaststellen van dit convenant nog niet is gezegd in welke zittingsplaats van de betreffende rechtbanken de zaken op zitting worden behandeld. En ook stel ik nogmaals de vraag aan de minister of het College van procureurs-generaal en de Raad voor de rechtspraak met dit onderdeel van het convenant op de stoel van de gerechtsbesturen in oprichting zijn gaan zitten.

Voorzitter. Tot slot wil de PvdA-fractie stilstaan bij het risico dat na eventuele invoering van dit wetsvoorstel de spanning tussen kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van de rechtspraak verder zal toenemen. Recent en minder recent zijn er diverse publicaties verschenen waarin aandacht wordt gevraagd voor de steeds maar groeiende productiedruk op rechters en het risico dat daardoor de kwaliteit van de rechtspraak in gevaar komt. Een aantal jaren geleden uitte advocaat-generaal Huydecoper in een lezing zijn zorgen op dit punt al als volgt: "dat de nadruk die (...) op het belang van snelle afdoening wordt gelegd en de daaraan inherente kans dat datgene waar het werkelijk om gaat -- dat partijen hun zaak volledig kunnen presenteren en daarover een eerlijk en bezonnen oordeel kunnen krijgen -- daardoor niet de prioriteit krijgt die dát belang toch onmiskenbaar behoort te krijgen".

En zeer recent heeft Fokkens, procureur-generaal van het parket bij de Hoge Raad, in het jaarverslag van de Hoge Raad zich aldus uitgesproken: "Maar die goede rechtspraak houden we niet zonder aandacht en zorg voor kwaliteit en die is er, vind ik, onvoldoende. Jarenlang is er te weinig geld uitgetrokken om de rechter de taken die hem worden toebedeeld naar behoren te laten uitvoeren. De situatie wordt nijpender, want wat dreigt is een combinatie van te hoge werkdruk met het gevoel dat je als rechter je werk niet kunt doen zoals je vindt dat je dat zou moeten doen. Dat is

demotiverend voor de mensen die met zoveel toewijding en inzet dit vak beoefenen. Het rechterschap is een prachtig beroep, maar dat moet het wel blijven. Van rechters die ik goed ken en van wie ik weet dat ze veel werk aankunnen, hoor ik over een almaar oplopende en inmiddels onverantwoorde werkdruk."

Veel rechters vrezen dat na invoering van het voorliggende wetsvoorstel met grotere arrondissementen en gerechtsbesturen op grotere afstand, nog meer dan nu al het geval is eenzijdig de nadruk zal worden gelegd op de kwantitatieve output en de productiedruk op rechters verder zal toenemen. In de nadere memorie van antwoord heeft de minister allereerst te kennen gegeven het terecht te vinden dat aandacht wordt gevraagd voor het spanningsveld tussen productienormen en de inhoudelijke kwaliteit van de rechtspraak. Volgens de minister reikt de herzieningsoperatie, met de kwaliteitsslag die daarbij voor ogen staat, verder dan het opschalen van gerechten en een nieuwe bestuurlijke organisatie. De herinrichting van de rechterlijke organisatie werkt als katalysator voor verdergaande kwaliteitsverbetering door innovaties binnen de rechterlijke macht, aldus de minister. De PvdA-fractie vindt dat dit weliswaar veelbelovend klinkt, maar toch nog erg abstract is. Ik vraag daarom de minister om concreet uiteen te zetten om welke kwaliteitsverbetering en welke innovaties het hierbij gaat en op welke wijze en in welk opzicht daarmee geholpen zijn diegenen binnen de rechterlijke macht die -- in de woorden van Huydecoper -- dat willen doen waar het werkelijk om gaat, namelijk dat partijen hun zaak volledig kunnen presenteren en daarover een eerlijk en bezonnen oordeel kunnen krijgen.

Wij zien het antwoord van de minister met belangstelling tegemoet!

*N

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. Toen ik nu bijna elf jaar geleden in deze Kamer aantrad als nieuw lid kreeg ik meteen een groot dossier op mijn bord: de herziening van het burgerlijk procesrecht en de invoering van de Raad voor de rechtspraak. Op 1 januari 2002 trad de wetswijziging in werking. Inmiddels ligt er wederom een voor de rechtspraak ingrijpend dossier op ons bord: de Wet herziening gerechtelijke kaart. De oude, vertrouwde rechterlijke indeling in vijf gerechtshoven sinds 1877 en negentien arrondissementen sinds 1934 gaat op de schop. Voorgesteld wordt om het aantal arrondissementen terug te brengen tot tien en het aantal ressorten tot vier. De gedachte achter de vermindering van het aantal arrondissementen en ressorten is om de kwaliteit van de rechtspraak op drie hoofdonderdelen te verbeteren: 1. de kwaliteit van de rechtspraak; 2. de kwaliteit van het bestuur en 3. de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

Maar dat is niet de enige overweging. Op pagina 5 van de memorie van toelichting zet de regering uiteen dat zij het van belang vindt dat er een volledige geografische congruentie tot stand komt tussen de regionale eenheden van de

eerstelijnsrechtspraak, de eerstelijnsprokuren en de te vormen nationale politie. Die volledige geografische congruentie wordt met name beoogd om een eenvoudiger, effectievere en efficiëntere samenwerking tussen de ketenpartners te bereiken op het terrein van de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten. In het voorlopig verslag is door de VVD-fractie gevraagd of het inderdaad zo is dat de plannen van het Openbaar Ministerie voor de regionalisering van de arrondissementsprokuren, die zijn uiteengezet in het rapport "Het OM verandert" van 2004, leidend zijn geweest voor de herziening van de gerechtelijke kaart, zie pagina 30 van de memorie van toelichting. De minister heeft daarop in de memorie van antwoord geantwoord dat dit niet het geval is, maar dat de plannen van het OM er wel bij betrokken zijn. Mijn fractie kan zich toch niet aan de indruk onttrekken dat het OM de koers heeft bepaald en wellicht nog steeds bepaalt. Ik kom daar nog op terug.

Het zal niemand zijn ontgaan dat het wetsvoorstel tot herziening van de gerechtelijke kaart in de afgelopen periode heel wat pennen en stemmen in beweging heeft gebracht. En dat is ook heel begrijpelijk, want per slot van rekening spreken wij over een van de drie onderdelen van de trias politica, namelijk de rechtsprekende macht. Die rechtsprekende macht dient onafhankelijk te zijn -- om die reden is de inrichting ervan met vele waarborgen omgeven -- toegankelijk en kwalitatief van hoog niveau. Zo'n rechterlijke macht hebben wij in Nederland. Nu kan men betogen dat een herziening van de gerechtelijke kaart een administratieve operatie is en geen gevaren met zich brengt voor de onafhankelijkheid en toegankelijkheid van de rechterlijke macht. Dat moge zo zijn, maar tegelijkertijd kan het resultaat van een administratieve operatie ingrijpende gevolgen hebben voor de mate waarin diezelfde onafhankelijkheid en toegankelijkheid overeind blijft. Ongemerkt zou de balans kunnen doorslaan van een in naam wel onafhankelijke rechterlijke macht, in de zin dat er geen interventies van "hogerhand" plaatsvinden in individuele rechtszaken, maar vanwege de strakke inbedding op bestuurlijk niveau en qua bedrijfsvoering een in feite sterk gebonden rechterlijke macht.

Voorzitter. Het is vanuit die bezorgdheid dat ik vandaag namens de VVD-fractie tijdens dit plenaire debat, na de uitvoerige schriftelijke voorbereiding van het wetsvoorstel, nog enkele dringende aangelegenheden onder de aandacht van de minister wil brengen.

Ik zal drie hoofdonderwerpen aan de orde stellen: 1. de organisatie van de rechtspraak en de rol en positie van de Raad voor de rechtspraak daarin; 2. het arrondissement Oost-Nederland en 3. parlementaire betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor de rechtspraak.

Allereerst de organisatie van de rechtspraak en de rol en positie van de Raad voor de rechtspraak daarin. Er zit een wereld van verschil tussen de 19de-eeuwse magistraat die ongehaast in de stilte van zijn werkkamer thuis uitspraken concipieert en de rechter die functioneert in de

nieuwe, voorgestelde structuur. Die 19de-eeuwse magistraat heeft allang zijn tijd gehad, die zou ook volstrekt niet passen in de eisen die in de huidige tijd aan de rechterlijke macht worden gesteld.

Als ik naar de voorgestelde, nieuwe structuur kijk dan zie ik een structuur die meer doet denken aan een groot bedrijf dan aan een organisatie als een onafhankelijke rechterlijke macht. Ik noem een paar grote lijnen. Er is een raad van bestuur, dat is de Raad voor de rechtspraak, en er is een handvol divisiedirecties, dat zijn de gerechtsbesturen. De divisiedirecties moeten ervoor zorgen dat de "targets", dat wil zeggen de productieafspraken, gehaald worden en zij moeten er tevens ondermeer voor zorgen dat het werk goed verdeeld wordt teneinde de medewerkers optimaal qua prestatieniveau te kunnen inzetten; dat zijn de zaaksverdelingsreglementen. De raad van bestuur, dat wil zeggen de Raad voor de rechtspraak, houdt onder meer greep op de organisatie doordat de Raad de budgetten aan de gerechten toekent en doordat de zaaksverdelingsreglementen en de bestuursreglementen van de divisiedirecties, inclusief de plaats waar de divisiedirectie haar zetel heeft, door de Raad goedgekeurd moeten worden. Daarnaast ondersteunt de Raad activiteiten ter ondersteuning van uniforme rechtstoepassing en het bevorderen van de juridische kwaliteit en ontwikkelt hij landelijke kwaliteitsprogramma's. Tot slot stelt de Raad de voordracht op voor de benoeming van de divisiedirecties. Dit is misschien niet helemaal een terechte voorstelling van zaken, maar het feit dat het recent benoemde lid van de Raad voor de rechtspraak met de titel CIO, chief information officer, wordt aangeduid, geeft wellicht aan dat de Raad voor de rechtspraak zich langzaam maar zeker in de zojuist beschreven richting beweegt. Is dat zorgelijk? Ja en nee.

Nee, omdat de rechterlijke macht, de rechtspraak, een professionele organisatie moet zijn die op kwalitatief hoog niveau, effectief en efficiënt in de moderne maatschappij moet kunnen functioneren. Daarvoor is een centraal aangestuurde organisatie nodig die ervoor zorgt dat er niet op microniveau, dat wil zeggen op het niveau van de gerechten, bijvoorbeeld ICT en de inning van griffiegelden geregeld moeten worden. Dat kan beter en efficiënter centraal geregeld worden via spir-it en het Landelijk Dienstencentrum.

Ja, het is zorgelijk omdat de vraag gesteld kan worden in hoeverre de rechtspraak nog werkelijk in volle omvang de onafhankelijke rechterlijke macht van de trias politica is wanneer de rechtspraak zo sterk "in de touwen" wordt gehouden via eisen van bedrijfsvoering en het nieuwe bestuursmodel. De VVD-fractie heeft het al eerder naar voren gebracht, tijdens het plenaire debat op 10 mei vorig jaar over de Evaluatiewet modernisering rechterlijke organisatie en tot tweemaal toe bij de schriftelijke inbreng over het voorliggende wetsvoorstel: de vrees voor managers -- wellicht zelfs boekhouders -- aan de macht in de rechtspraak. Managers aan de macht in de rechtspraak vormen naar het oordeel van mijn

fractie een bedreiging voor de onafhankelijke rechterlijke macht. Deelt de minister die opvatting? Welke waarborgen kan de minister geven om ervoor te zorgen dat de rechter werkelijk in onafhankelijkheid zoals bedoeld in de Grondwet recht kan blijven spreken, ook in de nieuwe structuur, zonder op de vingers getikt te worden door managementeisen afkomstig van de Raad voor de rechtspraak of sowieso zonder op de vingers getikt te worden door de Raad voor de rechtspraak? De Raad voor de rechtspraak is ooit, bij de instelling ervan, bedoeld als faciliterend voor de rechtspraak. Het voorliggende wetsvoorstel gaat verder dan die faciliterende rol. Ik wijs onder andere op de zaaksverdelingsreglementen en bestuursreglementen die de goedkeuring van de Raad behoeven. Daarbij roept mijn fractie nogmaals in herinnering dat de Raad een dualistische positie heeft, namelijk niet alleen een orgaan sui generis in de rechterlijke organisatie maar ook een orgaan dat een nauwe band heeft met de minister vanwege gedeelde bevoegdheden en een zekere gezagsverhouding tussen de minister en de Raad. Juist vanwege die laatste positie kan niet genoeg benadrukt worden dat de minister de Raad niet kan en mag gebruiken om beleid in gang te zetten of uit te voeren waardoor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht zou kunnen worden aangetast. Kan de minister toezeggen dat hij dit uitgangspunt onverkort steeds als toetssteen in zijn contacten met de Raad zal gebruiken?

Mijn tweede punt betreft het arrondissement Oost-Nederland. Het geplande arrondissement Oost-Nederland, als resultaat van de motie-Heerts c.s. in de Tweede Kamer, heeft een buitengewoon grote omvang. Ook de minister ziet in dat de omvang van dit arrondissement eigenlijk te groot is, want er wordt voor het gerechtsbestuur van dit arrondissement vooralsnog tijdelijk, maar wellicht zelfs permanent zo maak ik op uit de nadere memorie van antwoord, in een vierde bestuurder voorzien en bovendien wordt dit arrondissement al na drie jaar geëvalueerd in plaats van de voor de hele gerechtelijke kaart voorziene evaluatie na vijf jaar.

Volgens gegevens van de Raad voor de rechtspraak over het aantal fte's van rechters en overige medewerkers doorberekend in de situatie van de herziening van de gerechtelijke kaart per ultimo 2011 bedraagt het aantal rechters voor Oost-Nederland 242 fte, het aantal overige medewerkers 869 fte, zodat er een totaal aan fte is van 1111. Dat is aanmerkelijk groter dan welk ander arrondissement dan ook. Het naast grote arrondissement is Amsterdam met in totaal 949 fte. Ik roep nog maar weer eens het rapport van april 2007 van het SCP en de Raad voor de rechtspraak in herinnering "Rechtspraak: productiviteit in perspectief". Dit rapport geeft aan dat de productiviteit van gerechten afneemt naar mate de schaalgrootte toeneemt ten opzichte van de ideale omvang. In de nadere memorie van antwoord schrijft de minister op een vraag van de VVD-fractie daarover dat hij bij de evaluatie van Oost-Nederland kwaliteit, toegankelijkheid en doorlooptijden mede zal beoordelen in de context

van de grootte van het arrondissement. Betekent dit dat bijvoorbeeld de kwaliteit wel wat minder kan zijn omdat het arrondissement nu eenmaal heel groot is? Bij de evaluatie zullen ook de gevolgen voor de regionale eenheden van de nationale politie moeten worden betrokken, zo schrijft de minister. Wat betekent de uitkomst van de evaluatie derhalve voor de indeling van de nationale politie? Stel dat de uitkomst is dat het arrondissement Oost-Nederland te groot is en opsplitsing de voorkeur verdient, gaat dat dan ook gebeuren? Heeft een eventuele splitsing niet tot gevolg dat er meer op het spel staat? Namelijk de indeling van andere gerechten op de gerechtelijke kaart en de indeling van de regionale eenheden van de nationale politie. Moet dan bijvoorbeeld een andere splitsing worden gemaakt, in de zin dat Zwolle-Lelystad bij Zwolle komt en dat deze beide worden samen gevoegd met Almelo, totaal 134 fte rechters, en Zutphen met Arnhem, totaal 151 fte rechters. Maar dan is het arrondissement Utrecht weer aan de kleine kant, totaal 114 fte rechters, ter vergelijking Oost-Brabant heeft 117 fte rechters. En nogmaals, wat betekent dit voor de indeling van de nationale politie. Kortom, voorzitter, wordt ons met de evaluatie van Oost-Nederland niet een fopspeen voorgesteld? Ik kan mij dat nauwelijks voorstellen. Kan de minister bevestigen dat er geen sprake is van een fopspeen?

Kan de minister klip-en-klaar toezeggen dat, wanneer de uitkomst van de evaluatie betekent dat Oost-Nederland eigenlijk zou moeten worden opgesplitst, de minister daaraan gevolg geeft ook al zou dit betekenen dat dit consequenties heeft voor de overige indeling van de gerechtelijke kaart en de regionale indeling van de nationale politie? Kan de minister toezeggen dat de evaluatie van Oost-Nederland objectief zal zijn en niet belast met eventuele vervolproblemen, mocht de evaluatie als uitkomst hebben dat Oost-Nederland te groot is.

Tot slot, voorzitter, de parlementaire betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor de rechtspraak. In de memorie van toelichting worden 32 zittingsplaatsen genoemd. Inmiddels hebben wij een afschrift ontvangen van het concept Besluit zittingsplaatsen gerechten. Ook na vele indringende vragen daarover houdt de minister vast aan een voorhang-AMvB in plaats van het vastleggen van de zittingsplaatsen bij wet. Mijn fractie is daar geen voorstander van. Inmiddels hebben wij tevens ontvangen de afspraken tussen het College van procureurs-generaal en de Raad voor de rechtspraak over de verdeling van zaken van het Landelijk parket en het Functioneel Parket. De vertegenwoordiger van de PvdA sprak daar ook al over. Uit deze afspraken blijkt dat de strafzaken die niet door het Landelijk Parket of het Functioneel Parket behandeld worden, op maximaal 20 zittingsplaatsen behandeld zullen worden, namelijk de huidige arrondissementshoofdplaatsen en Lelystad. Politierechterzaken en overlastzaken met een bijzondere lokale relevantie zullen incidenteel op de overige 12 zittingsplaatsen behandeld worden. Moeten wij hieruit afleiden dat de reductie van 32 naar 20 zittingsplaatsen, ook voor niet-strafzaken, slechts een kwestie van tijd is en dat

om die reden gekozen is voor een voorhang-AMvB in plaats van wettelijke inbedding? Dat zou inderdaad betekenen dat het OM een niet te onderschatten rol speelt bij het vaststellen van de gerechtelijke kaart.

Een ander punt betreft het College van Afgevaardigden. De VVD-fractie is verheugd dat de minister in de nadere memorie van antwoord heeft toegezegd dat eventuele beslissingen over het College van Afgevaardigden worden opgeschort tot na de evaluatie over vijf jaar. Juist in het nieuwe bestuursmodel is naar de mening van de VVD-fractie een belangrijke rol weggelegd voor het College van Afgevaardigden. Kan de minister aan zijn reeds gedane toezegging de toezegging toevoegen dat de bepaling in het wetsvoorstel waarmee het College wordt opgeheven in de wet wordt geschrapt als bij de evaluatie over vijf jaar het College positief wordt geëvalueerd?

Voorzitter. Ik rond af. Wanneer het voorliggende wetsvoorstel tot wet wordt en wanneer het wetsvoorstel nationale politie tot wet wordt, worden er drie geconcentreerde, gecentraliseerde machtsblokken in Nederland tot stand gebracht met alle drie een tot op zekere hoogte vergelijkbare structuur: rechterlijke macht - met uitzondering van de Hoge Raad -- openbaar ministerie en nationale politie. Enerzijds kan dit betekenen dat zicht op en controle door het parlement van deze machtsblokken eenvoudiger wordt omdat de structuur transparanter is, anderzijds kan het betekenen dat de checks-and-balances intern in de verschillende machtsblokken te zeer ontbreken waardoor mogelijk ongewenste situaties kunnen ontstaan die vervolgens weer moeilijk gecorrigeerd blijken te kunnen worden. Evaluatie is derhalve van groot belang. In de nadere memorie van antwoord worden al enkele punten genoemd die in ieder geval bij de evaluatie zullen worden betrokken: voortvarendheid van de rechtspraak, het nieuwe stelsel van zittingsplaatsen, artikel 2 en 9 Strafvordering, het College van Afgevaardigden, de coördinatie van de driehoek in relatie tot prestaties in de strafrechtketen. Nog belangrijker is naar mijn mening dat het parlement, Tweede en Eerste Kamer, de vinger blijvend aan de pols houdt. Om die reden lijkt het mij een goede gedachte om jaarlijks in deze Kamer, naar aanleiding van de jaarverslagen van onder andere de Raad voor de rechtspraak, een debat te houden over het functioneren van de rechtsstaat. Voorkomen moet worden dat een ieder pas goed wordt wakker geschud als de Algemene Rekenkamer met een rapport als "Prestaties in de strafrechtketen" komt.

Voorzitter, wij wachten met belangstelling de beantwoording van onze vragen door de minister af.

*N

De heer **Hoekstra** (CDA): Voorzitter. Goede rechtspraak is een van de meest waardevolle dingen die we in Nederland hebben. Zo waardevol, dat die waarde niet in geld is uit te drukken. De heer Koole heeft er gisteren terecht op gewezen dat

wij ons moeten beperken bij het gebruik van het Engels, maar ik denk dat Engelsen zouden zeggen "priceless". Of er een echt goede Nederlandse vertaling voor is, weet ik niet zeker, maar ik denk dat het zoiets is als "onschatbaar".

Dat betekent niet dat de kosten van de rechtspraak er niet toe doen, maar het betekent wel dat bij de rechtspraak de kosten van ondergeschikt belang zijn aan de kwaliteit. Dit is een belangrijk uitgangspunt. Dit is een belangrijk uitgangspunt voor het debat dat wij hier vandaag voeren, want het betekent dat wij de gerechtelijke kaart dus alleen zouden willen herzien, als wij denken dat de rechtspraak er daarmee significant beter op wordt. Of -- en dat is misschien een tweede mogelijkheid -- als je gelooft dat de kwaliteit tenminste op hetzelfde niveau blijft, maar er grote andere voordelen aan zitten bijvoorbeeld in financiële zin. Maar de lat ligt daarbij hoog. Die moet daarbij hoog liggen.

Wij hebben als Kamer veel, heel veel aandacht aan dit dossier besteed. Als ik het me goed herinner, dateert het eerste overleg met de minister zelfs van voor het moment waarop de Tweede Kamer zich over het wetsvoorstel heeft gebogen. Daarna is het wetsvoorstel ons bezig blijven houden. Het belang van dit wetsvoorstel voor de rechtspraak rechtvaardigt dat ook. Tegelijkertijd is het niet zinvol om alle elementen van de discussie, zoals wij die in de schriftelijke rondes hebben gewisseld, in volle glorie te herhalen. Ik doe daarom een poging mij te beperken.

Ten eerste wil ik het hebben over de schaal en specialisatie. Dat de gerechtelijke kaart voor verbetering vatbaar is, daar zijn naar mijn indruk ook de tegenstanders van dit wetsvoorstel het over eens. Dat dit wetsvoorstel op zichzelf ook een verbetering is, is ook de mening van mijn fractie. Maar we moeten eerlijk zijn. We moeten erkennen dat een deel van de bewijzen van de opbrengsten, materieel en immaterieel, ergens in de toekomst op ons liggen te wachten. De minister heeft bij herhaling betoogd dat juridische specialisatie een belangrijke aanjager is van schaalvergroting. Als je naar het juridische deel van de maatschappij kijkt, klinkt dat logisch. Je ziet die specialisatie overal en je ziet nauwelijks meer dat advocaten een algemene praktijk hebben, waar dat vroeger veel gebruikelijker was. De vraag is vervolgens: op welk moment is het punt van die schaal bereikt? Wanneer gaat "niet genoeg" over in "genoeg schaal"? Hoeveel zaken heb je aan de vraagzijde nodig om van voldoende massa te kunnen spreken? Hoe groot moet de pool van gespecialiseerde rechters zijn om een kwalitatief goede behandeling te kunnen waarborgen? Aan de ene kant is er het waarborgen van de goede kwaliteit en aan de andere kant moeten wij voorkomen dat een groot gedeelte van de rechters zit opgesloten op een plek waar zij eigenlijk geen werk hebben.

Friesland en Groningen samen? Kennelijk nog steeds te weinig schaal. Overijssel alleen? Kennelijk nog steeds te weinig schaal. De oostkant van Noord-Brabant? Kennelijk wel voldoende schaal. Limburg alleen? Kennelijk wel voldoende

schaal. Wij kennen de getallen die zo-even zijn genoemd, maar wij vernemen graag nog iets specifieker wanneer onvoldoende schaal overgaat in voldoende schaal en waarom.

Ten tweede de congruentie. Dit is een woord waarvan je aanvankelijk niet meteen de betekenis weet, maar het klinkt logisch en voornaam. Als ik het goed begrepen heb, betekent het hier dat de geografische indeling van de gerechtelijke kaart nieuwe stijl en de geografische indeling van de nationale politie voor 100% op elkaar worden afgestemd. Dat klinkt heel erg logisch, maar die congruentie heeft in de dialoog over dit onderwerp toch een mate van vanzelfsprekendheid gekregen die mijn fractie niet geheel terecht lijkt. Waarom zou die strikte koppeling in alle beoogde regio's tot een optimum leiden? Laat ik specifieker zijn. Als je de getallen van de rechtspraak erbij pakt, dan zie je dat rechtbanken zich in meerderheid met civiele en bestuursrechtelijke aangelegenheden bezighouden en niet met het strafrecht. Mijn vraag is dan ook: waarom is die congruentie toch verheven tot geloofsartikel?

Ten derde en tot slot de grootste zorg van iedereen die zich met dit wetsvoorstel bezighoudt en dat is de regio Oost. Wij hebben daarover gisteren al met de minister van gedachten gewisseld in het kader van de nationale politie. Wij weten dat die met nadruk is gekoppeld aan de problematiek van de gerechtelijke kaart. Voor die rechtspraak spelen zeer specifieke zorgen. Het is belangrijk om die te adresseren. Als ik het goed begrepen heb, heeft de minister gezegd dat de rechtspraak in Oost niet verschaalt. Hij heeft ook gezegd dat de toegang tot de rechtspraak in Oost niet verschaalt. Dat is omdat het aantal locaties en het aantal rechters op die locaties in de toekomst op sterkte blijft. Kan de minister ieder van die punten nog een keer expliciet en glashelder aan de Kamer bevestigen?

Wij hebben allemaal kritische, gepassioneerde en ook zeer goed onderbouwde betogen van de juridische wereld over Oost gehoord. Daar was eigenlijk maar een probleem mee: zij waren niet 100% uni sono. Er waren grote voorstanders en grote tegenstanders en die hebben wij allemaal voorbij zien komen. Het minste dat wij nu moeten doen, is concluderen dat het van groot belang is dat de minister voor deze regio de komende periode meer doet dan over drie jaar evalueren. Hij moet een ingrijpender en nadrukkelijker wijze van monitoring kiezen. Als hij die gedachte met ons deelt, is mijn vraag hoe hij zich dat voorstelt.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): De heer Hoekstra zegt dat wij zowel voor als tegen Oost sterke verhalen hebben gekregen. Van welke zijde hebben wij dan pleidooien voor Oost-Nederland ontvangen? Waarschijnlijk heb ik die gemist, maar ik krijg die ook graag op mijn netvlies.

De heer **Hoekstra** (CDA): Ik kan mij er zelf in ieder geval twee herinneren. Het meest recente pleidooi werd gehouden tijdens het overleg dat wij met de

Raad voor de rechtspraak hebben gehad. Volgens mij is men in het zuidelijk deel van de regio Oost, in Gelderland, overwegend positief. Ik ben het overigens met collega Beuving eens dat de rechters in Overijssel in grote meerderheid -- niet voor 100% -- negatief zijn.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Wij hebben ook een brief ontvangen van de ondernemingsraden van alle vier de rechtbanken in Oost, dus Arnhem, Zutphen, Almelo en Zwolle. Die vier ondernemingsraden vertegenwoordigen de rechters en de gerechtsambtenaren van die vier rechtbanken. In een gezamenlijke brief hebben zij ons laten weten de vorming van de regio Oost-Nederland niet te steunen en te pleiten voor een opsplitsing langs de provinciegrenzen. Ik breng de heer Hoekstra ook nog onder de aandacht dat de Raad voor de rechtspraak in het eerste gesprek met de commissie heeft aangegeven dat Oost-Nederland nooit de eerste voorkeur van de raad is geweest. Men heeft zich naar mijn mening na het aannemen van de motie-Heerts/Teeven in de Tweede Kamer te snel en te pragmatisch bij de feiten neergelegd.

De heer **Hoekstra** (CDA): Mevrouw Beuving schetst exact het dilemma. Als ik mij goed herinner, heeft zij de Raad voor de rechtspraak nog vragen gesteld over de brief van de ondernemingsraden. Het ging erom dat de ondernemingsraden b zeggen, terwijl de Raad voor de rechtspraak mede namens de presidenten spreekt. Wij zijn het volledig met de PvdA eens dat dit een dilemma is. Los van de oplossing is het van cruciaal belang dat wij meer moeten doen dan over drie jaar terugkomen en evalueren. Mocht dit allemaal doorgaan, dan horen wij graag van de minister wat hij gaat doen op het gebied van monitoring.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): De heer Hoekstra heeft mij aan het eind van mijn betoog horen zeggen dat het mij een goed idee lijkt om jaarlijks een debat te houden over het functioneren van de rechtsstaat, waarbij ook problemen zoals die van Oost-Nederland betrokken kunnen worden. Hoe staat hij daar in principe tegenover? Hij hoeft nog niet meteen aan te geven of hij het daar voor 100% mee eens is.

De heer **Hoekstra** (CDA): Ik vind dat op zichzelf een charmante gedachte, maar ik wil graag nog iets beter begrijpen wat dat betekent. Als wij daartoe overgaan, moeten wij daarnaast organiseren dat de minister gaat monitoren. Het is niet voldoende dat er een keer per jaar gerapporteerd wordt.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Ik ben het met de heer Hoekstra eens dat er voldoende gegevens moeten zijn om een effectief debat te kunnen houden. Het jaarverslag van de Raad voor de rechtspraak en andere jaarverslagen zullen daarbij een rol moeten spelen.

De heer **Hoekstra** (CDA): Dat deel ik volledig met mevrouw Broekers.

Het samengaan van Rotterdam en Dordrecht: het gaat omdat het moet. Maar het gaat vermoedelijk niet helemaal vanzelf. Hetzelfde geldt straks voor Roermond en Maastricht, voor Haarlem en Alkmaar en voor Utrecht en Lelystad. Eerlijk gezegd begrijp ik dat. Ik begrijp dat dit moeilijke processen zijn. Zelfs dit soort semifusies, waarbij beide locaties blijven bestaan zoals de minister ons met nadruk heeft verzekerd, is ingewikkeld. Maar de rechtbanken in de andere regio's hebben het nog betrekkelijk eenvoudig. Zij zijn vaak met z'n tweeën. Maar in Oost gaan wij iets doen wat een stuk ingewikkelder is. Je zou het kwartetten kunnen noemen. Ik denk dat dit een risico is, niet omdat het per se niet kan, maar wel omdat het ingewikkeld is, en altijd -- ik zeg met nadruk "altijd" -- afleidt van de hoofdzaak en dat is rechtspreken. Wij willen de minister daarom in overweging geven om de volgende tweetrapsraket te hanteren. Eerst consolideren van vier naar twee en dan, bijvoorbeeld over drie jaar, consolideren van twee naar een. Ook op dat punt zien wij de reactie van de minister met belangstelling tegemoet.

*N

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. Met excuses, maar anders dan mijn gewoonte is, mogen de Kamer en de minister wat dit wetsvoorstel betreft, geen integrale bijdrage van mijn kant verwachten. Dat heb ik gisteren wel gepoogd te doen bij de behandeling van het voorstel voor een nieuwe politiewet. Daarbij heb ik niet uitdrukkelijk het aspect van de regionale indeling aan de orde gesteld. Misschien, zo heb ik mijzelf voorgehouden, was dat ook wel in zoverre te verdedigen dat de gerechtelijke kaart leidend is geweest voor de indeling in politieregio's. Mijn bijdrage thans beperkt zich dan ook tot het voornemen van de vorming van een politieregio en een arrondissement Oost-Nederland. Het woord congruentie is in dit verband al gevallen en dat is ook op dit arrondissement en deze regio van toepassing.

Iedereen is het erover eens, ook de minister schrijft dit zwart op wit in de stukken, dat Oost-Nederland het grootste arrondissement in ons land zou worden. Het motief voor de nieuwe gerechtelijke kaart is, als ik het in een woord probeer samen te vatten, kwaliteitsverbetering. Schaalvergroting is een element van die kwaliteitsverbetering. Ik heb ook in ander verband betoogd dat schaalvergrotingsvoordelen, als zij er al zijn, zeer ten koste kunnen gaan van andere relevante belangen die ik nu niet hoeft te noemen omdat zij in de stukken genoegzaam aan de orde komen. Als je die conclusie zou trekken, moet je zeggen dat de prijs van de schaalvergroting te hoog is en het voordeel eerder contraproductief kan uitpakken.

Om kort te gaan, kennisgenomen hebbend van alle stukken en gedachteswisselingen moet ik tot de conclusie komen dat ik het standpunt van de minister in dezen per saldo niet overtuigend vind. Met de sprekers die mij al zijn voorgegaan op dit onderwerp -- voor zover zij al gedachten hebben geventileerd over alternatieve oplossingen en voor

zover dat al niet in de stukken is gebeurd -- doe ik een beroep op de minister om de vorming van het arrondissement Oost-Nederland toch nog eens te heroverwegen.

*N

Mevrouw **De Boer** (GroenLinks): Voorzitter. Wij spreken vandaag over de herziening van de gerechtelijke kaart; een wetsvoorstel dat de gemoederen aardig in beroering heeft gebracht. In het bijzonder in Oost-Nederland, maar ook uit andere delen van het land bereiken ons berichten van zorg. Er bereiken ons ook veel berichten die aandringen op spoed, omdat men popelde nu echt vorm te gaan geven aan de nieuwe organisatie.

Zoals ik in mijn schriftelijke inbreng reeds heb aangegeven, onderschrijft mijn fractie de doelstelling van het wetsvoorstel om de kwaliteit van de rechtspraak te verhogen door tegemoet te komen aan de groeiende behoefte aan specialisatie en concentratie binnen de rechterlijke macht. Ook kunnen wij ons voorstellen dat er, in ieder geval op sommige plaatsen, behoefte is aan een zekere schaalvergroting opdat de spankracht van de organisatie kan worden versterkt.

De discussie over de gerechtelijke kaart lijkt voor een belangrijk deel te gaan over de vraag of het arrondissement Oost-Nederland en het ressort Noord- en Oost-Nederland niet te groot worden. Veel van mijn collega's hebben deze vraag vandaag wederom aan de orde gesteld. Wij delen de door hen geuite zorgen. Deze zorgen betreffen ook de toegankelijkheid van de rechtspraak voor justitiabelen. Ook burgers en kleine bedrijven kunnen, soms tegen hun wil, betrokken raken bij juridische geschillen op specialistische rechtsterreinen. En is de rechtspraak dan werkelijk nog toegankelijk wanneer het bezoeken van je zitting je een hele dag kost en dat behoorlijk wat aan reiskosten met zich brengt? Reiskosten waar on- en minvermogenden overigens geen tegemoetkoming voor krijgen. En wat kost die reistijd extra aan advocaatkosten?

Ik wil echter vooral aandacht vragen voor een andere zorg met betrekking tot de organisatie van de rechterlijke macht: de zorg dat door de schaalvergroting en de gewijzigde bestuursstructuur in combinatie met de outputfinanciering, de kwaliteit van de rechtspraak in het individuele geval, en daarmee het belang van de justitiabele, onder druk komt te staan. In mijn schriftelijke vragen aan de regering ben ik hier ook al op ingegaan, waarbij ik aansluiting heb gezocht bij een advies van de Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling, genaamd Tegenkracht Organiseren. Ook in dit debat gebruik ik dit advies als kapstok voor mijn inbreng, omdat het zo goed laat zien waar onze zorgen liggen. In zijn advies beschrijft en analyseert de RMO een mechanisme van wat hij noemt perversiteit: het effect dat binnen een organisatie of sector waarin meervoudige belangen een rol spelen, het interne, op de eigen organisatie gerichte belang gaat domineren. Dit proces kent verschillende stappen. Allereerst worden de aanwezige, meervoudige

belangen geabstraheerd tot vaak kwantitatieve input in sturingsmodellen, vervolgens wordt één belang -- vaak het op de interne organisatie gerichte of financiële belang -- dominant en vervolgens gaan alle actoren binnen de organisatie zich conform dat dominante belang gedragen, waardoor de andere belangen -- vaak de meer maatschappelijke belangen -- het onderspit delven.

Om een dergelijke perversiteit tegen te gaan adviseert de RMO onder meer om voldoende tegenkracht te organiseren binnen de organisatie; tegenkracht die juist het niet dominante belang ruimte geeft en over het voetlicht brengt. Mijn fractie is er niet gerust op dat binnen de nieuwe gerechtelijke organisatie voldoende tegenkracht georganiseerd zal zijn. Ja, de onafhankelijkheid van de rechter en de rechtspraak is wettelijk gegarandeerd en rechters zijn, althans op papier, in hun rechtsprekende taak autonoom. Maar wat het rapport van de RMO nu juist laat zien, is dat ook de professionals die het belang van de burgers vooropstellen, meegezogen kunnen worden in de dominante stroming die ze -- niet eens altijd gewild -- onder druk zet om hun kwantitatieve targets te halen. Docenten in het hbo zijn onafhankelijk in de beoordeling van hun leerlingen, maar op sommige scholen werd de druk om voldoende output te leveren zo hoog dat zij zich genoodzaakt voelden hierin mee te gaan en hun normen naar beneden bij te stellen. Ik zeg niet dat rechters dit ook doen en zaken afraffelen omdat anders de productie niet gehaald wordt, maar wat het RMO-rapport laat zien is dat dit mechanisme zich binnen allerlei organisaties voordoet. Dus waarom zou het zich binnen de rechterlijke macht niet kunnen voordoen? En zoals de woordvoerder van de PvdA reeds met een aantal citaten heeft aangegeven, zijn er wel degelijk signalen die erop wijzen dat de autonomie van de rechterlijke professional onder druk staat als gevolg van bedrijfsmatige motieven. Ook de manier waarop tijdens dit wetgevingsproces is omgegaan met stevige tegengeluiden uit Oost-Nederland wekt niet de indruk dat de mening van de professional heel erg serieus wordt genomen.

Het is dus van belang om voldoende tegenkracht te organiseren. Tegenkracht tegenover de druk vanuit outputgestuurde financiering. Tegenkracht die het maatschappelijk belang borgt en dan niet een geabstraheerd maatschappelijk belang van de gemiddelde rechtszoekende, maar echte belangen van echte justitiabelen; en echte belangen van echte professionals, zoals rechters en advocaten. Mijn fractie is er niet van overtuigd dat die tegenkracht met deze nieuwe wet op de gerechtelijke organisatie georganiseerd wordt. Ja, de rechtsvergaderingen blijven bestaan, maar worden zo groot dat je je af kunt vragen of de individuele belangen hierin nog wel voldoende tot uiting worden gebracht en hun weg vinden richting de afvaardiging die overleg voert met het gerechtsbestuur; zeker nu de afvaardiging ook kan bestaan uit managers zonder rechtsprekende taken. En ja, er komen cluster- of teamvergaderingen, maar of en hoe deze in overleg treden met het gerechtsbestuur is niet verankerd. En ja, er moet een portefeuille kwaliteit en uniforme

rechtstoepassing zijn binnen de gerechtsbesturen, maar hoe voorkom je dat de nadruk op de uniformiteit komt te liggen, en kwaliteit alleen nog kwantitatief wordt gemeten? En ja, de Raad voor de rechtspraak heeft ook een sturende rol op de kwaliteitsontwikkeling en doet dat zeer serieus, maar als ik in het antwoord van de regering lees: "De raad initieert en ontwikkelt in toenemende mate kwaliteitsprogramma's, en kanaliseert geluiden uit de rechtspraak"; dan gebeurt er precies wat de RMO beschrijft. Kwaliteit wordt geabstraheerd in modellen, kwaliteitsprogramma's, en alleen het dominante geluid binnen de organisatie wordt nog gehoord. De geluiden worden namelijk gekanaliseerd. Ook de top-downvormgeving van de zaaksverdelingsreglementen illustreert dit. Daarom stel ik de regering nogmaals de vraag: hoe gaat zij ervoor zorgen dat er echte tegenkracht georganiseerd gaat worden, dat de belangen van de justitiabelen, van de rechters, van de advocaten een rol van betekenis blijven spelen in de sturing van de rechterlijke organisatie? Hoe ondersteunt zij de rechter, die vanuit zijn of haar professionaliteit weerstand wil bieden aan de druk van de productienormen?

Het organiseren van tegenkracht is echter niet de enige aanbeveling die de RMO doet voor het tegengaan van perversiteit. Een andere aanbeveling betreft de sturingsinstrumenten die vaak vanuit de overheid worden opgelegd. De RMO beveelt aan dat voorkomen moet worden dat slechts één sturingsinstrument wordt gebruikt en wijst erop dat sturingsinstrumenten flexibel toegepast moeten kunnen worden. Expliciet wordt erop gewezen dat de overheid terughoudend moet zijn in de koppeling tussen één instrument en de financiering. In het geval van de rechtspraak vindt financiering plaats op grond van output: de rechtspraak ontvangt voor elke afgedane zaak een van tevoren bepaalde prijs. Is de minister het met de RMO eens dat een dergelijke eenzijdige sturing risico's met zich brengt? Zo nee, waarom niet? Zo ja, ziet de minister mogelijkheden om meer diversiteit aan te brengen in de financiering en daarmee de sturing van de rechtspraak?

Tot slot een korte vraag over een meer procedureel aspect. Ik heb gisteren met interesse geluisterd naar het debat over de nationale politie. Verschillende fracties hebben aangedrongen op het aanhouden van het wetsvoorstel in afwachting van een aantal wijzigingen. In het hele wetgevingsproces is door de regering gezegd dat de behandeling van dit wetsvoorstel en dat inzake de nationale politie gekoppeld zouden moeten zijn. Mocht het wetsvoorstel inzake de nationale politie aangehouden worden, wat betekent dit dan in de ogen van de minister voor het onderhavige wetsvoorstel?

Ik heb veel relevante thema's met betrekking tot de herziening van de gerechtelijke kaart niet besproken in mijn bijdrage. Ik heb dat gedaan in de overtuiging dat de collega's daaraan ruim aandacht zouden besteden, en ben daar tot nu toe niet in teleurgesteld. Ik heb ervoor gekozen in mijn bijdrage te focussen op één aspect: het

borgen dat ook in de toekomst de maatschappelijke belangen voldoende worden meegewogen binnen het bedrijf wat rechtspraak heet. Ik wacht de antwoorden met belangstelling af.

*N

Mevrouw **Scholten** (D66): Voorzitter. Het voorliggende wetsvoorstel is nogal verstrekkend en dat is een understatement. Het wetsvoorstel neemt -- kort en goed -- de organisatie en de indeling van de rechterlijke macht geheel en al op de schop. Volgens de minister is het systeem toe aan een grondige herziening. Ik wil in herinnering roepen dat de laatste reorganisatie die de rechterlijke macht heeft ondergaan van nog maar tien jaar geleden is en nu wordt ons gevraagd, een nieuwe reorganisatie te beoordelen.

De kaart zoals die er nu ligt en ook de daarbij ingesloten bestuurlijke vernieuwing is in het land nogal controversieel. Het verdwijnen van zelfstandige rechtbanken, zoals Zutphen, Zwolle en Almelo, en kantonrechtspraak in bijvoorbeeld Hilversum en Delft heeft veel losgemaakt. Natuurlijk zijn er voor- en tegenstanders. Dat is bij een omvangrijke operatie als deze niet te vermijden.

Mijn fractie onderschrijft dat de eisen die in het huidige tijdsgewricht aan de rechterlijke macht worden gesteld aanzienlijk anders zijn dan in 1876 of in 1934 toen de politiek zich ook het hoofd brak over de gerechtelijke kaart. Mijn fractie onderschrijft dat toegankelijkheid en kwaliteit voorop dienen te staan en dat aan de hand van die uitgangspunten goed moet worden nagedacht over de vorm waarin de rechterlijke macht als een van de pijlers van de "trias politica" dient te functioneren.

In dit wetsvoorstel gaat het met name om twee onderwerpen, de bestuurlijke vernieuwing en de veranderde gerechtelijke indeling. Ik heb vijftien minuten spreektijd aangevraagd en daarom kom ik meteen tot de kern. Dit wetsvoorstel raakt met de bestuurlijke vernieuwing aan de positie van de rechterlijke macht binnen onze rechtstatelijke structuur. En daar moet het in dit debat over gaan. De kaart hoort erbij en is verstrengeld met de politiewet. Ook daarover zal ik het hebben.

Laten we proberen ons niet te laten leiden door de reorganisaties die in afwachting van de invoering van dit wetsvoorstel binnen de gerechten, zowel de mono- als de fusiegerechten reeds in gang zijn gezet. De minister heeft immers beloofd niets onomkeerbaars te doen en dat is ook niet gebeurd, aldus de minister. Omdat deze Kamer toezicht houdt op de kwaliteit van wetgeving dienen wij daarover te reflecteren.

Volgens de regering bestaat in de samenleving een toenemende behoefte aan specialisatie. De huidige structuur van de rechterlijke macht maakt het echter vanwege het beperkte aanbod van bijzondere zaken niet mogelijk op alle terreinen van de rechtspraak dezelfde kwaliteit te bieden, aldus de minister. Verder heeft volgens de regering de rechtspraak behoefte aan een reorganisatie van de

gerechtsbesturen. De indeling van de politie, het Openbaar Ministerie en de rechtspraak moet op elkaar aansluiten zodat deze effectiever en efficiënter kunnen samenwerken. Door de grotere schaal van de gerechten kan kwaliteit en continuïteit van rechtspraak worden gegarandeerd en is het beter mogelijk specialisaties in te richten. Dat is -- kort gezegd -- de achtergrond van dit wetsvoorstel.

Wat betekent dat voor de rechterlijke macht? Dat de minister de organisatie van de politie, het Openbaar Ministerie en de rechtspraak dicht bij elkaar wil houden? De behandeling van beide wetsvoorstellen gisteren en vandaag vertoont in ieder geval nauwe samenhang. Maar wat was nu eerst en is dat van belang?

Even terug naar de oorsprong. Volgens de Raad voor de rechtspraak is de indeling van de gerechtelijke kaart afkomstig van het Openbaar Ministerie dat samenhang eiste met de politieregio's. De politiewet kan niet zonder gerechtelijke indeling, zo is ons uitgelegd. Een andere indeling van de kaart kan niet vanwege de indeling van politieregio's, zij het dat de gerechtelijke kaart leidend is. Zo is het de vaste Kamercommissie van Veiligheid en Justitie in een overleg met de minister en in gesprekken met de Raad voor de rechtspraak uitgelegd. Dat leidt gemakkelijk tot de conclusie dat beide wetsvoorstellen elkaar in de greep houden. Alles hangt met alles samen. Het is wel van belang om dit helder te krijgen. Kan de minister deze samenhang nog eens uitleggen en ook uitleggen wat er gebeurt als een van de wetsvoorstellen onverhoopt de eindstreep niet haalt? De minister benadrukte in de schriftelijke rondes desgevraagd telkens de samenhang -- een ander woord voor congruentie, mijnheer Hoekstra -- maar liet het andere scenario onbesproken.

De rol van de Raad voor de rechtspraak is hierin niet onbelangrijk. In de bestuurlijke vernieuwing is de raad leidend en uitvoerend, maar is dat zo'n goede ontwikkeling? De raad is in 2002 ingesteld als buffer tussen het ministerie van Justitie en de gerechten om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te bewaken. Die taak moet de raad ter harte gaan. De raad trekt echter meer en meer beleidstaken naar zich toe en richt zich naar de beleidswensen van de minister. De buffer tussen de raad en het ministerie dreigt een leiband te worden. Is het zo gek om te vrezen dat die leiband aan de onafhankelijkheid knabbelt?

De raad heeft als uitvoerder van de wet door het Programma Herziening gerechtelijke kaart kaders gecreëerd waarlangs de reorganisatie zich binnen de gerechten moet voltrekken. De rechtbanken zijn hiermee aan de slag gegaan. Ook omdat de huidige gerechtshoofden moeten solliciteren op hun eigen functie krijgt de raad als beheersorganisatie meer grip op de rechterlijke macht.

Volgens het wetsvoorstel is de topstructuur ingevuld met een driehoofdig bestuur. Volgens het programma bepaalt het bestuur het beleid en de visie. De essentiële wettelijke inrichting van de lagen onder het bestuur ontbreekt. De sectoren

worden opgeheven. De eigen vertegenwoordiging in het bestuur van elke sector door het sectorhoofd komt te vervallen. De verankering van de positie van sectorvoorzitters die in het bestuur de belangen van hun eigen sector nastreven, verdwijnt ook. Bevoegdheden van rechters zijn niet ingevuld. De gerechtshoofden -- de vergadering van alle rechters waarin zij zelf aan het woord komen -- krijgt in het wetsvoorstel een ondergeschikte rol toebedeeld. De minister beloofde overigens in zijn nadere antwoord nog een toelichting op de rol van de gerechtshoofden. Ik houd hem graag aan deze belofte omdat ik daarover niets heb teruggevonden in de nadere memorie van antwoord. De Raad van State toonde zich behoorlijk kritisch op dit punt, omdat volgens de raad dit verlies van bevoegdheden indruist tegen de eigen organisatiestructuur van de gerechten.

Het driehoofdig bestuur in het wetsvoorstel dat de structuur en de financiën bewaakt, komt ver van de rechters af te staan. Hoewel de minister dat weersprekt zullen managers -- ook niet-rechters -- in de organisatie intreden. De signalen in de wervingsadvertenties zijn niet onopgemerkt gebleven. Op het beleid heeft de rechter anders dan in het verleden geen invloed. De vraag is of deze ontwikkeling is toe te juichen?

Mijn fractie vindt het belangrijk dit onderwerp aan te raken, want er zal zeker een cultuuromslag komen. De onafhankelijke rechter let op kwaliteit, denkt onder meer na over fundamentele rechtsbeginselen, over maatschappelijk aanvaardbare normen en over rechtseenheid om maar wat te noemen. Maar de rechter moet aanvaarden dat hij in dit systeem zal uitgroeien tot een productiemedewerker, die aan kwantitatieve eisen moet voldoen. Staat daarmee niet de zo zeer gekoesterde onafhankelijkheid op het spel? Ik ben niet de eerste die dit onderwerp vandaag aanraakt. Voorbeelden van de huidige productie-eisen zijn de minister bekend. Ik verwijs naar het artikel in Trema van april 2011 van mr. C. van der Wilt, raadsheer bij het Hof den Haag.

Ik noem een ander recent voorbeeld. In het juristenblad van vorige week trof ik een artikel over de wijze waarop de rechters de beslissingen over de voorlopige hechtenis verwerken. Die wordt in het licht van de productiviteitseisen heden ten dage voor elke verdachte afgedaan met een voorgedrukt formulier, waarop de rechter zijn oordeel geeft door het zetten van een kruisje. Dat is op zich een goed systeem mits er ruimte is voor maatwerk, maar dat blijkt te ontbreken. Dat heeft tot gevolg dat in een Huis van Bewaring elke verdachte met dezelfde schriftelijke uitspraak rondloopt, ongeacht het verschil in delict en ongeacht de persoonlijke omstandigheden en de specifiek gevoerde verweren, waarop de rechter geen reactie geeft op het kruisjesformulier. Het Hof Den Bosch heeft in zijn arrest van 13 juni 2012 deze methode genuanceerd, voor zover deze in strijd is met het EVRM. Ik zeg het maar even heel kort.

Publieke taken worden tot managementsprobleem verklaard. Wie daartegen al veel eerder heeft gewaarschuwd is oud vicepresident van de Raad van State, Tjeenk

Willink, ik verwijs naar zijn jaarverslagen van de raad. Deze waarschuwing geldt te meer voor de rechterlijke macht. Ook Marc Chavannes in de NRC van 23 juni 2012 schreef over het managementsdenken van de overheid als oplossing voor alle problemen met als keerzijde van de medaille het inboeten van gezag. Ook ik haal uit het jaarverslag van de procureur-generaal van de Hoge Raad, Jan Watse Fokkens, aan dat hij de zorgen deelt over de productie-eisen. Ik haal uit dat jaarverslag een ander citaat aan dan collega Beuving. De heer Fokkens vergelijkt de huidige bewegingen binnen de rechterlijke macht met alle reorganisaties die het onderwijs als gevolg van de bemoeienis van de politiek heeft ondergaan. En hij waarschuwt alvast voor een parlementaire enquête over een aantal jaren, zoals bij het onderwijs is gebeurd, zodra het systeem vastloopt en de volgende reorganisatie eraan komt, de burger klaagt over een gebrek aan kwaliteit en het gezag van de rechterlijke macht tanende is.

Mijn fractie onderschrijft dat specialisatie nodig is, dat er maatwerk moet worden geboden en dat doorlooptijden met handhaving van de goede kwaliteit zo beperkt mogelijk dienen te zijn. In dit verband verdient de digitale agenda die de Raad voor de rechtspraak propageert, zeker aandacht. Dat neemt allemaal niet weg dat we goed moeten nadenken over de vraag of de in dit wetsvoorstel gekozen oplossingen recht doen aan deze uitgangspunten. Specialisatie is in de agenda van de Raad voor de rechtspraak overigens een tamelijk nieuw onderwerp. Nog in 2003 verkondigde de vorige voorzitter van de raad ondanks dringend verzoek van de advocatuur en de consumentenbond dat specialisatie voor rechters uit den boze was en dat de ideale rechter beter tot ontwikkeling kwam door regelmatige wisseling van sector: vier jaar civiel, vier jaar straf, vier jaar bestuur, dus overal inzetbaar.

Specialisatie van rechters doet zich overigens wel voor. Dat weet de minister ook. De rechtbank Den Haag doet de minder voorkomende moeilijke octrooizaken af en de rechtbank Rotterdam heeft zich over de mededingings- en telecomzaken van de NMa ontfemd. Zo zou je met specialisatie en koppeling van rechtbanken ook een hele goede zaak kunnen doen.

Het zal duidelijk zijn dat mijn fractie kritisch is over de bestuurlijke vernieuwing omdat deze raakt aan en van invloed kan zijn op de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. De minister kon in de beantwoording van onze vragen deze bezorgdheid niet wegnemen.

Natuurlijk moet je de vraag stellen: kan het ook anders? Ik doe een poging om die vraag te beantwoorden. Het moet mogelijk zijn om outputfinanciering zodanig in te richten dat deze niet ten koste gaat van de gekwantificeerde productienormen waarop het management moet sturen. De heer Hoekstra zei het al: de kosten van de rechtspraak moeten ondergeschikt blijven aan de kwaliteit. Kleine rechtbanken die onvoldoende capaciteit zouden hebben, kunnen samenwerken. Daarvan zijn voorbeelden te geven. Ik vraag mij echter wel af of je daarvoor een volledig

wetsvoorstel nodig hebt. Ook in het verleden is dat namelijk aan de orde geweest.

Mijn fractie acht behoud van kwaliteit met behoud van onafhankelijkheid essentieel voor het debat. Graag zou ik de reflecties van de minister horen.

Over de nieuwe kaart kan ik kort zijn. Naast 10 rechtbanken, worden er 22 zittinglocaties in stand gehouden. Op termijn worden er 23 zittingslocaties gesloten. Dat moet nog maar eens gezegd worden. Zoals blijkt uit het nadere antwoord van de minister, verschil ik met hem van mening over het woord "toegankelijkheid". Ik zou menen dat de rechtzoekende burger het prettig vindt om een zittingslocatie dicht bij huis te hebben maar de minister ziet de toegankelijkheid meer in overdrachtelijke zin, namelijk verbetering van concentratie van rechtspraak en kwaliteit. De toegankelijkheid wordt dan volgens mij bewaakt door de reizende rechter. Ik ben benieuwd of het woord "toegankelijkheid" nog terugkomt in de persberichten die uitgaan na aanvaarding van dit wetsvoorstel. Dan heeft de minister toch iets uit te leggen.

Over Oost-Nederland is al heel veel gezegd en dat ga ik niet herhalen. Mijn fractie sluit zich wat dit punt betreft bij de vorige sprekers aan. Ik blijf me echter het volgende afvragen. Mevrouw Beuving heeft daarop ook gewezen en ik hecht eraan om het te herhalen. De minister wijst een verdeling van Nederland in zes rechtsgebieden af vanwege een te grote afstand en verlies van regionale rechtspraak. Zo staat het in de stukken. Nu beslaat het rechtsgebied Oost-Nederland een zesde van Nederland, maar daarvan zegt de minister niet dat de afstanden te groot worden en dat er aan regionale rechtspraak wordt inboet. Ik vraag de minister nog maar eens naar het verschil. Zes rechtsgebieden kunnen niet, maar Oost-Nederland kan wel. De minister komt hierop ongetwijfeld terug. Ik ben ook ongelooflijk benieuwd naar de antwoorden op de vragen van de vorige sprekers aan de minister. Mijn fractie ziet uit naar het antwoord.

Los daarvan is mijn fractie verheugd over de toezegging van de minister dat hij de moties van de Tweede Kamer zal uitvoeren waarin is gevraagd om handhaving van de kantonrechtspraak en overige laagdrempelige rechtspraak in elke zittingslocatie. Wij zien uit naar de toegezegde evaluatie.

Vanaf deze plaats wil ik ook een lans breken voor handhaving van Hilversum. Mijn fractie heeft er begrip voor dat rechtspraaklocaties met een geringe bezetting, met een geringe betekenis voor de omliggende economie en in gebieden met een minder grote bevolkingsdichtheid voor sluiting worden voorgedragen. Daar hebben we echter een instrument voor, namelijk de Wet op de rechterlijke indeling. Je hebt dit wetsontwerp daarvoor dus niet nodig. De minister gaf daarvan in zijn nadere antwoord twee voorbeelden.

De motivering over Hilversum blijft onduidelijk. Er zou een te gering zaaksaanbod zijn en/of Hilversum, en daarmee het Gooi, legt het wat inwonersaantal betreft af tegen Amersfoort, dat

openblijft, en het legt het af tegen Almere, waar een nieuwe zittingslocatie wordt gevestigd. Beide cijfers zijn oncontroleerbaar, want we hebben ze niet. Mijn vraag is of, los van deze cijfers, de minister rekening heeft gehouden met het feit dat de rechtspraaklocatie Hilversum wat het zaaksaanbod betreft in de rechtspraak een belangrijke functie vervult ten behoeve van de radio- en de televisiewereld aldaar en met het feit dat zij aldus een bijzondere plaats heeft en economisch in die regio zeker van belang is. Kan de minister toezeggen dat hij sluiting van de rechtspraaklocatie Hilversum alsnog heroverweegt?

Ik kom op mijn laatste punt. Het betreft de AMvB. De minister wil met artikel 21b de indeling van de kaart kunnen wijzigen door middel van een AMvB in plaats van bij formele wet. De Raad van State was daar kritisch op omdat, vanwege het ontbreken van maximale parlementaire controle bij delegatie, de wet criteria voor aanwijzing daarvan dient te bevatten. De minister heeft de raad echter niet willen volgen. Hij wil maximale slagkracht in geval van plotseling opkomende omstandigheden die tot sluiting of tot aanwijzing van een nieuwe locatie nopen. De tijd die gepaard gaat met een formele wetwijziging, is naar zijn idee te lang. De voorbeelden die de minister heeft gegeven, zijn niet overtuigend. Ik doel op de sluiting van Schiedam en de aanwijzing van circa vijf nevenzittingsplaatsen in plaats van nevenvestigingsplaatsen. In beide gevallen duurde het wetgevingsproces een periode van ongeveer vier maanden. Zal het vaststellen van een AMvB middels de zware voorhangprocedure sneller gaan, bijvoorbeeld als de Kamer bezwaren heeft en de Raad van State moet worden geraadpleegd? Mijn fractie vraagt de minister, artikel 21b in de wet te heroverwegen.

Mijn fractie heeft er begrip voor dat zou moeten worden voorzien in de bestuurbaarheid en de kwaliteit van kleinere rechtbanken vanwege een eventueel gebrek aan aanbod van zaken op een specifiek gebied. Mijn fractie heeft vanwege de gekozen bestuursstructuur echter aarzelingen vanwege de grip van het openbaar bestuur op de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Los van de voorgestelde wijzigingen in de kaart, blijft immers de vraag of gebleken is van zodanige onvolkomenheden in de huidige bestuursstructuur dat deze wetwijziging noodzakelijk is. Wij wachten met grote belangstelling de antwoorden van de minister af.

*N

De heer **Ruers** (SP): Voorzitter. De centrale stelling van de minister ten aanzien van het wetsvoorstel luidt dat de nieuwe gebiedsindeling de rechtspraak slagvaardiger maakt. Door de schaalvergroting ontstaan er volgens de minister meer mogelijkheden om de behandeling van zaken binnen een rechtbank of een gerechtshof beter te organiseren. De rechtspraak krijgt zodoende volgens de minister meer ruimte om deskundigheid op te bouwen op specialistische terreinen. De spankracht van grotere gerechten maakt het bovendien mogelijk om meer maatwerk te leveren

en de rechtspraak zichtbaarder en toegankelijker te maken. Tegen een dergelijk wetsvoorstel met een dergelijke strekking kan, naar ik meen, geen redelijk mens en zeker geen redelijke rechter enig bezwaar hebben. Toch blijkt dat het geval te zijn. Dat doet vermoeden dat de inhoud van het wetsvoorstel toch niet zo fraai is als het op het eerste gezicht lijkt.

Ik stel hierbij drie aspecten aan de orde, namelijk de recente reactie van de NVvR, natuurlijk de kwestie van arrondissement Oost en de prestaties in de strafrechtketen.

Ik begin met de reactie van de NVvR van 27 juni 2012. Het is dus een zeer recente reactie. In de nadere memorie van antwoord stelt de minister met betrekking tot de door de NVvR geuite bedenkingen dat daaraan sinds het uitbrengen van het advies voor een belangrijk deel tegemoet gekomen is. Het NVvR-advies, aldus de minister, had betrekking op de consultatieversie van het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel is volgens de minister nadien, ook naar aanleiding van het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State, op meerdere onderdelen aangepast. De minister doet het voorkomen alsof daarmee aan de bezwaren van de NVvR tegemoet is gekomen en alsof de NVvR zich in het wetsvoorstel kan vinden. Wij stellen vast dat uit de brief van de NVvR van 27 juni jongstleden iets heel anders blijkt. De NVvR geeft daarin aan dat zij, na kennisneming van de nadere memorie, blijft bij haar advies van 11 februari 2011. Op dat advies heb ik eerder in mijn inbreng gewezen. Ik moet constateren dat er een grote discrepantie bestaat tussen het voorliggende wetsvoorstel van de minister enerzijds en de NVvR anderzijds. Ik wijs erop dat het overgrote deel van de rechterlijke macht en de officieren van justitie lid is van deze vereniging. Ik heb begrepen dat het 80% betreft. Dat gegeven op zich leidt naar de mening van de SP-fractie reeds tot de conclusie dat het onverstandig is om het wetsvoorstel in zijn huidige vorm aan te nemen. Wij zijn namelijk van mening dat het niet zo mag zijn dat de minister van Justitie zo grondig van mening verschilt met de NVvR en dus met een heel groot deel van de rechters en de officieren van justitie. Dat mag in het rechtsveld in Nederland naar onze mening niet gebeuren.

In dat verband verneemt de SP-fractie graag van de minister op welke wijze er overleg is geweest tussen de minister en de NVvR over de nog steeds bij deze belangrijke vereniging levende bedenkingen en wat dat overleg heeft opgeleverd. Kan de minister de Kamer aangeven welke bedenkingen er bij de NVvR nog leven en wat de opvatting van de minister ten aanzien van die bedenkingen is? Kan de minister de Kamer antwoord geven op de vraag of hij eraan hecht dat hij de NVvR kan overtuigen van de juistheid van het voorliggende wetsvoorstel? Zo ja, op welke wijze denkt de minister de kloof tussen hem en de NVvR te overbruggen? Is hij bereid om het wetsvoorstel voorlopig aan te houden totdat het bedoelde overleg tussen de NVvR en de minister heeft plaatsgevonden en laatstgenoemde de Kamer over de uitkomst daarvan heeft geïnformeerd?

Ik kom op het tweede punt, namelijk het arrondissement Oost. De toelichting van de minister in de nadere memorie ten aanzien van de omvang van het arrondissement Oost levert naar de mening van mijn fractie geen overtuigende argumenten op voor de door hem beoogde omvang. Weliswaar geeft de minister aan dat er bepaalde nadelen kunnen kleven aan opsplitsing van dit arrondissement, maar die dienen naar onze mening afgewogen te worden tegen de nadelen die zullen ontstaan bij de instelling van het bijzonder uitgestrekte arrondissement Oost en de vele bezwaren die tegen deze instelling zijn geuit door betrokkenen in deze regio. Daarbij is het de SP-fractie opgevallen dat de minister die afweging van voor- en nadelen aan beide kanten niet of nauwelijks maakt en dat hij weinig oog heeft voor de nadelen die verbonden zijn aan zijn keuze. De SP-fractie nodigt daarom de minister graag uit om die nadelen serieus te nemen en de voor- en tegenargumenten te betrekken bij een evenwichtige afweging. Ook hierbij dient de regering naar ons oordeel meer oog te hebben voor de serieuze bezwaren en bedenkingen die er niet alleen bij de bevolking in deze regio zijn, maar die er ook zijn onder de leden van de rechterlijke macht. Ik verwijs daarvoor in het bijzonder naar de recente brief van de ondernemingsraden van de rechtbanken Almelo, Arnhem, Zutphen en Zwolle-Lelystad en het bericht van de ondernemingsraad van het gerechtshof Leeuwarden van 18 juni jongstleden. Ik heb daarop eerder gewezen en voorgaande sprekers deden dat uitgebreider.

Ik verneem graag van de minister of hij de tijdelijke ondernemingsraad naar aanleiding van de brief van laatstgenoemde recent heeft uitgenodigd voor een gesprek. Zo ja, op wiens verzoek heeft dat gesprek plaatsgevonden? Wie hebben daaraan deelgenomen en wat is de uitkomst van dat gesprek? Waarom nodigt de minister de tijdelijke ondernemingsraad in deze situatie uit -- je kunt ook onvriendelijk zeggen dat hij hem op het matje roept -- voor een gesprek, vlak voor de behandeling van het voorliggende wetsvoorstel door de Eerste Kamer en nu er door de tijdelijke ondernemingsraad een duidelijk bericht is gestuurd aan deze Kamer? Ik heb begrepen dat het nogal een indringend gesprek is geweest. Graag hoor ik van de minister hoe hij daar tegenaan kijkt.

Als ik goed geïnformeerd ben, heeft de tijdelijke ondernemingsraad in dat gesprek van de minister te horen gekregen dat laatstgenoemde het niet wenselijk acht dat eerstgenoemde zich in dit stadium nog eens tot de politiek wendt. Brieven, zoals die hier zijn bedoeld, zouden zeer storend zijn voor het proces. Ik hoor graag van de minister of dat inderdaad zijn boodschap is geweest of die van zijn medewerkers, aan de tijdelijke ondernemingsraad. Ik koppel daaraan de kwestie -- die vind ik ook heel ernstig -- van de scheiding der machten. Volgens mij hebben andere sprekers er terecht op gewezen dat het een heel belangrijke scheiding is, maar dat het ook heel moeilijk is om die te maken. Dat die moeilijk is te maken, geef ik direct toe. De vraag is waar de grens ligt. Is de minister van mening dat het oproepen van de

tijdelijke ondernemingsraad in deze situatie, op dit moment en met deze boodschap, past binnen de scheiding der machten die in Nederland een grondbeginsel is? Ik vind het heel belangrijk om een antwoord op deze vraag te krijgen. Het begint er namelijk op te lijken dat een ondernemingsraad de mond gesnoerd wordt, terwijl hij natuurlijk volkomen recht van spreken heeft. Dat geldt zeker als een ondernemingsraad zich wendt tot het parlement. Ik ben erg benieuwd naar het antwoord van de minister op al die vragen.

Ik hoor graag of de minister de door mij bedoelde evenwichtige afweging wil maken en wanneer hij denkt het resultaat van die afweging aan de Eerste Kamer te kunnen presenteren.

Ik kom op het derde onderdeel, namelijk de prestaties in de strafrechtketen. We hebben het daarover gisteren al gehad, omdat dit ook ten aanzien van de Politiewet aan de orde is. In het kader daarvan hebben wij daarvoor aandacht gevraagd. Wij hebben met name de vraag gesteld of en in hoeverre de prestaties in de strafrechtketen, die zoals bekend ver onder de maat zijn -- ik zeg het vriendelijk -- op positieve wijze beïnvloed worden of kunnen worden door de invoering van de nieuwe wet. Ik doel dan op de herziening van de gerechtelijke kaart. Ik heb gelezen dat dit volgens de minister inderdaad het geval is. Hij verwijst daarvoor naar de Algemene Rekenkamer, die de regering adviseert om ervoor te zorgen dat de politie en het Openbaar Ministerie heldere afspraken maken over het opsporings- en het vervolgingsbeleid.

De minister voegt daaraan toe dat de herziene inrichting van de rechtspraak, het Openbaar Ministerie en de politie betere mogelijkheden biedt om de heldere besturing op samenhang in de justitiële keten vorm te geven. Dat kan op zich waar zijn, maar dat geeft nog geen inzicht in de onderliggende oorzaken van de slechte prestaties in de strafrechtketen en het toont evenmin aan dat de invoering van het voorliggende wetsvoorstel, al dan niet in combinatie met de nieuwe Politiewet, de oplossing brengt van het falen van de strafrechtketen. Waarom zou dat zo zijn? Om dat te weten te komen, zouden we toch inzicht moeten hebben in het falen van die strafrechtketen? Daarover heb ik gisteren tijdens de behandeling van het zojuist genoemde wetsvoorstel niets gehoord. Vandaag, tijdens de behandeling van dit wetsvoorstel, heb ik daarover ook nog niets gehoord. Ik zou daarom graag alsnog van de minister horen waar in concreto de manco's in de strafrechtketen zitten en waarom het voorliggende wetsvoorstel, als dat eenmaal wet is geworden, die problemen zal oplossen.

Ik haal in dat verband nog één citaat aan van de rechterlijke macht in Oost-Nederland en dan stop ik. Die schrijft het volgende: wij houden in Oost-Nederland ons hart vast voor wat ons te wachten staat als een rechtbank van deze omvang er gaat komen. We zien bij het parket al een opschaling, waarbij de aansturing voornamelijk vanuit Arnhem plaatsvindt. Het negatieve gevolg daarvan is duidelijk minder betrokkenheid van medewerkers bij de dossiers. Verantwoordelijkheid

wordt niet meer ten volle gevoeld. Elders gebeurt hetzelfde. Landelijk wordt inmiddels meer dan 50% van alle meervoudigekamerstrafzaken één keer of vaker aangehouden omdat het dossier nog niet compleet genoeg is om behandeld te kunnen worden.

De ICT-ondersteuning hapert in het parket regelmatig en dat heeft een negatieve weerslag op de doorstroming van zaken bij de zittende magistratuur. Daarmee wordt ook een financieringsprobleem voor de zittende magistratuur gecreëerd. Al zo'n tien jaar lang slaagt het parket er niet in om GPS goed te laten functioneren. Het is te hopen dat het niet een debacle gaat worden. Samenvoeging van vier rechtbanken zal tot gevolg hebben dat ook alle ICT van die rechtbanken op elkaar afgestemd moet worden. Als dat voor het parket in Oost-Nederland al niet goed kan verlopen, moet gevreesd worden dat het ook voor de vier rechtbanken een groot probleem gaat worden.

Hiermee wordt precies het probleem van het slecht functioneren van het systeem van de strafrechtketen aangegeven. Ik ben heel benieuwd hoe de minister daartegen aankijkt en hoor vooral graag op welke manier deze wet het falen in de strafrechtketen gaat opheffen.

*N

De heer **Reynaers** (PVV): Voorzitter. Mij past enige bescheidenheid bij de behandeling van dit wetsvoorstel. Mijn fractie heeft namelijk niet deelgenomen aan de schriftelijke voorbereiding daarvan. Toch wil ik er enkele kanttekeningen bij maken.

Voor de beoordeling van het wetsvoorstel herziening gerechtelijke kaart hebben voor mijn fractie in feite slechts twee criteria werkelijk zwaar meegewogen. In de eerste plaats was dat het criterium van de toegankelijkheid van de rechtspraak voor rechtzoekenden en in de tweede plaats was dat het criterium van de kwaliteit van de rechtspraak, waarbij die twee criteria wat mijn fractie betreft nevensgeschikt zijn. Het ene criterium is daarbij dus niet belangrijker dan het andere criterium. Integendeel, er dient wat de fractie van de Partij voor de Vrijheid betreft zo veel mogelijk gestreefd te worden naar een optimum tussen beide criteria.

In dat kader is het wellicht ook zinvol om op te merken dat wij ervan uitgegaan zijn dat slechts tot op zekere hoogte een verband mag worden aangenomen tussen de criteria kwaliteit en toegankelijkheid. Minder arrondissementen en ressorten leiden niet noodzakelijk tot een hogere kwaliteit van de rechtspraak. Meer kleinere arrondissementen en ressorten leveren ook niet per definitie een lagere kwaliteit. Enkele voorbeelden zijn vandaag al genoemd. Door veel zittingsplaatsen te creëren, kan de toegankelijkheid van de rechtspraak uiteraard enorm worden vergroot. Maar als daarbij aan kwaliteit moet worden ingeboet, is dat voor mijn fractie onaanvaardbaar. Omgekeerd zou het best zo kunnen zijn dat de kwaliteit met vergaande

schaalvergroting nog beter gediend is dan in het onderhavige wetsvoorstel, maar dat zou in veel gevallen juist weer afdoen aan de toegankelijkheid van de rechtspraak.

Kort en goed heeft de PVV-fractie de huidige situatie als uitgangspunt genomen en bepaald dat bij een herziening van de gerechtelijke kaart een landelijke dekking van zittingsplaatsen steeds gewaarborgd moet zijn en dat de kwaliteit van de rechtspraak er in ieder geval niet op achteruit mag gaan. Integendeel, die moet er juist op vooruitgaan. Ook in de toekomst zullen wij met name op die landelijke dekking van zittingsplaatsen uiterst kritisch blijven.

Over het eerste criterium kunnen we kort zijn. Mijn fractie constateert dat er met dit wetsvoorstel voor de rechtzoekende voorsnog niet heel veel verandert. Sommige namen van de rechtbanken en gerechtshoven wijzigen, maar wat het aantal zittingsplaatsen betreft, blijft de landelijke dekking zo goed als volledig gewaarborgd. Daarmee is weliswaar nog niet gezegd dat alle zaken, ongeacht het rechtsgebied, op alle locaties behandeld gaan worden. Dat zal namelijk niet het geval zijn. Maar het ziet er voorsnog ook niet naar uit dat van rechtzoekenden onevenredige offers worden gevraagd bij het halen van hun recht. Dat voor enkelen de reistijden iets zullen toenemen, is voor de fractie van de Partij voor de Vrijheid nog geen reden om dan maar helemaal niet aan een herindeling te beginnen. Dat is zeker niet het geval als de rechtzoekende daar een kwalitatief betere rechtspraak voor terugkrijgt. Dat is wat er wordt beloofd.

Het tweede criterium, de kwaliteit van de rechtspraak, kent eigenlijk twee kanten. Enerzijds betreft het de kwaliteit van de rechtspraak zelf. Anderzijds betreft het de kwaliteit van bestuur en organisatie van de rechtspraak. In het eerste geval gaat het kort gezegd om het rechterswerk en de kwaliteit daarvan. In het tweede geval gaat het om het bestuur en de bedrijfsvoering daar omheen.

Om met het laatste te beginnen: natuurlijk is een efficiënte bedrijfsvoering een voorwaarde om een kwalitatief hoogstaande rechtspraak te handhaven. Om de rechters en de ambtenaren bij de gerechten in staat te stellen om hun werk goed te doen, zal aan een aantal randvoorwaarden moeten worden voldaan. De praktische invulling daarvan is wat ons betreft voor een groot deel aan de rechtbanken zelf en niet aan de wetgever. De fractie van de Partij voor de Vrijheid vaart in dit geval dan ook vooral op het kompas van de Raad voor de rechtspraak, waarmee de bestuurlijk-organisatorische kanten van de herindeling van de gerechtelijke kaart zijn besproken. Voorsnog ziet mijn fractie daarin, overigens met de Raad voor de rechtspraak, geen onoverkomelijke hindernissen. Ik zal mij hierover dan ook niet verder uitlaten. Er zijn anderen in deze Kamer die, gelet op hun eigen ervaringen binnen de rechterlijke macht, veel beter toegerust zijn om hierover een oordeel te vellen en veel beter kunnen inschatten op welke wijze de organisatie intern vormgegeven moet worden om ook na de herindeling van de gerechtelijke kaart

goed te kunnen functioneren. Ik zeg expliciet "ook goed kunnen functioneren" omdat ik zeker niet de indruk wil wekken dat op dit moment alles kommer en kwel is.

Waarover ik op basis van mijn eigen ervaringen wel iets kan zeggen, is de in de loop der tijd toegenomen noodzaak tot specialisatie. Binnen mijn eigen beroepsgroep, de advocatuur, is men zich er inmiddels terdege van bewust dat men aan specialisatie niet ontkomt indien men dienstverlening van hoge kwaliteit wil blijven leveren. De advocaat met een algemene praktijk, die zich op zowel het strafrecht, als het familierecht, als het verbintenissenrecht, als het bestuursrecht begeeft, sterft uit of ziet zich genoodzaakt om zich te beperken tot de meest eenvoudige zaken. Niet valt in te zien waarom dat voor rechters anders zou zijn. Rechters zijn geen supermensen. Ik wil niemand tekortdoen, maar supermensen zijn het niet. Ook voor hen volgen de ontwikkelingen elkaar razendsnel op. Het bijhouden en onderhouden van kennis is geen sinecure. Een generalistische inzet van rechters zal dan ook hoe langer hoe meer onwenselijk worden. Om een rechter specialistisch te kunnen inzetten, zal het zaakaanbod natuurlijk wel voldoende moeten zijn, en in de aanwezigheid van een specialist zal moeten zijn voorzien. Een te kleine rechtbank mist beide, of loopt het risico beide te missen. Niet alle specialisaties zijn vertegenwoordigd en er zijn dikwijls onvoldoende zaken om elk specialisme in huis te kunnen hebben. In de memorie van toelichting is uitgebreid, ook cijfermatig, gemotiveerd hoe de herindeling van de gerechtelijke kaart bijdraagt aan het waarborgen van de kwaliteit van de rechtspraak. Het motto "grootschalig organiseren, kleinschalig werken" kan de fractie van mijn partij wel ondersteunen, mits er niet alleen in woord maar ook daadwerkelijk kleinschalig wordt gewerkt. Wij hechten namelijk zeer aan een rechtspraak dicht bij de rechtzoekende.

Dit brengt mij gelijk bij een ander onderwerp, dat zowel in deze Kamer als aan de overkant tot nogal wat vragen en opmerkingen heeft geleid: de omvang van het arrondissement Oost-Nederland. Mijn fractie heeft daar zo haar reserves bij. Wij zien risico's maar wij zien ook mogelijkheden. Ja, het is een groot arrondissement, en als wij het uitdrukken in fte's zelfs heel groot, ongeveer dubbel zo groot als Noord-Nederland, Zeeland-West-Brabant, Limburg of Oost-Brabant. Het wordt in één klap de grootste rechtbank van Nederland. Amsterdam en Den Haag volgen op een tweede plaats, maar op afstand. Dat is zelfs een behoorlijke afstand: het verschil tussen nummer één en nummer twee is ongeveer even groot als de rechtbank Zwolle-Lelystad nu. Het vergelijken op basis van cijfers is echter niet helemaal gerechtvaardigd. Dit zegt immers niet alleen iets over hoe groot Oost-Nederland wel niet is, maar ook iets over hoe klein sommige rechtbanken op dit moment zijn. Mijn fractie ziet hierin dan ook bevestigd dat een aantal rechtbanken inmiddels wellicht aan de kleine kant zijn. Het is goed

mogelijk dat dit in de toekomst zo zal blijven en misschien zelfs erger zal worden.

Mijn fractie heeft zich dan ook de vraag gesteld wat te prefereren valt: een afwijkende omvang van een arrondissement naar boven of een afwijkende omvang naar beneden. Het alsnog splitsen van Oost-Nederland is een optie die hier al door enkele fracties is genoemd. Wat zouden daarvan de consequenties zijn? Is het überhaupt een mogelijkheid waarvoor te opteren valt, zo vraag ik de minister.

Wij zijn tot de conclusie gekomen dat een afwijkende omvang naar boven in potentie allerlei knelpunten met zich meebrengt, maar voornamelijk knelpunten van organisatorische aard. Het zijn geen van alle knelpunten die onoverkomelijk zijn. De kwaliteit van de rechtspraak zal naar de verwachting van de PVV-fractie niet te lijden hebben onder een opschaling. Het tegendeel achten wij zelfs aannemelijker. Ik houd één slag om de arm: het is natuurlijk goed mogelijk dat de bureaucratie erin sluipt als een rechtbank te groot wordt, en dat daaruit toch kwalitatieve problemen voortvloeien. Bij een afwijkende omvang naar beneden ligt dat echter nog meer voor de hand. Daarbij zullen niet alleen problemen van organisatorische aard een rol gaan spelen, maar dreigt ook de kwaliteit door de bodem heen te zakken. Dat wordt reeds nu gevoeld in de kleinere arrondissementen en ook bevestigd door de Raad voor de rechtspraak. Mijn fractie ziet zich in haar opvatting dan ook gesterkt door de Raad voor de rechtspraak, die tot twee keer toe in gesprekken met de commissie voor Veiligheid en Justitie heeft aangegeven met het arrondissement Oost-Nederland wel uit de voeten te kunnen. Helemaal exact beoordelen kan ik dat niet, maar als de raad dat zo stellig zegt, is mijn fractie ervan overtuigd dat het in ieder geval werkbaar zal zijn. Of het optimaal is, is een tweede.

Dat de opschaling die op de meeste plaatsen het gevolg is van de herindeling van de gerechtelijke kaart, in Oost-Nederland ingrijpender is dan elders, mag zo zijn, maar de fractie van de Partij voor de Vrijheid heeft zich bij de beoordeling van het wetsvoorstel steeds afgevraagd: is dit goed voor de rechtspraak in Nederland als geheel? De conclusie die wij hebben getrokken is dat dit in wezen en in potentie goed is voor de rechtspraak in Nederland, maar dat dit in ieder geval niet slecht mag zijn voor de afzonderlijke arrondissementen. Wat ons betreft, verdient het arrondissement Oost-Nederland dan ook bijzondere aandacht, zeker in de sfeer van evaluatie en het de vinger aan de pols houden, mocht dit wetsvoorstel uiteindelijk de eindstreep halen.

Ik plaats nog twee opmerkingen. Met betrekking tot de benaming van de nieuwe arrondissementen en ressorten betreft de fractie van de Partij voor de Vrijheid het allegaartje van aanduidingen dat nu wordt voorgesteld. Zo overzichtelijk als de aanduidingen thans nog zijn, zo onduidelijk zullen de aanduidingen zijn als de onderhavige wet in werking treedt. In feite zit er geen lijn in de benamingen. Voor de tien nieuwe arrondissementen is vier keer aangeknoopt bij een

geografische aanduiding en twee keer bij de provincienaam, en één keer is gekozen voor een combinatie van provincienaam en geografische aanduiding. De drie resterende arrondissementen worden aangeduid met de stad waar zij gevestigd zijn. Gek genoeg is voor 's-Gravenhage de naam Den Haag gekozen in plaats van de officiële gemeentenaam, die toch nog steeds 's-Gravenhage is. Wonderlijk genoeg blijft het gerechtshof 's-Hertogenbosch wel weer gewoon het gerechtshof 's-Hertogenbosch en niet het gerechtshof Den Bosch. Het betreft natuurlijk een cosmetische kwestie en wij zullen deze wet op dit punt in ieder geval niet laten vallen, maar of het er allemaal veel duidelijker op wordt, waag ik toch te betwijfelen.

Over de relatie tussen dit wetsvoorstel met voorstel tot herindeling van de gerechtelijke kaart enerzijds en het wetsvoorstel inzake de nationale politie anderzijds heeft men mij eigenlijk nog niet gehoord. Er is een koppeling tussen deze wet en de nationale politie. Dat men mij daarover nog niet heeft gehoord, heeft een reden. De fractie van de Partij voor de Vrijheid beschouwt de koppeling tussen de regionale eenheden en de veiligheidsregio's enerzijds en de gerechtelijke kaart anderzijds als een logische koppeling. Of het een een-op-eenkoppeling zou moeten zijn, is de vraag, maar de logica ontgaat ons niet geheel. Zelfs zonder die koppeling ziet de fractie van de Partij voor de Vrijheid uit kwaliteits- en efficiencyoverwegingen echter voldoende aanleiding voor een herindeling van de gerechtelijke kaart. Het voordeel van de genoemde koppeling is in ieder geval wel dat de keuze voor de geografische indeling iets minder arbitrair wordt.

*N

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Voorzitter. Het voorrecht van een kleine fractie is dat je daarin op heel wat onderwerpen plaatsvervangend woordvoerder kunt zijn. De zaaksverdeling in onze fractie heeft ertoe geleid dat vandaag de plaatsvervangend woordvoerder hier het woord voert. Ik zal me beperken tot enkele punten in verband met dit wetsvoorstel.

Onze fractie kan zich het nodige voorstellen bij de herziening van de gerechtelijke kaart in het licht van veranderde omstandigheden en nieuwe opgaven voor de rechterlijke macht. De indeling in negentien arrondissementen dateert uit 1934 en nog kort na de Tweede Wereldoorlog gold als argument bij de herbevestiging hiervan dat burgers geen "lange en omslachtige reizen" zouden moeten maken om voor de gerechten als partij, getuige of verdachte te verschijnen. Wij leven nu in de eenentwintigste eeuw en een goed bereikbare rechter is anno 2012 nog steeds belangrijk, maar inmiddels hoeven we niet meer te spreken over "omslachtige reizen" als we een provinciegrens oversteken.

Inmiddels worden er ook andere eisen gesteld aan de rechtspraak. Zaken zijn niet alleen ingewikkelder, ook is het werkveld van de rechter enorm verbreed. Door mondialisering, juridisering van verhoudingen in de samenleving en

technologische ontwikkelingen is de rechtspraak complexer geworden. Dit heeft gevolgen voor het werk van de rechters: behalve in zaken als kleine diefstallen, echtscheidingen en burenruzies, spreken zij bijvoorbeeld ook recht in grote Europese aanbestedingszaken en ingewikkelde zaken rondom intellectueel eigendom. Zo is er heel wat breedte bij gekomen.

Het functioneren van de rechtsstaat is een groot goed; dat is door menigeen hier gememoreerd. Wij kunnen niet dankbaar genoeg zijn dat wij in een land leven waar wij de onafhankelijke rechtspraak hoog hebben staan, en wij zullen ons voor de versterking daarvan ook inzetten. Wij kunnen ons de beweging in de richting van versterking van de arrondissementen door concentratie en specialisatie als bijdrage aan de versterkte kwaliteit van de rechtspraak voorstellen.

Onze fractie heeft wel de wens dat veel voorkomende zaken, kleinere strafzaken en kantonrechtspraak zo dicht mogelijk bij de burger blijft plaatsvinden. Het motto van de minister, "grootschalig organiseren, kleinschalig werken", moet echt gaan functioneren.

Voor mijn fractie rest dan de vraag: is deze gedachte verstandig uitgevoerd? Veel hangt af van de invulling die de minister zal geven aan deze enorme operatie, die hij overigens met vasthoudendheid en de nodige souplesse ten uitvoer brengt. Ik wil me nog richten op drie thema's. Het eerste betreft de werking van de zaaksverdelingsreglementen -- waarin ik inmiddels al ervaringsdeskundige ben -- mede in verband met de rol van de Raad voor de rechtspraak. Ten tweede wil ik me richten op de duurzame borging van de zittingsplaatsen. Ten slotte zal ik ingaan op het mega-arrondissement Oost-Nederland; dat komt dus wederom ter sprake, ik kan het ook niet helpen.

Om te beginnen zeg ik iets over de zaaksverdelingsreglementen en de rol van de Raad voor de rechtspraak. De zaaksverdelingsreglementen zijn een eerste sleutel tot het succes van de herziening. Zij bepalen of de gerechten op het niveau waarvoor zij ontworpen zijn, goed gaan functioneren. De Raad voor de rechtspraak heeft een belangrijke rol gekregen bij het toezicht op deze reglementen. De minister is op afstand komen te staan.

Deze belangrijke rol van de Raad voor de rechtspraak mag echter geen hefboom worden voor een cultuur waarin normen van efficiency het gaan winnen van de kwaliteit van de rechtspraak. In vorige voorstellen had de minister de bevoegdheid het zaaksverdelingsreglement goed te keuren. Dat lag ook in de rede; wij kunnen ons er een en ander bij voorstellen. De zaaksverdeling raakt een veelheid van belangen in de samenleving: burgers, advocaten, het Openbaar Ministerie, de politie en gemeenten hebben allemaal belang bij een verstandige werkverdeling. Politieke verantwoordelijkheid lijkt daarbij passend. In dit wetsvoorstel heeft de minister echter een kleinere rol. Hij kan alleen als een soort ultimatum remedium reglementen die hij niet wil, voordragen voor vernietiging door de Kroon. Het geval is dat de

Raad voor de rechtspraak principiële bezwaren had tegen te actieve bemoeienis van de regering. Uiteindelijk is gekozen voor een grote rol van de gerechtsbesturen en een instemmingsrecht door de Raad voor de rechtspraak. Het gaat ons nu om het functioneren van dat instemmingsrecht. Wat betekent dat precies? Wordt zo'n zaaksverdelingsreglement alleen goedgekeurd als de raad het ermee eens is, of zal de raad slechts een marginale toetsing uitvoeren? Hierbij strijden ook de benaderingen "bottom-up" en "top-down".

Is de minister overigens zelf tevreden met zijn marginale rol, of het misschien ontbreken van een rol, bij het vaststellen van de zaaksverdelingsreglementen? Was het niet beter geweest dat hij een goedkeuringsbevoegdheid had behouden? Hoe ziet de minister in dit verband de rol van de presidenten van de gerechtshoven? Moet de presidentenvergadering misschien een steviger status krijgen nu de rol van de minister kleiner is geworden? Dit heeft allemaal te maken met de checks-and-balances, waarover ook andere woordvoerders hebben gesproken. Wij vernemen hierop graag een reactie.

Ik kom op het tweede onderwerp. Om kleine, veel voorkomende zaken dicht bij rechtzoekenden te kunnen wijzen, stelt de minister voor om 32 zittingsplaatsen te behouden. Mijn fractie kan zich iets voorstellen bij dit aantal. Het verzekert, op de schaal van Nederland, toch wel de nabijheid van rechtspraaklocaties. De minister kiest ervoor om deze plaatsen per Algemene Maatregel van Bestuur aan te wijzen. Parlementaire betrokkenheid wordt gegarandeerd doordat de AMvB's worden voorgehangen bij de Kamers.

Mijn fractie begrijpt de wens van de minister om te kunnen inspelen op veranderende omstandigheden en om flexibiliteit te behouden, maar vindt een AMvB toch ook wel mager, gezien het belang van lokale zittingsplaatsen voor een goede rechtspraak. Zouden wij niet iets van een minimum moeten vaststellen? Moeten wij niet bij wet minimumstandaarden vastleggen? Wij zouden bijvoorbeeld kunnen vastleggen dat er in Nederland minimaal 25 zittingsplaatsen dienen te zijn -- als wij gaan flexibiliseren in relatie tot de norm van 32, mogen wij dus niet verder zakken dan 25 -- en dat er minimaal één zittingsplaats per provincie zal overblijven. Wat vindt de minister van zo'n minimumnorm? Daarop horen wij graag een reactie.

Tot slot bespreek ik de kwestie van de grootte van het arrondissement Oost-Nederland. Hierover is al veel gezegd. Onze fractie is hierover ook sceptisch en denkt dat het kleinschalig werken -- ik verwijs naar het motto van de minister -- hier in de verdrukking komt.

Zoals bekend, is de ChristenUnie voorstander van het opknippen in twee arrondissementen, samenvallend met Overijssel en Gelderland. Hierover is al veel gezegd, en ik wil er niet opnieuw heel veel over zeggen, want daarmee zou ik in herhaling vallen. Als er vanuit deze Kamer een initiatief kwam dat in deze richting zou werken, zou mijn fractie dat ondersteunen. Omdat de politieregio's en de gerechtelijke kaart gaan

samenvallen, hebben wij ook het idee dat deze keuze naar beide kanten toe dwingend werkt, zowel naar de politieregio's als andersom. Bij de politieregio's speelt deze zelfde discussie. Daarom zou het beter zijn om in beide wetsvoorstellen deze knip aan te brengen.

De terugvaloptie zijn dan natuurlijk de monitoring en de evaluatie die over drie jaar zal plaatsvinden. Die vinden wij natuurlijk belangrijk met het oog op een in de toekomst wellicht veranderde situatie. Wij hopen dat de minister die evaluatie niet alleen afwacht, maar dat hij er ook zelf actief bij betrokken is.

Ik sluit af. Mijn fractie ziet het nut van specialisatie en van een goed georganiseerde rechtspraak. Zij steunt ook de richting van dit wetsvoorstel, maar zij vindt wel dat in het belang van de rechtzoekende en van de kwaliteit van de rechtspraak goed toezicht op de zaaksverdelingsreglementen nodig is. De wijze waarop dat toezicht wordt geregeld, de vaststelling van een minimumaantal zittingsplaatsen en een heroverweging van de situatie in Oost-Nederland zijn de punten waarop wij in het bijzonder gericht zijn. Wij zien uit naar de antwoorden van de minister.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.20 uur tot 13.30 uur geschorst.

De voorzitter: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

*B

!Hamerstukken!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van enkele onderwijswetten om te voorzien in een brede en duurzame grondslag voor innovatie experimenten (Innovatieve experimenteerruimte onderwijs) (33116);
- het wetsvoorstel Goedkeuring van een zestal ministeriële regelingen tot aanpassing van wetten van Nederlands-Antilliaanse oorsprong voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, alsmede wijziging van enkele wetten (33139).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De voorzitter: Ik heet de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de

minister van Financiën van harte welkom in de Kamer.
**

*B
!Stemmingen!

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Samenvoeging van de gemeenten Dirksland, Goedereede, Middelharnis en Oostflakkee (33175)**, en over:
- de motie-Kuiper c.s. over het aanhouden van de herindeling (33175, letter E).

(Zie vergadering van 26 juni 2012.)

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.
**
*N

Mevrouw **Duthler** (VVD): Voorzitter. De motie van de ChristenUnie lijkt een sympathieke motie. Echter, in de afgelopen jaren is, alle procedures en commissies ten spijt, unaniem draagvlak bij alle vier gemeenten voor de voorgestelde herindeling niet haalbaar gebleken. De VVD-fractie is van mening dat het nu tijd is om knopen door te hakken en duidelijkheid voor alle betrokkenen te creëren. De VVD-fractie zal dan ook niet voor de motie-Kuiper c.s. stemmen.

In stemming komt de motie-Kuiper c.s. (33175, letter E).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SP, de ChristenUnie, de SGP, 50PLUS, de PvdD en de OSF voor de motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PvdA, het CDA, GroenLinks en D66 ertegen, zodat zij is verworpen.
**

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PvdA, het CDA, D66, GroenLinks en de PvdD voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de ChristenUnie, de SGP, de SP, de OSF en 50PLUS ertegen, zodat het is aangenomen.
**

*B
!Europees Stabiliteitsmechanisme!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel **Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2012 (Incidentele suppletoire begroting ESM) (33215)**;

- het wetsvoorstel **Goedkeuring van het Besluit van de Europese Raad van 25 maart 2011 tot wijziging van artikel 136 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met betrekking tot een stabiliteitsmechanisme voor de lidstaten die de euro als munt hebben (Trb. 2011, 143) (33220)**;

- het wetsvoorstel **Goedkeuring van het op 2 februari 2012 te Brussel tot stand gekomen Verdrag tot instelling van het Europees Stabiliteitsmechanisme tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, de Republiek Estland, Ierland, de Helleense Republiek, het Koninkrijk Spanje, de Franse Republiek, de Italiaanse Republiek, de Republiek Cyprus, het Groothertogdom Luxemburg, Malta, het Koninkrijk der Nederlanden, de Republiek Oostenrijk, de Portugese Republiek, de Republiek Slovenië, de Slowaakse Republiek en de Republiek Finland (Trb. 2012, 28) (33221)**, en van:

- de motie-Machiel de Graaf c.s. over het meer transparant maken van het ESM-instituut (33221/33220/33215, letter G);
- de motie-Machiel de Graaf c.s. over het beginnen van onderhandelingen over een verdragsrechtelijke exitmogelijkheid (33221/33220/33215, letter H).

(Zie vergadering van 26 juni 2012.)

De **voorzitter**: Wij zouden nu gaan stemmen over het pakket wetsvoorstellen in verband met het ESM. Ik heb echter begrepen dat er behoefte is aan een korte derde termijn en dat de voorzitter van de commissie voor Financiën kort het woord wenst te voeren.

Het woord is aan de heer Essers.
**

De heer **Essers** (CDA): Voorzitter. Tijdens de afgelopen Europese top is besloten om het Europees toezicht op banken te versterken in de vorm van een Europees toezichtmechanisme. Wanneer dit Europees toezichtmechanisme effectief is, kan in onderlinge overeenstemming worden besloten het ESM de mogelijkheid te geven banken direct te herkapitaliseren.

De commissie voor Financiën wenst voorafgaand aan de zo meteen te houden stemming over het ESM van de regering duidelijkheid te verkrijgen welke consequenties dit besluit heeft voor het thans voorliggende ESM-verdrag. Specifiek wenst de commissie duidelijkheid te krijgen over de vraag of een verdragswijziging nodig is voor het direct herkapitaliseren van banken door het ESM.

U gaat over de orde, voorzitter, maar in de commissie voor Financiën hebben we de wens uitgesproken om nadat de minister van Financiën antwoord heeft gegeven op deze vraag, de leden van de commissie die dat wensen, nog de mogelijkheid voor een korte tegenvraag te bieden. We hebben ook afgesproken dat we voor het antwoord van de minister, onze vragen en het

daarop volgende antwoord van de minister maximaal vijftien minuten willen uittrekken.

De **voorzitter**: Dat is helder. U legt uw lot dan wel een beetje in de handen van de minister, maar daar zal ik op letten. Dan verzoek ik de minister om te reageren op de vraag van de voorzitter namens de commissie voor Financiën.

**

De beraadslaging wordt heropend.

*N

Minister **De Jager**: Voorzitter. Zoals wij al in de brief aan de Kamer hebben geschreven, ziet het kabinet geen consequenties voor het thans voorliggende ratificatieproces voor dit verdrag. Dit verdrag kan, zoals het nu voorligt, gewoon geratificeerd worden. Dat is ook de mening die in andere lidstaten waar dit verdrag voorligt, wordt gedeeld, evenals door de Europese Commissie en de Europese Raad.

Daarbij is natuurlijk de vraag relevant of de uitwerking van de politieke besluiten die afgelopen donderdag en vrijdag zijn genomen door de regeringsleiders, te zijner tijd ratificatie van het verdrag vergen. Dat hangt mede af van de precieze uitwerking. Laat ik hier echter alvast een heldere toezegging doen. Voor de betrokkenheid van deze Kamer bij de uitwerking van dit politieke besluit maakt het materieel niet uit, omdat wij, mede gelet op de parlementaire behandeling die heeft plaatsgevonden, vinden dat het instrument van de directe bankenkapitalisatie ook aan deze Kamer moet worden voorgelegd. Wij zullen dit besluit dus niet alleen aan de Tweede Kamer maar ook aan de Eerste Kamer voorleggen. Dan weten wij op dat moment ook zeker of ratificatie opnieuw wel of niet mogelijk is. In de tussentijd kan het ESM-verdrag gewoon functioneren zoals het in ieder geval ook nu is geregeld.

Het is belangrijk dat men zich dat realiseert. Dit betreft namelijk een onderdeel van de afspraken van donderdag en vrijdag. Het ESM-verdrag kan sowieso ook zonder de directe bankenherkapitalisatie al in juli van start. Dat is ook de bedoeling. Daarom vinden wij ook dat ratificatie net zoals in andere lidstaten ook noodzakelijk is. Dat heeft Duitsland laten zien. Vervolgens zal de juridische vraag meer definitief moeten worden beantwoord of bij de uitwerking van het instrument voor die directe bankenherkapitalisatie al dan niet nieuwe ratificatie van het verdrag moet plaatsvinden omdat er een verdragswijziging noodzakelijk is. Dat is thans onzeker. Wij gingen er zelf ook al een beetje van uit dat, als je dat direct zou doen, de kans groot was dat je dan een verdragswijziging nodig zou hebben.

De Europese Commissie en de Europese Raad hebben daar de afgelopen week echter ook andere denkbeelden over geventileerd. Er zijn ook andere juridische interpretaties gegeven. Daarbij is het thans niet zeker of hernieuwde ratificatie wel noodzakelijk zal zijn. Politiek hecht de regering wel aan een vruchtbare samenwerking met deze Kamer

en vinden wij dat ook deze Kamer in de gelegenheid moet worden gesteld om daarover te zijner tijd sowieso een uitspraak te doen. Materieel-politiek vinden wij het betrekken van beide Kamers der Staten-Generaal in de Nederlandse verhoudingen relevant, omdat het toch een relevant onderdeel van het verdrag betreft.

Tegelijk kunnen we niet in ons eentje beslissen over een herratificatie. Het is aan alle lidstaten om te besluiten of dat wel of niet nodig is. Er zijn juridische argumenten voor te geven. Dat is ook vorige week gebleken. Dat is gewisseld in de Europese Raad en door de Europese Commissie is dat ook aangegeven. Er is daarbij ook een opinie van de juridische dienst gegeven dat het niet nodig zou zijn om bij dit verdrag tot hernieuwde ratificatie te komen. Men vindt dat het een eenstemmig besluit kan zijn van de raad van gouverneurs. De raad van gouverneurs heeft namelijk de gelegenheid om een instrument toe te voegen. Tegelijkertijd staat ook al in het verdrag dat het bedoeld is voor de leden van het verdrag. Kort en goed, thans is er nog geen volstreekte zekerheid te geven of ratificatie nodig is. Dat is ook niet nodig. Het hangt ook af van de uitwerking van dit politieke besluit.

Is het aanhouden ervan of iets dergelijks daardoor noodzakelijk? Nee, want het ESM staat zoals het is en moet in juni van kracht worden om te doen waarvoor het bedoeld is. Dat is hier gewisseld. Te zijner tijd komt er een instrument bij, maar dat kost nog veel tijd. Het verdrag voorziet in die mogelijkheid. Er zal worden bekeken of het noodzakelijk is om het verdrag te ratificeren. Zo ja, dan komt het uiteraard via de reguliere procedure langs deze Kamer. Zo nee, dan zullen wij in een brief uiteenzetten waarom ratificatie met de uitwerking die is gekozen, niet noodzakelijk is. Daaraan zullen wij dan een juridische opinie toevoegen. Vervolgens zullen wij deze Kamer in de gelegenheid stellen om zich te vervoegen bij de regering om daarover te debatteren, indien de Kamer dat noodzakelijk acht.

De **voorzitter**: Misschien voor de goede orde: minister, u hebt het over "herratificatie". Dat is een begrip dat wij anders hanteren. Het is namelijk een verdragswijziging die opnieuw geratificeerd moet worden. Dat is wat u bedoelde te zeggen.

**

Minister **De Jager**: Ja, ik bedoelde "ratificatie".

De **voorzitter**: Akkoord. Zijn er nog leden die het woord wensen te voeren? Dat is het geval.

**

*N

De heer **Ester** (ChristenUnie): Voorzitter. Wij stemmen hier vandaag over een uiterst belangrijk verdrag. Juist daarom mogen er geen misverstanden bestaan. Dat geldt zeker voor de directe herkapitalisatie van banken, want die verandert het speelveld fundamenteel. Ik heb het zo begrepen dat de minister hier vandaag een duidelijke toezegging doet. Wel blijft er een zekere

mistigheid, omdat hij in de memorie van antwoord bij het ESM-verdrag twee weken geleden, op 19 juni, zijn uitspraak liet noteren: "Het kabinet is van oordeel dat rechtstreekse bijstand aan financiële instellingen op grond van voorliggend ESM-verdrag niet mogelijk is." Mijn vraag is simpel: hoe verhoudt deze uitspraak zich tot de opmerkingen van de minister zo-even?

*N

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. Wat wij politiek ook van een wetsvoorstel of een verdrag kunnen vinden, een wetsvoorstel en een verdrag moeten wel zo duidelijk mogelijk zijn. Op onze vraag daaromtrent heeft de minister in de memorie van antwoord gezegd: "Het kabinet is van oordeel dat rechtstreekse bijstand aan financiële instellingen op grond van voorliggend ESM-verdrag niet mogelijk is." Het werd net al geciteerd. Wat ons betreft heeft dat het debat mede bepaald, want wij dachten: oké, het is afgelopen en klaar. Nu laat het kabinet ons weten in het raadsverslag dat het onduidelijk is of een verdragswijziging daarvoor nodig is. Dat lijkt mijn fractie strijdig met elkaar. Het draait om de verhouding tussen artikel 12 en artikel 19. In artikel 12 staat dat er uitsluitend steun kan worden gegeven aan lidstaten, terwijl in artikel 19 staat dat de raad van gouverneurs bepaalde procedures kan wijzigen. Ik wil alleen zekerstellen, en ik wil dat de Kamer zich daarvan vergewist, dat er geen strijdigheid zal ontstaan tussen artikel 12 en een mogelijke wijziging op grond van artikel 19. Daarom dien ik de volgende motie in.

*M

De **voorzitter**: Door het lid Reuten wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de berichtgeving van de regering d.d. 29 juni 2012 over de conclusies van de Europese Raad van 28 en 29 juni jongstleden meldt: "Wel wordt het, wanneer het Europese banktoezicht is gerealiseerd, mogelijk om banken direct uit het Europese noodfonds ESM te ondersteunen.";

constaterende dat directe financiële steun aan banken vanuit het ESM op basis van het huidige verdrag niet mogelijk is en dat de regering dit op vragen van de Kamer in de memorie van antwoord van 19 juni jongstleden als volgt bevestigt: "Het kabinet is van oordeel dat rechtstreekse bijstand aan financiële instellingen op grond van voorliggend ESM-verdrag niet mogelijk is.";

overwegende dat de Kamer zich niet heeft uitgesproken over de wenselijkheid dan wel de onwenselijkheid van rechtstreekse bijstand vanuit het ESM aan financiële instellingen, en dat de Kamer dit met deze motie evenmin doet;

verzoekt de regering om een eventuele wijziging ex artikel 19 van het verdrag voor zover die in strijd komt met het huidige artikel 12, vooraf ter goedkeuring aan de Staten-Generaal voor te leggen;

verzoekt de regering tevens, de Kamer op korte termijn in te lichten over de wijze waarop een eventuele wijziging van het ESM-verdrag bij een eventuele rechtstreekse bijstand aan financiële instellingen gestalte gaat krijgen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt letter I (33221/33220/33215).

**

*N

De heer **Backer** (D66): Voorzitter. Ik dank de minister voor het antwoord. Wij hebben in de commissie afgesproken om een korte toelichting te geven. Collega Reuten heeft dat opgevat als een heropening van de beraadslaging en het indienen van een motie. Ik zal daarover zo iets zeggen. Er kunnen natuurlijk interpretatieverschillen bestaan over de letter en de geest van dit verdrag. Ik volg de minister. Ik denk dat wij die exegese hier niet moeten houden. Wij hebben daarover mensen geraadpleegd. Wij denken dat het onder dit verdrag kan. Dat doet er echter vandaag eigenlijk niet zo toe, tenzij wij het gevoel hebben dat het verdrag onhoudbaar is in het licht van de politieke besluitvorming van het afgelopen weekend. Die vraag wordt aan de overzijde beantwoord. Daar is een interpellatiedebat aangevraagd door collega Pechtold. Daarover hoeven wij het hier niet te hebben. Mijn fractie heeft er ook geen behoefte aan om daarop vooruit te lopen. Wij menen dat het in het kader van de beraadslagingen die wij hier hebben gehad, alleszins mogelijk is om de drie verdragen te steunen. Ik moet het heel snel zeggen, omdat ik de motie net hoor. Zij lijkt mij overbodig omdat de minister dit al heeft toegezegd. Zo heeft de heer Reuten ook meteen mijn stemverklaring bij zijn motie.

*N

De heer **Koffeman** (PvdD): Voorzitter. Wij weten dat er juridische onduidelijkheid ontstaan is over het al dan niet kunnen ratificeren van het ESM-verdrag. Professor Voermans heeft daarover een uitgesproken mening. Hij heeft gezegd dat artikel 19 weliswaar rept van een "regular decision" en dat de top zich daarop baseert, maar dat artikel 12 heel duidelijk aangeeft dat steun altijd gaat naar een lidstaat en dat het nogal uitmaakt of je een vordering hebt op Spanje of op Bankia. De minister heeft daarnaar in het verleden heel vaak verwezen in dit huis, wanneer hij zei: je kunt ervan op aan dat ons geld terugkomt, zo nodig via de Club van Parijs. Ik weet toevallig dat Bankia geen lid is van de Club van Parijs. Of je een vordering hebt op Spanje of op Bankia is dus een groot verschil. Als

Bankia omvalt -- de architect van Bankia heeft daarmee al rekening gehouden in het ontwerp, want dat staat ongeveer zo scheef als de toren van Pisa -- kunnen schuldeisers fluiten naar hun geld. Dat is anders dan als je een vordering op Spanje hebt. Dat lijkt mij dus een probleem. Vanwege het feit dat daarover juridische onhelderheid is, vraag ik om de stemming over het ESM-verdrag uit te stellen. Ik weet niet of daarvoor een motie nodig is, maar ik heb er wel een.

De **voorzitter**: Ik heb de indruk dat wij hierbij meer spreken van een ordevoorstel. Als u dat ordevoorstel doet, hebben wij dat aan de orde te stellen. Daar komen wij zo op terug.

**

*N

De heer **Van Strien** (PVV): Voorzitter. Behalve de vraagtekens die zijn gezet bij de directe bankensteun -- mijn fractie onderschrijft die vraagtekens overigens van harte -- is er nog een ander punt dat dit weekend aan de orde is gekomen. Dat is namelijk dat de preferente positie van het ESM als crediteur zeer kwetsief genoemd wordt. Het ESM zou ook achteraan moeten sluiten als het gaat over zijn positie als schuldeiser. Dat lijkt mij regelrecht in strijd met eerder gedane toezeggingen van de minister dat ons geld terugkomt. Ik hoor hierover graag het oordeel van de minister.

*N

Mevrouw **De Boer** (GroenLinks): Voorzitter. Het is mij niet helemaal duidelijk of dit ook het moment is voor het afleggen van een stemverklaring of dat dit later nog komt?

De **voorzitter**: Nee, wij zijn nog niet toe aan stemverklaringen over het wetsvoorstel. Dat gebeurt pas als de stemming aan de orde is.

**

*N

Minister **De Jager**: Voorzitter. Ik wil graag de motie van de heer Reuten ontvangen als die op papier beschikbaar is, zodat ik daarop kan reageren.

Ik wil eerst namens de regering een reactie geven op het ordevoorstel. Zowel in de brief van het kabinet als in mijn reactie van zo-even heb ik aangegeven dat wij het belangrijk vinden dat het ESM zo snel mogelijk wordt geratificeerd. Het gaat daarbij om het ESM met de instrumenten die wij nu kennen. Daarna kunnen er instrumenten worden toegevoegd.

Het instrument van directe herkapitalisatie van banken zullen wij voorleggen aan beide Kamers der Staten-Generaal, ook als ratificatie van een verdragswijziging niet noodzakelijk is.

Ik reageer ook meteen op de motie van de heer Reuten. Ik vind die motie overbodig en sluit hierbij aan bij de woorden van de heer Backer dat zo'n toezegging van mij voldoende is.

Het is belangrijk om de stemming toch door te zetten, want het ESM-verdrag regelt nog veel meer. Het kost nog heel veel tijd voordat men toe is aan het directe bankenherkapitalisatie-instrument. Intussen moet het ESM-verdrag in de plaats komen van het EFSF. Het verdrag heeft in zichzelf een belang, ook buiten de directe bankenherkapitalisatie.

Voor alle duidelijkheid: elke interventie brengt risico's met zich. Dat heb ik altijd gezegd. In het interruptiedebat heb ik wederom opgemerkt dat mijn woorden duidelijk moeten worden aangehaald. Als je aan landen leent, moet je ervan uitgaan dat het geld terugkomt, maar dat ook het risico bestaat dat het niet terugkomt. Dat risico is er altijd, ook bij het ESM. Als je direct banken herkapitaliseert, is dat risico inderdaad nog groter dan wanneer je aan landen leent. Direct lenen aan banken zonder een staatsgarantie van het land waarin die bank zich bevindt, heeft uiteraard een hoger risico dan wanneer je aan landen leent. Wij moeten echter niet eenzijdig het risico van de lening bezien maar het totale pakket. De regeringsleiders hebben vorige week besloten het te doen zoals zij het hebben gedaan omdat de hele eurozone in gevaar dreigde te komen. Zij hebben het risico van dit instrument moeten afwegen tegen het risico van het niet doen. Het ging specifiek om Spanje. Het herkapitaliseren van Spaanse banken via de overheid bracht het risico mee dat daarmee die overheid omlaag getrokken werd en daarmee alsnog een systeemcrisis dreigde. Het blijft altijd een risicoafweging. Als er hoge risico's moeten worden genomen, zullen hogere eisen moeten worden gesteld. Men gaat dus niet zo snel over tot het instrument van directe bankenherkapitalisatie. Dat is de reden waarom er strenge voorwaarden aan verbonden zijn. Er moet effectief Europees banktoezicht gerealiseerd worden voordat je zoiets kunt doen, zodat je die onzekerheid reduceert.

De heer **Koffeman** (PvdD): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Koffeman, geen interrupties meer. Wij zijn al ruim over het kwartier dat wij hadden afgesproken.

De minister maakt zijn verhaal af.

**

Minister **De Jager**: Ik heb in mijn inleiding al gezegd, dat het kabinet er zelf ook van uitging dat ratificatie nodig zou zijn. Ook wij hebben de juridische geluiden uit Brussel gehoord dat bij een directe bankenherkapitalisatie zoals wij die op dat moment voor ogen hadden, een ratificatie van de verdragswijziging noodzakelijk is. Afgelopen week bleek dat er misschien mogelijkheden zijn om de invulling dusdanig te kiezen dat ratificatie van een verdragswijziging niet noodzakelijk is. Er moet dan een unaniem besluit zijn van gouverneurs. Wij zullen natuurlijk checken of dat kan. Als dat inderdaad mogelijk is, zullen wij dat doen. In beide gevallen zullen wij het voorleggen. Ik ben daarin de fractie van de ChristenUnie tegemoet gekomen. Bij een ratificatie wordt een expliciet oordeel gevraagd

van beide Kamers. Als ratificatie niet nodig is maar het instrument wel wordt uitgebreid, zullen wij een brief sturen en deze Kamer in de gelegenheid stellen om de regering indien gewenst te roepen.

Volgens mij heb ik verder alle punten gehad: de preferente positie, de motie, het ordevoorstel en het belang van de ratificatie van dit verdrag.

De heer **Reuten** (SP): Ik hoor graag of de regering een mogelijke wijziging ex artikel 19 die directe steun aan banken mogelijk maakt, voorafgaand aan een besluit van de Raad van gouverneurs of anderszins aan de Staten-Generaal zal voorleggen als er sprake is van strijdigheid met artikel 12. Als de minister dat toezegt, houd ik mijn motie aan.

Minister **De Jager**: Ik kan dat toezeggen voor de directe bankenherkapitalisatie.

De heer **Reuten** (SP): Directe steun aan banken?

Minister **De Jager**: Ja.

De **voorzitter**: Begrijp ik dat de heer Reuten zijn motie intrekt?
**

De heer **Reuten** (SP): Ik houd de motie aan, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat mag, maar de zin daarvan ontgaat mij.
**

De heer **Reuten** (SP): Ik trek de motie in, voorzitter.

De **voorzitter**: Aangezien de motie-Reuten (33221/33220/33215, letter I) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.
**

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Er ligt een ordevoorstel van de PvdD om de stemmingen over het pakket voorstellen in verband met het ESM uit te stellen. Het is een reprise in vergelijking met vorige week, zij het dat het een iets ander onderwerp betreft. Over ordevoorstellen wordt onmiddellijk gestemd.
**

In stemming komt het ordevoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdD en de PVV voor het ordevoorstel hebben gestemd en de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SGP, de ChristenUnie, D66, de PvdA, GroenLinks, de SP, de OSF en 50PLUS ertegen, zodat het is verworpen.

Het woord is aan de heer Machiel de Graaf.

**

De heer **Machiel de Graaf** (PVV): Voorzitter. Wij hebben net gestemd over uitstel, maar er zijn verschillende vormen van uitstel.

Uit het antwoord van de minister bleek dat er nog veel onduidelijkheid is. Bij het kabinet was er onduidelijkheid en hier in de Kamer heerst onduidelijkheid. Uit het aantal aanvragen voor debatten in de Tweede Kamer blijkt ook dat daar sprake is van volstreekte onduidelijkheid.

Er is nogal wat gebeurd vorige week. Van Rompuy en consorten hebben aangegeven dat de maatregelen pas medio oktober bekend en ingevuld zullen zijn.

Ik zou het uitstelvoorstel van de heer Koffeman wat willen aanscherpen met het voorstel om het debat medio oktober te heropenen als er meer duidelijkheid is over de concrete invulling van alle voorstellen.

De **voorzitter**: Ik begrijp uw poging, maar ik stel vast dat wij tot in drie termijnen hebben gesproken over dit pakket aan voorstellen en dat zojuist het ordevoorstel van de heer Koffeman met een overweldigende meerderheid door deze Kamer is verworpen. Wij kennen geen heropening in vierde termijn in het debat over dit onderwerp. Daarom moet uw voorstel naar mijn mening schipbreuk lijden nog voordat daarover verdere besluitvorming kan plaatsvinden.
**

De heer **Machiel de Graaf** (PVV): Het debat is over het vorige ESM gegaan en niet over hetgeen afgelopen donderdag in Brussel is bedisseld. Er komt straks dus nog een heel ander verhaal en daarover kunnen we dus niet stemmen. Vandaar mijn voorstel.

De **voorzitter**: Daar gaan we ook niet over stemmen. Als de uitkomsten van de Raad aanleiding geven om een nieuw debat te voeren over het vervolg van het ESM, dan komt dat automatisch aan de orde. Het zal dan ongetwijfeld in de Tweede Kamer aan de orde komen en mogelijkerwijs daarna hier. U kunt op elk moment dat het zich aandient, vragen om met de regering erover te discussiëren. Dat is dan echter een ander onderwerp dan het ESM-pakket zoals het er nu ligt, namelijk de uitwerking en de verdere gang van zaken. U krijgt dus nog alle gelegenheid om hierover te discussiëren.
**

De heer **Machiel de Graaf** (PVV): Over de invulling, de uitwerking en de hele opzet van het debat zijn we het oneens. Toch wil ik, voor de zekerheid en voor in de Handelingen, heel duidelijk hebben dat erover gestemd wordt.

De **voorzitter**: Dat gaan we niet doen omdat het weinig zinvol is. Er ligt geen concreet voorstel, maar een voorstel om ergens in het najaar een nieuw debat te voeren over het ESM past in die zin niet omdat de agendering van voorstellen in deze Kamer primair aan de Voorzitter is, na overleg met het College van Senioren. U hebt alle gelegenheid

om elk onderwerp aan de orde te stellen, dus ook het vervolg van het ESM, na het reces. Eerlijk gezegd is het een beetje onzinnig om dit onderwerp hier ter stemming te brengen. Uw opmerkingen worden opgenomen in de Handelingen en liggen daarmee vast. Het standpunt van de PVV is daarmee duidelijk.

**

De heer **Machiel de Graaf** (PVV): Voorzitter. Ik heb nog een voorstel van orde. Ik gaf al aan dat de ChristenUnie aan de overkant mondelinge vragen over dit onderwerp aan de minister-president heeft aangevraagd. Verder is er een debat aangevraagd door D66 en door de Partij voor de Dieren. De regeling van werkzaamheden daar vindt pas over ongeveer een uur plaats. Dus als wij hier een uur verder zijn, is daar pas de regeling van werkzaamheden aangezien nu het vragenuur bezig is. Maar als er een debat komt -- de kans op een dertigledendebat aan de overkant is groot -- over de resultaten van de Eurotop en de invloed die deze hebben op het ESM, waar het naartoe gaat leiden, dan gaat ook de minister-president vragen beantwoorden. Wij hebben hier antwoorden van de minister van Financiën gekregen. Ik dank hem daarvoor en ook voor zijn toezegging, maar wat gaat er allemaal in het debat aan de overkant gebeuren? Dat weten we niet. Nu doet zich de curieuze situatie voor dat in de Tweede Kamer gedebatteerd gaat worden over een onderwerp dat al afgesloten is en waarover de beraadslaging misschien zelfs heropend wordt, en dat wij hier moeten gaan stemmen over antwoorden die de minister-president aan de overkant nog moet geven. Ik stel voor om af te wachten wat er uit de regeling van werkzaamheden komt en dan pas te beslissen of we hier gaan stemmen of niet.

De **voorzitter**: Dat gaan we niet doen, om de doodeenvoudige reden dat de Tweede Kamer al gestemd heeft over dit pakket. Daarom is vorige week in deze Kamer over het pakket gesproken en ligt het hier nu ter besluitvorming voor. De Kamer heeft in overgrote meerderheid uitgesproken dat we er nu over gaan stemmen. Wat daarover nu verhandeld wordt aan de overzijde, zou een reprise kunnen krijgen aan deze kant, als daartoe aanleiding bestaat. Dat zal dan na het reces zijn. Dat is echter het vervolg op wat de Tweede Kamer al besloten heeft en waarover wij hier nu besluitvorming gaan plegen. Dus ook dit voorstel moet ik helaas naast mij neerleggen omdat het in strijd is met de normale en ordentelijke gang van zaken in deze Kamer. Ik ga nu het debat over dit onderwerp sluiten. We zijn al ruim over het kwartier dat de commissie hiervoor had voorgesteld.

Ik wil nu overgaan tot stemmingen. Over de drie wetsvoorstellen is hoofdelijke stemming aangevraagd.

**

In stemming komt wetsvoorstel Goedkeuring van het op 2 februari 2012 te Brussel tot stand gekomen Verdrag tot instelling van het Europees

Stabiliteitsmechanisme tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, de Republiek Estland, Ierland, de Helleense Republiek, het Koninkrijk Spanje, de Franse Republiek, de Italiaanse Republiek, de Republiek Cyprus, het Groothertogdom Luxemburg, Malta, het Koninkrijk der Nederlanden, de Republiek Oostenrijk, de Portugese Republiek, de Republiek Slovenië, de Slowaakse Republiek en de Republiek Finland (Trb. 2012, 28) (33221).

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

**

*N

Mevrouw **De Boer** (GroenLinks): De leden van de GroenLinks-fractie zullen voor het ESM-pakket stemmen. De overwegingen daarbij heb ik in het debat uitgebreid uiteengezet. De besluiten die tijdens de EU-top zijn genomen, hebben daar geen verandering in gebracht. Daarbij geldt dat, zeker gezien de toezegging van de minister, uitbreiding van het instrumentarium van het ESM ook aan deze Kamer zal worden voorgelegd, hetzij als verdragswijziging, hetzij als voorgenomen instemming met een besluit van de raad van gouverneurs. Ten overvloede merk ik nog op dat een verdrag of instrumentarium als het ESM altijd in ontwikkeling zal blijven. Er zullen voortdurend nieuwe ontwikkelingen zijn. Ik vertrouw erop dat wij die, waar nodig, steeds opnieuw zullen bespreken.

*N

De heer **De Lange** (OSF): Mijn fractie was verhinderd bij het debat vorige week. Wij zijn van mening dat het huidige voorstel een heel groot democratisch tekort vertegenwoordigt en dat ongespecificeerde maar ongetwijfeld heel grote risico's bij de Nederlandse belastingbetaler gelegd worden. Mijn fractie zal daarom tegen stemmen.

Vóór stemmen de leden: Scholten, Schouwenaar, Schrijver, Sent, Strik, Swagerman, Sylvester, Terpstra, Thissen, Vlietstra, Vos, De Vries, De Vries-Leggedoor, Backer, Barth, Beckers, Beuving, Van Bijsterveld, De Boer, Van Boxtel, Brinkman, Bröcker, Broekers-Knol, Dupuis, Duthler, Engels, Essers, Flierman, Franken, Ganzevoort, Fred de Graaf, Thom de Graaf, De Grave, Hermans, Hoekstra, Ter Horst, Huijbregts-Schiedon, Van Kappen, Kneppers-Heijnert, Knip, Koole, Van der Linden, Lokin-Sassen, Martens, Meurs, Noten, Postema, Putters, Van Rey en Schaap.

Tegen stemmen de leden: Smaling, Sörensen, Van Strien, Vliegenthart, Van Dijk, Elzinga, Ester, Faber-van de Klashorst, Frijters-Klijnen, Machiel de Graaf, Marcel de Graaff, Holdijk, Klever, Koffeman, Kox, Kuiper, De Lange, Nagel, Popken, Quik-Schuijt, Reuten, Reynaers en Ruers.

De **voorzitter**: Ik constateer dat dit wetsvoorstel met 50 tegen 23 stemmen is aangenomen.

**

In stemming komt het wetsvoorstel Goedkeuring wijziging artikel 136 Verdrag werking Europese Unie met betrekking tot een stabiliteitsmechanisme voor de lidstaten die de euro als munt hebben (33220).

Vóór stemmen de leden: Van Boxtel, Brinkman, Bröcker, Broekers-Knol, Dupuis, Duthler, Engels, Essers, Flierman, Franken, Ganzevoort, Fred de Graaf, Thom de Graaf, De Grave, Hermans, Hoekstra, Ter Horst, Huijbregts-Schiedon, Van Kappen, Kneppers-Heijner, Knip, Koole, Van der Linden, Lokin-Sassen, Martens, Meurs, Noten, Postema, Putters, Van Rey, Schaap, Scholten, Schouwenaar, Schrijver, Sent, Strik, Swagerman, Sylvester, Terpstra, Thissen, Vlietstra, Vos, De Vries, De Vries-Leggedoor, Backer, Barth, Beckers, Beuving, Van Bijsterveld en De Boer.

Tegen stemmen de leden: Van Dijk, Elzinga, Ester, Faber-van de Klashorst, Frijters-Klijnen, Machiel de Graaf, Marcel de Graaff, Holdijk, Klever, Koffeman, Kox, Kuiper, De Lange, Nagel, Popken, Quik-Schuijt, Reuten, Reynaers, Ruers, Smaling, Sörensen, Van Strien en Vliegthart.

De **voorzitter**: Ik constateer dat het wetsvoorstel met 50 tegen 23 stemmen is aangenomen.

**

In stemming komt het wetsvoorstel Wijziging begrotingsstaat Financiën 2012 in verband met de instelling van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) (33215).

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

**

*N

De heer **Machiel de Graaf** (PVV): Voorzitter. Dit is een gecombineerde stemverklaring. Het is wat de Partij voor de Vrijheid betreft echt een schande om te moeten constateren met welke vaart en graagte deze Kamer instemt met het belonen van slecht gedrag van EU-lidstaten en het weggooien van geld van de gewone Nederlander. Van Rompuy heeft zelfs vandaag nog gezegd: landen kunnen beslissingen over het ESM niet blokkeren. Vandaag geeft dus deze Kamer door te stemmen zoals nu gebeurt een groot deel van de Nederlandse natie staat aan Europa. Dat vinden wij een schande.

De **voorzitter**: Mijnheer De Graaf, ik heb u de kans gegeven om een stemverklaring af te leggen bij dit voorstel, maar u legt nu een verklaring af in algemene zin. Zou u zich willen beperken tot een stemverklaring over dit voorstel?

**

De heer **Machiel de Graaf** (PVV): Ik heb nog één zin.

Daarom hebben de leden van de fractie van de Partij voor de Vrijheid tegen de vorige twee

voorstellen gestemd en zullen zij dat ook doen tegen het voorstel dat nu voorligt.

Vóór stemmen de leden: Lokin-Sassen, Martens, Meurs, Noten, Postema, Putters, Van Rey, Schaap, Scholten, Schouwenaar, Schrijver, Sent, Strik, Swagerman, Sylvester, Terpstra, Thissen, Vlietstra, Vos, De Vries, De Vries-Leggedoor, Backer, Barth, Beckers, Beuving, Van Bijsterveld, De Boer, Van Boxtel, Brinkman, Bröcker, Broekers-Knol, Dupuis, Duthler, Engels, Essers, Flierman, Franken, Ganzevoort, Fred de Graaf, Thom de Graaf, De Grave, Hermans, Hoekstra, Ter Horst, Huijbregts-Schiedon, Van Kappen, Kneppers-Heijner, Knip, Koole en Van der Linden.

Tegen stemmen de leden: Nagel, Popken, Quik-Schuijt, Reuten, Reynaers, Ruers, Smaling, Sörensen, Van Strien, Vliegthart, Van Dijk, Elzinga, Ester, Faber-van de Klashorst, Frijters-Klijnen, Machiel de Graaf, Marcel de Graaff, Holdijk, Klever, Koffeman, Kox, Kuiper en De Lange.

De **voorzitter**: Ik constateer dat het wetsvoorstel met 50 tegen 23 stemmen is aangenomen.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf over de moties.

**

*N

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. Ik heb twee stemverklaringen, over de moties op letters G en H.

Met de term "transparantie" uit de motie op letter H wordt waarschijnlijk bedoeld volledige informatie, duidelijkheid of helderheid, doch niet doorzichtigheid, wat een synoniem is voor de Nederlandse term "transparantie". Mijn fractie is geen voorstander van de knevelartikelen 12 en 13 tot 18 uit het verdrag. Maar nu ze er helaas zijn, is volledige informatie bij een noodfonds zoiets als dieven vertellen op welke dagen je niet thuis bent. De steun die het noodfonds kan verstrekken, verliest aan afschrikwekkende kracht naarmate speculanten precies weten wanneer landen steun krijgen en hoe de genoemde artikelen al dan niet worden toegepast. De motie is naar het oordeel van mijn fractie op dit punt onvoldoende doordacht, dus stemmen wij tegen.

Mijn fractie ondersteunt het hoofdpunt uit de motie op letter H, namelijk dat het verdrag zoals ieder ander zou moeten aangeven hoe de verdragsbeëindiging door een of meerdere verdragspartijen vorm zou moeten krijgen. Het benadrukken van juist de Nederlandse belangen acht mijn fractie overbodig, doch onvoldoende reden om tegen de motie te stemmen en dus stemmen wij voor.

In stemming komt de motie-Machiel de Graaf c.s. (33221/33220/33215, letter G).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de Partij voor de Dieren voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PvdA, het CDA, de SP, D66, GroenLinks, de

ChristenUnie, de SGP, 50PLUS en de OSF ertegen, zodat zij is verworpen.
**

In stemming komt de motie-Machiël de Graaf c.s. (33221/33220/33215, letter H).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de SP, 50PLUS, de PvdD en de OSF voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PvdA, het CDA, D66, GroenLinks, de ChristenUnie en de SGP ertegen, zodat zij is verworpen.

Ik heb een mededeling van de Griffie aan de commissies: alle onderwerpen schuiven een halfuur op in het tijdschema. Dat is een gevolg van datgene wat wij zojuist verhandeld hebben. U mag een halfuur optellen bij de aanvangstijd die op het schema is vermeld.

Ik schors de vergadering in afwachting van de minister van Veiligheid en Justitie. Ik stel u in de gelegenheid om de minister van Financiën te feliciteren.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Putters

*B

!Politiewet!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van een nieuwe Politiewet (Politiewet 200.) (30880);**
- **het wetsvoorstel Invoering van de Politiewet 200. en aanpassing van overige wetten aan die wet (Invoerings- en aanpassingswet Politiewet 201X) (32822).**

(Zie vergadering van 2 juli 2012.)

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Opstelten**: Voorzitter. Ik dank de voorzitter en de leden van de Eerste Kamer. Het doet mij bijzonder veel genoegen dat ik gisteravond en vandaag in overleg met deze Kamer mag treden over het wetsvoorstel waarmee invoering van de nationale politie wordt geregeld. Ik ben ervan overtuigd dat met de invoering van de nationale politie een bijdrage wordt geleverd aan het veiliger maken van Nederland. Ook ben ik ervan overtuigd dat met de invoering van de nationale politie politiemedewerkers beter hun werk kunnen doen.

De plenaire behandeling volgt na een indrukwekkende, zeer gedegen en zorgvuldige voorbereiding van de Eerste Kamer. Ik dank de leden daarvoor. In de schriftelijke uitwisseling van overwegingen en argumenten heeft deze Kamer belangwekkende punten en zorgen naar voren

gebracht. Ik heb mij door de Kamer laten overtuigen. Gisteravond hebben vele leden naar voren gebracht dat het mogelijk is om het bestaande nog verder aan te scherpen. Dat is voor mij de reden geweest om een aantal belangrijke voorstellen te doen in de nadere memorie van antwoord. Uit de inbreng van de Kamer begrijp ik dat vele leden daar, afgezien van de formele gang van zaken, tevreden over zijn, ook al zetten zij er nog een aantal kanttekeningen bij.

Zoals velen reeds terecht hebben opgemerkt, komt de nationale politie niet de lucht vallen. Het is een langdurig proces. Het huidige regionale politiebesteding is op. De totstandkoming daarvan in 1993 was een grote stap vooruit, komende van 148 gemeentepolitiekorpsen en de Rijkspolitie. In de vele, vele, vele evaluaties en onderzoeken sindsdien komt duidelijk naar voren dat verdergaande centralisering van het beheer onontkoombaar is. Met name uit de evaluatie in 2005 van de commissie-Leemhuis en het onderzoek van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid in 2010 naar de samenwerking tussen de korpsen bleek dat schaalvergroting onvermijdelijk is. We komen er niet meer met verbeteringen binnen het bestaande. Daar is bijna iedereen het over eens. Ik bespeur dat in grote lijn ook in dit huis. Ook ik ben tot die conclusie gekomen. De heer Holdijk heeft mij daar persoonlijk naar gevraagd. Ik heb er ook nooit een geheim van gemaakt.

Meerdere leden hebben mij ook gevraagd hoe ik een warm pleitbezorger ben geworden van de nationale politie, terwijl ik voorheen een tegenstander daarvan was. Als burgemeester van Rotterdam en korpsbeheerder van de politie Rotterdam-Rijnmond had ik inderdaad niet zoveel op met een nationale politie. Ik zeg het nu nog mild. Later, toen ik waarnemend burgemeester werd van Tilburg en waarnemend korpsbeheerder van de politie Midden en West Brabant, heb ik geleerd daar anders over te denken. Laat ik het kort samenvatten. Ik was op een gegeven moment bij een overleg van het Regionaal College. Wij waren met de financiën bezig. Er waren tekorten. We waren daarover aan het spreken. Op een gegeven moment vroeg een groot gedeelte van de burgemeesters: wanneer kunnen we hiermee stoppen, want wij zijn hier eigenlijk niet zo van; wanneer kunnen wij terug naar de kern van ons werk als burgemeester, namelijk het gezag, en terug naar de inhoud? Als voorzitter heb ik gevraagd of dit betekende dat zij zo langzamerhand voor een nationale politie waren. Toen zei men en masse: dat lijkt ons een verstandige richting. Ik ben daarna een keer naar het Korpsbeheerdersberaad gegaan, waar de politiechefs en het Openbaar Ministerie aanwezig waren. Na mijn Rotterdamse periode was mijn rol wat afstandelijker. Ik constateerde dat de politiechefs in grote eenheid voor de nationale politie waren. Hetzelfde gold voor het OM. De korpsbeheerders waren er spijtig genoeg over verdeeld. Dit was trouwens ver voor de laatste verkiezingen. Zo wil ik mijn denken en mijn ontwikkeling schetsen.

Er zijn uiteenlopende antwoorden mogelijk op de vraag hoe de uitwerking het beste vormgegeven wordt. Over de richting bestaat echter bijna eensgezindheid. De politieorganisatie kan beter bijdragen aan het veiliger maken van Nederland en kan meer dan nu ruimte bieden voor professionaliteit. Bij de nationale politie ligt het gezag onverkort bij de gezagsdragers. De lokale verankering van de politie wordt versterkt en de democratische inbedding is verzekerd. De politieorganisatie kan effectiever en efficiënter werken doordat het beheer in één hand wordt gelegd. De minister heeft volledig grip op het beheer. Hij draagt de volle verantwoordelijkheid en heeft alle juridische en feitelijke mogelijkheden om hieraan invulling te geven. De minister kan door de Kamer volledig ter verantwoording worden geroepen.

Ik kom op de door de leden gestelde vragen en ik behandel ze per thema. De eerste vraag, die door velen is gesteld, luidt: waarom geen novelle? Het lijkt mij goed om dat als eerste te bespreken. De heren Koole, De Graaf, Ruers, Ester en anderen hebben mij deze vraag gesteld. Er is gekozen voor een aanvullend wetsvoorstel met de maatregelen die ik voorstel in de nadere memorie van antwoord, en niet voor een novelle. Ik heb alle bijdragen van gisteravond zeer gerespecteerd. Het is duidelijk dat alle leden overtuigd zijn van de noodzaak om de bestaande politieorganisatie ingrijpend te veranderen. Het idee van een nationale politie -- zo heb ik in beginsel geconstateerd -- kan op instemming rekenen. Gisteravond bleek wel dat wij er nog niet helemaal zijn. Het laatste stuk moeten wij samen afleggen. Daarom heb ik de Kamer een pakket met heel concrete voorstellen voorgelegd in de nadere memorie van toelichting. Het is heel precies, in de verwachting dat ik daarmee aan een aantal nog levende zorgen en wensen tegemoetkom. Ik ben mij ervan bewust dat de gekozen aanpak nogal onorthodox is. Ik wil daarover eerlijk zijn. Het is voor mij echt een afweging, een dilemma geweest. Zo'n afweging maak je als bewindspersoon alleen. Ik wil er zeker geen gewoonte van maken. Het is echter van het grootste belang om vanaf nu toe te werken naar de daadwerkelijke start op een vaste datum, die bovendien niet te ver in de toekomst ligt. Die datum is 1 januari 2013. De leden van de Kamer weten dat bij een novelle de inwerkingtreding van het te wijzigen wetsvoorstel moet wachten op de behandeling en aanvaarding van de novelle door het parlement. In dat geval zou de voorgenomen datum van inwerkingtreding, 1 januari 2013, niet gehaald worden. Bovendien zou ik, als ik gebruik zou maken van het instrument van de novelle, niet met zekerheid de datum van inwerkingtreding van de nieuwe Politiewet kunnen vaststellen. Ik vind dat om meerdere redenen onwenselijk. Als er nu geen uitsluitsel komt over de datum waarop de nationale politie van start gaat, dan brengt dat risico's met zich mee voor de politieorganisatie.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik nodig de minister uit om duidelijk te maken waarom hij meent dat met een novelle de datum van 1 januari

2013 niet gehaald kan worden. Dat betekent dat hij ervan overtuigd is dat, als hij deze week de voorstellen zou indienen, er in zes maanden geen ruimte is om ze af te handelen.

Minister **Opstelten**: Als wij nu met een novelle zouden komen, dan is de procedure bekend: kabinet, Raad van State, Tweede Kamer, Eerste Kamer. Dat haal ik niet, althans dat risico loop ik. Ik wil duidelijkheid creëren voor de politie, voor de gezagsdragers, voor iedereen die om duidelijkheid gevraagd heeft. Die lijn heb ik gekozen. Ik had een dilemma, maar ik heb gekozen voor een aanvullend wetsvoorstel.

De heer **Thom de Graaf** (D66): De minister heeft zelf dat risico genomen, omdat hij al twee maanden geleden zo niet eerder wist dat de kritiek in deze Kamer zwaar was. Hij had dus al maanden eerder met die novelle kunnen beginnen. Wanneer zullen de wijzigingsvoorstellen die de minister voorbereidt, in het Staatsblad staan? Moeten wij nu instemmen met een wet waarvan wij niet weten of en, zo ja, wanneer hij wordt gewijzigd, terwijl dat zeker niet vóór 1 januari 2013 gebeurt? Dat vind ik wel bezwaarlijk.

Minister **Opstelten**: Dat is weer een andere vraag, die ook door de heer Hoekstra is gesteld. Als wij de novelleprocedure ingaan, is er geen wetsvoorstel dat leidt tot een wet in het Staatsblad. Er zou dan volgende week geen stemming over het wetsvoorstel plaatsvinden. Ik zou het zeer waarderen als dat wel kan, na een ordelijk debat. Wij zouden de novelleprocedure moeten afwachten. Dan zou ik een KB moeten slaan om de inwerkingtreding van de wet te regelen. Dat is iets anders dan de procedure die ik nu heb gekozen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik vrees dat ik de minister niet meer kan volgen; hij is mij kwijt. Denkt hij dat de wijzigingsvoorstellen die hij in het vooruitzicht heeft gesteld, wél voor 1 januari 2013 in het Staatsblad kunnen staan? Of gaat hij er nu al van uit dat het ver na 1 januari 2013 wordt? Als de minister denkt dat het wel voor 1 januari kan, waarom doet hij het dan niet met een novelle?

Minister **Opstelten**: Ik meen dat ik dat al heb aangegeven. Het is mijn bedoeling om vóór het zomerreces het wetsvoorstel met nadere wijzigingen aan de ministerraad voor te leggen. Ik ga ervan uit dat ik half oktober het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer kan indienen. Wellicht kan het eerder; wat mij betreft gebeurt het zo spoedig mogelijk. Ik zal er alles aan doen om het parlementaire proces zo snel mogelijk te laten verlopen. Maar dan kan ik, nadat uw Kamer heeft ingestemd met het wetsvoorstel -- daar hoop ik op -- tegen de politie zeggen dat de wet per 1 januari in werking zal treden.

De heer **Koole** (PvdA): Ik begrijp heel goed dat de minister duidelijkheid wil verschaffen over de datum. Ik denk dat het nog steeds heel goed mogelijk is om vast te houden aan 1 januari 2013,

met het formuleren van een novelle. De minister geeft nu een aantal trajecten aan. In dit huis en ook aan de overkant zijn vaker wetsvoorstellen geweest waarvan om reden van urgentie versnelde behandeling mogelijk was. Dat kan hier ook heel goed als de minister zegt dat het belang voor de organisatie groot is. Waarom geen novelle volgens hetzelfde tijdstraject van het wetsvoorstel, zodanig dat 1 januari 2013 nog steeds haalbaar is? De Partij van de Arbeid is daarvoor, er daarbij van uitgaand dat er ook op inhoudelijk terrein nog een aantal punten is waardoor we overtuigd kunnen worden. Dan heb je de koninklijke weg van een wijziging, zodat je de wet in zijn geheel kunt beoordelen, waarmee je voorkomt dat de minister de Kamer vraagt in te stemmen met een onvoldragen wet. Er komen nog wijzigingen, maar of ze er komen en in welke vorm, dat weet de minister niet. Hij vraagt in feite in te stemmen met een rommelige wet. Gisteren heb ik dat een rommelig proces genoemd, waar ik bij blijf. Waarom niet toch een novelle?

Verder zei de minister net: dat is een risico voor de politieorganisatie. Wat is dat risico, als de minister steeds heeft gezegd dat er geen onomkeerbare zaken hebben plaatsgevonden?

Minister **Opstelten**: Uiteraard zal bij een novelle de inwerkingtreding van de wet moeten wachten op behandeling in en aanvaarding van de novelle door het parlement. Niet alleen zou 1 januari 2013 mogelijkerwijze niet gehaald worden, maar bovendien zou ik bij gebruik van een novelle nog niet met zekerheid de datum van inwerkingtreding van de nieuwe Politiewet kunnen vaststellen.

Waarom vind ik dat er vanaf het aanvaarden door deze Kamer van de wet duidelijkheid moet zijn voor de politie? Natuurlijk hebben we het punt van de voorbereiding gehanteerd en natuurlijk is het voor de 60.000 politiemensen en alle gezagsdragers daaromheen nodig om duidelijkheid te creëren en met de voorbereiding uit het inrichtingsplan door te gaan. Een hele reeks van maatregelen moet worden genomen om 1 januari dag 1 te kunnen laten zijn. Ik denk dat dat logisch is; dat is een natuurlijk moment. Alles afwegend heb ik voor deze procedure gekozen, omdat ik het uiteindelijk een aanvaardbare procedure vind. In de nadere memorie van antwoord heb ik heel precies aangegeven, waaruit de nadere wijzigingen bestaan, zodat de Kamer daarmee nu in het debat al rekening kan houden en haar opmerkingen daarover kan maken. Ik kan opmerkingen van de Kamer eventueel meenemen in het wetsvoorstel dat naar de ministerraad gaat.

De heer **Koole** (PvdA): Het laatste kan natuurlijk ook in een novelle. U zei net dat de inwerkingtredingsdatum mogelijkerwijs niet wordt gehaald door een novelle. Hebt u er alles aan gedaan om met de snelst mogelijke procedure, maar wel zorgvuldig, een novelle te formuleren, zodanig dat 1 januari wordt gehaald? Als u zegt dat u zekerheid wilt verschaffen aan de politieorganisatie -- dat willen wij ook -- dan zeg ik: u verschaft geen zekerheid aan de politieorganisatie

als u een wet aanneemt die onvolledig is en niet in zijn geheel is beoordeeld, waardoor er later misschien op fundamentele punten wijzigingen worden aangebracht. Dan is de organisatie ook niet zeker. U vraagt die toestemming toch, daarmee niet de zekerheid gevend die u nu zegt te kunnen geven.

Minister **Opstelten**: Dat is een verschil van inzicht tussen ons. Ik vind wel dat de wijzigingsvoorstellen die ik doe, noodzakelijk zijn. Ze zijn de vrucht van het proces dat ik heb mee- en doorgemaakt met deze Kamer. Dank daarvoor. Maar ze verhinderen niet om het wetsvoorstel nu te aanvaarden en mij de gelegenheid te geven, daar verder mee te gaan richting politie, de burgemeesters, het OM en anderen.

De heer **Ruers** (SP): Ik begrijp de reactie van de minister zo dat hij eigenlijk zegt: er zijn twee wegen die kunnen worden bewandeld: een novelle, of het andere voorstel. Betekent dit dat de minister in beginsel meent dat er een novelle zou kunnen komen? Is het staatsrechtelijk niet zuiverder en beter dat we eerst die novelle doen? Volgens de regels van de wet moet, als er een ingrijpende wijziging komt in dit stadium van wetgeving, eerst een novelle naar de Tweede Kamer. Waarom zouden we de regels van het staatsrecht niet volgen en eerst die stap naar de overkant zetten?

De minister zegt de termijn van zes maanden met een novelle niet te kunnen halen. Dat begrijp ik niet. We kennen verschillende voorbeelden waar het veel sneller kon. Het moet toch gewoon kunnen als de minister alles op alles zet? Waarom kan het niet? Iedereen wil meewerken, dan moet het zelfs nog sneller kunnen.

Minister **Opstelten**: Een novelle is een mooie weg, waarover ik goed heb nagedacht. Ik zat daarbij voor een dilemma, waarvan ik de Kamer deelgenoot maak. Alles afwegend heb ik toch voor deze weg gekozen, omdat ik vanuit mijn verantwoordelijkheid voor het hele proces vind dat onze politieorganisatie haar werk moet kunnen doen. Ik hoor het vandaag ook nog van politiemensen hier op het Binnenhof: er moet duidelijkheid komen, iets wat ze willen en hopen. Daar wil ik voor staan. Ik vind dat ik dat kan doen, omdat ik die andere weg geen mogelijkheid vind, gelet op de inhoud van de wet, de nadere voorstellen en het tempo dat ik daarin kan maken. Vanaf het moment dat de Kamer eventueel instemt met het voorstel kan ik daarover duidelijkheid creëren. Anders zou ik moeten wachten tot de Kamer de novelle heeft behandeld via de koninklijke weg, dus eerst de Tweede Kamer en dan de Eerste Kamer. Dat duurt heel lang.

De heer **Ruers** (SP): Beide door u geschetste procedures moeten inhoudelijk ongeveer dezelfde weg volgen, zij het in een andere volgorde. De inhoud is ongeveer hetzelfde: als we nu deze wet aannemen met de veegwet erachteraan, is de inhoud hetzelfde als wanneer we het andersom zouden doen. Er verandert niets aan de inhoud, dus

de tijd die het kost, moet ook hetzelfde zijn. Je kunt dus ook gewoon voor de novelle kiezen, zoals het hoort.

Minister **Opstelten**: Deels heeft de heer Ruers gelijk, maar het verschil is dat ik in een novelleprocedure niet nu van start kan gaan. Ik hoop dat hij mijn afweging op dit punt respecteert.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik onderschrijf de mening van mijn collega's dat het voorstel hier in oktober behandeld kan worden; dan zou je een complete wet hebben. De wetswijzigingen die de minister in het vooruitzicht stelt, zijn noodzakelijk. Kijkend naar mogelijke consequenties van inwerkingtreding per 1 januari 2013 van dit wetsvoorstel zonder de wetswijzigingen die in het vooruitzicht zijn gesteld, vraag ik me af wat er dan feitelijk op de werkvloer gebeurt en hoe wenselijk dat is voor de onduidelijkheid in het veld.

Daarnaast zou ik de minister willen vragen hoe erg het zou zijn als de wet in totaliteit bijvoorbeeld een maand of twee maanden later in werking zou treden.

Minister **Opstelten**: Het is nu het momentum of, zoals een hoogleraar in dit huis het laatst noemde, een sociologisch momentum. Het is ook belangrijk voor de organisatie om haar werk goed te kunnen doen en het is ook belangrijk voor Nederland. Is het verantwoord om als die nadere wetgeving nog niet is gerealiseerd, alvast te starten en om dan te werken met nadere maatregelen, aanwijzingen et cetera in de geest van de wet die er aan komt? Welnu, dat is het geval. In feite ben ik bezig met een dubbelsporenbeleid. Ik vraag de Kamer nu om ja tegen de wet te zeggen. Dan kan ik van start en dan verliezen we geen tijd, wat de Kamer eigenlijk ook niet wil. Vervolgens ga ik met de aanvullende wet zo snel mogelijk aan de slag en ga ik er zo snel mogelijk mee naar mijn collega's in de ministerraad, naar de Raad van State, naar de Tweede Kamer en ten slotte naar de Eerste Kamer. Misschien eindigen we dan ook voor 1 januari. Dat acht ik helemaal niet kansloos. Dat moet kunnen. Maar dan heb ik vanaf volgende week na de stemming wel de organisatie in gang gezet.

De **voorzitter**: Heel kort, mevrouw Strik, want ik heb de indruk dat er al een tijd sprake is van een herhaling van argumenten.

**

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Maar ik krijg geen antwoord. Als ik vraag wat er gebeurt als het een maand of twee maanden later wordt, dan heeft de minister het over een sociologisch momentum. De minister heeft verder gezegd dat hij met voorlopige aanwijzingen de richting uitgaat van een wetswijziging. Ik acht dat uit wetgevingsoogpunt niet erg zorgvuldig. Dan betekent het toch dat er per 1 januari een wet, zoals die er dan uit ziet, in werking treedt en pas later alle noodzakelijke wijzigingen zullen worden doorgevoerd.

Minister **Opstelten**: Nee, dat is een misverstand. Dan ben ik niet duidelijk geweest. Ik vind het

daarom prettig dat ze de vraag herhaald heeft. Het is niet alleen een sociologisch momentum. Het is naar mijn mening strikt noodzakelijk. Anders was ik niet met dit voorstel gekomen. Daarom heb ik voor deze weg gekozen. Daar ben ik heel open in.

Ik zal mij ten volle inspannen om te zorgen dat die wet zo snel mogelijk ook in dit huis behandeld kan worden. Mijn streven is gericht op 1 januari. Mocht dat niet lukken, dan zal ik er alles aan doen om in de geest van die wet de benodigde maatregelen uit te voeren voor het korte bestek dat dan eventueel nog rest, maar ik hoop dat dit niet nodig is.

De heer **Hoekstra** (CDA): Als ik het goed begrepen heb, heeft de minister de Kamer drie dingen toegezegd. Ten eerste gaat nog voor het reces de reparatiewet of de wijzigingswet door de ministerraad. Ten tweede gaat die wet vervolgens naar de Raad van State. Ten derde zal uiterlijk op 15 oktober die wet belanden in de Tweede Kamer. Ik hoor de minister hier ook zeggen dat hij eigenlijk hoopt dat het eerder kan. Ik heb die datum van 15 oktober gisteren zelf ook genoemd, kijkend naar wat de lengte van het proces zou kunnen zijn. Als de minister het wetsvoorstel nog voor het reces naar de Raad van State stuurt en die vervolgens maximale spoed betracht, op welke termijn ligt het wetsvoorstel dan redelijkerwijs bij de Tweede Kamer?

Minister **Opstelten**: Dat is ongeveer de termijn die ik aangeef, namelijk 15 oktober. Het is natuurlijk recestijd, maar het is uiteraard altijd mogelijk om te vragen of het versneld kan worden. Ik zal zelf alles doen om het te versnellen, maar ik kan niet voor de Raad van State spreken. Zolang de Raad van State het wetsvoorstel nog niet heeft, zal deze dat ook niet toe kunnen zeggen. Dus daar kan ik nog geen afspraken over maken. Ik vind het uiteraard wel belangrijk dat het zo snel mogelijk gebeurt. De kern van de afspraak met deze Kamer is ook dat ik het zo snel mogelijk doe. Na aanneming van het wetsvoorstel zal ik ook zo snel mogelijk van start gaan.

Dan kom ik op het thema van de rechtspersoon. De heren Knip, De Graaf en Koole hebben gevraagd naar de keuze voor een aparte rechtspersoon. De heren Koole en De Graaf hebben gevraagd waarom de politie niet is ondergebracht bij het departement. Ik wil een nationale politie die ten dienste staat van alle gezagsdragers en niet alleen van de minister in zijn beperkte rol als gezagsdrager. Daarom is die in een aparte rechtspersoon ondergebracht. Ik vind dat een goed en valide standpunt. Tegelijkertijd wil ik een krachtig en centraal vormgegeven beheer met een aan de minister ondergeschikte korpschef. Dat de politie er primair is voor de gezagsdragers, is een vanzelfsprekendheid. Het is van groot belang dat dit uitgangspunt daadwerkelijk zo wordt beleefd en dat het wordt herkend in de organisatievorm van de politie. Niet voor niets wordt telkens weer de vrees geuit dat door een eenzijdige op opsporing georiënteerde politie, een justitiepolitie zal ontstaan. Dat moet niet. Deze onjuiste maar

hardnekkige beeldvorming zal worden versterkt indien de politie evenals destijds de rijkspolitie, als departementaal dienstonderdeel wordt vormgegeven.

De heer **Knip** (VVD): De minister legt de nadruk wat betreft de rechtspersoonlijkheidinstelling voor de nationale politie eigenlijk bij de door hem beoogde psychologische effecten daarvan. De politie wordt beleefd als niet zijnde de politie van de minister. De gezagsdragers zouden zich er dan meer wel bij moeten voelen, zou ik bijna zeggen. Is de minister niet bang dat juist het omgekeerde effect zal optreden, namelijk dat bij een aparte rechtspersoonlijkheid voor de nationale politie, de leidinggevendenden zich eerder onafhankelijker zullen opstellen ten opzichte van het gezag, in de zin dat ze zich zien als een eigen entiteit en ze zich als evenwaardig met dat gezag beschouwen? Is de minister niet bang voor dat effect?

Minister **Opstelten**: Ik heb de heer Knip en anderen goed begrepen in de schriftelijke ronde. Daarom ben ik met een bijstelling gekomen. Het lijkt mij goed om nog even de achtergronden aan te geven van mijn positie en mijn keuze, want daar loop ik ook niet voor weg. Die staat en blijft staan. Alleen, in de wetswijzigingen worden de situaties tussen de korpschef en de minister beter geborgd en verankerd.

De heer Knip heeft gevraagd of de rechtspersoonlijkheid van de politie niet kan worden opgeschort door artikel 26 niet in werking te laten treden. Toen ik die vraag gisterenavond hoorde, werd mijn juridische geest verder aangescherpt. Ik ben er nu wel achtergekomen dat we dat niet zouden moeten doen. Als de desbetreffende bepalingen niet in werking treden, is er wel een landelijk korps maar is de juridische status ervan niet geregeld. Geen rechtspersoonlijkheid betekent niet dat het landelijk korps automatisch een departementaal onderdeel wordt. Je bent er niet met een enkel schrappen van de rechtspersoon. Er zou dan een zeer onduidelijke en onwenselijke situatie ontstaan. Opschorting is geen reële optie.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik heb mij de afgelopen dagen het hoofd gebroken over wat nu precies het verschil is tussen de situatie die een aantal fracties in deze Kamer zouden willen, namelijk dat de minister zelf belast is met het beheer, ook wettelijk, zodat de politie onder het departement van de minister zou ressorteren, en de situatie die wordt bereikt als de wijzigingsvoorstellen van de minister worden gerealiseerd. Dan is de beheersverantwoordelijkheid van de korpschef aanmerkelijk uitgekleeft, zou ik zeggen. De begroting en de jaarstukken komen allemaal op initiatief van de minister. De sterkteverdeling vindt op basis van ministeriële regelingen plaats door de minister. Wat is precies het verschil waardoor de ene situatie wel aanvaardbaar is voor de minister, om het allemaal naar zich toe te trekken, en de andere situatie niet aanvaardbaar, omdat hij dan zelf het beheer zou hebben?

Minister **Opstelten**: U zegt het eigenlijk zelf in uw vraag. Ik stel niet voor om het een departementale baten- en lastendienst te laten zijn.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Mijn vraag is: waarom niet.

Minister **Opstelten**: Ik doe een aantal zeer serieuze en zwaarwegende wijzigingsvoorstellen, zodat er geen enkel verschil van mening kan bestaan wie uiteindelijk waarvoor verantwoordelijk is. De minister stelt de begroting, de jaarrekening en het beleidsplan vast. Het is een recht of zelfs een plicht van de korpschef om de begroting op te stellen. Hij zal dat doen -- dat gebeurt al -- na aanwijzingen van mijn kant, waarin ik de kaders heb aangegeven. Zo gaat het.

De heer Hoekstra heeft ook gevraagd wie het korps vertegenwoordigt in en buiten rechte. Dat is de korpschef. Een punt waaraan ik vasthoud in de redenering die ik net heb gegeven, is dat het politiebestedel iets anders is dan een gewone lasten- en batendienst van het Rijk, omdat het heel specifiek is, omdat de gezagsdragers een gezicht moeten hebben en niet voor alles bij de minister moeten zijn, maar ook bij de korpschef kunnen aankloppen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): De heer Knip vroeg ook: als de gezagsdragers er helemaal geen bezwaar tegen hebben, al was het maar omdat de helft van de gezagsdragers zelf onderdeel van een departementale dienst is, namelijk het Openbaar Ministerie, waarom zou het dan toch geen departementale dienst kunnen zijn, zoals de krijgsmacht, het Openbaar Ministerie, de Belastingdienst, en zo kan ik doorgaan. Is dat nu het enige doorslaggevende argument: dat er verwarring bij de gezagsdragers zou kunnen ontstaan over wat de politie precies is?

Minister **Opstelten**: Uw vraag was wat het verschil was tussen de voorstellen en een centrale lasten- en batendienst. Dat heb ik aangegeven. Mevrouw Strik heeft die vraag gisteren ook gesteld, en anderen ook. Zij hebben gezegd dat er ook ruimte moet zijn voor de professionaliteit van de korpschef. Die moet ook een gezicht hebben, ook in de structuur. Daarom heb ik deze voorstellen gedaan. U kunt zeggen dat ik iets te zwaar voor het gezag ben opgekomen en dat u een andere mening hebt over het typische of het eigene van het politiebestedel. Ik ben erg gevoelig voor de twee risico's die de nationale politie altijd in zich heeft: aan de ene kant verzelfstandiging van de politie en aan de andere kant dat deze een min of meer justitiële politie wordt. Wij moeten er heel precies in zijn om daarvoor goede maatregelen te vinden. Daarin hebben wij een weg gevonden door dit wijzigingsvoorstel te formuleren en door het te evalueren op al die punten, zoals is gevraagd.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik probeer mij voor te stellen dat ook een organisatie als het Openbaar Ministerie een zekere mate van ruimte

heeft, die wettelijk is geborgd. Dat hoort ook. Toch is dat gewoon een dienst van het ministerie. Wij gaan ervan uit dat ook de procureurs-generaal en de officieren van justitie hun eigen wettelijke bevoegdheden hebben en dus ook een zekere distantie ten opzichte van de minister. Waarom zou dat niet mogelijk zijn voor de politie? De korpschef kan dan ook zijn eigen ruimte hebben, terwijl volstrekt helder is dat er maar één beheersverantwoordelijke is en dat is de minister.

Minister **Opstelten**: Bij het Openbaar Ministerie staat niet de beheersverantwoordelijkheid centraal. Ik denk dat dit even een misvatting is tussen de heer De Graaf en mij. Daar gaat het puur om het gezag. Het is inderdaad mijn beleid om het gezag van het Openbaar Ministerie zelfstandig te laten opereren, zonder interventies van de minister, op grote afstand, maar om daar wel de verantwoordelijkheid voor te dragen. Dat ligt toch iets anders. De crux ligt bij de korpschef bij het beheer, want dat is een grote organisatie, en de crux bij het Openbaar Ministerie ligt bij de functie van het gezag. Het is kennelijk een verschil in smaken.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Zoals de minister het nu vertelt, zou dat eerder pleiten voor het op afstand zetten van het Openbaar Ministerie in een aparte rechtspersoon, omdat de minister bij het gezag afstand wil bewaren ten aanzien van de taken van het Openbaar Ministerie. Bij de korpschef gaat het om het beheer, maar daar wil hij wel inhoudelijk de volle verantwoordelijkheid voor nemen. Ik zou zeggen dat deze redenering leidt tot de omgekeerde conclusie, namelijk om het OM in een aparte rechtspersoon te zetten en de politie onderdeel van het ministerie te laten zijn.

Minister **Opstelten**: Nee, ik trek die conclusie niet. Ik zeg nogmaals dat het accent bij het Openbaar Ministerie ligt bij het gezag op afstand en niet bij het beheer. Het is ook een kleine organisatie, als je deze vergelijkt met de politie. Ik denk dat er geen overeenkomst is die opgeld doet. Dit zijn allemaal verschillende overwegingen. Gisteren is ook gezegd dat bij deze bestelwijziging onze gedachten misschien niet direct unisono dezelfde kant op gaan. Daarom is het goed om van start te gaan langs deze wegen en dan heel scherp en goed te evalueren. Daar kunnen wij elkaar misschien in vinden. Dan kunnen wij afspreken om er over drie jaar op terug te komen. De heer Hoekstra heeft gevraagd wie de rechtspersoon vertegenwoordigt. Ik heb inderdaad geantwoord dat de korpschef de rechtspersoon vertegenwoordigt in en buiten rechte. Dat is neergelegd in artikel 27 van het wetsvoorstel.

Wij hebben al het nodige gezegd over de verhouding tussen minister en korpschef. De heer Koole heeft gevraagd of de ondergeschiktheid van de korpschef formeel kan worden gemaakt. Er is al sprake van een formele ondergeschiktheid, alleen al omdat die ondergeschiktheid volgt uit het voorliggende wetsvoorstel. De aanwijzingsbevoegdheid impliceert dat de korpschef

gehouden is te doen wat de minister hem vraagt en opdraagt.

De heer Koole heeft ook gevraagd hoe regelmatig een aanwijzing zal worden gegeven. De aanwijzingsbevoegdheid is vormgegeven als een regulier, normaal sturingsinstrument ten opzichte van de korpschef. Dat is dus anders dan wat in de praktijk gebruikelijk is. Bij het Openbaar Ministerie is de aanwijzingsbevoegdheid een ultimatum remedium dat zelden of nooit wordt toegepast, maar hier kan een aanwijzing soms drie keer per dag plaatsvinden. Deze is vormvrij en kan door de telefoon, in een gesprek, in een sms of een mail, maar dat lijkt mij minder verstandig, of in een brief plaatsvinden. Het gaat er dus niet om hoe vaak de bevoegdheid wordt gebruikt, maar dat daarmee de ondergeschiktheid wordt vormgegeven.

De heer **Koole** (PvdA): De minister zegt dat de formele ondergeschiktheid ligt in de aanwijzingsbevoegdheid. Betekent dit dat die aanwijzingsbevoegdheid voor de minister gelijkstaat aan die formele ondergeschiktheid, los van de andere zaken, zoals niet-formele ondergeschiktheid, waarvan de minister in de beantwoording van de vragen ook voorbeelden heeft gegeven? Dat betwijfel ik. Ondergeschiktheid is iets anders dan het kunnen ondergaan van een aanwijzing door de minister. Formele ondergeschiktheid betekent toch in feite dat je de korpschef echt beheersmatig onderbrengt bij een ministerie? Dan ben je ondergeschikt aan de minister. De heer Knip heeft er ook op gewezen dat de korpschef als hoofd van een aparte rechtspersoon een eigenstandige functie heeft. Hij kan dan wel aanwijzingen krijgen van de minister. Dat is echter een praktische ondergeschiktheid, niet een formele. Het laatste zou namelijk betekenen dat hij ook in de organisatie formeel ondergeschikt is.

Minister **Opstelten**: Ook in de schriftelijke stukken hebben wij die discussie gevoerd. Ik ga dus ook naar de verantwoordingsplicht om dit nog sterker te benadrukken. Ik wil daar tussen ons geen verschil van mening over laten bestaan. Ik heb daarom een aantal maatregelen in de wijzigingsvoorstellen aangegeven. Het gaat erom dat de korpschef niet kan werken zonder mijn steun, zonder dat ik de volle verantwoordelijkheid voor hem of haar neem en dat ik altijd aanwijzingen kan geven hoe het moet. Vervolgens moet de korpschef natuurlijk in de volle schijnwerpers kunnen opereren. Zo zit ik ook in elkaar.

Wat mij betreft -- maar dit is een herhaling van zetten -- hoeft dit niet tot een departementale dienst te leiden. Dat heb ik al aangegeven.

De heer **Koole** (PvdA): Als de minister zegt "zo zit ik ook in elkaar" dan geloof ik dat zeker, maar bij wetsvoorstellen spreken wij over structuren en regelgeving die ook los van de persoon van een minister blijven functioneren.

De minister zegt dat allerlei maatregelen zijn genomen, ook in de nadere voorstellen tot wetswijziging, om de korpsbeheerder onder de

minister te brengen. Die beweging waardeert de PvdA maar wij blijven ten principale van mening verschillen dat dat niet een formele ondergeschiktheid is. Dit is een feitelijke ondergeschiktheid, maar formeel is het een aparte rechtspersoon en dus ook niet ondergeschikt.

Minister **Opstelten**: Het lijkt mij niet nodig om dat nog een keer te herhalen. Ik constateer dat dit een verschil van inzicht is. Daarom geef ik ook aan, zoals anderen al hebben gezegd, dat het bij deze bestelwijziging goed is om dit vast te houden en wel wijzigingen te gaan aanbrengen. Daarbij geven wij heel duidelijk aan dat er geen misverstand over mag bestaan, ook voor eventuele opvolgers, dat in de structuur van de wet is aangegeven hoe de verhoudingen liggen en dat dit te allen tijde en ten volle onder de verantwoordelijkheid van de minister valt, maar ook in het juridisch instrumentarium, en dat wij dat na drie jaar evalueren.

Dan hebben de heer De Graaf en de heer Reynaers gevraagd naar de gang van zaken als de taak van de korpschef voor de beheerstukken wordt geschrapt. Dat is de gang van zaken. Ik heb daar net iets over gezegd. Het initiatief voor het opstellen van de beheerstukken verschuift naar de minister. Het is van belang dat de korpschef aan de wet geen zelfstandige positie kan ontlelen. Daar gaat het hier om. Vanzelfsprekend zal de korpschef een rol spelen bij het opstellen maar het is de minister die daarbij het voortouw neemt.

De heer Holdijk heeft gevraagd naar de verhouding tussen de korpschef en de politiechef. Hij heeft tevens gevraagd of de korpschef daadwerkelijk operationeel leiding geeft. Ik antwoord hem dat de korpschef de leidinggevende is van de regionale politiechefs, die ondergeschikt zijn aan hem. Dat de korpschef de hoogste leidinggevende is, wil overigens niet zeggen dat deze in de praktijk zelf operaties zal leiden. Hij is weliswaar binnen de politieorganisatie verantwoordelijk maar dat betekent niet dat hij zelf operationeel leiding geeft aan het optreden.

Ik denk dat ik daarmee alle punten in dit verband heb genoemd.

De **voorzitter**: Daar denkt mevrouw Strik geloof ik anders over, dus zij krijgt de gelegenheid te interrumperen.

**

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Misschien heb ik het punt gemist van de verhouding tussen de korpschef en de minister. Ik had de vraag gesteld of de beslissing die de minister nu neemt voor de wetswijzigingen de manier is om de ministeriële verantwoordelijkheid beter ten volle te kunnen nemen en om daadwerkelijk te kunnen sturen op de kwaliteit van het functioneren en de manier waarop de politie haar taken invulling geeft. Daarop zou ik graag meer toelichting krijgen.

Minister **Opstelten**: Het antwoord daarop is duidelijk ja, want anders zou ik niet met die voorstellen zijn gekomen. Die voorstellen zijn een vrucht van de discussie die ik met u voer aan de

hand van de schriftelijke stukken, waarin ik ook de zorgen van uw Kamer deel dat hier en daar een nadere borging en accentuering moet worden aangegeven in de verhouding tussen de minister en de korpschef. De kwaliteit van de aansturing is daarbij niet in het geding. Die blijft goed functioneren. De korpschef werkt binnen de kaders die de minister aangeeft.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): U hebt er nu voor gekozen dat van jaarrekeningen en dergelijke ook de ontwerpen door het departement worden gemaakt. Ik zit gewoon te zoeken of dat de manier is om bijvoorbeeld te zorgen dat het functioneren van de politie op een bepaald niveau blijft. Of zou je dan moeten denken aan prestatieafspraken of iets anders wat je kunt monitoren en wat je afsprekt met elkaar?

Minister **Opstelten**: Natuurlijk betekent dit niet, zoals ik net ook heb gezegd, dat de korpschef geen begroting maakt. Natuurlijk moet hij of zij die opstellen. Alleen is het duidelijk dat hij of zij die niet uit zichzelf, door de wet gegeven, gaat opstellen maar dat hij of zij een kader meekrijgt langs welke lijnen hij of zij die begroting moet opstellen. Dat is een voorbeeld. Zo zal dat op andere terreinen ook gaan, maar er moet ten volle de ruimte zijn voor de korpschef en de korpsleiding om die professionaliteit tot zijn recht te laten komen en daarvan Politie Nederland, de minister en Nederland als zodanig te laten profiteren.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): En het sturen op kwaliteit?

Minister **Opstelten**: Ja, dat sturen op kwaliteit doen wij. Dat is monitoren, maar wij hebben straks ook een commissie van toezicht, een auditcommissie en andere punten waarover gisteren ook al is gediscussieerd. Wij hebben de Kamer, de eigen organisatie en de inspecties. Ik vind dat wij ook in het wetsvoorstel een extra instrument hebben ingebracht. Dat houdt iedereen scherp. Ik denk dat wij daarin op dit moment in voldoende mate hebben voorzien om een start te kunnen maken.

Ik kom dan bij het punt van één minister. De heer De Graaf heeft gevraagd wat het bezwaar is van een rol van de minister van BZK. In ons kabinet hebben wij het natuurlijk regelmatig over de politie, dus ik tref de minister van BZK daarover elke vrijdag maar dat is natuurlijk niet meer het traditionele overleg van de minister die ook over de politie gaat. De minister van Veiligheid en Justitie praat niet als zodanig, zoals vroeger, met de minister van BZK. Ik ben, als er agendapunten zijn, wel inmiddels toegelaten tot het hoge gremium van de commissarissen van de Koningin om daarover te spreken. Dus de contacten zijn functioneel en goed. Het is een kwestie van ministeriële verantwoordelijkheid.

Bij het nieuwe departement van Veiligheid en Justitie is het bestuur binnengekomen. Elke dag weer komen burgemeesters, wethouders, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten et cetera

daar op bezoek om over allerlei zaken te spreken. Wij krijgen natuurlijk straks het artikel 19-overleg waar de regioburgemeesters, aangevuld met twee andere burgemeesters, overleg zullen voeren. Ik denk dat op die manier in ons land ook het bestuurlijke kader is ingebed. Mijn rol is natuurlijk niet alleen die van politieminister maar ik ga over de hele veiligheidsketen, dus ook veiligheidsregio's, integrale veiligheid, sociale veiligheid, veiligheidshuizen, de bestuurlijke aanpak van criminaliteit et cetera.

De heer **Koole** (PvdA): De minister had het over het mogelijke onderbrengen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hij is daar niet voor.

Minister **Opstelten**: Ik had het daar niet over.

De heer **Koole** (PvdA): Het had in ieder geval te maken met de rol van de minister van Binnenlandse Zaken. Mijn vraag sluit daarop aan. Bij de schriftelijke voorbereiding hebben we daar ook al over van gedachten gewisseld. Deze wijziging, namelijk het geheel onderbrengen van de politie bij één minister, die van V&J, was ook mogelijk zonder het voorliggende wetsvoorstel. Dat is geregeld bij de vorige formatie. Dus is het ook mogelijk om dat bij de volgende formatie weer uit elkaar te trekken. Kan de minister dit bevestigen?

Minister **Opstelten**: Ik beschouw dit als een technische vraag. Technisch is dat mogelijk. Ik heb in het schriftelijke antwoord ook aangegeven dat dit naar mijn mening zeer onwenselijk is.

De heer **Koole** (PvdA): U zegt dat het technisch mogelijk is. Bij een volgende formatie zou men kunnen besluiten -- u bent daartegen, dat is duidelijk -- om het toch weer onder te brengen bij twee ministeries, namelijk bij Justitie en Binnenlandse Zaken, of hoe ze mogen heten. Dat is technisch mogelijk en kan bij die formatie dus geregeld worden, als men dat zou willen. Begrijp ik u zo goed?

Minister **Opstelten**: Ja, dat is technisch mogelijk maar zeer onwenselijk. Alles is wat dat betreft technisch mogelijk. Dat kan bij KB, maar ook via een wetswijziging zal het mogelijk zijn. Dat komt allemaal weer bij de Kamer terecht. Ik herhaal dat ik het zeer onwenselijk zou vinden. Ik denk dat het goed is zoals het nu functioneert en dat het niet alleen naar volle tevredenheid van mijzelf gebeurt maar ook van de buitenwereld -- dat moeten we ook niet vergeten -- behalve misschien van een enkeling in deze Kamer. Dat wil ik ook even zeggen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): In mijn iPad zit al uw wijsheid besloten, want daar zit ook de nadere memorie van antwoord in besloten. Daarin stelt de minister dat waarschijnlijk naast het KB bij de formatie een wetswijziging nodig is. Dat zou afhangen van de aard van de splitsing en of voldoende duidelijk is of dat in het desbetreffende KB tot uitdrukking kan worden gebracht. Dat

betekent dus dat wij het niet zomaar bij een formatie kunnen terugdraaien. Als wij nu expliciet besluiten om het te doen, kan het niet teruggedraaid worden bij de volgende formatie. Daar zou dan een aparte wetsprocedure voor nodig zijn. Zo begrijp ik de minister.

Minister **Opstelten**: Ik houd mij aan de tekst. Ik heb die iPad niet. Dat zou oneerbiedig zijn ten opzichte van u als ik nu van een iPad zou lezen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Begrijp ik dat u het oneerbiedig vindt dat ik vanaf een iPad lees?

Minister **Opstelten**: Nee, absoluut niet; integendeel. Ik zeg u dank, want dit is inderdaad de tekst. Ik moet zeggen dat ik ook nadrukkelijk telkens naar die tekst heb gevraagd. Het is precies zoals het daar staat. Normaal kan het bij KB, maar het kan zijn dat in dit geval een wetswijziging nodig is. Dat zijn de feiten. U begrijpt dat ik daar geen diepgaande studie van heb gemaakt, omdat ik het momentum waarop dat gebeurt niet naderbij zie komen.

Het volgende thema is de lokale inbedding. Dat is een centraal thema waar door diverse woordvoerders vragen over zijn gesteld. De heer Koole vraagt of de bepaling dat in de driehoek afspraken worden gemaakt op basis van de lokale doelen die de gemeenteraad heeft gesteld, niet slechts een codificatie van de bestaande praktijk is. Ik vond dat trouwens een mooie formulering. Veel te vaak stellen de gemeenteraden geen doelen voor de politie. Dat hebben we nu wel aangegeven. Uit onze ervaring weten we ook hoe die veiligheidsplannen tot stand komen. Daarin worden de prioriteiten benoemd, maar daarin mist de uitwerking van wat het politieaandeel bij het behalen van die prioriteiten moet zijn. Juist de doelen ten aanzien van de openbare orde, de handhaving en de hulpverlening -- de taak van de burgemeester -- vormen straks ingevolge dit wetsvoorstel de basis waarop in de driehoek afspraken over de inzet worden gemaakt. Het is dus een aanscherping van de bestaande praktijk.

De heer Thom de Graaf heeft ook gezegd dat de beslissende stem van de driehoek een kleine nuancerend op het regeerakkoord is. Het zou inderdaad de positie van de burgemeester versterken. Ik hoop ook dat iedereen begrijpt dat we een inbreuk zouden maken op de jarenlange traditie van het functioneren van de driehoek, waarin beide gezagsdragers, het Openbaar Ministerie en de burgemeester, met elkaar, in aanwezigheid van de politie, zeggen wat de taakinvulling van die politie gaat worden. Dat moet wel op basis van gelijkwaardigheid gebeuren. De burgemeesters vragen daar ook absoluut niet om. De burgemeesters hebben meestal ook wel een preferente positie; ze zitten de vergaderingen immers voor. Dat is altijd belangrijk geweest.

Twee dingen hebben we in het wetsvoorstel natuurlijk wel aangescherpt, onder andere de taak en de functie van de driehoek. We hebben aangegeven wat die moet doen. Dat stond niet in de wet. Vroeger stond in de wet dat er een

driehoek was, maar niet wat die deed. De tweede belangrijke wijziging, bij amendement van mevrouw Kuiken in de Tweede Kamer aangenomen, is als volgt. Als een burgemeester in een gemeente een eigen driehoek wil bijeenroepen, heeft hij het recht om dat te doen. Dat zijn, denk ik, voldoende redenen om op dit punt iets genuanceerder te zijn dan zoals het in het regeerakkoord geformuleerd stond.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Hoe kwam die tekst dan toch in het regeerakkoord terecht? Heeft de minister bij zijn aantreden bij de constituerende vergadering bezwaar aangetekend tegen die passage uit het regeerakkoord?

Minister **Opstelten**: U weet dat wij daar niet over spreken, over beide punten niet. Wat het laatste betreft kan ik zeggen: neen, ik heb geen enkel bezwaar aangetekend. Ik ben verheugd aan het werk gegaan. Het is voortschrijdend inzicht. Door niemand is afgedwongen dat het anders zou moeten. Ook niet door boze OM'ers die zich beledigd voelen. Ik heb geheel zelf bedacht dat het zo beter en wijzer zou zijn.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik constateer dat de minister dus twee jaar later iets anders oordeelt dan de informateur van toen.

Minister **Opstelten**: In ieder geval iets anders dan het regeerakkoord van toen. Daarin wil ik precies opereren.

Dan kom ik bij de vragen die zijn gesteld over de garanties van de inzet van gemeenten. De heer Holdijk, de heer Thom de Graaf en mevrouw Strik hebben daarnaar gevraagd. De zeggenschap over de inzet van de politie berust bij het gezag, bij de burgemeester en het Openbaar Ministerie. Dat is een garantie waar de woordvoerders om vragen. Omdat de politiecapaciteit nu eenmaal de verdeling van schaarste betreft, zullen er in de driehoek altijd compromissen moeten worden gesloten. Dat is niet anders. Keuzes moeten gemaakt worden. Zelfs het organiseren van de politie op gemeentelijk niveau - dat is overigens onwenselijk -- zou daar niets aan afdoen. We hebben natuurlijk te maken met een beperking van menskracht.

De heer Knip zegt ook nog dat in de wet geregeld is dat de politie ondergeschikt is aan het gezag. Dat dit in de praktijk daadwerkelijk tot uitdrukking komt, is mijns inziens mede een zaak van de cultuur, de juiste functieprofielen en opleiding en niet zozeer van ambtsinstructies. Als het functioneren van de politie alleen afhangt van de instructies aan hen, dan zou dat geen goede zaak zijn; ik zal daar altijd attent op zijn. Ik denk dat de cultuur van werken, de functieprofielen en natuurlijk de opleiding hierbij van ongelooflijk belang zijn.

De heer **Knip** (VVD): Het is dan wel zaak om die juiste cultuur ook te bevorderen in haar ontstaan, onderhoud en uitbouw. Ik ben het met de minister eens dat niet alles in regels te vangen is. Dat moet je ook niet proberen. Het is echter wel van belang

dat zeker de minister zelf en zijn ambtsopvolgers voortdurend oog hebben voor dit aspect. Als in politiekringen namelijk het idee ontstaat dat het straattoezicht wel door anderen kan worden gedaan -- ik noem maar een wild voorbeeld -- dan is dat ook een uiting van cultuur en taak- of dienstopvatting. Daar vraag ik dan toch wel aandacht voor.

Minister **Opstelten**: Ik ben het wat dat betreft geheel eens met de heer Knip. Ik heb daar weinig aan toe te voegen. Dat is iets wat niet alleen continu mijn aandacht behoort te hebben maar natuurlijk ook die van andere gezagsdragers over de politie.

De heer De Graaf zei dat het tot concurrentie kan leiden als er meerdere gemeenten zijn met een basisteam. Ik zou het eerder omdraaien. In het hele proces tot aan de totstandkoming van het ontwerp-inrichtingsplan hebben burgemeesters elkaar gevonden. Daarbij zijn zij tot robuuste basisteams gekomen. Die creëren daardoor een betere waarborg dat de benodigde inzet kan worden geleverd in gemeenten.

Mevrouw Strik bracht een belangrijk punt in, namelijk de verhouding van lokale doelen met landelijke doelen. Dat zeg ik graag. De landelijke doelstellingen komen natuurlijk van onderaf tot stand. Dat weet mevrouw Strik. Dat heb ik ook altijd gezegd. Dat is onder mijn voorgangers ook gebeurd. Het is verzamelen, verzamelen en nog eens verzamelen. Het is niet zo raar dat het niet zoveel moeite kost om tot de landelijke doelstellingen te komen, hoewel je daarbij 415 burgemeesters betreft. Iedereen vindt eigenlijk dat overvallen gewoon moeten worden aangepakt. Iedereen vindt dat jeugdcriminaliteit moet worden aangepakt. Daarin vinden wij elkaar dus heel makkelijk.

Mijn tweede punt is dat je, als een landelijke doelstelling in jouw gemeente niet wordt uitgevoerd omdat men daar weinig last heeft van overvallen, daarin natuurlijk ook geen inzet hoeft te plegen. Als een gemeente zich alleen wil richten op de inbraak, mag zij de andere doelstellingen vergeten. Dat is dan een feit. De driehoek is in staat en bevoegd om die conclusies te trekken.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): De minister zegt: wij vinden elkaar altijd. Er zijn echter ook nog specifiek landelijke prioriteiten die wellicht meer te maken hebben met de strafrechtelijke kolom.

Een ander punt is dat de minister zegt dat de lokale driehoek altijd anders kan besluiten. Ik begrijp dus dat de landelijke prioriteiten wel doorsijpelen naar de regionale veiligheidsplannen. Die kunnen worden aangepast als gevolg van een wijziging in de landelijke prioriteiten. Is het dan bestaansbaar dat de lokale prioriteiten compleet anders zijn dan die die in een regionaal veiligheidsplan zijn opgenomen?

Minister **Opstelten**: In de praktijk zal dat niet zo snel gebeuren, maar het kan absoluut wel. De landelijke prioriteiten bewaak je natuurlijk. Die

worden niet op het departement of door mij bedacht, maar zij komen van onderaf. Zij zijn een vrucht van overleg met de gezagsdragers. Zij zeggen: dit zijn de tien prioriteiten die wij willen. Een gemeente, bijvoorbeeld Naarden, zegt dan dat inbraak de prioriteit is, dat alle politie-inzet daarop moet worden gericht en dat daarop moet worden gefocust. Dat gebeurt dan. Dat kan en dat moet ook kunnen. Dat is de kern van het beleid dat ik heb afgesproken. Je kunt dit dus doen en de politie is erop ingericht om zichzelf zo te organiseren.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Wordt de omvang van de capaciteit waarover beschikt kan worden binnen de lokale driehoek, dan niet beïnvloed door de prioriteiten die landelijk gesteld zijn? Dan wordt er dus gezegd dat men hierover wel mag kiezen maar dat men niet over de rest gaat, omdat die nu eenmaal moet worden ingezet voor de landelijke prioriteiten.

Minister **Opstelten**: Dat is weer een ander vraagstuk, maar dit raakt het vorige wel. De gezagsdragers, de burgemeester en het Openbaar Ministerie dus, verdelen de sterkte die zij krijgen per regio-eenheid, zelf. Zij bepalen dus zelf waarnaar de sterkte toe gaat, waar die zit en waar niet. Dat is dus hun eigen verantwoordelijkheid en hun eigen sturing. Het beheer volgt het gezag. Dit is daarvan een duidelijk voorbeeld. Het antwoord is dus ja.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Die sterkte wordt dus wel bepaald door de mate waarin de landelijke prioriteiten die anders zijn, ruimte krijgen?

Minister **Opstelten**: Nee, ik zeg nogmaals dat wij een sterkteverdeelsysteem hebben dat ik bepaal. Ik hang dat namelijk voor bij AMvB en daarover kan de hele Kamer iets zeggen. Via het afgesproken stelsel, dat al een paar jaar functioneert -- daarin verandert niets -- gaat de sterkte naar de tien regio-eenheden. De burgemeester en het Openbaar Ministerie verdelen de sterkte en bepalen waar die wordt ingezet.

Mevrouw Strik vroeg ook naar het stimuleren van het driehoeksoverleg. Er is een actiegroep onder leiding van de voorzitter van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters. Ik heb aan raadsleden, burgemeesters, Openbaar Ministerie en politiemensen gevraagd om eens, los van mij, een actieprogramma te maken. Dat moeten zij presenteren nadat het wetsvoorstel de Eerste Kamer is doorgekomen. Zij moeten stimuleren hoe het lokale gezag en hoe raadsleden zich kunnen opstellen in deze situatie. Dat geldt dus voor regioburgemeesters, gemeentesecretarissen, raadsleden et cetera.

De heer Hoekstra heeft een belangwekkende vraag gesteld over de aanrijtijden voor Kaag en Braassem en Nieuwkoop. De norm die nu geldt is dat men in 80% van de gevallen van prioriteit 1 binnen 15 minuten ter plaatse moet zijn. Bij gevallen van prioriteit 2 moet men in 80% van de gevallen binnen 30 minuten ter plaatse zijn. Dat is dus een aanwijzing, een voorbeeld, dat de

minister zijn verantwoordelijkheid neemt. Ik heb voor het inrichtingsplan opdracht gegeven om daarop aan te koersen. Men acht het echter realistisch dat wij gaan naar een norm van 90% in het hele land. Dat is nogal wat, maar het kan wel. Ik kan dus zeggen dat dit een aanwijzing is van mij aan de kwartiermaker om dit voor elkaar te krijgen. Zo zit het in elkaar en zo moeten wij dat effectueren.

Veel leden, met name de heer Koole, noemden het instemmingsrecht van de lokale chef. De heer Koole nam hierbij het duidelijke standpunt in dat het aanstellen van personeel een beheersverantwoordelijkheid is. Daarover zijn wij het eens. Het gezag voert niet het beheer. Als de gezagsdragers ongeclausuleerd instemmingsrecht zouden krijgen bij de aanstelling van de chefs van de basisteams, zouden zij dat op dit punt de facto wel doen. Het ongeclausuleerd instemmingsrecht zou negatieve gevolgen kunnen hebben voor het personeelsbeleid van de politie en voor de minister als eindverantwoordelijke van het beheer tegenover het parlement. Ik vind wat de heer Koole zegt dus wel sympathiek. Wij kunnen elkaar hierin een eind vinden. Ik heb een beetje een dilemma, maar het lijkt mij vaak een theoretisch geval. Ik heb dus de neiging om een klein muizengaatje voor mijzelf open te houden. Zo ging het vroeger ook. In de regio komt hij bij de burgemeester en bij de regiochef langs. Het moet dan Jan, Piet of Klaas zijn. De burgemeester zegt dan: geen van drieën. Dan gaat hij weer naar huis en komt met Gijs, Thijs en Alexander. Dan zegt de burgemeester dat hij Gijs wil hebben. Zo gaat het meestal en zo moet het ook gaan. Het is een zwaarwegend advies. Wij zitten zo dicht bij elkaar. Ik zeg de heer Koole dat hij het moet laten. Hij zegt tegen mij dat ik over de brug moet komen. Ik laat het even aan hem.

De heer **Koole** (PvdA): Mijn vraag is natuurlijk heel kort of de minister over de brug wil komen. Ik heb niet gezegd dat het personeelsbeleid een beheerszaak is en dat dit dus niet aan het gezag is. Ik heb gezegd dat je hierbij ziet dat de scheiding tussen gezag en beheer niet zo scherp is en dat het gezag zich wel degelijk kan bemoeien met het personeelsbeleid. Dat staat ook al in de wet, want er is instemmingsrecht. In het wetsvoorstel is dat weliswaar geclausuleerd, maar de scheiding is al niet meer zo zuiver. Dat vind ik op zich terecht, want ik vind dat het lokale gezag invloed moet kunnen uitoefenen. Ik heb gisteren ook gezegd dat het ermee te maken heeft dat in het hele bouwveld van het wetsvoorstel een mogelijke scheefgroei zit in de richting van het omhoogkijken van de politie via de beheerslijn. Het OM heeft via de gezagslijn ook al een lijn naar boven. Zeker bij de politie moet je stimuleren dat zij opzij kijkt naar de samenleving en naar de lokale context. Met die doelen is de minister het vast eens. Je moet dit ook bevorderen. Een wet is er natuurlijk altijd om op terug te kunnen vallen als het niet goed gaat. Dan moet duidelijk zijn dat het gezag hier instemmingsrecht heeft en een beslissend besluit kan nemen, ook bij de benoeming van de lokale politiechef. Ik vraag daarom aan de minister om over de brug te komen.

Wie is volgens de minister nu precies de lokale politiefchef? Is dat, zoals in artikel 46 staat, het hoofd van de territoriale eenheid die actief is in de gemeente, is dat de chef van het basisteam, is dat de chef van het district, of is dat degene die namens de politie deelneemt aan het driehoeksoverleg? Als dat allemaal dezelfde figuur is, is het ook goed, maar ik wil daarover graag duidelijkheid.

De **voorzitter**: In ieder geval vaker een vrouw dan de minister zojuist suggereerde toen hij al die mannen noemde.

**

Minister **Opstelten**: In dit geval is het de chef van het basisteam. Dat is degene met wie de betrokken burgemeesters te maken hebben. Die zou ik als burgemeester bellen als ik iemand nodig heb. Natuurlijk kun je ter plaatse een politiefchef hebben, dat is prima, maar de eerste man met wie je zaken doet, is de chef van het basisteam.

De heer **Koole** (PvdA): Dat is ook degene die deelneemt aan het driehoeksoverleg?

Minister **Opstelten**: In de kern is dat inderdaad zo.

De heer **Koole** (PvdA): In grotere gemeenten waar verschillende basisteams zijn die misschien samenvallen met de grootte van het district, is het de districtschef?

Minister **Opstelten**: Dat lijkt mij logisch. Oost is opgedeeld in vijf districten. Als bestuursorgaan van districten heb je de burgemeesters. Die beoordelen met elkaar onder leiding van een van hen wie de districtschef gaat worden en dat wordt voorgelegd aan die burgemeesters.

De heer **Koole** (PvdA): Zoals het nu in het wetsvoorstel staat, kan het geclausuleerde instemmingsrecht zowel slaan op de chef van het basisteam als op de chef van het district, afhankelijk van de situatie. Mijn pleidooi is om dat ongeclausuleerd te doen zijn. Ik roep de minister daar nogmaals toe op.

Minister **Opstelten**: Ik wil natuurlijk open kaart spelen. Ik vind dat je een verschil in accent moet maken. Dat geldt voor de regiochef en het is weer iets anders bij de regioburgemeester. Natuurlijk is het belangrijk dat er goed overleg plaatsvindt. Het zal bijna nooit voorkomen dat iemand tegen de zin van de regioburgemeester zal worden benoemd, maar daar moet de vrijheid zijn om ook op grond van het stimuleren van een goed personeelsbeleid iemand neer te zetten, uiteraard na zwaarwegend advies van de regioburgemeester. Dat onderscheid wil ik maken. Lokaal bij het basisteam gaat het om zwaarwegend advies en komen wij bijna tot elkaar. Bij de regiochef is dat in de praktijk ook het geval, maar daar is een verschil. Daar kom ik de heer Koole minder tegemoet.

De heer **Koole** (PvdA): De minister haalt nu het regionale niveau erbij. Dat had ik nog niet gedaan. Ik ben het hier met de minister oneens. Naar analogie van het lokale niveau zou wel degelijk het instemmingsrecht van de burgemeesters in de regio via de regioburgemeester geregeld moeten worden. Ik zal daarvoor in tweede termijn wellicht een voorstel indienen.

Over het lokale niveau zegt de minister: wij komen dicht bij elkaar. Hij spreekt over instemmingsrecht en zwaarwegend advies. Zwaarwegend advies is echter geen instemmingsrecht, maar een zwaarwegend advies. Ik vraag om ongeclausuleerd instemmingsrecht. Daarna zei de minister: laten wij het daarop houden en dat het ging om de chef van het basisteam. Maar het gaat om de chef van het basisteam of de chef van het district, afhankelijk van de situatie in de gemeente. In een gemeente die ongeveer samenvalt met een district waardoor de burgemeester en de officier in de driehoek spreken met de districtschef, moet er natuurlijk invloed zijn op de benoeming van de districtschef.

Minister **Opstelten**: Laten wij even precies zijn, anders denken wij dat wij het met elkaar eens zijn en blijkt over een jaar of bij de eerste benoeming dat dit niet het geval is. Ik denk dat er nog steeds een muizengaatje tussen de heer Koole en mij zit. Wij hebben alleen aangegeven dat het in de praktijk materieel eigenlijk nooit zal voorkomen. Ik wil dat muizengaatje vasthouden en de heer Koole wil dat niet. Dat zijn de feiten. Het gaat over de basisteams. Laten wij even vaststellen waar het verschil zit, dan ligt dat vast. Bij het district is dat hetzelfde.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Deze minister is als ik het goed opsom burgemeester geweest van Dalen, Doorn, Delfzijl, Utrecht en Rotterdam. Kan hij zich een situatie voorstellen waarin hij te horen zou hebben te gekregen: Je krijgt nu Piet of Marie of Mustafa als basisteamchef, ook al vind je dat niks? Ik denk niet dat de minister zich dat had kunnen voorstellen. Dat roept de vraag op of je het niet gewoon een vetorecht van de burgemeester moet laten zijn. Niet omdat de burgemeester over het personeelsbeleid gaat, maar omdat de burgemeester zijn gezagsverantwoordelijkheid alleen kan waarmaken als hij of zij kan lezen en schrijven met de lokale politiefchef. Als dat niet het geval is, moet niet een landelijke korpschef zeggen: wij wilden Marie of Piet of Mustafa een mooi carrièrekans bieden. Als de minister het daarmee eens is en zich op grond van zijn eigen geschiedenis niet kan voorstellen dat hij met zo'n situatie geconfronteerd zou zijn, waarom dichten wij het muizengaatje dan niet?

Minister **Opstelten**: Ik zeg de heer De Graaf dank dat hij even in mijn curriculum heeft gekeken. Ik kijk ook even naar de heer Koole. Ik ga natuurlijk nu terug naar Dalen. Jan, Piet en Klaas werden wel allemaal door de districtschef aangedragen. Angeliën deed toen nog niet mee, maar het is in ieder geval nooit voorgekomen dat iemand tegen

mijn zin in benoemd is. Dat is duidelijk. Voorzitter, ik dicht het gaatje.

De heer **Thom de Graaf** (D66): De minister zegt nu dat er een twaalfde wijzigingsvoorstel komt?

Minister **Opstelten**: Ja. Dat is de vrucht van dit overleg.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Dank u wel, minister.

De **voorzitter**: Mag ik de minister vragen hoeveel blokjes hij nog te behandelen heeft?

**

Minister **Opstelten**: Ik kom nu bij het straattoezicht en handhaving.

De **voorzitter**: Hoeveel tijd denkt u nog nodig te hebben in eerste termijn?

**

Minister **Opstelten**: Als het snel gaat, heb ik nog ongeveer 20 minuten nodig.

Het straattoezicht en de handhaving kan ik heel kort samenvatten. Het gaat niet om 25.000 maar om 4200 toezichthouders. Bij de getallen van de heer Ruers gaat het over allerlei soorten toezichthouders: milieu, voedsel, openbare gezondheid, fysieke leefomgeving, infrastructuur, leerplicht en controleurs bij ov-bedrijven, dus niet uitsluitend het straattoezicht. Wij moeten hier even precies zijn.

Verder is opgemerkt dat er sprake is van een wildgroei van 100 categorieën. Ik heb dat, samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, teruggebracht tot zes categorieën, zodat ook daar orde in gecreëerd wordt. Ik denk dat we daar geen vrees voor hoeven te hebben. Er is immers een duidelijke afspraak gemaakt dat de politie de regie voert en bepaalt wat men doet. In de driehoek wordt vervolgens onder leiding van de burgemeester bepaald wat de inzet is van de boa's.

Ik kom hiermee bij de regioburgemeester. De heer Koole, mevrouw Strik en de heer Hoekstra hebben hierover opmerkingen gemaakt. De regioburgemeester is niet meer en niet minder dan de verpersoonlijking van het gezag in de regio-eenheid, ook richting de minister.

De heer Koole en mevrouw Strik vroegen hoe de voordracht van de regioburgemeester gaat plaatsvinden. In principe gebeurt dat op dezelfde manier als de benoeming van een korpsbeheerder. De burgemeesters in de regio bevelen de benoeming aan bij de minister. De minister geeft er vervolgens een klap op. Zo gaan we dat nu ook doen. Het versterkt de legitimatie van de regioburgemeester omdat hij er niet op basis van de wet zit, maar op basis van de keuze van zijn collega's. Ik denk dat dit in de praktijk -- ik leg niets vast -- vaak leidt tot degenen die het nu al zijn. Het gaat er echter om dat ze goed gelegitimeerd zijn.

De heer Hoekstra vraagt of de wijziging van de regioburgemeester gevolgen heeft voor de

locatie van het hoofdbureau. Ik denk dat dit los van elkaar staat. Als je burgemeester van Nijmegen bent, en je wordt regioburgemeester van Oost, is het geenszins zeker dat het hoofdbureau van politie in Nijmegen komt. Het kan wel, maar dat is een beslissing die er volstrekt los van staat.

De heer Koole vraagt hoe de verantwoording van de regioburgemeesters ten opzichte van de burgemeesters plaatsvindt. Dit gebeurt gewoon via de vergaderstructuur. Er is een agenda en ik heb aan alle regioburgemeesters ondersteuning gegeven. Ik ben daar ruimhartig in geweest en heb hun voorstel volledig gehonoreerd. Het wordt dus goed voorbereid en vervolgens vindt overleg plaats. Ik denk dat dit goed zal gaan. Het gaat overall heel goed. Ik heb natuurlijk regelmatig overleg met de regioburgemeesters. Eén van de vragen is dan hoe het gaat met hun vergaderingen. De burgemeester van Nijmegen en recent ook die van Enschede die heeft waargenomen, zeiden dat het heel goed ging. Ik heb altijd een check want ik vraag het ook aan de korpschefs of aan de kwartiermakers. Zij zeggen ook dat het goed gaat. Het proces verloopt goed.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Dat laatste had ik inderdaad kunnen bevestigen, maar dat is niet meer nodig. Ik kom nog even terug op de benoeming van de regioburgemeester. De minister zegt dat het zal gaan zoals het nu ook gaat: op aanbeveling van burgemeesters. Zij kiezen iemand uit en stellen hem of haar aan de minister voor die er vervolgens een klap op geeft. Ik heb het even nagevraagd bij de vorige minister, en ik kan het mijzelf ook herinneren uit een vorige functie, maar zo ging het niet helemaal. De minister meldde het voornemen om een burgemeester tot korpsbeheerder te benoemen. In de regel was dit degene die al eerder deze functie had. De burgemeesters werden vervolgens gehoord over het voornemen. Dat vind ik zelf een verstandiger inzet. Ik zou daarom willen vragen om een dergelijk systeem te ontwerpen, waarbij de minister zich voorneemt om de burgemeesters van de grootste gemeenten in de regio te belasten met het regioburgemeesterschap en daarover de burgemeesters in de regio te horen. Alleen als zij uitgesproken negatief zijn, ontstaat een nieuwe situatie. Ik zeg dit om te voorkomen dat in de regio's een enorm circus ontstaat en ook een zekere spanning tussen burgemeesters van gemeenten die in grootte weinig verschillen. Zij zouden wellicht menen dat de grootte van de gemeente gevolgen zou moeten hebben. Ook bestaat het risico dat elk jaar opnieuw het circus plaatsvindt omdat er discussies ontstaan: jij het ene jaar, dan ik het volgende jaar.

Minister **Opstelten**: Toen ik waarnemend burgemeester van Tilburg werd en daar korpsbeheerder werd, heeft de vergadering dat besloten en aanbevolen aan de minister. Ik heb toen nog een antwoord gekregen maar ben in ieder geval als zodanig aan het werk gegaan. Dat was een vrije keuze. Ik zal nog eens precies nagaan hoe het is verlopen. Waar het hier om gaat is, dat de

burgemeesters zelf bepalen wie de regioburgemeester wordt. Ik vind het belangrijk dat we daar niet van gaan afwijken. Ik wil er een zorgvuldige procedure voor aangeven, maar ik denk wel dat de keuze door de burgemeester zelf moet worden gemaakt en dat hij de aanbeveling doet.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik zou de minister nogmaals willen vragen of hij in de procedure niet wil uitgaan van het voornemen om de burgemeester van de grootste gemeente te benoemen. In plaats daarvan zou hij de burgemeesters over het voornemen moeten horen en een uitspraak vragen. Dat geeft meer vaste grond onder de voeten en die zekerheid is voor iedereen verstandig. Overigens komt de minister dan tegemoet aan wat hij wil, namelijk dat er een legitimatie van de regioburgemeester ontstaat.

Minister **Opstelten**: Er is altijd veel te doen over de regioburgemeester. Ik weet niet precies waarom, maar het is nu eenmaal zo. Het gold ook voor de korpsbeheerder en dan gaan we het over dit soort dingen hebben. Ik wil er wel graag de mening over horen van andere fracties. We doen dit natuurlijk om de positie van de regioburgemeester te versterken. We willen niet dat het iemand is die door de wet wordt aangewezen of iemand die de minister aanwijst en waar iedereen alleen maar ja op kan zeggen. Ik vind het plezierig om in tweede termijn van anderen te horen wat zij ervan vinden.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Dat waardeer ik zeer, zeker gelet op het feit dat de minister de afgelopen twee jaar steeds heeft gezegd dat de burgemeesters van de grootste gemeenten het natuurlijke gezag hadden in hun eigen regio's om ook de leidende rol van regioburgemeester te kunnen vervullen. Ik ga ervan uit dat de minister dat ook wil bevorderen.

De heer **Koole** (PvdA): Ik zal in tweede termijn terugkomen op de vraag van de minister. Maar waarom is er niet voor gekozen om de beraadslagingen van de burgemeesters te laten plaatsvinden in een formeel, door de wet erkend, orgaan? Dat orgaan kan een college van burgemeesters in de regio zijn. De voorziene regioburgemeester krijgt een behoorlijke staf en die moet van alles doen, maar de groepering waaraan hij verantwoording aflegt, is ongedefinieerd, althans formeel. Er is een aantal burgemeesters in de regio, maar hoe worden zij bijeen geroepen? Wie horen erbij? Kunnen zij een huishoudelijk reglement opstellen? Dat is niet mogelijk als ze niet bestaan als formeel orgaan. Ze moeten het weliswaar zelf regelen, maar dan moeten ze wel bestaan.

Ik weet niet of de minister nog toekomt aan het instemmingsrecht bij de benoeming van de regionale politiefchef. Ik heb daar eerder al iets over gezegd. Het is belangrijk dat de politie niet alleen naar boven kijkt, maar ook opzij. Dit belang speelt ook op regionaal niveau. Daarom zouden de burgemeesters in de regio ook instemmingsrecht moeten hebben voor de benoeming van de regionale politiefchef. Dat kan via de

regioburgemeester verlopen, die de burgemeesters hoort. Op die manier is het instemmingsrecht goed geregeld en zorg je ervoor dat de regionale politiefchef de lijn naar boven houdt, maar zich ook heel duidelijk -- ook formeel -- opzij oriënteert.

Minister **Opstelten**: Over de vergaderstructuur wil ik het volgende aangeven. Ik heb er bewust voor gekozen om de positie van de regioburgemeester enige vrijheid te geven en niet te belasten met allerlei formaliteiten en reglementen. Dat kan men zelf doen. Ik zou graag van de Kamer de ruimte krijgen om dat samen met de regioburgemeesters in te vullen. Wij hebben tenslotte het formele artikel 19-overleg dat wij nu ook via een wijzigingsvoorstel verankeren en versterken. Daar kun je dat met elkaar afspreken. Ik zeg de Kamer toe dat ik dat zal agenderen om het te bespreken in de eerstvolgende vergadering.

Er is altijd een verschil van mening tussen de burgemeesters en mij geweest, want zij wilden instemmingsrecht. Daar is echter geen muizengaatje, want dit is een cruciale benoeming voor de korpsleiding en voor de minister. Die moet in de top van de politie de marges hebben om op een gegeven moment iets te kunnen doen. Er kunnen bijvoorbeeld loyaliteiten in zo'n regio aan de orde zijn dat de plaatsvervanger altijd moet worden benoemd terwijl het goed is om iemand van buiten te hebben. Er wordt een zwaarwegend advies gegeven en wij luisteren natuurlijk heel goed, maar ik moet de vrijheid hebben om daar iemand anders neer te zetten op voorspraak van de korpschef.

De heer **Koole** (PvdA): Ik dank de minister voor de toezegging om het aan de orde te stellen in dat formele gremium. Natuurlijk zal ook op regionaal niveau de minister via de korpschef inbreng hebben in de benoeming. Als de voorgedragen persoon ook na herhaaldelijk proberen niet kan overtuigen in de ogen van de burgemeesters al dan niet via de regioburgemeester, is dat een valse start voor zo'n persoon. In theorie, zou ik dan ook willen voorstellen, om een instemmingsrecht te geven, maar in de praktijk zal het voorstel van de minister niet zo heel veel verschil maken met mijn voorstel. In theorie geef je daarmee echter aan: hier is het gezag uiteindelijk medebepalend voor wie daar aan het roer komt van de politie.

Minister **Opstelten**: Dat is toch een verschil van mening tussen de heer Koole en mij. Net kwamen wij over de brug, maar dat is over een andere benoeming, waarbij ik het logisch vind. Het is logisch dat er een zwaar adviesrecht is. Natuurlijk, wij zijn niet gek, wij zijn heel verstandig. Maar er moet een mogelijkheid zijn om toch iemand anders te benoemen en een knoop door te hakken. Daar scheiden onze wegen. Laten wij dat dan ook vaststellen.

De heer **Ester** (ChristenUnie): Dit debat gaat wel heel erg in op details, maar misschien moet het zo zijn. Ik wil even terug naar de rol van de regioburgemeester. Het is op zichzelf een curieuze

figuur. Collega Holdijk wees er gisteren ook al even op. De regioburgemeester is vooral iemand die een complexe onderhandelingsarena moet overzien en beheersen en die daarin ook het verschil kan maken. Is hij in de visie van de minister een soort primus inter pares en, zo ja, met welke machtsmiddelen is hij dan toegerust? De minister had het net over de secretariële en administratieve toerusting. Daar is natuurlijk helemaal niets mis mee, maar hoe is de formele en informele machtspositie van die regioburgemeester geregeld? Geeft dat hem dat ook een beetje extra in zijn gezagspositie, zijn autoriteit in die complexe onderhandelingsarena?

Minister **Opstelten**: De kern is dat hij gezaghebbend is omdat hij er is. Hij wordt in de wet genoemd en er is ook aangegeven wat hij moet doen. Hij is natuurlijk geen korpsbeheerder. Sommigen moeten daar even aan wennen, maar zo is het nu eenmaal. Hij is de aanvoerder van de gezagsdragers in de regio zelf en in het gesprek met mij. De artikel 19-agenda is straks in de wet bepaald. Dat is belangrijk. Als er in de regio onenigheid is tussen alle burgemeesters -- in de praktijk komt dat niet veel voor, maar het kan -- moet hij een knoop doorhakken. Hij stelt het beleidsplan vast, een andere burgemeester kan in beroep gaan en ik moet dan oordelen. Over de bijstand hebben wij het ook gehad. Dat zijn de posities en ik vind dat meer dan genoeg. Ik vind de persoon niet betreuenswaardig. Misschien is hij merkwaardig omdat hij nieuw is, maar wij moeten hem de kans geven.

De heer **Ester** (ChristenUnie): Hij zou heel makkelijk betreuenswaardig kunnen worden, omdat hij geen formele machtspositie heeft in die onderhandelingsarena. Dat lijkt mij een gemis, maar ik begrijp dat het de minister geen gemis lijkt.

Minister **Opstelten**: Zeker. Ik vind iemand betreuenswaardig die naar een wetboek moet kijken wat hij mag en wat hij doet. Dat moet niet te vaak gebeuren. Hij of zij is er om het proces daar goed en ordelijk te leiden en vooral niet in de weg te staan van de andere burgemeesters. Dat is ook belangrijk.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Je zou ook kunnen zeggen dat de Eerste Kamer gezaghebbend is omdat wij er zijn. Toch ben ik blij dat wij tegelijkertijd de bevoegdheid hebben om in te stemmen met wetgeving. Dat geeft ons net iets meer gezag, denk ik.

Minister **Opstelten**: Ik kan dat volstrekt bevestigen.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Dat is heel verstandig.

De minister geeft in de voorgestelde wetswijziging aan dat hij de rol van de regioburgemeester wil versterken. Tegelijkertijd geeft hij aan dat de regioburgemeester gelegitimeerd moet worden door de overige

burgemeesters. Daarin zit een spanning. De burgemeesters kunnen verzoeken om ontheffing van een regioburgemeester van zijn functie. Wij hebben in de eerste termijn gevraagd hoe die procedure er uit ziet. Er is een voordracht tot benoeming, maar de burgemeesters kunnen toch ook het verzoek doen om een regioburgemeester van zijn functie te ontheffen? Of heb ik dit nu helemaal zelf verzonnen?

Minister **Opstelten**: Nee, ik dacht dat iemand die aangewezen wordt, kon zeggen dat hij het niet wilde.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Dat lijkt mij altijd wel mogelijk, maar dan krijg je werkweigering.

Minister **Opstelten**: Dat kan iedereen, maar het is politiek niet zo verstandig.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik wil graag weten hoe die procedure er dan uit ziet. Verzamelt de meerderheid van de burgemeesters zich om zo'n verzoek aan de minister te doen? Is er dan hoor en wederhoor? Ziet de minister dit nu als een versterking van de positie van de regioburgemeester? Ik kan mij ook voorstellen dat dit diens positie behoorlijk kan verzwakken.

Minister **Opstelten**: Ik vind dat het absoluut een versterking is van iemands positie. Ik vond het -- ik heb er destijds ook aan meegewerkt in allerlei gesprekken -- een versterking van de positie van de korpsbeheerder dat je niet alleen bij wet werd aangewezen, maar dat je ook nog even de steun van je collega's nodig had. Dan zit je toch wat steviger. Dat betekent natuurlijk dat het zolang duurt totdat men het vertrouwen opzegt. Ik ga uit van vertrouwen. Wij spreken hier heel vaak over theoretische vraagstukken en dat is natuurlijk ook de kern bij wetgeving, maar ik ben hier optimistisch over. Als iemand niet goed functioneert, zal er wel een signaal komen uit de betrokken regio-eenheid en zal er een gesprek met mij plaatsvinden. Dan zullen wij bekijken wat wij moeten doen.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Dat klinkt niet als een formele procedure.

Minister **Opstelten**: Mijn eerste inzet zal niet zijn om iemand van zijn functie te ontheffen. Normaal gesproken zul je het hebben -- ik kijk naar de heer De Graaf -- over de grote burgemeesters in ons land. Die zijn goed; de anderen zijn ook goed. Als er eens een geluid is dat iemand niet goed functioneert, ga je praten. Maar dat moeten zij eerst met elkaar doen. Dat lijkt mij heel verstandig. Ik ga ervan uit dat het zichzelf oplost. Als het niet anders kan, zullen wij er een goede oplossing voor vinden.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik proef een beetje spanning. De minister geeft aan dat er een wetswijziging komt om dit formeel te regelen, terwijl hij nu een beetje zegt: dat komt goed, dat regelen wij onderling wel.

Minister **Opstelten**: Er komt een wetswijziging aan. Daarin staat: iemand wordt benoemd op aanbeveling van de burgemeesters. De heer De Graaf heeft een voorzet gedaan en ik hoor graag de reacties daarop. Vervolgens kan iemand van zijn functie ontheven worden, waarvoor ook een goede procedure is. Maar hoe dat gebeurt, hoeft niet allemaal in detail in de wet te worden geregeld.

Er is van verschillende kanten gesproken over de omvang van de regionale eenheid Oost. Laat ik het kort en duidelijk zeggen. Om te komen tot een effectievere en doelmatigere politieorganisatie is ook schaalvergroting noodzakelijk op het terrein van de taakuitvoering. De voorgestelde indeling in tien regionale eenheden zal leiden tot deze schaalvoordelen. Hiermee wordt aangesloten bij de gebiedsindeling die relevant is voor de politie. Dat betreft ook de gerechtelijke kaart. Ik heb dit een- en andermaal schriftelijk laten weten. We hebben hier ook eerder besproken dat dit de lijn is. De basis hiervan werd destijds door een van mijn voorgangers ondersteund. Het schema voor de gerechtelijke kaart werd door de Tweede Kamer bijna unaniem aangenomen. Dat is de basis geweest voor de bespreking in deze Kamer. De regio Oost is daarbij gekomen. Ik heb daar vele malen met iedereen over gesproken. Het is een beetje de scheiding der geesten. De burgemeesters in Gelderland zijn er niet een beetje maar heel erg voor. Zij zien de voordelen van die schaalvergroting. De burgemeesters in Overijssel zijn ertegen. Het is dus drie korpsbeheerders tegen twee korpsbeheerders. De burgemeesters van Overijssel hebben wel de guts gehad om te zeggen dat zij met veel verve van start gaan als er een conclusie wordt getrokken. De Tweede Kamer en ik hebben een conclusie getrokken. Men is toen ook van start gegaan. Dat betekent dat al die burgemeesters guts hebben. Ik denk dat wij dit vast moeten houden, want zij hebben goed hun werk gedaan. De Kamer heeft dat ook aan het inrichtingsplan kunnen zien.

Is het erg als het op een kleinere schaal gebeurt? Ik zou het heel onverstandig vinden. Ik ben daar niet voor. Er is een schaaleenheid gecreëerd. Ik zeg vaak tegen de burgemeester van Zwolle en de burgemeester van Enschede dat ze erop vooruitgaan. Je moet wat in je mars hebben om hen tegen te spreken. De robuustheid van de basisteams, de recherche en de regionale eenheid gaan er namelijk op vooruit. Dat zien ze en ervaren ze in de kern nu ook.

De heer **Koole** (PvdA): Ik heb een vraag over de regio Oost. In de debatten van vandaag over de gerechtelijke kaart is daar ook uitvoerig over gesproken. Collega Beuving heeft bij die megaregio Oost ook de nodige kritische kanttekeningen geplaatst, maar dan vanuit het perspectief van de gerechtelijke kaart. Ook in het kader van de politie is er geen enkele reden om te zeggen dat het per se deze grootte moet zijn. De minister spreekt van schaalvergroting. Er is ook sprake van schaalvergroting als je vanuit de huidige situatie overgaat naar bijvoorbeeld twee provincies. Die levert ook voordelen op. De minister heeft in het

overleg met de Eerste Kamer in november over de regio Oost gezegd dat er in theorie andere dingen mogelijk zijn en dat de grootte van de regio Oost niet in graniet gegoten is. Er zijn een heleboel bezwaren hiertegen te noemen, en niet alleen vanuit het perspectief van de gerechtelijke kaart. Het is namelijk ook voor de politie niet nodig. Die schaalvergroting kunnen we op een andere manier regelen. Waarom moeten we nu dan toch de stap zetten tot een grote reorganisatie die mogelijkerwijs, zeker bij Oost, al binnen drie jaar wordt teruggedraaid? Dat is echt verspillen van onnodige energie en vernietigen van kapitaal.

De heer **Ruers** (SP): De minister sprak van schaalvergroting en schaalvoordelen, maar er zitten ook schaalnadelen aan. Ze zijn bekend; ze zijn veelvuldig genoemd. Ik wil graag dat de minister een evenwichtige beoordeling geeft waarin de voordelen en de nadelen worden afgewogen. Waarom zouden de voordelen die hij ziet doorslaggevend moeten zijn? Als hij die vragen beantwoordt, heb je een evenwichtige benadering. Hij moet niet alleen naar één kant kijken. Ik wil dus graag dat de minister iets zegt over de nadelen die vanuit de praktijk genoemd zijn en dat hij een afweging maakt van deze nadelen en de voordelen die hij ziet bij de schaalvergroting.

Minister **Opstelten**: Vanavond zullen we spreken over de gerechtelijke kaart. Daarbij maak ik toch weer een andere afweging. Aansluiting bij een bestaande indeling leidt niet tot de gewenste schaal. Aansluiting bij de schaal van de veiligheidsregio's zou betekenen dat alles bij het oude blijft qua gebiedsindeling en dat de beoogde schaalvoordelen niet kunnen worden verwezenlijkt. We gaan een schaal omhoog als we het langs de provinciegrenzen zouden doen, maar naar mijn overtuiging leidt dat tot een te kleine eenheid van Overijssel. Die wordt dan by far de kleinste regio-eenheid. De eenheid Overijssel zou in dat geval circa 200 fte minder aan operationele sterkte in de basispolitiezorg hebben dan de nu als kleinst geldende eenheid Limburg. Dan wordt over een kritieke grens heen gegaan.

Ik heb mij open opgesteld in een goed gesprek met de vijf korpsbeheerders, maar ik ben ervan overtuigd dat je deze kans in de politie niet moet laten lopen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Het zal de minister niet verbazen dat ik mij iets bij zijn argumentatie over Oost-Nederland kan voorstellen. Ik heb een andere vraag, aangezien die twee wetsvoorstellen nu weliswaar niet gezamenlijk worden behandeld maar wel parallel op dezelfde dag, of in elk geval in aansluiting op elkaar op dezelfde dag. Ik ga ervan uit dat, als de rechtbanken zouden worden gesplitst, het Openbaar Ministerie niet één geheel kan zijn in Oost maar ook wordt gesplitst. Dat zou dan ook gevolgen moeten hebben voor de politie. Een van de voordelen van de grotere schaal is dat het Openbaar Ministerie ook op grotere schaal kan functioneren, evenals de politie. Die duidelijkheid is

wel nodig, want anders hebben we zo meteen twee debatten die over elkaar heen gaan schuiven.

Minister **Opstelten**: Het zal de heer De Graaf niet verbazen -- ik kom vanavond ook met feiten hieromtrent -- dat ik er heel erg van overtuigd ben dat het voor de borging van de toekomst van de rechtspraak en de toegang van de justitiabelen tot de rechtsgang ongelooflijk belangrijk is dat we aan dit voorstel vasthouden. Bij de politie is het ook heel duidelijk dat er sprake is van doelmatigheidswinst. De heer De Graaf kent alle argumenten waarschijnlijk nog beter dan ik. Er zijn namelijk een extra regionale leiding, tientallen stafmedewerkers en diensten met afdelingen en teams daaronder nodig. Wellicht zijn er ook meer districten en basisteams nodig. Dat is belangrijk.

Ook in antwoord op de vragen van de heer Hoekstra en de heer Holdijk, zeg ik dat ik enorm scherp zal monitoren. Dat zal ik vanavond natuurlijk ook zeggen. We hebben niet voor niets in het debat twee afspraken gemaakt, die ook in het wetsvoorstel terugkomen. De eerste is een evaluatie na drie jaar. De tweede is dat de minister van Veiligheid en Justitie kan ingrijpen als in de tussentijd blijkt dat het niet werkt. Ik hoop niet dat dit nodig is, maar het is in ieder geval een instrument. Ik zal dat enorm hard monitoren; dat is vanzelfsprekend. De politie zegt ook heel duidelijk: alsjeblieft, laat dit doorgaan. De meningen van de burgemeesters zijn verdeeld.

Voorzitter: Fred de Graaf

De heer **Thom de Graaf** (D66): Het is mij opgevallen dat de minister nooit gebrek aan woorden heeft. Mijn vraag was of de minister het met mij eens is dat het een-op-een is en dat de Kamer vanavond niet kan zeggen: wij splitsen de rechtbank Oost-Nederland in een deel Overijssel en een deel Gelderland, maar de politie kan wel één geheel zijn. Ik wil daar toch een duidelijk antwoord hebben.

Minister **Opstelten**: Het is een-op-een. Ik zei het iets preciezer en uitvoeriger maar we kwamen tot dezelfde conclusie.

De heer **Thom de Graaf** (D66): De minister zei het zeker uitvoeriger.

De heer **Ester** (ChristenUnie): Opschaling heeft evidente voordelen, maar ook nadelen. Ik wil graag dat de minister daar ook over spreekt. Een van de nadelen betreft natuurlijk de bereikbaarheid. Dit punt is gekoppeld aan het vertrouwen van bewoners. Zij vinden bereikbaarheid essentieel. Een paar weken geleden hebben we hier een heel interessante expertmeeting gehad met een aantal deskundigen uit het veld. Ik zie er trouwens twee van op de tribune zitten. Tijdens die meeting werd unaniem gezegd dat het belangrijkste mankement van de nieuwe Politiewet de lokale inbedding en lokale voeling betreft. Ik zou die twee met elkaar in verband willen brengen en de minister om een reflectie willen vragen op de opschaling in relatie

tot lokale inbedding. Ziet hij daar een spanningsverhouding of niet? Ik koppel daar een vraag aan. De minister heeft eerder gezegd dat hij graag bereid is om de wet ook op het onderdeel van het functioneren van de regio Oost te evalueren. Wij zijn hem daar dankbaar voor, maar dat maakt wel erg nieuwsgierig naar de evaluatiecriteria die de minister in zijn hoofd heeft als het gaat om het bepalen van efficiency en effectiviteit van de regio. Wanneer is het in zijn ogen een succes? Misschien nog belangrijker: wanneer is het in zijn ogen een mislukking?

Minister **Opstelten**: Dat zijn relevante vragen. Er is op het oog een spanningsveld tussen de schaal en de lokale inbedding, maar dat hoeft niet de werkelijkheid te zijn. Het kan ook beleving zijn. Wij spreken bestuurders en functionarissen, maar niet de burger, terwijl het hier gaat om de burger. Wij zijn hier niet voor de functionarissen, maar voor de burgers. Ik heb de overtuiging dat wij de burger hiermee beter dienen. Waar vroeger geen politie was, komt die er nu wel op het moment dat het nodig is. Daar gaat het om. Dat is heel belangrijk.

Het gaat om een megaoperatie. Ik heb er met iedereen over gesproken, ook met de mensen van de ondernemingsraad. Dat was een heel ontspannen, goed gesprek, zo mag ik wel verklappen. Wij willen de mensen ontspannen laten meedenken met het proces. Het is een succes als de bereikbaarheid van de politie erop vooruitgaat. Het is een succes als de cijfers van criminaliteit en overlast erop vooruitgaan. Het is een succes als de burgemeesters zeggen: wij willen er niet vanaf. Het is een falen als de burgemeesters na drie jaar zeggen: wij willen ervan af, de cijfers zijn fout gegaan en het optreden van de politie is achteruitgegaan.

De heer **Ester** (ChristenUnie): Ik vind dat een heel helder verhaal. Stel dat het verhaal over de mislukking een feit wordt. Het zou zomaar kunnen dat het de andere kant opgaat. Hoe geharnast staat de minister dan in die regio Oost? De minister evalueert niet zomaar. Stel dat het niet zo'n succesverhaal is. Is hij dan bereid om de schaar in die regio te zetten?

Minister **Opstelten**: Natuurlijk. Anders had ik niet ingestemd met het instrument dat in de wet staat. Ik heb de bevoegdheid om in te grijpen. Daar ga je alleen mee akkoord als je ook bereid bent om in te grijpen.

Een evaluatie is reëel. Het is geen fopspeen. Ik zeg het nu en ik zal het vanavond herhalen. Als het niet werkt, dan werkt het niet en dan grijpen wij in. Dan gaan wij met elkaar de zaak bijstellen. Ik heb daar geen aarzeling over, ondanks dat er heel veel vragen over zijn. Ik ben ervan overtuigd dat dit een kans is die wij niet moeten laten lopen, zowel wat betreft de rechtbank als bij de politie.

De heer **Koole** (PvdA): Ik kom terug op de opmerking van de heer De Graaf. De minister reageerde daarop door de een-op-eencongruentie van de gerechtelijke kaart met de politieorganisatie

te benadrukken. Ik heb in mijn bijdrage proberen duidelijk te maken dat voor de organisatie van de politie die megaregio niet noodzakelijk is. Ik zou niet zo snel als de heer De Graaf zeggen dat het per se een-op-een is. Als het een-op-een loopt, is dat zo, maar het hoeft niet per se een-op-een te zijn. Juist die al te grote oriëntatie op de organisatie van de gerechtelijke kaart zou kunnen bijdragen aan een justitiële oriëntatie van de politie. Bij de politie is er voldoende reden om te pleiten voor een kleinere eenheid in Oost. Maar die heel vaste een-op-eenkoppeling zou ik toch wat minder rigide willen maken.

Minister **Opstelten**: Ik kom op het onafhankelijk toezicht. De heer Koole vroeg om toezending van de stukken van de onafhankelijke auditcommissie naar de Kamer. Dat zou kunnen, maar het is een instrument voor mij als minister. Ik zou de rapporten niet willen toezenden, maar ik kan wel toezeggen dat ik het parlement, net als bij de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, jaarlijks een verslag van de werkzaamheden zal sturen.

De heer **Hoekstra** (CDA): De minister legde net het mapje over de regio Oost weg. Wij hebben de argumenten daarover gewisseld, maar ik heb een paar specifieke vragen gesteld over de werkgelegenheid. Daarop heb ik nog geen antwoord gekregen.

Minister **Opstelten**: De heer Hoekstra heeft gelijk. Excuus daarvoor. In de Tweede Kamer is Kamerbreed een motie over dit aspect aangenomen. Ik ben uitgedaagd om daar het nodige aan te doen. Ik heb gezegd dat ik die motie zal uitvoeren. Meer kan ik niet zeggen, anders zou ik mij op onverantwoorde wijze bemoeien met het realisatieplan, het inrichtingsplan en de vestigingsplannen van de nationale politie. Ik zal mij richten op Oost, Leeuwarden en Zeeland. Dat zijn mijn attentiegebieden. Ik zal er heel zorgvuldig mee omgaan en ik zal proberen om duidelijke resultaten te laten zien.

De heer **Hoekstra** (CDA): Die motie van de Tweede Kamer is ons natuurlijk bekend. Kan ik concluderen dat de minister de drie specifieke toezeggingen die ik hem heb gevraagd, niet wil doen? Zo ja, dan kom ik er in tweede termijn op terug.

Minister **Opstelten**: Wat bedoelt de heer Hoekstra met die heel specifieke toezeggingen?

De heer **Hoekstra** (CDA): Ik zal mijn tekst niet helemaal herhalen. Het ging om het Politiedienstencentrum en de koppeling tussen het centrum in Enschede aan het DienstenCentrum Human Resources van Defensie, dat daar al gevestigd is.

Minister **Opstelten**: De feiten zijn mij bekend. De plaats van vestiging van het Dienstencentrum kan ik op dit moment niet overzien. Ik zal heel goed en nauwgezet kijken naar Enschede. Ik zal er met mijn collega's Hillen en Spies over moeten spreken. Wij zullen over niet al te lange tijd, vóór 1 januari

2013, een plaatje neerleggen. De specifieke kwesties van de heer Hoekstra zal ik natuurlijk in de afwegingen meenemen. Nogmaals, ik kan nu geen conclusies geven. Dat mag ik ten aanzien van anderen niet doen. Ik dank de heer Hoekstra voor de herhaling van zijn woorden.

De heer Ester heeft over de evaluatie gesproken. Wij hebben een aantal punten ter evaluatie specifiek genoemd. Ik ben van de school van niet te snel en niet te vaak evalueren. Iets moet een kans hebben. Maar het is ook mogelijk dat je hierdoor scherper gaat monitoren. Wij hebben afspraken over Oost. Wij hebben afspraken over de politie als aparte rechtspersoon en de werking van artikel 27: de korpschef is belast met de leiding en het beheer van de politie. Ook de rol van de regioburgemeesters zullen wij hierin meenemen.

De heer **Ester** (ChristenUnie): Dank voor uw beschouwing over evaluaties. Het zijn er nogal wat. Daar is overigens niets op tegen. Maar kan de minister ook iets zeggen over de impact die dat gaat hebben? Worden het koele wetenschappelijke analyses, of komt er ook een soort traject waarin de minister verbeteringen gaat aanbrengen op basis van de evaluaties? Anders is het wel erg makkelijk om een reeks van evaluaties te hebben. Daarmee kun je problemen wegrationaliseren.

Minister **Opstelten**: Een terechte vraag, die me aanspreekt. Ik noem het voorbeeld van de veiligheidsregio's. Met deze Kamer is afgesproken dat daarvan een evaluatie komt. Ik heb het zelfs vervroegd, samen met de veiligheidsregio's. We hebben een zware commissie ingezet, die volstrekt onafhankelijk is. In overleg met de voorzitters van de veiligheidsregio's heb ik aangegeven dat men kijkt hoe het werkt, dat men veranderingsvoorstellen mag indienen en wat de rapporteringstermijn is. Zo ligt de lijn: op afstand en onafhankelijk. Het is niet zo dat we iets tegen het licht houden met het doel het niet te veranderen. Het is tegen het licht houden met het doel, te kijken of het beter kan.

Ik kom toe aan de ICT. De review board is een instantie waarmee ik enorm blij ben. Ze is namelijk volstrekt onafhankelijk, ze heeft heel goede mensen en het is een van de pijlers van het advies over het functioneren van het ICT-beleid door de Algemene Rekenkamer. Daar heeft men gezegd: minister, jij moet zo'n review board instellen met die en die taakstelling. Ik denk dat dat een goede zaak is.

De voortgangsrapportage komt eraan. Ik complimenteer de heer Ruers met zijn scherpe blik daarop. Ik heb haar nog niet, zeg ik naar eer en geweten, maar voor mijn vakantie gaat ze wel naar buiten. Ik heb de verwachting dat dat over twee weken is.

De heer Holdijk stelde een vraag over de begrippen beheer en gezag. Gezag is de beslissingsbevoegdheid over de daadwerkelijke inzet van politie. Onder beheer wordt verstaan de zorg voor de organisatie en de instandhouding van het politieapparaat. Over het laatste hebben wij

natuurlijk overleg met de regioburgemeesters en het College van PG's. De korpschef is op grond van artikel 17 belast met de leiding van de politie.

De heer **Ruers** (SP): Ik heb de minister gisteren gevraagd om een heldere analyse van waar de problemen bij de ICT liggen. Ik noem dat al acht jaar een hoofdpijndossier; het is een rampzalig dossier. Verder heb ik gevraagd, wat de nieuwe wet toevoegt aan het bestaande beleid en hoe het ICT-beleid op korte termijn wordt verbeterd. Met andere woorden: wat schieten we er als land mee op als de politiewet wordt ingevoerd, als we naar dat vreselijke ICT-dossier kijken?

Minister **Opstelten**: Daarover heb ik aan de overkant zware, maar wel heel goede debatten gehad. Daaruit is de opdracht voor een onafhankelijk onderzoek van de Rekenkamer voortgevloeid, dat we inmiddels hebben gekregen. Dat is de kern van het beleid. Ik heb een aanvalsprogramma informatisering opgesteld, beoordeeld door de review board. Daarin zijn de prioriteiten aangegeven: eerst moeten we in staat zijn -- zo erg is het -- om de continuïteit van ons systeem te waarborgen: er mag niets uitvallen. Verder gaat het om innovatie en vernieuwing: niet alles door elkaar. Ik wil focussen, wat betekent dat ik waarschijnlijk pijnlijke beslissingen zal moeten nemen, iets waartoe ik gaarne bereid ben.

Verder hebben we ons daar budgettair op vastgelegd. Binnen het politiebudget is er een bedrag gereserveerd voor het hele ICT-beleid. Dat is een zware functie, wat u ook ziet in het inrichtingsplan binnen de korpsleiding. Tegen mevrouw Broekers: dat is de CIO van de politie. Hij/zij zal aan de korpschef en aan mij rapporteren, altijd vergezeld gaande van een voortgangsrapportage van de review board.

Geachte leden van de Senaat, veel dank voor uw interventies en aandacht. Ik heb me door u laten overtuigen dat een verdere verbetering van dit wetsvoorstel mogelijk is door voorstellen te doen die aan de zorgen van de verschillende leden tegemoet komen. Met deze voorstellen, neergelegd in het aanvullende wetsvoorstel, ben ik er nog sterker van overtuigd dat aan de criteria die verschillende leden stellen, wordt voldaan. We krijgen op deze manier nationale politie, waarbij de minister juridisch en feitelijk volledig grip heeft op het beheer en waarbij de gezagsdragers door het beheer adequaat worden bediend. Er ontstaat een nationale politie die beter kan bijdragen aan een veiliger Nederland.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Nogal wat fracties hebben gewezen op de vermeende ontwikkeling dat er steeds meer gemeentelijke toezichthouders komen. Hebt u dat punt al behandeld?

Minister **Opstelten**: Ja. Kort samengevat: ik heb gewezen op 2000 COA's. De driehoek heeft de regie en bepaalt de inzet.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Voorzitter. In eerste termijn is nadrukkelijk het vraagstuk van

een juiste en zorgvuldige wetgevingsprocedure aan de orde geweest. De minister heeft respect gevraagd voor het feit dat hij niet voor de weg van de novelle kiest. Hij kiest, in zijn eigen woorden, niet voor de koninklijke weg. Hoe moet de Kamer daarmee verdergaan? Als de Kamer meent dat er eerst een novelle moeten komen, dan zou dit het geëigende moment zijn om de behandeling van de wetsvoorstellen op te schorten en pas weer te vervolgen op het moment dat een wijzigingsvoorstel bij deze Kamer is aanbeld. Daarom doe ik het ordevoorstel om deze behandeling thans te schorsen, in afwachting van een dergelijk wetsvoorstel, in de hoop dat dat zo snel mogelijk deze Kamer kan bereiken.

De **voorzitter**: U maakt daarbij onderscheid tussen het wetsvoorstel waarover de minister spreekt en de novelle waarover u steeds gesproken hebt.
**

De heer **Thom de Graaf** (D66): De minister heeft in de stukken aangekondigd, en zojuist toegelicht in eerste termijn, dat hij wijzigingsvoorstellen op het wetsvoorstel dat thans voorligt, zal indienen. Hij kiest er alleen voor om dat pas te doen als de wet is aanvaard door deze Kamer. Ik stel voor om dat moment niet af te wachten, maar thans de behandeling te schorsen, omdat dat wat mij betreft de koninklijke weg is, en pas door te gaan met de behandeling in tweede termijn op het moment dat de wetsvoorstellen van de minister de Kamer daadwerkelijk hebben bereikt.

De **voorzitter**: Akkoord, een voorstel van orde. U wilt daarover de mening van de Kamer horen. Dat kunnen we doen door de verschillende fracties de gelegenheid te geven om op uw voorstel te reageren; we kunnen dat ook doen door over uw voorstel te stemmen. Maar dan moet ik ervoor zorgen dat alle fracties vertegenwoordigd zijn.
**

De heer **Thom de Graaf** (D66): Procedureel gezien zou ik het juist vinden als daarover een uitspraak van de Kamer komt, dus een stemming.

De **voorzitter**: Akkoord.
**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: De medewerkers hebben een uiterste poging gedaan om ten minste van iedere fractie een lid aanwezig te doen laten zijn. Dat is natuurlijk het meest cruciaal waar het gaat om de eenpersoonspartijen. In ieder geval zijn twee daarvan nu aanwezig. De Partij voor de Dieren en 50PLUS zijn echter niet te traceren. Welnu, daar kan ik dan ook niets aan doen. Dat spijt mij heel erg.

We gaan nu stemmen over het ordevoorstel van de heer De Graaf van D66 om het debat nu te schorsen in afwachting van wijzigingsvoorstellen, die de minister zich voorneemt om in te dienen bij

de Tweede Kamer waarna behandeling volgt in de Eerste Kamer.

**

In stemming komt het ordevoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, GroenLinks, de SP, D66 en de OSF voor dit ordevoorstel hebben gestemd en de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de VVD, het CDA, de ChristenUnie en de SGP ertegen, zodat het is verworpen.

Deze constatering betekent dat wij de behandeling voortzetten. Wij zijn nu toe aan de tweede termijn van de kant van de Kamer.

**

*N

De heer **Koole** (PvdA): Voorzitter. In de eerste termijn hebben we gesproken over een ontzettend belangrijk en complex wetsvoorstel; belangrijk ook omdat het de zwaarmacht in onze democratische rechtsstaat regelt. Dat wetsvoorstel moet met de grootste zorgvuldigheid worden behandeld. Daarom betreurt de PvdA-fractie de uitkomst van de stemming over het ordevoorstel. Daarmee is naar ons oordeel een echt integrale afweging van het wetsvoorstel heel moeilijk geworden. We zullen dat in de eindafweging over het wetsvoorstel de volgende week betrekken.

Een zorgvuldige behandeling is van groot belang en dat zit hem ook in de procedure. Nu het ordevoorstel niet is aangenomen, nu de Kamer heeft besloten de beraadslaging voort te zetten, wil dat niet zeggen dat de minister niet toch zou kunnen proberen om de Kamer op dit punt tegemoet te komen. Hij heeft gezegd dat hij geen novelle wil. Ik heb hem echter ook horen zeggen dat zodra dit wetsvoorstel zou zijn aangenomen, hij in de geest van de wijzigingsvoorstellen zal handelen en daarmee in feite vooruitloopt op de wetgeving die later volgt. Het is allemaal niet erg fraai. Het is een rommeltje wat betreft het wetgevingsproces. Nu hij kennis heeft genomen van de uitslag van de stemming over het ordevoorstel en hij heeft kunnen constateren hoe een groot deel van de Kamer over het wetsvoorstel denkt, is mijn verzoek aan hem om te komen tot een zo breed mogelijk draagvlak door alsnog een novelle in te dienen, zodanig dat de wet op 1 januari 2013 in werking treedt. Als alles uit de kast wordt gehaald, is dat laatste volgens ons nog steeds mogelijk.

Ik kom bij het punt van de korpschef en de aparte rechtspersoon. De minister heeft gezegd dat waar het gaat om het opstellen van de begrotingsstukken er wellicht in de praktijk niet zo heel veel wijzigt, omdat die stukken nog steeds zullen worden voorbereid door de korpschef en zijn staf. Het wijzigingsvoorstel van de minister betekent wel dat de korpschef geen zelfstandige positie heeft bij de opstelling van stukken. Dat is natuurlijk van groot belang en dat waarderen wij als PvdA-fractie.

Wij blijven van mening verschillen over de wenselijkheid van de formele ondergeschiktheid van de korpschef. Die is volgens mij nog steeds niet

goed geregeld. Dat zou je alleen kunnen doen door de politie onder te brengen bij een departement, maar daar blijkt de minister niet voor te voelen. Dat verschil van mening constateer ik. Ik vind het jammer, maar wij zouden er erg voor zijn om nog een poging te wagen of er niet een voorstel kan worden gedaan aan de minister om de politie bij een departement onder te brengen. Ik verneem dan ook graag hoe andere fracties daarover denken.

We hebben gesproken over het onderbrengen bij de minister, bij een ministerie. De PvdA-fractie is wel van mening dat je dat dan moet doen met gelijktijdige versterking van het lokale en regionale gezag. Het bij één ministerie onderbrengen van het OM en de politie is al gebeurd bij de vorige formatie. Wat onduidelijk bleef in de beantwoording van de minister was of bij een volgende formatie -- voor de minister is dat theoretisch, maar voor anderen misschien helemaal niet -- het kan worden gesplitst en het bij twee ministeries kan worden ondergebracht en of daarvoor een wetswijziging nodig is.

Dan kom ik bij het punt van de regioburgemeester. Wij zijn akkoord met het wijzigingsvoorstel dat inhoudt dat de regioburgemeester verantwoording aflegt aan de gezamenlijke burgemeesters in die regio. Wij zien dat als een versterking van de democratische inbedding. Ik ben blij dat de minister heeft toegezegd dat hij in het daarvoor toepasselijke gremium zal bespreken of die burgemeestersbijeenkomst ook vormgegeven kan worden op een formele manier, bijvoorbeeld een college van regioburgemeesters. Hij zou dat onderzoeken. Met die toezegging zijn wij content.

Collega De Graaf heeft in het debat een voorstel gedaan voor een andere manier van aanwijzing van de regioburgemeester. Het wijzigingsvoorstel strekt ertoe om de voordracht te laten doen door de burgemeesters. Zoals ik de heer De Graaf begrepen heb, wijzigt hij dat voorstel zodanig dat in beginsel de burgemeester van de grootste gemeente wordt voorgedragen en dat wanneer dat op verzet mocht stuiten bij de burgemeesters, er de mogelijkheid is om daarvan af te zien. Dat voorstel steunt de PvdA-fractie van harte. Ik denk dat daarmee wat meer rust wordt gecreëerd zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de democratische inbedding en de verantwoording naar de overige burgemeesters in de regio. Het nu gaan openstellen van een voordracht, wat zou kunnen leiden tot een soort verkiezing of machtsstrijd tussen verschillende burgemeesters die allemaal die positie van regioburgemeester ambiëren, lijkt mij ongewenst. Dus dat voorstel van de heer De Graaf ondersteunen wij van harte.

De heer **Knip** (VVD): Het verbaast mij toch een beetje dat de heer Koole dit zegt, want dat gaat ervan uit dat de burgemeester van de grootste gemeente ook de meest geschikte zou zijn. De minister heeft zo-even gezegd: er zijn alleen goede burgemeesters, of ze nu van een grote of kleine gemeente zijn. De ervaring leert dat het in de regio's voor kan komen dat er burgemeesters zijn

die door hun achtergrond of persoonlijkheid op een bijna natuurlijke wijze in aanmerking komen. Ik zou het dan ook erg betreuren als dat niet meer mogelijk zou zijn. Ik hoor graag de mening van de heer Koole over een principiële bezwaar, dat je als de benoeming van de regioburgemeesters mede in handen van de collega's wordt gegeven, niet van tevoren kunt zeggen dat het altijd de grootste is.

De heer **Koole** (PvdA): Nee, maar volgens het voorstel wordt in beginsel de burgemeester van de grootste gemeente voorgesteld. Dat wordt voorgelegd aan het totaal van de burgemeesters. Als er grote bezwaren zouden zijn, moet er een mogelijkheid zijn om van die principevoordracht af te wijken. Zo heb ik het begrepen. Dan is er duidelijkheid.

Ik ben het met de heer Knip eens dat er natuurlijk vele andere burgemeesters goed zijn, ook in de regio, daar gaat het niet om, maar als je er een open voordracht van maakt, ben ik bang dat de situatie kan ontstaan dat door iemand alleen al voor te dragen die ook geschikt zou kunnen zijn, de positie van de burgemeester van de grootste gemeente in diskrediet wordt gebracht. Dat lijkt mij op zichzelf een onwenselijke situatie en die voorkom je daarmee. Het gaat erom rust te brengen en tegelijkertijd het draagvlak in stand te houden. Er kan van worden afgeweken, maar in beginsel zal het de burgemeester van de grootste gemeente zijn.

De heer **Knip** (VVD): Ik ben bang dat de verwarring juist alleen maar groter wordt. We hebben jarenlang een burgemeester van Drachten gekend waarvan iedereen dacht dat hij de korpsbeheerder van het korps Friesland was, maar hij was slechts de plaatsvervanger. Dat onderstreept dat je door altijd de grootste aan te wijzen ook verwarring kunt scheppen.

De heer **Koole** (PvdA): Als de burgemeester van de grootste gemeente de regioburgemeester is, kan niet iemand anders claimen de regioburgemeester te zijn. Zo simpel is het. Daarover kan geen verwarring bestaan.

Wij hebben gezegd dat wij het heel goed vinden dat er verantwoording wordt afgelegd aan de burgemeesters, maar dat moet samengaan met het vergroten van de bevoegdheden van de regioburgemeester. Dat zijn twee zijden van dezelfde medaille. Daarmee denk ik dat het goed is, zoals ik daarnet in het debat ook heb gezegd, dat bij de aanstelling van de regionale politiefchef de regioburgemeester namens de overige burgemeesters instemmingsrecht heeft. Daarover heb ik een motie opgesteld die ik graag voorleg.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Koole, Putters, Kox en Thom de Graaf wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de positie van de regioburgemeester in het voorgenomen stelsel voor een nationale politie een bijzondere is;

overwegende dat de democratische inbedding van de politie in een rechtsstaat noodzakelijk is;

overwegende dat die inbedding ook op regionaal niveau gewenst is;

overwegende dat instemmingsrecht van het gezag bij benoemingen van politiefchefs daaraan wezenlijk bijdraagt;

constaterende dat het wetsvoorstel 30880 (Vaststelling van een nieuwe politiewet) in artikel 46 daarom voorziet in een instemmingsrecht voor de burgemeester bij de benoeming van de lokale politiefchef;

constaterende dat het wetsvoorstel 30880 niet voorziet in een instemmingsrecht van de regioburgemeester bij de benoeming van de regionale politiefchef;

verzoekt de regering, tegelijk met de in de nadere memorie van antwoord genoemde wijzigingsvoorstellen een wijzigingsvoorstel in te dienen dat het instemmingsrecht van de regioburgemeester bij de benoeming van de regionale politiefchef, na de overige burgemeesters in de regio te hebben gehoord, regelt naar analogie van de regeling in artikel 46,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt letter L (30880).

**

De heer **Koole** (PvdA): Met betrekking tot de bevoegdheid van de regioburgemeester hebben wij ook een debat gevoerd over het inroepen van bijstand. Er staat nu in het wetsvoorstel dat de regioburgemeester daarbij wordt gehoord. Wij hebben een discussie gehad over de termen "gezag" en "beheer". Het gezag slaat op de daadwerkelijke inzet van de politie. Het inroepen van bijstand gaat over de daadwerkelijke inzet van de politie. Het gezag moet daarbij naar het oordeel van de PvdA-fractie ook een instemmingsrecht hebben. Ook daarover heb ik een motie ingediend, die ik graag overleg.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Koole, Strik, Kox, Beuving en Putters wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het bij verzoeken om bijstand van andere eenheden gaat om daadwerkelijke inzet van de politie;

overwegende dat gezag de zeggenschap over de daadwerkelijke inzet van de politie is;

overwegende dat het daarom aan het gezag is om te beslissen over verzoeken van bijstand;

constaterende dat het wetsvoorstel 30880 niet voorziet in een instemmingsrecht van de regioburgemeester bij verzoeken om bijstand;

verzoekt de regering, tegelijk met de in de nadere memorie van antwoord genoemde wijzigingsvoorstellen, een wijzigingsvoorstel in te dienen dat het instemmingsrecht van de regioburgemeester bij bijstandsverzoeken regelt,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt letter K (30880).

**

De heer **Koole** (PvdA): Voorzitter. De lokale verankering is volgens mijn fractie een van de basispunten van de organisatie van de politie. De minister heeft gezegd dat de lokale verankering door het wetsvoorstel wordt versterkt. Op sommige punten blijven wij van mening verschillen. Een van de voorstellen die ik zojuist in het debat deed, ging over het instemmingsrecht bij de benoeming van de lokale politiechef. Dat bleek lang een muizengaatje, maar dat werd uiteindelijk gedicht. Ik had daarover een motie voorbereid, maar deze zal ik niet indienen, want ik ga ervan uit dat deze overbodig is geworden door de toezegging dat de burgemeester inderdaad vetorecht heeft bij de benoeming van de lokale politiechef. Ik zal een strofe uit de motie aanhalen, om te vragen of die toezegging correct is. In de laatste zin van die motie stond dat het wijzigingsvoorstel om het ongeclausuleerde instemmingsrecht in te voeren gelijktijdig wordt gedaan met de overige wijzigingsvoorstellen. Ik zie dat de minister knikt, dus dat is toegezegd. Dat gebeurt niet pas na twee jaar, maar tegelijk met de andere voorstellen.

Dan ga ik over naar wat kleinere punten, zoals de indeling waarvoor gekozen is, met tien regio's, en de relatie tot de veiligheidsregio's. Ik blijf namens mijn fractie van mening dat even zo goed gekozen had kunnen worden voor aansluiting bij of, zo u wilt, congruentie met de veiligheidsregio's. Dat is een voor de politie zeer relevant niveau. Het is ook groter dan de basisteams, de gemeenten, dus daar kun je al een behoorlijke schaal bereiken.

Maar goed, er is gekozen voor een hoger niveau. Dan is de afstemming met die veiligheidsregio's natuurlijk heel belangrijk. In de veiligheidsregio's wordt over veel meer gesproken dan alleen over de fysieke veiligheid. Het gaat ook om de sociale veiligheid. In de veiligheidsregio's is er ook een relatie tot de veiligheidshuizen. Mijn vraag aan de minister is om erop toe te zien dat de politie permanent aanwezig is in de overleggen van

de veiligheidsregio's en van de veiligheidshuizen, niet alleen als het gaat om de fysieke veiligheid, maar ook de sociale veiligheid, zodat zij niet kunnen zeggen: we hebben de fysieke veiligheid gehad, het volgende agendapunt gaat vooral over de sociale veiligheid, wij van de politie hebben het nu wel gezien, we vertrekken. Ik vraag de minister om ervoor te zorgen dat bij die vergadering van de veiligheidsregio de persoon die daarvoor aanspreekbaar is aanwezig is bij de volledige agenda, inclusief de sociale veiligheid.

Mijn tweede vraag over de regio's gaat over Oost. Ik heb er bij interruptie al iets over gezegd. Volgens de PvdA is zo'n megaregio in Oost-Nederland ook voor de politie niet nodig. Je kunt ook schaalvergroting bereiken door de voorziene regio te splitsen in twee provincies. Dan ga je al van vijf naar twee regio's. Dat is een behoorlijke schaalvergroting. Ik vraag de minister om dat toch te overwegen, niet omdat het per se een-op-een moet samenvallen met de gerechtelijke kaart, omdat dat te veel lijkt op een te zeer justitiële oriëntatie van de politie, maar om intrinsieke redenen voor de politie zelf.

Ik heb in eerste termijn gevraagd of de Kamers ook de adviezen ontvangen van de onafhankelijke auditcommissie die de minister adviseert. Ik begrijp dat hij dat heeft toegezegd. Dat hoor ik dadelijk nog graag bevestigd.

Aan het begin van mijn tweede termijn zei ik al dat de fractie van de Partij van de Arbeid zich bewust is van het grote belang van dit onderwerp voor de rechtsstaat en voor de medewerkers van de politie. De Partij van de Arbeid is er ook voor dat er snel duidelijkheid is over waar de politieorganisatie aan toe is, maar wel duidelijkheid op basis van zorgvuldigheid. Die zorgvuldigheid hadden wij het liefst gezien door de mogelijkheid de wet integraal te behandelen. Dat is onmogelijk gebleken. Ik roep de minister in een ultieme poging toch nog een keer op om van zijn kant het initiatief te nemen om te zorgen dat wij het wetsvoorstel integraal behandelen, zodanig dat het met de wijzigingen breed gedragen per 1 januari 2013 in werking kan treden. Dat zou de PvdA het liefst willen; zowel dat proces als de inhoud van de wijzigingsvoorstellen is van belang. Uiteindelijk zal onze fractie volgende week voor de stemming haar standpunt bepalen over dit wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Mag ik de leden vragen om zich aan de opgegeven spreektijd te houden?

**

*N

De heer **Hoekstra** (CDA): Voorzitter. Ik heb een viertal punten in de tweede termijn.

Het eerste punt is wat mijn fractie betreft dat de minister de vragen van ons, en naar mijn indruk ook van de meeste andere fracties, bevredigend heeft beantwoord, waarvoor ik hem dank.

Het tweede punt gaat over het muizengaatje. Dat was een vraag die met name in de discussie met de heren Koole en De Graaf

uitgebreid naar voren is gekomen. Wij zijn de minister zeer erkentelijk voor het dichten van dat muizengaatje. Ik moet zeggen dat ik die formulering zelf niet zou hebben uitgekozen, maar ik onthoud die graag.

Het derde punt gaat over de samenloop, waarmee ik bedoel de samenloop van de nationale politie en de gerechtelijke kaart. De heer De Graaf heeft daarover een paar vragen gesteld die heel nuttig waren voor de meningsvorming over beide. Ik vraag over één opmerking van hem toch nog een keer, en misschien nog scherper, een uitspraak aan de minister. Stel nu dat deze Kamer vanavond zou besluiten dat het wetsvoorstel over de gerechtelijke kaart uitsluitend wordt aangenomen met een knip in Oost-Nederland tussen Overijssel en Gelderland, kunnen wij dan ook uit het antwoord van de minister aan de heer De Graaf concluderen dat hij dan vervolgens, omdat die congruentie zo belangrijk is, ook zal knippen tussen politie en OM? Die vraag zou ik graag nog expliciet door de minister beantwoord willen zien.

Dan in ieder geval voor dit debat nog één keer over Oost en dan niet meer over de knip maar over het punt van de werkgelegenheid. Ik moet eerlijk gezegd de antwoorden die de minister mij daarop nog terloops gaf, opnieuw op mij laten inwerken. Het was volgens mij meer dan wat er aan de Tweede Kamer is toegezegd. Ik begreep dat er overleg zal plaatsvinden met de minister van Binnenlandse Zaken en met de minister van Defensie. Ik begrijp nu dat 1 januari het moment is dat het licht definitief door de wolken gaat schijnen, maar eerlijk gezegd weet ik nog niet zeker of ik dat concreet genoeg vind. Ik zal daarom een motie indienen. Afhankelijk van de opmerkingen van de minister in de vorige termijn en zijn opmerkingen daarover, mogelijk in de tweede termijn, zal ik die motie ook vervolgens aanhouden of intrekken.

De heer **Knip** (VVD): Begrijp ik nu goed dat de heer Hoekstra van ons vraagt dat wij hier een motie aannemen om iets te bevestigen wat de minister op grond van de motie-Çörüz aan de overkant al lang heeft toegezegd?

De heer **Hoekstra** (CDA): Nee, dat begrijpt de heer Knip niet goed.

De heer **Knip** (VVD): Licht u mij even bij.

De heer **Hoekstra** (CDA): De heer Knip heeft ongetwijfeld de motie-Çörüz glashelder voor de geest. Die motie is, net als de toezegging van de minister, in betrekkelijk algemene bewoordingen geformuleerd. De vragen die ik in de vorige termijn heb gesteld, waren aanzienlijk specifiek. Dat zijn ook precies de punten die ook weer in de motie terugkomen.

De heer **Knip** (VVD): Ja, maar als nu in de Tweede Kamer een motie wordt aangenomen waarop door de minister wordt toegezegd dat hij een en ander zal onderzoeken -- dat onderzoek is kennelijk nog niet klaar -- dan vraagt u nu van ons om hier de minister te verzoeken of hij heel concreet een

aantal zaken wil regelen. Dat begrijp ik niet goed, nog los van de vraag of dat wel de taak van de Eerste Kamer is.

De heer **Hoekstra** (CDA): Het laatste is een zeer terechte vraag, maar ik denk dat het fundamentele punt toch is of je genoeg neemt met een betrekkelijk algemene onderzoeksvraag, die ook niet specifiek ingaat op de punten die ik in de vorige termijn naar voren heb gebracht, of dat je zegt: nee, dit vind ik zo wezenlijk dat ik dit nog concreter van de minister wil horen.

De heer **Knip** (VVD): Dus u vindt de toezegging van de minister niet concreet genoeg? Of hebt u geen vertrouwen in de uitvoering van het getrouwelijk onderzoeken van datgene waarom u vraagt?

De heer **Hoekstra** (CDA): Dat is een ingewikkelde formulering. Ook die moet ik even op mij laten inwerken. Ik ben er wel degelijk van overtuigd dat de minister zich zal inspannen om aan de toezegging aan de Tweede Kamer invulling te geven, maar de conclusie kan nog wel degelijk een andere zijn dan de tekst van de motie die ik heb opgesteld.

De heer **Knip** (VVD): Mijn fractie wacht de uitkomsten van het reeds toegezegde onderzoek met vertrouwen af.

De heer **Hoekstra** (CDA): Ik had al zo'n vaag vermoeden!

*M

De **voorzitter**: Door de leden Hoekstra, Brinkman, Franken, Lokin-Sassen en Van Bijsterveld wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging;

overwegende dat:

- bij aanvaarding van wetsvoorstel 30880 er tien politieregio's ontstaan;
- een van deze politieregio's het totaal van het grondgebied van de provincies Overijssel en Gelderland bevat;
- het ontstaan van deze grote regio ernstige gevolgen voor de werkgelegenheid en de bereikbaarheid in met name de provincie Overijssel met zich zal brengen;

verzoekt de regering om:

- het politiedienstcentrum of ten minste relevante onderdelen daarvan, in Overijssel te vestigen;
- het HRM servicecentrum politie te koppelen aan het HRM servicecentrum Defensie, dat zich in Enschede bevindt;
- te onderzoeken of het mogelijk en wenselijk is om zowel in Overijssel als in Gelderland een meldkamer te vestigen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt letter M (30880).

**

De heer **Thom de Graaf** (D66): Deze motie verbaast mij zeer, in de eerste plaats omdat die veronderstelt dat als er één politieregio komt, dat ten koste gaat van een deel van die regio, te weten Overijssel; ten tweede omdat die kennelijk veronderstelt dat in het overleg in de regio Oost-Nederland tussen de burgemeesters/voorzitters van de veiligheidsregio's, het dagelijks bestuur, de politiechef aldaar en het Openbaar Ministerie dit probleem niet voldoende wordt geadresseerd; en in de derde plaats omdat wij niet een kiesstelsel hebben met regionale mandaten. Anders zou ik mij nog kunnen voorstellen dat je als Kamerlid opkomt voor één specifieke regio. Waaruit leidt u af dat dit dringend noodzakelijk is en waarom zou er bijvoorbeeld niet ook dan een motie kunnen komen over de regio-Nijmegen, -Apeldoorn, -Zwolle, -Arnhem of -Achterhoek?

De heer **Hoekstra** (CDA): Dat is natuurlijk een heel terechte vraag maar laat ik bij het begin van wat de heer De Graaf zegt beginnen. Ik denk dat het wel degelijk van belang is dat wij ons, naast de andere punten die wij over de regio Oost hebben gewisseld, ook aantrekken wat daar met de werkgelegenheid gebeurt. Het zal ook de heer De Graaf niet zijn ontgaan dat er in Overijssel, de noordelijke helft van de regio Oost, grote zorgen zijn over die werkgelegenheid. Ik deel met hem dat het ingewikkeld wordt om dat voor elke regio specifiek te regelen. Tegelijkertijd is Oost volgens mij breed gedeeld een van de belangrijkste zorgpunten als het gaat om de regionale indeling. Ik vind ook dat wij ons in het debat met de minister er wel degelijk van kunnen vergewissen dat wij op dat punt die regio ook voldoende tegemoetkomen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Mag ik nog een keer vragen waaruit u afleidt dat de werkgelegenheid rond politie en veiligheid in Overijssel ernstig onder druk komt te staan door deze regiovorming? Waaruit leidt u dat af? Welke indicaties hebt u, welke commissaris van de Koningin heeft u dat verteld? Graag wat meer rangnummers en namen.

De heer **Hoekstra** (CDA): Dit is natuurlijk een buitengewoon aantrekkelijke uitnodiging van de heer De Graaf. Ik heb in de eerste termijn gezegd dat ik met een groot aantal mensen van gedachten heb gewisseld over de nationale politie. Zij bevonden zich meer dan gemiddeld in de regio Oost. Dat waren bestuurders, rechters en een heleboel anderen, overigens ook in de rest van dit land. Ik zou daar graag aan toevoegen dat die zorg over bepaalde regio's in Nederland niet uitsluitend wordt gevoeld in Oost maar ook wel degelijk wordt onderschreven door anderen uit heel andere, verstedelijkte gebieden in Nederland.

Dat brengt mij bij mijn laatste punt over het dilemma van de koninklijke weg. Wij hebben net over de novelle gestemd. Wij hebben daarin een

heel palet aan afwegingen meegenomen. Dat is de staatsrechtelijke kant van de zaak, de roep uit het veld om concreetheid en duidelijkheid. De minister heeft dat betoogd. Wij hebben daarin ook meegenomen de specifieke toezeggingen die de minister op dit punt al heeft gedaan voor het proces zoals hij zich dat voorstelt. Wij hebben de politieke constellatie die zo meteen gaat veranderen in de Tweede Kamer daarin meegewogen, naast een aantal andere elementen. Verschillende fracties zijn daarbij tot verschillende conclusies gekomen.

Mijn vraag aan de minister is de volgende. Nog steeds zijn er twee wegen die bewandeld kunnen worden. Ik laat het aan eenieder zelf over om daar al dan niet het predicaat "koninklijk" op te plakken. De eerste variant heeft de minister heel helder omschreven: de ministerraad en de Raad van State voor de zomer, indiening in de Tweede Kamer op 15 oktober en behandeling voor 1 januari 2013. Ik deel overigens met de minister de aanname dat het zeer goed mogelijk is dat die wet dan ook nog voor 1 januari 2013 hier passeert.

Er is echter een tweede weg, al dan niet koninklijk, die ik de minister zou willen voorhouden en waar ik zijn opinie over zou willen horen. Je zou namelijk de weg, zoals geschetst door de minister, precies zo kunnen aflopen als dat hij net bij interruptie heeft toegezegd. Vervolgens echter zou het ingangsmoment van de wet aan aanvaarding in de Tweede Kamer kunnen worden gekoppeld. Daar zitten andere voor- en nadelen aan. Hoe weegt de minister deze voor- en nadelen en welke van die twee wegen zou hij dan ultimo willen bewandelen?

De heer **Koole** (PvdA): Waar staat de heer Hoekstra zelf? Het is niet alleen iets wat hij aan de minister vraagt. Vindt hij ook dat de wet pas in werking treedt nadat de wijzigingsvoorstellen in de Tweede Kamer zijn aanvaard?

De heer **Hoekstra** (CDA): Daarmee zijn we weer precies terug bij het dilemma dat we hier al een aantal keren gewisseld hebben. Dat is ook de reden waarom ik de mening van de minister daarover zou willen horen. Aan beide varianten kleeft een ander risico. In het ene geval heb je de wet met een aantal onvolkomenheden in de hand. In het andere geval stel je dat uit en heb je tijd gekocht, maar zou het in theorie ook kunnen zijn dat de Kamer zegt: we laten dat nog een hele tijd op zijn beloop en gaan het vervolgens amenderen. Voor beide smaken valt dus wat te zeggen. Ik denk dat niet alleen wij dit dilemma voelen maar ook de fractie van de heer Koole en andere fracties. Daarom hoor ik graag van de minister hoe hij tegenover deze twee verschillende wegen staat en wat daarin ultimo zijn keuze is.

De heer **Koole** (PvdA): Ik dacht dat de heer Hoekstra nu een derde weg voorstelde. De ene weg kwam aan bod bij het ordedebat. De andere weg is het voorstel van de minister. De derde weg is het voorstel van de heer Hoekstra om het wetsvoorstel nu weliswaar te aanvaarden, maar met de toezegging van de minister dat hij de aanvaarde wet niet eerder in werking zal doen stellen via een

KB dan nadat de wijzigingsvoorstellen door de Tweede Kamer zijn aanvaard.

De heer **Hoekstra** (CDA): De heer Koole en ik hebben allebei met belangstelling gevolgd wat in de politiek "de derde weg" is gaan heten. Dat is inmiddels een ietwat verouderde term, maar ik ben blij dat de heer Koole hem hier toch weer van stal haalt. Ik denk dat mijn conclusie subtiel anders is dan die van de heer Koole. Over de meest koninklijke weg hebben wij al gestemd. Die ligt hier dus ook niet meer voor. Het zijn twee afsplitsingen van de tweede weg; je zou ook kunnen zeggen: het zijn weg twee en weg drie. Dat zijn de twee smaken die nu nog over zijn. Van de minister zou ik graag weten waar hij de voorkeur aan geeft. Dat geeft ons als Kamer dan ook de gelegenheid om daar onze gedachten over te vormen.

De heer **Koole** (PvdA): Voor de gedachtevorming van de minister lijkt het mij handig als hij ook de opinie van de CDA-fractie zou kennen.

De heer **Hoekstra** (CDA): Volgens mij heb ik dit voldoende behandeld.

*N

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn reactie in eerste termijn op onze bijdrage van gisteren. Luisterend naar hem kom ik tot de conclusie dat ik in dit stadium eigenlijk geen nadere vragen wil opwerpen. Er is natuurlijk wel discussie mogelijk, maar ik heb geen nadere vragen te stellen.

Ik gebruik deze termijn toch wel graag om enkele opmerkingen te maken die ik eventueel ook had kunnen maken in het kader van het ordevoorstel waarover we eerder vanmiddag hebben gestemd en waar we inhoudelijk niet verder over hebben gedebatteerd. Het betreft het verdere traject ten aanzien van de aangekondigde wijzigingen -- gisteren heb ik het expliciet verbeteringen genoemd -- van het wetsvoorstel. Er zijn, met andere woorden, in het wetsvoorstel geen pertinente manco's geconstateerd, maar het gaat om verbeteringen die van de zijde van de regering worden voorgesteld.

Ik ben het natuurlijk van harte eens met de minister als hij zegt dat dit toch wel een zeer onorthodoxe procedure is. Hij noch ik zou daar een gewoonte van moeten maken. Althans, ik zou daar niet aan meewerken. Daarvoor ben ik toch te orthodox. Natuurlijk heb ik toch een voorkeur, en in ieder geval ook de heer Thom de Graaf, voor het zogeheten novelletraject. Dan wachten we tot we over het totale wetgevingsvoorstel kunnen beschikken. Er zijn dus twee wegen, het novelletraject en de weg van een normale wetswijziging waarbij spoed in betracht zou moeten worden genomen.

Men kan natuurlijk van mening verschillen over de inschatting van het gewicht dat deze wijzigingen in verhouding tot het totale wetsvoorstel toekomt. Door verschillenden is gesproken over fundamentele wijzigingen die zijn

aangekondigd. Wanneer noem je iets fundamenteel? Als je het beziet in relatie tot het totale wetsvoorstel, ben ik niet geneigd om die term onmiddellijk te hanteren. Op de punten waarop ze betrekking hebben, zijn ze natuurlijk wel vrij fundamenteel. Dat zij zonder meer toegegeven. Wij zouden dus liever over het totaal oordelen, maar uit onze opstelling bij de stemming van zojuist mag zijn gebleken dat hetgeen nu ligt, voor ons voldoende en als zodanig aanvaardbaar is, voor dit moment.

Waarin bestaat nu eigenlijk het verschil in consequentie van de novelleweg en van de weg van de wetswijziging? Mijns inziens ligt het verschil in het volgende. Tot nu toe geldt dat er geen onomkeerbare stappen worden gezet. Dat hebben we meer dan eens ook zo in de stukken aangetroffen. Dat geldt mijns inziens niet na volgende week als het voorstel, zoals het er nu ligt, zou worden aangenomen. Of we laten het wetsvoorstel dus in de waagschaal liggen tot 1 januari 2013 of mogelijk nog later, of we zetten volgende week een onomkeerbare stap, in die zin dat we geen stap terug meer kunnen doen. De weg terug is dan in feite afgesloten. Wanneer is dan het moment waarover de heer Hoekstra zo-even sprak? Is dat het moment van inwerkingtreding van de wet of is dat het moment waarop de wet in het Staatsblad verschijnt? Mijns inziens is dat het laatstgenoemde moment. Dat is het essentiële verschil waarover we zo-even hadden te beslissen en waar ik graag mijn eigen standpunt nader over verklaar.

Ik wil tot slot graag de wens uitspreken dat er zo min mogelijk verschil in tijdsbeslag zal ontstaan tussen het novelletraject en de normale weg van een wetswijziging. Het is overbodig om de minister nu nog tot spoed aan te sporen.

*N

De heer **Thom de Graaf** (D66): Voorzitter. Laat ik ermee beginnen om de minister dank te zeggen voor de beantwoording in eerste termijn. Dat doe ik oprecht, want het was een uitvoerige beantwoording. Op onderdelen heeft hij stappen gezet. Mag ik in die dank ook zijn ambtenaren betrekken en anderen die deze lange dagen bijwonen uit oprechte betrokkenheid en belangstelling voor het politievraagstuk?

Zoals de minister dat zelf ook heeft gedaan, constateer ik dat er in deze Kamer breed draagvlak bestaat voor een vernieuwende koers van de Nederlandse politie met een meer centrale inslag. Het is belangrijk dat in beide Kamers een dergelijk draagvlak bestaat. Dat gezegd zijnde, is de vraag of alle fracties in deze Kamer kunnen instemmen met het wetsvoorstel dat nu voorligt, mede gegeven het debat dat wij in eerste termijn hebben gevoerd over de vraag of wij de weg van een novelle moeten gaan. Wij kunnen nu constateren dat de mogelijkheid van een novelle is komen te vervallen. Dat is in ieder geval duidelijk. Ik betreur dat, zo zeg ik in alle oprechtheid. Anders had ik het ordevoorstel ook niet gedaan. Ook in eerste termijn heb ik gezegd dat het voor mijn fractie een

aangelegen punt is en dat wij een principieel voorbehoud maakten. Wij zullen dus ook in eigen kring moeten bezien of dit voorbehoud ertoe leidt dat wij dit wetsvoorstel niet zullen steunen of dat wij met welke argumenten dan ook bereid zijn om over dit voorbehoud heen te stappen. Daarover kan ik nog geen uitsluitsel geven, maar ik zal ook niet herhalen wat ik daar gisteren over heb gezegd.

Interessant is de weg die de heer Hoekstra voorstelt. Ik hoop dat deze weg niet ook zo meteen komt te vervallen. Als de minister antwoord heeft gegeven, ga ik ervan uit dat wij van de heer Hoekstra horen of hij een dergelijk voorstel doet en daarvoor een derde termijn opent. Dat is relevant om te weten, want anders blijft het in het luchtledige hangen.

Ik kom op een paar korte puntjes. In de eerste plaats is dat het beheer. Wij hebben daarover een debat gevoerd. Nu ik zo naar de Kamer kijk, heb ik de indruk dat er eigenlijk een vrij groot draagvlak is in de Kamer om het beheer bij de minister te leggen. Het is even de vraag wanneer dat moet gebeuren. In de bijdrage van collega Knip was duidelijk dat hij hier eigenlijk wel voor is, maar dat dit volgens hem nu niet hoeft omdat dit het wetgevingsproces zou vertragen en dit misschien ingewikkeld is. Ook anderen zeiden eigenlijk dat dit strikt genomen de beste manier is. Dan is de minister belast met het beheer; hij bedient zich daarbij van een korpschef, die belast is met de dagelijkse leiding en het ministerie is de koepel van de politie, die dan onderdeel is, een dienst, van het ministerie. Ik wil de Kamer daarover een uitspraak vragen en de minister via een motie verzoeken om overeenkomstige wetswijzigingsvoorstellen voor te bereiden.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Thom de Graaf, Strik, Ruers en Koole wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het de voorkeur verdient dat de minister niet alleen politiek verantwoordelijk is voor het door de nationale politie gevoerde beheer maar daarmee ook zelf belast is;

voorts overwegende dat de nationale politie geen aparte rechtspersoon behoeft, maar kan ressorteren onder het departement van de met het beheer belaste minister;

verzoekt de regering, overeenkomstige wijzigingsvoorstellen voor te bereiden en in te dienen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt letter N (30880).

**

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik zal niet het hele debat puntsgewijs opnieuw doen. Ik heb gehoord wat de minister heeft gezegd over de betrokkenheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken, van de minister die hij vrijdags tegenkomt in de ministerraad en zelfs van het hoge college van commissarissen van de Koningin. Het is natuurlijk een groot voorrecht voor de minister om daarbij te mogen zijn tegenwoordig, als het agendatechnisch zo uitkomt. Ik weet niet of ik dat nu helemaal precies bedoelde met de betrokkenheid van het openbaar bestuur en van de minister van Binnenlandse Zaken. Als het aan mij ligt, staat het punt van de medebetrokkenheid van het bestuursdepartement weer ter discussie bij een volgende formatie.

Dan kom ik op het lokaal gezag. Ik ben blij met de duidelijke en harde toezegging van de minister in antwoord op discussies die met name de heer Koole en ik hebben gevoerd met de minister over het instemmingsrecht van de burgemeesters, en dus ook van de verzamelde burgemeesters ten aanzien van een basisteam met meerdere gemeenten, bij de benoeming van een politiefchef. Ik vraag de minister in tweede termijn hoe het precies gaat met de districtschef, want grote gemeenten zullen vaak meerdere basisteams omvatten en de burgemeester doet zaken met de districtschef. Mutatis mutandis zou voor hem hetzelfde moeten gelden. Dat hoor ik graag van de minister. In ieder geval zien wij een twaalfde wijzigingsvoorstel met belangstelling en met een positieve grondhouding tegemoet.

Dan kom ik op de regioburgemeester. Daarmee ben ik niet erg tevreden. Wel ben ik tevreden dat de minister wil meedenken over het voorsorteren op de wijze van benoeming zonder dat dit betekent dat de burgemeesters hierover niets meer te zeggen hebben. Op grond van de taken en functies van deze burgemeester vind ik hem toch een beetje een halfslachtig en halfbakken figuur. Ik bedoel hiermee niet de personen maar het ambt. Ik hoop dat dit in de praktijk een verdere ontwikkeling zal laten zien, zoals dit overigens ook in de afgelopen twintig jaar met het ambt van korpsbeheerder het geval is geweest. Ook daarvan werd in het begin gezegd dat dit helemaal niets mocht voorstellen en uiteindelijk werd dit een heel krachtig gepositioneerd ambt.

Tot slot, het debat van vanavond moet meer zekerheid geven over de een-op-eenbenadering die met de gerechtelijke kaart en met de politie samenhangt. Ik vind dat het van belang is dat de minister vanmiddag expliciet heeft gezegd dat het een-op-een is. Dat wil zeggen dat wie splitst, alles splitst. Dat geldt dus niet alleen voor rechtbanken, maar ook het OM en ook de politie. Wie het bij elkaar houdt voor de politie, moet dan dus ook consequent zijn, zodat dit ook geldt voor de rechtbank en het Openbaar Ministerie en vice versa. Dat is van belang, want anders gaan twee debatten volstrekt over elkaar heen schuiven.

*N

De heer **Knip** (VVD): Voorzitter. Ik sluit mij graag aan bij de dank aan de minister voor de beantwoording van de vele gestelde vragen en gemaakte opmerkingen. Hij was inderdaad meer dan luid en duidelijk, met name over een hoofdpunt dat onze fractie heeft bewogen, namelijk dat de minister niet alleen de volle grip heeft op de korpschef, maar ook de volle verantwoordelijkheid draagt voor de chef en wat hij doet. Daarover bestaat dus geen enkele onduidelijkheid meer.

Ik wil de andere punten niet allemaal meer langslopen. Er is ook nog iets gezegd over de rechtspersoonlijkheid. Dit ligt eigenlijk in het verlengde ervan. Je kunt terugkijkend natuurlijk twisten over de gevolgde procedure bij de totstandkoming van dit wetsvoorstel. Had het een heel nieuw wetsvoorstel moeten zijn? Waarom is nu gekozen voor een wijzigingswet op het ontwerp van 2005? Dat is allemaal praten achteraf. Als men in een nieuw wetsvoorstel zou hebben gekozen voor het beheer op de nu voorliggende wijze zonder de wijzigingswet en de rechtspersoonlijkheid, had dat misschien wel niet gehoeven. Als het aan mijn fractie had gelegen, had dat inderdaad niet gehoeven.

Dan is er de vraag of een novelle of een wetswijziging de aangewezen weg is. Wij hebben met deze wijzigingsvoorstellen van de minister die hij zeer precies heeft omschreven in de nadere memorie van antwoord en waarvan wij op korte termijn teksten mogen verwachten, zodanig zicht gekregen op de inhoud van de toekomstige wet dat mijn fractie het risico wel durft te nemen om niet de weg van een novelle te kiezen. Mijn fractie verkiest dus de weg van de wijziging van dit wetsvoorstel.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Die laatste conclusie begrijp ik helemaal, gelet op het stemgedrag van de VVD-fractie ten aanzien van het ordevoorstel. Het ging even over het beheer en de rechtspersoonlijkheid. Ik dacht in de eerste termijn bijna woordelijk van de heer Knip te hebben begrepen dat hij de minister opriep om in ieder geval nadat de wet in het Staatsblad is komen te staan, te regelen dat het beheer gewoon bij de minister ligt. Heb ik dat goed begrepen? Anders moet ik de tekst even nalezen.

De heer **Knip** (VVD): Ja, de heer De Graaf heeft dat goed begrepen van de inhoudelijke kant bezien. Mijn fractie acht het echter niet aangewezen om dit nu tot voorstellen 13, 14, 15 en 16 te maken in de reeks van voorgestelde wijzigingen. Ik heb de motie van de heer De Graaf goed gelezen. Wij kunnen de inhoudelijke bedoeling ervan heel goed onderschrijven, maar het moet niet zo zijn dat deze direct moeten worden meegenomen met de wijzigingsvoorstellen. Dat zou de zaakodeloos ophouden, omdat je dan onmiddellijk discussie krijgt over de vraag of het systeem dat nu in het voorstel ligt zomaar gewijzigd kan worden. Daarover kunnen wij weer uren praten. Eigenlijk hebben wij het daarover al zijdelings gehad. Wij willen op dit punt geen verdere vertraging. Het lijkt

mij een vrij loze oproep om het daarna te regelen, want dan zijn er inmiddels Tweede Kamerverkiezingen geweest en zit er een nieuwe regering. Ik heb in mijn bijdrage al gezegd dat ik denk dat het vanzelf wel gebeurt.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Dat nu van de zijde van de VVD de Tweede Kamerverkiezingen erbij worden gehaald. Dat had ik helemaal niet verwacht!

De heer **Knip** (VVD): Het gaat om de vraag of het in een wetswijziging moet worden meegenomen, of dat je nu een oproep wilt doen aan de nieuwe Kamer aan de overkant om het de komende periode te regelen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik meen in de eerste termijn van de heer Knip begrepen te hebben dat hij opriep om dat bij de evaluatie te regelen. Dat is binnen drie jaar. Ik vraag mij af of het nuttig is dat je eerst een heel systeem opbouwt.

De heer **Knip** (VVD): Dat heeft de heer De Graaf niet goed begrepen. Ik heb gisteravond twee keer gezegd dat dit geregeld kan worden bij een evaluatie die ongetwijfeld over enige jaren zal volgen. Dat is echter een andere evaluatie dan de evaluaties die nu zijn afgesproken, namelijk over drie en vijf jaar.

De huidige wet is na bijna twintig jaar op de schop genomen. Dat zal ook wel eens gebeuren met deze wet. Daarop doelde ik.

De heer **Thom de Graaf** (D66): De oproep van de heer Knip van gisteren was dus eigenlijk bedoeld voor als Pasen en Pinksteren op één dag vallen.

De heer **Knip** (VVD): Nee hoor, zonder dat gaat het ook.

Mijn fractie heeft zeer goede nota genomen van het feit dat de minister, mochten de twaalf voorstellen van wijziging niet tijdig per 1 januari in concrete wetgeving zijn omgezet, voornemens is om dan wel te handelen in de geest van die wijzigingsvoorstellen.

Ik ben ingenomen met het feit dat het muizengaatje over de invloed op de benoeming van de chef basiseenheid gedicht wordt. Het gat van de regioburgemeester is nog niet gedicht, maar de heer Koole heeft daarvoor een motie ingediend die ruim wordt ondersteund. Juist het element dat dan ook de andere burgemeesters gehoord worden, spreekt mijn fractie aan.

De minister heeft specifiek gevraagd naar de mening van alle fracties over de vraag wie als regioburgemeester moet worden aangewezen. Ik heb al per interruptie aangegeven dat onze voorkeur niet uitgaat naar de figuur dat dit altijd de burgemeester van de gemeente met het grootste aantal inwoners moet zijn. Dat hoeft helemaal niet de meest geschikte persoon voor die functie te zijn. Het voorstel van de minister in de reeks van wijzigingen is hier niet erg aan te koppelen. Als je de burgemeesters in de regio vraagt wat zij ervan

vinden, kun je niet zelf al gekozen hebben voor die van de grootste gemeente. Dat is met elkaar in tegenspraak. Ik ontraad dan ook zeer om die weg op te gaan. Laat dit proces over aan de zeer verstandige mensen die burgemeesters altijd zijn.

Er is vanaf het begin als uitgangspunt gekozen dat de gerechtelijke kaart leidend zal zijn voor de indeling van de politieregio's. Die praktische keuze heeft mijn fractie vanaf het begin goed begrepen. Als je kiest voor congruentie, is het logisch om de gerechtelijke kaart leidend laten zijn. Wij weten echter ook dat management aan andere eisen onderhevig is dan bijvoorbeeld de wens om de gang van de burger naar de rechter zo vloeiend mogelijk te maken c.q. te houden. Met andere woorden: management stelt heel andere eisen dan de toegankelijkheid van de rechtspraak. Voor het management is het lood om oud ijzer of er sprake is van een grote of van een kleine regio. Neem nu Groningen, Friesland en Drenthe. Als daar de polders bij hadden gemoeten, doet het management van de politie dat ook. Dat is geen probleem. Dat geldt echter veel minder bij de toegankelijkheid tot de rechtspraak voor de burger. Ik wil daarmee zeggen dat de keuze voor de omvang van politieregio's voornamelijk een praktische keuze is op grond van managementeisen. Het is zeker geen principiële keuze om het bij de omvang van de arrondissementen te houden.

Er is inmiddels een aantal wijzigingsvoorstellen beschreven in de nadere memorie van antwoord. Er is er nog één bijgekomen. Ik zou de minister willen vragen om er met zijn inderdaad terecht geprezen ambtenaren voor te zorgen dat er een duidelijk overzicht is voordat wij tot stemming over de voorstellen overgaan. Wij willen een duidelijke beschrijving van waarover wij precies gaan stemmen om het gehele wetsvoorstel nog wat scherper te krijgen. Ik zie de minister ongerust kijken. Ik vraag niet om een nieuw wetsvoorstel maar wel om een duidelijke opsomming.

*N

De heer **Ruers** (SP): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn uitgebreide antwoord en toelichting. Enkele van onze vragen zijn nog niet beantwoord. Ik kom daarop later terug.

Ik begin even met de vraag of het een novelle of een veegwet moet worden. Ik vraag mij overigens af of het echt een veegwet genoemd kan worden. Ik benadruk dat voor ons de staatsrechtelijke zuiverheid voorop dient te staan. Gelet op de omstandigheden kiezen wij nadrukkelijk voor de novelle. Ik hoop dat dit in de toekomst ook zo zal gaan als zich weer een dergelijke situatie voordoet.

Je kunt je ook afvragen bij wie het risico voor de keuze voor een novelle of een veegwet moet liggen. Als wij kiezen voor een veegwet, stemmen wij in met iets wat wij nog niet goed kunnen overzien. Het is immers nog niet uitgewerkt. Het komt nog. Als wij kiezen voor de novelle, ligt het risico bij de minister. Dan moet de

zaak immers terug en weet de minister niet precies waarmee hij uiteindelijk komt. Ik vraag mij af waarom de minister het redelijk vindt om dit risico bij de Kamer te leggen. Wij hebben niet bedacht dat die wijzigingen er moesten komen. De minister heeft die wijzigingen ingebracht. Dan is het redelijk dat hij het risico voor zijn rekening neemt en kiest voor de novelle. Ik geef hem dat graag in overweging.

Ik heb in mijn eerste termijn een groot aantal zaken aan de orde gesteld. Die liggen niet direct op het terrein van de regioburgemeester en de korpschef. Ik heb ook gezegd dat de Politiewet een heel brede betekenis heeft omdat er ongelooflijk veel te doen is in politieland. Heel veel mensen kijken mee en hebben grote verwachtingen van die wet. Wij moeten dat niet onderschatten.

Ik heb onder andere gesproken over de prestatie in de strafrechtketen. Ik heb de minister daarover weinig of niet gehoord. Dat geldt ook voor mijn vraag waar de bezuinigingen neerslaan, voor mijn opmerkingen over het gebrek aan mankracht en over weinig blauw op straat. Ik heb het verhaal voorgelezen van de politieagent in Zuid-Limburg die zijn hart vasthoudt. Over ICT heeft de minister wel iets gezegd na mijn interruptie. Ik heb echter niet gehoord dat hij het ICT-probleem gaat oplossen en dat vind ik jammer.

Ik stel vast dat als deze Politiewet wordt aangenomen, er in de samenleving veel onduidelijkheid blijft bestaan op deze cruciale terreinen. Wat gaat de Politiewet betekenen en worden de bestaande problemen opgelost? Het zal burgers en politie teleurstellen als dit niet gebeurt. Er zijn immers hoge verwachtingen gewekt dat deze wet die problemen wel zal oplossen. Ik vind dit heel gevaarlijk en wil mijn zorgen daarover nogmaals uitspreken. Ik hoop dat ik ongelijk heb, maar oh wee als het andersom is!

Wij zijn enorm vooruitgegaan als ik het voorliggende wetsvoorstel vergelijk met wat een halfjaar geleden in de Tweede Kamer is goedgekeurd. Ik wil de minister daarvoor prijzen. Ik vind het fantastisch dat die stappen gezet zijn. Vanaf vandaag komen er twaalf wijzigingen en als wij nog een tijdje doorgaan, worden het er misschien wel twintig. Het zijn duidelijk verbeteringen ten opzichte van wat de Tweede Kamer heeft goedgekeurd. Dat is het andere punt waar ik waardering voor uitspreek aan de regering en de minister. Misschien is het wat prikkelend, maar kijk eens wat de Eerste Kamer kan. Kijk eens wat wij hier vandaag en de afgelopen maanden hebben gedaan, hoe grondig wij het onderwerp hebben behandeld. We hebben een hoorzitting gehouden en heel veel nieuwe informatie boven water gekregen en we zijn tot nieuwe inzichten gekomen. Als je dat vergelijkt met de aandacht die de Tweede Kamer heeft besteed aan dit wetsvoorstel, dan zie je dat wij heel veel hebben toegevoegd en daarmee ook het bestaansrecht van onze Kamer nog eens bewezen hebben. Ik spreek mijn waardering uit voor de deskundigen die hier aanwezig zijn geweest. Zij hebben ons belangrijke nieuwe informatie verschaft. Ik hoop dat de deskundigen in de toekomst bij een voorkomend

geval nog eerder met hun kennis komen en die aan de Tweede Kamer aanbieden, zodat zij haar werk goed kan doen. Misschien is dat een tip voor degenen die ons hier zo goed geïnformeerd hebben. Nu hebben wij het opgepakt, maar eigenlijk had de Tweede Kamer dat moeten doen. Al met al is het een enorme stap vooruit, wat ik zeer waardeer.

De heer **Hoekstra** (CDA): Als ik het goed gehoord heb, heeft de heer Ruers zojuist gezegd dat de Eerste Kamer haar bestaansrecht heeft bewezen. Daar ben ik het zeer mee eens, maar ik had altijd de indruk dat de SP daar anders over dacht.

De heer **Ruers** (SP): Dan hebt u dat verkeerd gedacht.

De heer **Hoekstra** (CDA): Is het niet zo dat de SP de Eerste Kamer eigenlijk als een overbodig gedeelte van het staatsbestel ziet?

De heer **Ruers** (SP): Het is jammer dat ik u dat moet zeggen, maar dat is ook niet het geval. Als u dat denkt, hebt u uw huiswerk niet goed gedaan. Wij hebben gezegd dat de Eerste Kamer zoals ze nu is, een enorme toegevoegde waarde heeft en dat wij voorstander zijn van samenvoeging van de twee organen. Dat is iets anders dan wat de heer Hoekstra nu suggereert. Wij zien juist de toegevoegde waarde en de diepgang die wij in de Eerste Kamer bewezen hebben als een waardevolle zaak die we niet overboord moeten gooien, en zeker niet in de Hofvijver moeten kiepen.

De heer **Hoekstra** (CDA): Over huiswerk zullen we het een andere keer nog eens hebben maar het is goed dat ik de vraag gesteld heb. Het is interessant om te horen dat de samenvoeging toch betekent dat de Eerste Kamer blijft bestaan.

De heer **Ruers** (SP): Juist. Tot slot zou ik nog één punt aan de minister willen voorleggen. Ik heb het verhaal van de boa's uitvoerig beschreven omdat ik een heel riskante wildgroei zie. Het zijn er enorm veel, er zijn heel veel soorten en je krijgt verschillende uitleg van hun taken. Allerlei mensen vullen het takenpakket zelf in. Dat komt volgens mij doordat de overheid te weinig leiding en duidelijkheid geeft. Ik pleit voor een onderzoek naar de vraag waar de grens ligt tussen politie en boa. Het mag toch niet zo zijn, zoals bij de pilot in Zaltbommel, dat de politie om allerlei redenen terugtreedt en haar eigen taken overlaat aan boa's. Ik denk dat dit een ongezonde en gevaarlijke ontwikkeling is. Als we daar niet zelf een duidelijke lijn in aangeven, zal dit zich verder ontwikkelen zonder dat de overheid behoorlijk grip heeft op dit aspect van de openbare orde. Ik vraag de minister of hij een onderzoek naar die grens wil entameren of wil toezeggen. We moeten niet zomaar de praktijk haar gang laten gaan en kijken waar het ooit een keer ophoudt, als het al ophoudt.

Ik zou ook graag willen weten of de minister de pilot in Zaltbommel stopzet. Het is immers een onduidelijke en gevaarlijke situatie. We zouden ermee moeten stoppen zodat de overheid zich kan

beraden over de grens en de vraag wat we nu echt willen met de boa's en het takenpakket niet hap-snap wordt ingevuld.

Ons definitieve standpunt over het wetsvoorstel zullen wij volgende week bepalen.

*N

De heer **Reynaers** (PVV): Voorzitter. Ik dank de minister voor de uitgebreide beantwoording van alle vragen en de reacties op diverse opmerkingen die bij het wetsvoorstel zijn gemaakt. Ik constateer dat deze Kamer en de minister elkaar op tal van punten hebben gevonden of elkaar in ieder geval een eind tegemoet zijn gekomen. Wellicht niet op alle punten, maar verschil in opvatting blijft altijd bestaan en is inherent aan het politieke debat. Dat is zeker het geval als het een complex en omvangrijk wetsvoorstel als dit betreft, waarover de meningen aardig uiteen kunnen lopen.

Met genoegen constateer ik dat ook in deze Kamer vrij brede steun is voor het idee van een nationale politie. In het bijzonder dank ik de minister voor de beantwoording van de vragen aangaande de procedurele aspecten van de behandeling van dit wetsvoorstel. Daaraan bestond binnen mijn fractie veel behoefte. Gisteren ben ik daar heel duidelijk over geweest. Ik heb aangegeven dat mijn fractie lichte voorkeur had voor het novelletraject. Uit het stemgedrag van zojuist heeft iedereen kunnen constateren dat dit het uiteindelijk niet geworden is. Ik had de minister gisteren ook uitgenodigd om mijn fractie te overtuigen van het feit dat een novelle niet nodig zou zijn, maar dat ook een andere weg bewandeld kan worden. Zo is ook geschied. Als ik de minister goed begrepen heb, is de voornaamste reden om niet te kiezen voor een novelle, het tijdsaspect geweest. Ik laat deze beoordeling grotendeels aan de minister. Dat daarbij de onorthodoxe weg van een veegwet is gekozen, verdient misschien niet de schoonheidsprijs maar is wel een praktische oplossing. Ik denk dat dit ook in het belang van de nationale politie is. Deze moet toch als project een keer van de grond komen. De minister sprak van een momentum dat je verliest bij verdere vertraging. Mijn fractie kan zich daar iets bij voorstellen. Deze Kamer heeft steeds gevraagd om geen onomkeerbare stappen te zetten. Als je echter de deadline wilt halen, moet je op enig moment wel deze stappen nemen. Mocht dit wetsvoorstel volgende week door de Eerste Kamer worden aangenomen, is dan de weg vrij om organisatorisch onomkeerbare stappen te zetten? Daar zijn we benieuwd naar.

Over regio Oost merk ik nog op dat wij in het kader van de politiewet wat minder reserves hebben dan in het kader van de wet op de herziening gerechtelijke kaart. Wij denken dat regio Oost bijzondere aandacht verdient, want het blijft een zeer groot blok. Ik sluit me aan bij de heren Hoekstra en De Graaf die er al eerder iets over zeiden. Is het denkbaar dat de regio Oost in de politiewet gehandhaafd wordt terwijl die vanavond eventueel toch nog opgeknapt zou worden? Of is volledige congruentie noodzakelijk?

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik ben benieuwd waarom de heer Reynaers dit nog een keer vraagt. De vraag is al twee keer expliciet gesteld. De minister heeft bevestigend geantwoord. Waarom vraagt de heer Reynaers het dan nog een keer?

De heer **Reynaers** (PVV): Ik heb in deze Kamer, buiten de vergadering om, zo veel geluiden gehoord dat er eventueel een poging gedaan zou worden om de regio op te splitsen. Mijn fractie is daar niet direct een voorstander van. Bij de nationale politie hebben wij wat minder moeite met een grote regio dan bij de gerechtelijke kaart. Ik leg de vraag toch nog eens neer; andere fracties hebben dat ook gedaan.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Vindt de heer Reynaers zelf dat het zou kunnen en dat het wenselijk zou zijn om het uit elkaar te trekken?

De heer **Reynaers** (PVV): Ik twijfel sterk of het kan. Ik denk dat het voldoende duidelijk is dat het verband er ligt. Ik heb vanmorgen in het debat over de herziening gerechtelijke kaart al aangestipt dat het wat ons betreft een heel logische koppeling is tussen de regio's. Alleen in het oosten wordt het dan wel een enorm gebied.

De regioburgemeester blijft voor ons een wat onbestemde figuur. Wij gaan ervan uit dat de functie in de praktijk alsnog vorm krijgt en dat we daar in de toekomst een beter beeld van krijgen. We juichen het wel toe dat het niet automatisch de burgemeester van de grootste gemeente wordt. Voor het regioburgemeesterschap moet de beste persoon worden benoemd. Dat is niet noodzakelijkerwijs de burgemeester van de grootste gemeente.

In eerste termijn heb ik het nog niet gehad over wijzigingsvoorstel 12 omdat er toen nog geen toezegging lag dat het er zou komen. Het voorstel behelst dat de burgemeester een beslissende stem, een vetorecht krijgt bij de benoeming van de lokale politiefchef. Daar zijn wij het van harte mee eens.

*N

De heer **Ester** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn uitgebreide beantwoording van onze vragen en ook voor zijn constructieve houding in dit debat, dat wij hebben ervaren als een goed debat. Wij delen de missie van het wetsvoorstel, die wij voor onszelf vertalen in de volgende termen: een politiebestedel waarin de lokale, regionale en nationale verantwoordelijkheden een evenwichtig geheel vormen in termen zowel van beheer als van taakuitoefening, een bestel dat leidt tot betere politieprestaties, een groter vertrouwen van de burgers in de politie en een politiekorps dat herkenbaar als eenheid functioneert. Nogmaals, wij delen en onderschrijven die missie.

Over het wetgevingstraject is gisteren en vandaag heel veel gezegd, ook door ons. Alles afwegende verdient het geen schoonheidsprijs. De veegwet is een ongewisse toekomst beschoren in een demissionaire periode. Wij ervaren dat element

toch een beetje als "met de hakken over de sloot". Ik wil dat hier nogmaals gememoreerd hebben.

De voorliggende wet leunt wel heel veel op goede persoonlijke verhoudingen. Het beeld dat na dit debat blijft hangen, is dat de minister aangeeft dat het allemaal wel goed zal komen. De fractie van de ChristenUnie heeft daar alle vertrouwen in, maar wij hebben toch liever een betere borging op dat vrij essentiële punt.

Er zijn wat ons betreft nog drie punten van zorg. Het eerste is het cruciale punt van de lokale inbedding. Ook daarover is veel gezegd. Het was het kernpunt van de expertmeeting die wij recentelijk hebben georganiseerd. De lokale inbedding blijft een punt van aandacht.

Burgemeesters en regioburgemeesters moeten voldoende invloed hebben om het aan hen toebedeelde gezag goed te kunnen invullen. Wij hebben er nog twijfels bij. De regioburgemeester -- hij of zij, er zijn vele varianten gisteren en vandaag langsgekomen met een aantal bijvoeglijke naamwoorden die daarbij horen -- heeft eigenlijk geen formele doorzettingsrechten. Gemeenteraden zijn in grote mate afhankelijk van regionale en landelijke invullingen. Tegelijkertijd is dat deels ook afhankelijk van de concrete invulling in de praktijk. Wij noteren de toezegging van de minister dat hij dat goed zal monitoren. Kan hij ook toezeggen dat het niet alleen een klassieke bestuurlijke evaluatie is, maar dat als essentieel onderdeel daarvan ook zal worden bekeken hoe de burgers de dienstverlening en de bereikbaarheid ervaren?

Ook de regio Oost is uitvoerig aan de orde gekomen. Voor mijn fractie blijft die echt te groot. De minister heeft mijn fractie zojuist toegezegd krachtig te zullen ingrijpen indien de regio Oost niet zal functioneren. De toegezegde evaluatie is daarbij bepalend. Mocht de evaluatie negatief uitvallen, zo hebben wij de minister toch begrepen, dan zal hij de schaar zetten in Oost. Ik zeg het wat huiselijk; de minister zal het misschien wat anders formuleren. Graag zien wij een bevestiging van deze krachtdadige inzet van de minister zelf.

De rechtspersoon waarvoor is gekozen bij de nationale politie baart ons toch zorgen. Ik heb de minister er ook in de eerste termijn op aangesproken. De evaluatie over drie jaar is misschien wat ver weg in de tijd. Is de minister bereid om de politie onder te brengen bij het ministerie? Daarover is een motie van collega De Graaf voorgelegd. Ik neem aan dat de minister zich zo daarover zal uitspreken. De minister is kort ingegaan op de ophanging onder het eigen ministerie. Ik vraag hem of hij de kaart wellicht achter de hand houdt en wanneer hij bereid is die te spelen.

Wij zullen de antwoorden van de minister in deze termijn uiteraard meenemen in ons uiteindelijke oordeel over deze Politiewet.

*N

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Voorzitter. Ook ik zeg de minister van Veiligheid en Justitie graag hartelijk dank voor zijn uitgebreide beantwoording.

Hoe nu verder? De meerderheid van de Kamer heeft besloten om de behandeling van dit wetsvoorstel te voltooien. Voor onze fractie leidt dat toch tot bezwaren. Wij vinden het lastig dat wij op die manier worden gedwongen om nu te oordelen over een nog niet compleet wetsvoorstel. Zo zien wij het. Het belang van het wetsvoorstel, dat wij delen in de Kamer, is toch dat wij willen zien dat de ministeriële verantwoordelijkheid voor het beheer van de politie ten volle kan worden gedragen. De wetswijzigingen die de minister daarvoor in het vooruitzicht heeft gesteld, zijn in die zin echt principieel van aard en ingrijpend. De minister zelf noemt ze noodzakelijk. Juist omdat het zo'n belangrijk punt is in het wetsvoorstel, is het voor ons heel lastig om nu toch een eindafweging te moeten maken over het wetsvoorstel. Ik denk toch dat wij het moeten beoordelen zoals het nu voorligt. Verschillende fracties hebben gewezen op de risico's van het traject van de wetswijzigingen. Wij zullen ons er volgende week over uitspreken.

Ik vraag mij wel af of het veld nu echt hiermee gediend is. Zou het niet juist van belang zijn dat de wet in werking treedt op het moment dat die volledig is en alle partners precies weten waar zij aan toe zijn? Dat wordt hun toch onthouden door deze halve maatregel. Ik steun graag het verzoek van de heer Koole dat de minister zich er opnieuw op beraadt of dit de verstandigste weg is.

Wat de nationale politie betreft, kan onze fractie een aantal doelstellingen daadwerkelijk onderschrijven zoals de effectievere samenwerking en met name de lokale inbedding. Het is echter de vraag of de wetswijziging zoals die nu voorligt inderdaad de enige weg daarnaartoe is.

Het is nu heel erg over de structuur gegaan. In die zin sluiten wij ons aan bij de heer Ruers. Ik had het belangrijk gevonden dat er ook meer herbezinning zou zijn op de taken van de politie, met name in de publieke ruimte. Ik hoop dat dit voldoende aandacht krijgt bij de evaluatie.

Wat de lokale inbedding betreft, blijf ik het jammer vinden dat de minister heel weinig extra garanties heeft willen inbouwen. Althans, wij zien ze niet. De Raad van State heeft een aantal heel concrete voorstellen gedaan die niet zijn overgenomen, bijvoorbeeld voor een wettelijke waarborg dat de burgemeester echt beslissend is in de capaciteitsinzet.

Wel is nu het gaatje gedicht met betrekking tot de instemming van de burgemeester met de benoeming van de politiechef. Daar zijn wij blij mee. Ik hoop dat het gaatje met betrekking tot de regioburgemeester nog verder gedicht zal worden.

Wij vinden toch dat de positie van de regioburgemeester niet echt wordt versterkt in de huidige en in het vooruitzicht gestelde wetswijzigingen. Ik verzoek de minister om te zoeken naar meer mogelijkheden om zijn doorzettingsmacht richting de politie verder te verankeren.

Wat het voorstel van de heer De Graaf betreft over de wijze van benoeming en ontheffing, kunnen wij ons erin vinden dat de minister komt

met een voorstel en de burgemeester daaromtrent hoort.

Ook wij blijven onze bezwaren houden tegen de enorme omvang die de politieregio Oost zal krijgen. Ik verzoek de minister nog eens goed hiernaar te kijken. Wij hebben begrepen dat het draagvlak bij de politie niet zo sterk is en bij de burgemeesters verdeeld is. Het draagvlak is dus niet zo sterk dat je er echt goed op kunt bouwen. Natuurlijk is steeds de koppeling met de gerechtelijke kaart gemaakt, maar voor mij is dat geen wet van Meden en Perzen. Ik denk toch dat je elk voorstel op zijn eigen merites moet beoordelen. Als er meer redenen zijn voor een knip bij de gerechtelijke kaart, vind ik niet dat je dat niet moet laten doorgaan omdat die er bij de politieregio niet zou zijn. Ik vraag wel om bij de evaluatie aan het eind te bekijken hoe de verschillende niveaus zich verhouden tot elkaar.

We hebben ook veel met elkaar gesproken over de rol van Binnenlandse Zaken. Enkele leden vroegen zich af wat we daarin missen en of er dan toch nog steeds een evenwichtige benadering is van de inzet van de politie. We hebben nu twee jaar op deze manier gewerkt. Betrek dat ook bij de evaluatie, zodat we kunnen bekijken of het goed is en of er voldoende evenwicht is als maar één minister sturing geeft aan de politie.

Ik kom op de rechtspersoon. Mijn fractie heeft sterk de indruk dat met de wetswijzigingen die in het vooruitzicht zijn gesteld, de hele ratio en het nut van een eigen rechtspersoon alleen nog verder worden ondermijnd. Daarom steunen wij van harte de motie die de heer Thom de Graaf heeft ingediend, met als doel om daar een einde aan te maken en om elke twijfel aan ondergeschiktheid weg te nemen.

De **voorzitter**: Wij zijn hiermee gekomen aan het einde van de repliek van de Kamer. Is de minister in staat en bereid om direct te reageren?

**

Minister **Opstelten**: Ik heb nog één minuut nodig.

De **voorzitter**: Die krijgt u. Ik zal niet eens schorsen.

**

*N

Minister **Opstelten**: Voorzitter. Ik dank de geachte afgevaardigden voor hun bijdrage. Ik begin bij de procedure, waar we uitgebreid over hebben gesproken en waar ook een ordedebat over is gevoerd. Ik heb daar ook kennis van genomen. Vervolgens beantwoord ik de vragen van de heer Koole en van de heer Hoekstra. Dan ga ik in op het betoog van de heer Holdijk. Ik vond dat een goed en evenwichtig betoog, omdat het mij scherpt. We moeten natuurlijk de kern van het betoog vasthouden. Dat geldt ook voor mij. Ik vind dat ik in de voorstellen, bij de schriftelijke voorbereiding en in eerste termijn duidelijk ben geweest. Ik wil die lijn vasthouden. Dat betekent dat ik nog een keer uitleg waarom ik deze voorstellen heb gedaan. Ik hoop niet dat de leden mij dat kwalijk nemen.

Anders is er weinig aan te doen. Ik vind het uiterst aanvaardbaar dat dit gebeurt. De politie en vele anderen zouden ermee gediend zijn als de Eerste Kamer het wetsvoorstel aanvaardt. Ik hoop dat dit gebeurt.

Ik zal de extra wetgeving met spoed voorbereiden. Ik heb in antwoord op vragen van de heer Hoekstra het schema in dezen duidelijk gemaakt. Ik heb ook gezegd dat ik het voorstel met spoed naar de Tweede Kamer zal sturen. Voor zover ik daar invloed op heb, zal ik bevorderen dat het snel wordt behandeld, zodat het ook snel door de Eerste Kamer kan worden behandeld.

Als de stemming van de Eerste Kamer aanstaande dinsdag goed verloopt, dan zal ik meedelen dat wij een KB laten slaan. Ik acht het ook noodzakelijk dat daar geen vertraging in zal optreden. Ik ben ervoor verantwoordelijk dat het wetsvoorstel per 1 januari wordt ingevoerd en dat het hele proces -- dat betreft vele, vele, vele maatregelen -- kan worden uitgevoerd. Dat is een antwoord op de vragen van de heer Koole en de heer Hoekstra. Ik heb daar de reflectie van de heer Holdijk in meegenomen.

De heer **Knip** (VVD): Ik dank de minister andermaal voor zijn duidelijkheid. Hij is nu nog duidelijker dan hij al was. Ik vraag hem om niet te vergeten het lijstje of de brief deze week te sturen, zodat wij precies weten waar wij volgende week over gaan stemmen. Het liefst ontvangen wij het per brief, want dan maakt het ook deel uit van de stukken. Dan is het helemaal glashelder.

Minister **Opstelten**: Dat was mijn volgende punt, maar ik was nog niet zover. Ik zag de heer Koole namelijk al naar de interruptiemicrofoon komen. Ik zal natuurlijk voldoen aan de vraag van de heer Knip. Voor de stemmingen zal ik een lijst naar de Eerste Kamer sturen.

De heer **Koole** (PvdA): De minister spreekt over spoed bij het voorbereiden van de wijzigingen van de wetsvoorstellen. Begrijp ik het goed dat die wijzigingen ook per 1 januari 2013 kunnen worden ingevoerd?

Minister **Opstelten**: Nee, dat heb ik ook niet gezegd. Ik zou het best prettig vinden. Als het kan, is dat mooi, maar dat leidt mij niet af van mijn voornemen om na de stemming in dit huis -- mocht die goed aflopen -- het KB te laten slaan, opdat de wet per 1 januari ingaat. Dat heeft de politie nodig. Dat is alleszins verantwoord. Het is zelfs wenselijk dat dit gebeurt.

De heer **Koole** (PvdA): Ik dank de minister ook dit keer voor zijn beantwoording. We blijven het oneens over de wenselijkheid van een novelle. Ik heb nog een vraagje naar aanleiding van een opmerking over de evaluatie in de nadere memorie van antwoord. Onder punt 10 op bladzijde 4 staat dat de evaluatie na drie jaar "betrekking heeft op de werking van de aparte rechtspersoon, de positie van de korpschef, zowel vóór als ná wijziging van artikel 27". Zo staat het er. Dat wekt toch enige

argwaan bij mij. Stel dat het wetsvoorstel deze week voor de zomer wordt aanvaard. De minister is van plan om dan zo snel mogelijk die wijzigingsvoorstellen erdoorheen te krijgen. Dat betekent toch dat de periode nadat de wet per 1 januari ingaat tot aan de mogelijke ingang van de wijzigingsvoorstellen zo kort mogelijk moet zijn? De minister kan dan toch niet zeggen dat hij over die korte periode weer een aparte evaluatie zal laten uitvoeren? Zo staat het er: de positie van de korpschef, zowel voor als na de wijziging van artikel 27. Wat wordt daarmee bedoeld?

Minister **Opstelten**: Zoals het daar staat. Het kan zijn dat er geen verschil is. Het kan ook zijn dat er wel verschil is. Daarover moeten wij glashelder zijn. Wij zullen die positie evalueren.

De heer **Koole** (PvdA): Dit maakt het onduidelijker. Als de minister zijn zin krijgt en het wetsvoorstel volgende week wordt aangenomen, gaat de wet per 1 januari 2013 in. Ondertussen werkt de minister zo hard mogelijk aan die wijzigingsvoorstellen. Stel dat die niet per 1 januari, maar per 1 maart of 1 april ingaan. Dan zijn er drie, vier maanden voor de wijziging van artikel 27 die de minister apart gaat evalueren en vergelijken met de periode erna. Dat lijkt erop alsof de minister van een veel langere periode uitgaat. Ik vraag de minister echt om te proberen om voor 1 januari beide voorstellen te realiseren. Dat moet de inzet zijn.

Minister **Opstelten**: Ik heb een- en andermaal gezegd dat dat het voornemen is. Daar wil ik het bij laten. Ik begrijp het punt van de heer Koole heel goed. Ik zal ermee rekening houden bij het formuleren van het evaluatiemoment in de toelichting bij het wetsvoorstel. Wij gaan indiening bevorderen. Nogmaals, inwerkingtreding van de wet vindt per 1 januari 2013 plaats. Daar wordt op gekoerst. Dan heeft de organisatie duidelijkheid. Dan is het niet meer onontkoombaar, dan is het een feit geworden.

De heer Koole vroeg of de verantwoordelijkheid van één minister een wetswijziging vergt. Technisch vergt een vernieuwde verdeling van verantwoordelijkheden over ministers in elk geval een Koninklijk Besluit op grond van artikel 44 van de Grondwet; de heer De Graaf had het op zijn iPad staan. Waarschijnlijk is daarnaast een wetswijziging nodig. Dat hangt af van de aard van de splitsing. Kan die voldoende duidelijk in het Koninklijk Besluit tot uitdrukking worden gebracht? Wij hebben op het departement nul scenario's in die richting voorbereid. In de kring waarin ik verkeer, wordt op geen enkele manier aan deze mogelijkheid gedacht. Ik heb geen scenario's waarin precies duidelijk is welke juridische maatregelen wij moeten nemen. Ik ga ervan uit datgene wat wordt aangegeven, niet zal gebeuren. Stel dat het wél gebeurt, stel dat het scenario dat wij ons niet kunnen voorstellen zich toch voltrekt. Dan wordt dat natuurlijk bekeken op zijn juridische merites. Dan wordt het op dat moment voortvarend door iedereen gevolgd. Ik zeg dit ook voor de Handelingen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Voor de Handelingen neem ik aan dat als de minister over "wij" spreekt, hij zichzelf bedoelt. Hij zal niet zijn ambtenaren bedoelen, want die kunnen zich van alles voorstellen, afhankelijk van de politieke meester.

Minister **Opstelten**: Het is mij op het departement waar ik leiding aan geef nog niet gebleken dat er voorbereidingen worden getroffen ...

De heer **Thom de Graaf** (D66): Dat komt omdat u ze dat niet vraagt.

Minister **Opstelten**: Nee, maar de verhoudingen zijn inmiddels zo, dat ik het ze niet eens meer hoeft te vragen. Wat je wilt, komt er. Wat je niet wilt, gebeurt niet.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Het departement gaat er volledig van uit dat u er de komende jaren ook nog zult zijn?

Minister **Opstelten**: Het gaat niet over mij als persoon. Daar kan ik geen uitspraken over doen. Ik denk dat continuïteit een uitgangspunt is waar een minister in het beleid van uit mag gaan. Maar goed, laten wij hierover stoppen. Het is een technisch kleine vraag.

Ik kom op de aanwijzing van de burgemeester van de grootste gemeente. Ik stel voor om het voorstel te houden zoals het nu is. Er is geen eenduidigheid over. Ik wil dit goed voorbereiden en bekijken hoe wij dit op een verstandige manier kunnen doen. Als er ergens een nieuw iemand moet komen en je moet zo iemand zelf benoemen, dan ga je eerst eens even met het veld praten. Ik zou het in het wetsvoorstel zo willen laten. Verder is het een kwestie van uitvoering in een proces waarin ik een eigen verantwoordelijkheid neem. Ik hou de mogelijkheden open om er op een verstandige manier mee om te gaan.

De heer **Koole** (PvdA): De minister zegt dat hij het in het wetsvoorstel zo wil laten. Gaat het dan om het oorspronkelijke voorstel of om het wijzigingsvoorstel?

Minister **Opstelten**: Ik doel op het wijzigingsvoorstel en niet op het oorspronkelijke voorstel, want dan is het gewoon een kwestie van bij wet benoemd. Dat is bijna archaïsch. Bij korpsbeheerders is dat totaal geen gangbaar proces.

De heer **Koole** (PvdA): Als het verbeterd moet worden, is het nu het moment. Het lijkt mij niet handig om op het wijzigingsvoorstel later weer een ander wijzigingsvoorstel te stapelen.

Minister **Opstelten**: Ik heb een peiling gevraagd en ik krijg er meningen over. Die meningen zijn verdeeld. Nu er een duidelijk voorstel ligt, vind ik het niet verstandig om het te veranderen. Het is ook helemaal niet nodig in het voorstel dat ik doe.

Ik kan daar straks gewoon mee omgaan, omdat ik er zelf uitvoering aan moet geven.

De heer **Koole** (PvdA): Als die verdeeldheid u ertoe brengt om het niet te wijzigen, dan moet u het specifieke wijzigingsvoorstel niet handhaven.

Minister **Opstelten**: Het staat in de nadere memorie van antwoord bij de voorstellen die ik heb gedaan. Daaraan wil ik vasthouden.

De heer **Thom de Graaf** (D66): De minister spreekt van een verdeelde Kamer, maar ik heb maar één fractie zich er expliciet tegen horen verklaren, namelijk de fractie van de VVD bij monde van de heer Knip. Ik had het gevoel dat er meer steun was voor mijn gedachte. De heer Hoekstra heeft zich er niet over uitgelaten, maar anderen hebben er positief over gesproken. Je moet die procedure nader vormgeven. Anders is het een kwestie van een circus in de regio's: wie beslist wanneer wat over welke keuze? Daar zou je een soort handreiking bij moeten maken. Daarin moet de minister deze suggestie wel degelijk meenemen. Het is heel verstandig om enige zekerheid te bieden over de intenties van de minister. Dat lijkt mij heel nuttig voor de beoogde regioburgemeesters, die nu die verantwoordelijkheid hebben, en voor de rust in de regio's.

Minister **Opstelten**: Dat was ook ongeveer de suggestie die ik deed. Ik houd mij nu aan de tekst van het wetsvoorstel vast. Dat zegt niets over de wijze waarop ik daarmee omga. Dat zou nooit in een wet hoeven te worden vastgelegd. Ik zal er op mijn manier mee omgaan. Deze suggestie kan ik daarin natuurlijk meenemen. Voordat er gevraagd wordt wie de regioburgemeester wordt, zal ik even met alle regio-eenheden spreken over mogelijke suggesties.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Het spijt mij dat de minister zo omfloerst formuleert. Hij houdt alle opties en mogelijkheden open. Dat was niet de sfeer die in de Kamer op dit punt aan de orde was. Ik vraag de minister om net één slag scherper te zijn over de richting waaraan hij denkt, ook voor de Handelingen.

Minister **Opstelten**: Ik houd het wetsvoorstel vast, dat is duidelijk. Ik ga daarover met de regio praten. Ik heb altijd zelf de gedachte gehad dat dat de grootste burgemeester zou worden. Dat is ook altijd de praktijk bij de aanwijzing en benoeming van korpsbeheerders geweest. Als ik bespeur dat daar een tegenstelling of een aarzeling is, kan daar een andere suggestie worden gedaan. Ik neem uw gedachte welwillend mee in de wijze waarop ik opereer. Ik kan niet helder genoeg zijn, maar ik wil ruimte laten voor een andere keuze. Ik wil in de kern vasthouden aan dit wetsvoorstel.

Bij de regionale afstemming is de politie vanzelfsprekend altijd aanwezig. Ik moet het niet merken dat ze er niet zijn, want ze staan in de structuur van de veiligheidsregio. Oost heroverwegen? Nee, en ik heb de argumenten

daarvoor aangegeven. Wellicht verschillen we daarover van mening; ik vind het een kans. Over de auditcommissie heb ik in eerste termijn al gezegd dat niet elk rapport daarvan naar de Kamer moet, maar wel eens in het jaar, net zoals we bij de rapporten van de inspectie doen. Eens in het jaar een jaarverslag.

De heer **Koole** (PvdA): Door die onafhankelijke auditcommissie zelf?

Minister **Opstelten**: Ja, uiteraard. We zouden iets kunnen vergeten!

Tegen de heer Hoekstra het volgende over de regiopolitie en de rechterlijke kaart. Ik ga straks een-op-een verdedigen, met heel goede argumenten, dat de rechtbank Oost er gewoon moet komen. Dat is mijn benadering. Ik ga niet met de Kamer de vraag stellen: als dit straks gebeurt, wat doe je dan? Nee, mijn vertrekpunt is altijd een-op-een geweest dat ik dat standpunt met verve zal verdedigen.

De vraag van de heer Hoekstra over de districtschef lijkt me een-op-een met ja te beantwoorden, iets wat ik eigenlijk ook al in eerste termijn heb gesuggereerd. De wijsheid van de heer Holdijk, naar wie ik altijd graag luister, is: laten we de bestuurlijke figuur nu een kans geven en niet alles kapot regelen in extra posities. Doe de functionarissen dat niet aan, maar geef ze even wat ruimte. Het wordt straks meegenomen in de evaluatie.

Ik dank de heer Knip voor zijn woorden. De evaluatie komt duidelijk op de rechtspersoon. Over een-op-een heb ik net al wat gezegd. Ook het overzicht komt er op tijd aan. We moeten tenslotte weten waarover we stemmen.

De heer Ruers stelde een vraag over het Rekenkamerrapport en het niet goed functioneren van de strafrechtketen. Ik doel op het rapport-Vendrik. Waar gaat het om? Daarin spelen vier actoren een rol: de politie, het OM, de rechterlijke macht en natuurlijk het gevangeniswezen, met de executie van de straffen. Het punt is de koppeling van de één naar de ander. Op alle terreinen moet de ICT op orde zijn, evenals de dwarsverbanden. Hierover heb ik een brief naar de Tweede Kamer gestuurd, en ik heb hierover donderdag een debat. De brief heb ik ook naar deze Kamer gestuurd. Hierbij is de nationale politie van groot belang. Dat zegt de Rekenkamer ook in de kern. De ontwikkelingen bij het OM, maar ook bij de rechterlijke macht, zijn daarbij van cruciaal belang. De heer Ruers legt die koppeling terecht.

De heer Ruers vond dat ik niet heb aangegeven welke problemen we kunnen oplossen dankzij de nationale politie. Ik noem een paar punten. Ik begin met het verder geven van ruimte aan de professionaliteit van de politiemann en -vrouw op straat. Het is ongelooflijk belangrijk dat dat in het kader van de nationale politie verder gestalte krijgt. Verder moet de politiemann of -vrouw worden ontlast van het vreselijke bureaucratische circus waar we met elkaar voor gezorgd hebben. Dat betekent een ongelooflijke aanval daarop, en daar ben ik druk mee bezig. Daar snakken de

politiemensen naar, omdat ze daardoor in hun wijken, buurten en gemeenschappen kunnen optreden. Het derde punt is een goede gebruikersvriendelijke ICT-organisatie, waar niet van bovenaf wordt bepaald wat goed is voor de politiemann of -vrouw op straat, maar waar aan hen gevraagd wordt of ze er ook mee om kunnen gaan, en of ze daarmee kunnen werken. Ik kan hier nog lang mee doorgaan, maar dat wil ik de voorzitter niet aandoen.

Er is een evaluatie van de boa in de maak. Daartoe is al heel veel onderzoek gedaan. Als de evaluatie klaar is, sturen we de Kamer die toe. Ze gaat in op de door de heer Ruers aangegeven elementen. De pilot in Zaltbommel is natuurlijk een probleem voor mij. Ik vind het een goede pilot, want de winkel-boa ontlast de politie, zonder in plaats van de politie te treden. De winkel-boa lost wat op en zorgt ervoor dat met steun van het mkb de winkeldiefstal wordt versterkt.

De heer **Ruers** (SP): Ik heb hier toch wel problemen mee. In de eerste plaats is het aanhouden en vangen van dieven een taak van de politie. Als u nu zegt dat dat geen taak van de politie is en dat de boa's dat kunnen, dan hebben we daar precies het probleem te pakken, namelijk dat u denkt dat de politie op een gegeven moment terug kan kijken, waarna de boa taken gaat invullen. Dat zou kunnen op een bepaald moment, maar dan moet u dat wel scherp aangeven. Nu worden bepaalde zaken niet uitgevoerd, onder verwijzing naar de boa, en dan hebben we een probleem. Ik zou graag zien dat u de pilot tegenhoudt totdat de evaluatie klaar is.

Minister **Opstelten**: In goed overleg met de VNG starten ze. Ik ben er erg voor. Het bedrijfsleven is er ontzettend voor. De politie heeft er geen enkel bezwaar tegen. Eigenlijk is iedereen er voor. Laten we het nu een kans geven. Laten we het nu even wat ruimte geven, zodat we het daarna kunnen beoordelen en scherp evalueren. Dan kunnen we vervolgens kijken of we ermee doorgaan of dat we er anderszins van kunnen leren.

De heer **Ruers** (SP): Ik vind het toch ongelukkig. Welk criterium hanteert bijvoorbeeld de politie in Zaltbommel? Waar bestaan die regels uit om op een gegeven moment te zeggen: wij gaan dat zo doen? Het is toch maar een beetje invullen op basis van de behoefte op dat moment?

Minister **Opstelten**: Ik ben gaarne bereid om over de hele boa-structuur een debat te voeren.

De **voorzitter**: Dit is het voorland van de minister van Veiligheid en Justitie, de overkant.
**

Minister **Opstelten**: Ik doe dat graag en ik ben blij dat u mij de ruimte daarvoor geeft.

De heer **Knip** (VVD): Ter aanvulling op wat de heer Ruers zo-even zei nog het volgende. Ik denk dat het heel goed is om proeven te hebben om te

kijken hoe zaken op een goede manier vorm kunnen worden gegeven, ook naar de bevolking toe. Ik heb er wel aandacht voor gevraagd dat de vraag ook gaat rijzen hoe ver dat moet gaan en in hoeverre de burgemeester nog degene is die beslist waar de politie toezicht zal houden. Daar mag dan een prachtige geslaagde proef met boa's relevant voor zijn, maar niet doorslaggevend. Dat bepalen we in de rechtsstaat.

Minister **Opstelten**: Als we het over een boa-pilot hebben, moeten we wel precies weten waar het over gaat. Hier gaat het over de ruimte die je aan boa's geeft om iets meer te doen, in de zin dat als ze ingezet worden in een gebied, ze speciaal ook letten op winkeldiefstallen en ze dan ook iets kunnen doen, waardoor de politie wordt ontlast die dan weer ruimte krijgt voor andere zaken. De politie gaat dus niet van de straat af, die blijft juist op straat.

De heer **Ruers** (SP): Dit is precies de zorg die ik heb en u bevestigt dat. U laat de zaak gewoon lopen. Het zal leiden tot wildgroei en dat vind ik zeer onverstandig. Ik vind dat niet goed.

Minister **Opstelten**: Dat is niet het geval. Ik neem de zorgen van de heer Ruers natuurlijk zeer serieus. Er is veel onderzoek gedaan naar de bevoegdheden van boa's en hun relatie tot de politie. Dit jaar start ook de evaluatie naar het huidige boa-stelsel, dus u wordt op uw wenken bediend. Dan kan ik in alle scherpste in die opdracht ook uw interventie meenemen. Ik zal de Kamer hierover uitgebreid informeren.

De heer Ester heeft drie punten aan de orde gesteld. Die waren glashelder. Hij heeft zorgen geuit over de lokale inbedding. Hij heeft gevraagd of met die inbedding en met name met de ervaringen van de burgers op dat punt rekening kan worden gehouden bij de evaluatie. Dat zal ik zeker doen.

Ten aanzien van regio Oost zullen wij natuurlijk ook de ervaringen van de burgers nadrukkelijk bij de evaluatie betrekken. Ik kan zeggen dat ik inderdaad krachtdadig zal ingrijpen als er aanleiding voor is. Als de Kamer dinsdag het wetsvoorstel aanneemt, heb ik een instrument in handen om dat te kunnen doen. Ik zal ook niet nalaten om krachtig te monitoren ten aanzien van de regio Oost.

Mijn mening over het onderbrengen van de rechtspersoon bij het departement heb ik reeds gegeven. De motie daaromtrent moet ik dan ook ontraden. Uiteraard zullen we goed evalueren hoe het de komende drie jaar gaat, waaraan dan vervolgens conclusies zullen worden verbonden.

Tegen mevrouw Strik kan ik nog zeggen dat ik van mening ben dat met de lijn die ik heb gekozen het veld gediend is. Dat is absoluut mijn overtuiging. Het veld wil dat. Dat is ook de oproep van iedereen: pleit ervoor dat de Eerste Kamer het wetsvoorstel aanvaardt en als dat gelukt is, zorg dan dat we een startpunt krijgen zodat we kunnen beginnen en bereid in de tussentijd ook de wijzigingsvoorstellen voor.

Dan kom ik nu te spreken over de moties. De motie van de heer Koole over de bijstandpositie van de regioburgemeester moet ik ontraden. De regioburgemeester komt een adviespositie toe richting de korpschef. De korpschef heeft het totale overzicht over het hele land. Men kan natuurlijk bijstand vragen uit een andere regio. De heer Koole en de zijnen begrijpen dat de regioburgemeester niet iets kan afdwingen ten aanzien van een gebied waar hij niet over gaat. Als de korpschef bijvoorbeeld de beslissing "niet" heeft genomen, dan kan iedereen bij mij in beroep. Dan komt het bij mij terecht.

De tweede motie van de heer Koole betreft de koppeling van de regioburgemeester bij de benoeming van de regionale politiechef. Ik ontraad die motie, omdat ik dit echt een punt vind van nationaal personeelsbeleid. De minister en de korpschef zullen in goede afstemming met regioburgemeesters daar uit moeten kunnen komen, maar uiteindelijk hebben de minister en de korpschef daarin wel de laatste stem.

De motie van de heer De Graaf strekt ertoe om de nationale politie te laten ressorteren onder het departement. Ik denk dat de heer De Graaf niet verbaasd is dat ik de motie ontraad, gelet ook op de positie die ik heb ingenomen. We hebben een koers uitgezet. We gaan evalueren en na drie jaar zullen we een nadere conclusie trekken.

Dan de motie van de heer Hoekstra. In eerste termijn heb ik luid en duidelijk gezegd dat ik bereid ben te onderzoeken of de koppeling met servicecentra mogelijk is. Ik heb ook gezegd dat ik bereid ben de gevraagde onderzoeken naar de meldkamers te doen. We krijgen een nieuw meldkamerstelsel met tien meldkamers, in elke regio-eenheid één. Dus dat is wel een beperking. Ik ben bereid om te kijken hoe deze vraag daarin geplaatst kan worden. We moeten natuurlijk nog wel het inrichtingsplan afwachten. Tussen nu en 1 januari moet ik ook wel de ruimte krijgen om de plaatjes goed op elkaar te krijgen. Ik heb in eerste termijn toegezegd dat ik bereid ben om te kijken wat ik kan doen. In de motie staat dat we het al gaan doen en dat gaat te ver. Ik hoop dat de heer Hoekstra de motie wil aanhouden of wellicht zou kunnen intrekken, durf ik zelfs te suggereren, na zo'n harde toezegging van mijn kant om het heel serieus te bekijken. Ik denk dat ik daarmee de moties heb gehad. Dit was mijn antwoord in tweede termijn.

De heer **Hoekstra** (CDA): Voorzitter. Het lijkt mij hoffelijk om nog heel kort antwoord te geven op de vraag die de heer De Graaf mij stelde. We spraken net over drie wegen. De minister heeft volgens mijn fractie voldoende aannemelijk gemaakt waarom de derde weg niet verkozen moet worden. De heer De Graaf heeft die derde weg de weg-Hoekstra genoemd, maar dit betekent dat de heer Hoekstra met zijn fractie de tweede weg neemt.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik kom tot afhandeling van de wetsvoorstellen. Ik begrijp dat er stemming wordt

gevraagd over beide wetsvoorstellen. Dan zullen wij daar volgende week over stemmen.

**

De vergadering wordt van 18.50 uur tot 20.04 uur geschorst.

*B

!Herziening gerechtelijke kaart!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de rechterlijke indeling, de Wet op de rechterlijke organisatie en diverse andere wetten in verband met de vermindering van het aantal arrondissementen en ressorten (Wet herziening gerechtelijke kaart) (32891).

De **voorzitter**: We zijn toe aan het antwoord van de regering. Ik geef, niet voor de eerste keer deze twee dagen, het woord aan de minister van Veiligheid en Justitie.

**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Opstelten**: Mijnheer de voorzitter. Het is een bijzonder debat. Ik dank alle leden voor hun inbreng in eerste termijn vanochtend, en voor de uitvoerige schriftelijke discussie die we hebben gehad, ter voorbereiding op het debat. We spreken elkaar ook niet voor het eerst op dit terrein. Ik hoop dat we een mooie afronding met elkaar kunnen hebben. Door het historisch karakter en de toekomstgerichtheid is het een bijzonder debat. Ik hecht eraan om dit nog een keer te memoreren. Sinds 1877 zijn er vijf gerechtshoven en sinds 1934 19 rechtbanken. Het is een nieuwe stap in een lange geschiedenis van 78 jaar en wat betreft gerechtshoven 135 jaar.

Dit debat is het sluitstuk van een jarenlange aanloop, met in 2002 het voorstel tot modernisering van de rechterlijke organisatie, in 2006 de evaluatie van de commissie-Deetman, het rapport Rechtspraak en kwaliteit, in 2007 de kabinetsvisie op hoofdlijnen over de nieuwe gerechtelijke kaart, vervolgens waren er verschillende brieven naar de Tweede Kamer en meerdere algemene overleggen. Daar is onder andere een motie aangenomen tot vorming van het arrondissement Oost-Nederland, met de steun van de bewindspersoon.

Dit debat is ook historisch, omdat wij vorig jaar op 10 mei ook hebben gesproken over de rechterlijke organisatie. Toen was de evaluatiewet Modernisering rechterlijke organisatie aan de orde. Net als toen heb ik nu in het debat, maar ook in de schriftelijke voorbereiding, ervaren welk belang door deze Kamer wordt gehecht aan kwaliteit van de rechtspraak. Ik deel die opvatting, gelet op de betekenis van de rechtspraak voor de rechtsstaat. Wij allen stellen bij dit wetsvoorstel de kwaliteit van de rechtspraak centraal.

Daarmee kom ik op de waarde van dit wetsvoorstel voor de toekomst van de rechtsstaat. Burgers en bedrijven stellen terecht steeds hogere eisen aan de rechtspraak. De rechtspraak moet kwalitatief hoogwaardig zijn en korte doorlooptijden hebben. Die eisen zullen, zo is mijn stellige overtuiging, verder gaan toenemen in de komende jaren. We moeten de rechtspraak dus toekomstbestendig maken, daar staan we voor, in het belang van de rechtsstaat.

Om dat geen loze woorden te laten zijn, moet de rechtspraak op grotere schaal gaan werken. Teams met soms minder dan tien rechters zijn te klein om de vereiste specialisatie en kennis te organiseren. De kwaliteit van de rechtspraak kan zo niet worden gegarandeerd. Daarmee is de noodzaak van dit wetsvoorstel voor mij een gegeven.

Veel rechters en niet-rechterlijk personeel zien het belang daarvan in de praktijk in. Op werkbezoeken merk ik grote betrokkenheid van mensen bij deze ontwikkeling. In een gesprek met een delegatie uit Oost-Nederland werd mij verteld dat daar zo'n 300 mensen, op een totaal van 1300 mensen, enthousiast betrokken zijn bij deze operatie. Dat is ongeveer een kwart van het personeel. Welke organisatie kan dat navertellen?

We zijn met de verbetering van de kwaliteit van de rechtspraak en daarmee versterking van de rechtsstaat op de goede weg, mag ik zeggen. Er wordt steeds meer samengewerkt binnen sectoren binnen de gerechten, maar ook tussen gerechten onderling. Dit wetsvoorstel geeft daaraan een organisatorische basis. Ook wordt nagedacht over mogelijkheden om de kwaliteit voor de burger verder te verbeteren. Dat heeft bijvoorbeeld geleid tot de innovatieagenda, die ik samen met de rechtspraak uitvoer. Inmiddels ontstaan er plannen voor verdergaande innovatie. De rechtspraak heeft zich met een oproep tot mij gewend om civiele en bestuursrechtelijke procedures nog verder te vereenvoudigen, gelijk te trekken en te digitaliseren. De rechtspraak is bezig daarvoor samen met mij een programma Kwaliteit en innovatie op te zetten.

Ik kom dan aan een aantal thema's, in de eerste plaats het thema dat door velen van u naar voren is gebracht, allereerst door mevrouw Broekers, namelijk de onafhankelijkheid van de rechtspraak. Vormen de managers aan de macht een bedreiging voor de onafhankelijkheid van de rechtspraak? Mag ik het zo kort samenvatten? Welke waarborgen kan ik als minister geven om ervoor te zorgen dat de rechter onafhankelijk kan blijven recht spreken? Het werk van de rechter vraagt om onafhankelijke oordeelsvorming. Daaraan zal geen afbreuk worden gedaan door managementbelangen, zoals productienormen. De onafhankelijke positie van de rechter is en blijft natuurlijk diep verankerd in onze regelgeving. Ik geef enkele voorbeelden.

Het gerechtshof treedt niet in de behandeling of de inhoudelijke beoordeling en beslissing van zaken, conform artikel 23 van de Wet RO. De rechters worden voor het leven benoemd. Voor rechters gelden bijzondere ontslaggronden en

geldt een bijzondere ontslagprocedure. De verhouding tussen de individuele rechter en het gerechtshof verandert niet. De rechter moet in volle onafhankelijkheid tot een beslissing komen.

Een andere waarborg is dat van de drie bestuursleden van een gerechtshof er twee gerechtelijke leden moeten zijn. Dit waarborgt dat er in het bestuur in overheersende mate mensen zitten met veel gevoel voor het werk van de rechter.

Ik kom natuurlijk straks ook op de Raad voor de rechtspraak uit. Mevrouw De Boer heeft gesproken over de tegenkrachten die moeten worden georganiseerd, zich daarbij beroepend op belangrijke rapporten. Laat ik helder zijn. Het werk van de rechter vraagt om een onafhankelijke oordeelsvorming. Daaraan zal geen afbreuk mogen worden gedaan door productienormen. En de onafhankelijke positie van de rechter is natuurlijk ook diep verankerd in ons systeem. Deze positie verandert niet. Bedrijfseconomische gronden mogen er geen afbreuk aan doen. Daarvoor moeten er inderdaad tegenkrachten zijn binnen de rechtspraak. Die zijn er ook. Ik noem een aantal voorbeelden.

Ik noemde al het verbod van gerechtshofbesturen om zich te mengen in de inhoud van beslissingen. Dat is aan de individuele rechter. Mevrouw De Boer noemde al de gerechtshofvergaderingen. Het is niet onbelangrijk dat deze blijven bestaan. Daarbij moet de nadruk liggen op vertegenwoordigers van de rechters in de afvaardiging van de gerechtshofvergadering. Ook het college van afgevaardigden blijft voorlopig bestaan. Juist op dit punt kan het college een meerwaarde vormen. De portefeuille uniformiteit van rechtspraak en kwaliteit moet worden belegd. Dat is ook aangegeven.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Wij hebben het net gehad over de onafhankelijkheid van de rechter, van de rechterlijke macht. Ik zal zeker niet al die punten bestrijden die de minister naar voren haalt. Dat is gewoon zo. Maar het punt ligt bij wat ook door mij naar voren is gebracht in het debat. Als je nu zo wordt ingeperkt door zaaksverdelingsreglementen, maar vooral ook door productieafspraken, in hoeverre ben je dan nog werkelijk onafhankelijk bezig als rechter? Word je niet te veel in de touwen gehouden door al die managementafspraken en -regels? Daar gaat het om. Ik ben het volstrekt eens met wat de minister heeft gezegd, want dat staat in de wet, dat weten wij allemaal en dat is ook zo. Maar het gaat mij erom dat je je via een andere weg toch zo benard voelt dat je misschien denkt: laat ik het maar zo doen, want dan komt het beter uit. Dat is het punt.

Minister **Opstelten**: Zeker. Het is fijn dat mevrouw Broekers het geheel eens is met wat ik tot nu toe heb gezegd, dat waardeer ik zeer. Dank daarvoor. Wat zij zegt is natuurlijk ook de crux. Daarom ligt dit wetsvoorstel ook hier. Ik kom hier natuurlijk op omdat dit te maken heeft met ordelijk bestuur en het toekomstbestendig maken van de rechtspraak, waar veel zal gebeuren in de komende jaren.

Daarom is het belangrijk dat je die schaal vergroot en dat je daar de kwaliteiten en de specialismen een plaats geeft. Ik kom daar zeker op terug, want ik heb een heel thema over de kwaliteit.

Tot slot kom ik bij mevrouw De Boer, die zich afvraagt hoe te voorkomen dat de nadruk op uniformiteit komt te liggen en dat kwaliteit alleen kwantitatief wordt gemeten. Dat is natuurlijk ook niet de bedoeling. Dat impliceert een tegenstelling die er gewoon niet is. De wet bedoelt hier uniformiteit van rechtspraak als beginsel van rechtszekerheid, het voorkomen van uiteenlopende beslissingen in dezelfde zaken. Uniformiteit van rechtspraak is juist een kenmerk van kwaliteit. Ook met werkbezoeken kan ik uit de mond van de tegenkrachten horen wat men ervan vindt.

Ik kom dan inderdaad op het thema van de kwaliteit. Kwaliteit is voor mij ook toegankelijkheid. Het programmabureau voor de herziening van de gerechtelijke kaart heeft zaaksverdelingsreglementen getoetst aan de wettelijke criteria en moties. De voorlopige conclusies zijn dat de uitvoering van de moties leidt tot een uitgebreider aanbod op de 32 locaties dan nu het geval is.

Wat wij naar mijn ervaring wel eens vergeten in dit debat is dat het veelal extern gericht is, dat er weinig over de justitiabelen wordt gesproken, dat het woord "burger" niet valt, terwijl het natuurlijk gaat om de toegang tot het recht, die naar mijn overtuiging wordt versterkt en verbeterd door dat uitgebreidere aanbod van de 32 locaties. Dat is dus een aanbod en een verbetering van de kwaliteit. Kantonzaken waren al gangbaar op alle zittingsplaatsen. Daar komen met deze wet ook de familie-, bijstands- en overlastzaken bij.

Dat betekent voor de burger een groter en meer divers aanbod dicht in de buurt. De burger gaat er dus merkbaar op vooruit met deze wet en de zaaksverdelingsreglementen zijn nog niet definitief. Dat kan pas na invoering van de wet. Ik kom natuurlijk nog uitgebreid terug op de structuur van de zaaksverdelingsreglementen en de bevoegdheden en posities, waarnaar de heer Kuiper heeft gevraagd.

De betekenis van innovaties voor de professional is een vraag van mevrouw Beuving. Momenteel wordt natuurlijk al aan innovaties gewerkt. De Raad voor de rechtspraak heeft alle politieke partijen op 8 mei jongstleden een brief geschreven die u natuurlijk kent, waarin het plan Rechtspraak 2015 is ontvouwd. Daarbij heeft de Raad de medewerking van de wetgever gevraagd om het procesrecht te vereenvoudigen. De Raad heeft zich daarover inmiddels ook met een oproep tot mij gewend. Ik begrijp dat de rechtspraak klaar staat om in 2015 het volgende te realiseren: civiele procedures sterk vereenvoudigen, civiele en bestuursrechtelijke procedures gelijktrekken en procedures volledig digitaliseren. Deze ambitie is een logisch vervolg op de innovatieagenda maar ook op de herziening van de gerechtelijke kaart. Er wordt nu al meer samengewerkt tussen de sectoren binnen de gerechten, terwijl ook tussen de gerechten onderling wordt gezocht naar uniforme

werkwijzen en als vanzelf verdergaande ideeën ontstaan over innovatie.

De herziene gerechtelijke kaart leidt ook tot sterke besturen die de verbinding weten te leggen tussen de rechtspraak en de samenleving. Dat is natuurlijk ook de kracht van dit voorstel: een nieuwe bestuursvorm waarin integraal wordt bestuurd, niet meer door het sectorbestuur, en die daardoor de band van de rechterlijke macht met de samenleving weet te verstevigen en inherent de kwaliteit binnen de rechtspraak weet te versterken. Die elementen vormen een stevige basis voor innovatieve krachten in de rechtspraak en bieden juist daardoor de individuele rechter de ruimte om zijn of haar ambacht, werk, professie in rust en volledige professionaliteit uit te oefenen. Voor mij als minister is dat ook heel belangrijk. Ik denk dat mevrouw Broekers daarop doelt.

Ik juich het bijzonder toe dat de rechtspraak luistert naar de eisen van de mondige burger, die eenvoudig en snel wil kunnen procederen en die digitale toegankelijkheid eist. Dat is goed voor de burger.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): In hetgeen de minister nu uiteenzet kan ik voordelen herkennen. Voordelen als vereenvoudiging van procedures, het gelijktrekken van verschillende soorten procedures en digitalisering. Die kunnen een efficiency- en tijdswinst opleveren. De vraag is wie er van die winst gaat profiteren. Is dat een winst waarvan de minister op enig moment gaat zeggen: die rechtspraak kan toe met minder geld? Of is dat een winst die ingezet kan worden voor de professionals die niet alleen het type van zaken hebben waar je dit soort winst op kunt maken, maar die ook te maken hebben met heel complexe zaken? De rechter komt immers alle typen zaken tegen en heeft te maken met heel complexe dossiers waarin hij heel graag, aanhakend bij de woorden van Huydecoper, partijen recht wil doen, ook partijen waarvan de vordering wordt afgewezen. Dan is het erg belangrijk dat de rechter die zaak grondig kan behandelen. Daar heb je tijd voor nodig. Wordt die tijd gewonnen met de processen die de minister nu schetst?

Minister **Opstelten**: Die processen zijn gewoon noodzakelijk. Die zijn absoluut noodzakelijk voor het functioneren van de rechter. Dat is het eerste verband. Het tweede verband leg ik naar de justitiabelen. Ook voor hen is het heel noodzakelijk dat civiele procedures vereenvoudigd worden, dat bestuursrechtelijke procedures gelijkgetrokken worden en dat er gedigitaliseerd wordt. Dat is geen initiatief van mij. Dat is een initiatief vanuit de rechterlijke macht zelf, met als enige doel niet om geld te sparen -- dat is mooi meegenomen -- maar om te moderniseren. De rechterlijke macht op zichzelf -- laat ik het mild zeggen -- loopt niet voorop bij dit soort processen. Het is alleen maar goed dat de rechterlijke macht hier en daar het been aan het bijtrekken is. Dat is verstandig en daarmee wordt ingespeeld op de toekomst.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): De reden dat ik hier zo bovenop blijf zitten, is dat de ervaring toch heeft

geleerd dat er al snel iets in financiële zin wordt teruggenomen door de regering. Het zijn barre tijden, maar ook in minder barre tijden gaat er al snel minder geld heen of nemen de financiën minder toe dan de werklust. In de wetenschap en vanuit de ervaring dat dit vaak zo heeft gewerkt, wil ik graag heel duidelijke uitspraken van de minister horen dat dit mechanisme in deze context niet van toepassing is. De voorbeelden worden immers genoemd in de context van de zorgen die van verschillende kanten hier op tafel zijn gelegd: de rechterlijke professional kan zijn werk niet meer doen zoals hij het zou moeten doen en -- in de sfeer van de uitspraken van procureur-generaal Fokkens -- zoals hij ook zelf vindt dat hij het zou moeten doen. Als de minister in die context dit antwoord geeft, vind ik dat wij ervan uit mogen gaan dat ook de financiële voordelen helemaal ingezet zullen worden voor de rechtspraak zelf. De rechterlijke professional moet daar binnen de rechtbank zijn vinger over kunnen opsteken en hij moet kunnen zeggen: maar wacht eens even, het is de bedoeling dat er zaken zijn waarin je helemaal tot op de bodem mag gaan, dat kan het gerechtsbestuur mij niet tegenwerpen. Ik vraag de minister of ik dat goed zie.

Minister **Opstelten**: Ik heb het woord "euro" nog niet gehanteerd, ik heb het woord "budget" nog niet gehanteerd; ik heb een ontwikkeling aangegeven die van belang is voor het functioneren van de rechter, voor de kwaliteit van de rechtspraak en voor de justitiabele. Ik ken nog meer knellende regels die het werkproces bemoeilijken en zaken die tot nu toe alleen per sector, per rechtsgebied, worden toebedeeld, terwijl vaak sprake is van meervoudige problemen van de burger. De professional pakt die zaken liever thematisch en in samenhang op. Hij wil af van de grote papieren dossiers, de rechter werkt tegenwoordig graag zo veel mogelijk digitaal. Tijdens de vele werkbezoeken die ik aan rechtbanken heb gebracht, heb ik gezien dat rechters en besturen ook willen dat daaraan gewerkt wordt. Dat vind ik positief. Iedereen voelt dat daar iets aan de hand is en dat we iets moeten gaan doen; men wil dat ook. Ik spreek niet over budgetten. De herziening van de gerechtelijke kaart is een budgettair neutrale operatie. Dat is dus rustig praten. Misschien zal wat ik zeg iets opleveren, misschien ook niet. Het is echter niet de inzet om dat te doen. Die is kwalitatief en daarom heeft de Raad voor de rechtspraak ook een brief naar alle politieke partijen gestuurd met het verzoek om dat in hun programma's op te nemen.

De heer **Ruers** (SP): Ik hoor de minister zeggen dat de rechterlijke macht niet modern is, niet creatief is en niet inspeelt op nieuwe ontwikkelingen. Ik ben advocaat sinds 32 jaar. Ik heb honderden, honderden procedures gedaan. Ik procedeer erg veel. Dan gaat het om zeer dikke dossiers. Mijn ervaring is dat de rechterlijke macht juist de laatste jaren bijzonder creatief en modern meedoet. Daarom neem ik het ook op voor haar. Ik noem bijvoorbeeld de letselschadekamer van de

Rechtbank Den Haag. Daar zitten drie voortreffelijke vrouwelijke rechters, die op eigen kracht een project hebben ontwikkeld waar je u tegen zegt. Die mensen maken daar echt iets moois van. Dan zegt de minister iets in de trant van: de rechters gaan niet mee. Ik heb ook andere voorbeelden. Kijk eens hoe de rechterlijke macht tegenwoordig omgaat met de comparitie na antwoord. Daar kun je een sterretje bij zetten. Ik vind dat de minister de rechterlijke macht tekortdoet door te zeggen dat zij niet met haar tijd meegaat en niet modern is. Dat doet ze wel. Dat moet hij hier dus gewoon niet zeggen, want daarmee strijkt hij mij en de rechterlijke macht tegen de haren in. Dat vind ik dus helemaal niet goed.

Minister **Opstelten**: Daarmee zou ik mijzelf ook tegen de haren in strijken, want dan kan ik niet meer thuiskomen. Sommigen begrijpen dat, niet iedereen. Ik heb dat ook helemaal niet zo gezegd. Ik heb de rechterlijke macht juist geprezen omdat zij met deze ontwikkeling bezig is, omdat zij dat wil en nodig vindt en omdat zij daar enthousiast over is. Laten we geen tegenstelling creëren die er totaal niet is. Laten we elkaar ook vanavond gewoon weer verstaan. Daarom is het goed dat de heer Ruers dat zegt, als hij mij verkeerd heeft verstaan.

Dan kom ik bij de vraag van mevrouw De Boer over de outputfinanciering. Natuurlijk zitten er in zo'n technisch systeem altijd zaken die bezwaren oproepen, maar die meestal ook niet veel anders kunnen. Daar moet je gewoon naar kijken.

Ik begrijp ook heel goed wat mevrouw Broekers bedoelt. Je moet heel goed uitkijken als rechterlijke macht dat je geen managementjargon gaat gebruiken dat helemaal niet bij je uitstraling past. Het is goed dat mevrouw Broekers dat signaal afgeeft. Een CIO is echter gewoon iemand die voor de informatisering zorgt. Dat hebben we met de politie ook gehad. Het is dus goed dat ze zo iemand hebben. Ik heb het signaal van mevrouw Broekers in elk geval begrepen.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Nu de minister toch de CIO noemt, merk ik het volgende op. Ik heb jarenlang bij een universiteit gewerkt en heb daar ook allerlei managementideeën langs zien komen. Op het moment dat dit soort mooie termen gebruikt gaan worden, gaat het niet goed. Dat is mijn ervaring.

Minister **Opstelten**: Ik ben het daar niet mee eens. Op het moment dat je dat zegt, gaat het ook niet goed. Als je de digitalisering niet scherp managet, gaat het totaal niet goed. Als je iemand in de organisatie daar geen echte verantwoordelijkheid voor geeft, gaat het niet goed. Laten we het niet hebben over hoe die meneer of mevrouw heet.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voor alle helderheid, ik heb niet gezegd dat er geen chieft information officer of zoiets mag zijn die verantwoordelijkheid voor dat onderdeel heeft. Dat vind ik prachtig, lijkt me erg verstandig. Het gaat mij echter om de terminologie. Mijn ervaring is dat

zodra er fancy terminologie gebruikt wordt, het niet goed gaat. Dat er iemand speciaal mee belast is, vind ik prachtig.

Minister **Opstelten**: Dan zijn we het daar over eens, alleen over de naam niet. What's in a name?

Mevrouw **De Boer** (GroenLinks): Ik hoorde de minister in antwoord op mijn vraag over de outputfinanciering zeggen: outputfinanciering, daar moet je naar kijken. Dat is mooi, maar ik krijg graag een iets concreter antwoord. Hoe gaat de minister daarnaar kijken?

Minister **Opstelten**: Dat was ik net van plan om te zeggen. Ik hoop dat u mij gelooft. Ik heb hier een papier voor me met oranje en geel en dat gaat er helemaal over. Ik ga u dat nu vertellen. In theorie draagt outputfinanciering het risico in zich dat de balans te veel neigt naar efficiency en snelle productie en in mindere mate naar kwaliteit. Wij draaien het om. Kwaliteit gaat voor. Daarom doen wij dit. Dat mag natuurlijk efficiënt en met een snelle productie. Dat is bij de introductie van de outputfinanciering ook wel onderkend. Er is daarom een zorgvuldig en uitgebreid kwaliteitszorgsysteem ingericht dat borgt dat de balans in evenwicht blijft. Nog onlangs is het landelijke klanttevredenheidsonderzoek 2011 uitgebracht en een jaar eerder het rapport Visitatie Gerechten 2010. Beide rapporten bevestigen mijn beeld dat de kwaliteit van de rechtspraak goed is. Daar heb ik die rapporten eigenlijk niet voor nodig, want dat vind ik van nature. Natuurlijk is verbetering altijd mogelijk. Je hoeft niet ziek te zijn om beter te worden. Juist daarom is de herziening noodzakelijk. Er zijn met de herziening geen besparingsdoeleinden beoogd, zeg ik nogmaals tegen mevrouw Beuving, louter kwaliteitsverbetering. Ook in dat opzicht kan ik mevrouw De Boer geruststellen.

Mevrouw **De Boer** (GroenLinks): De minister zegt dat kwaliteit een gegeven is en vóór gaat. Er is een uitgebreid systeem van kwaliteitsborging, onder andere met tevredenheidsonderzoeken. Worden ook de rechters zelf bij dat soort tevredenheidsonderzoeken betrokken en gevraagd naar hun beleving van de werkdruk en de druk van de productienormen die zij ervaren? Of is het alleen een omgevingsonderzoek van justitiabelen en advocaten?

Minister **Opstelten**: Juist ook de rechters worden betrokken, want dat is belangrijk. Omgeving en rechters zijn daarbij aan de orde.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Ik wil de minister niet zozeer in de mond leggen dat er een bezuinigingsdoelstelling in deze wetgeving zit. De kwestie is dat veel rechterlijke professionals vrezen dat dit wetsvoorstel met zijn schaalvergroting, de besturen op grotere afstand, zal leiden tot een cultuur die nog sterker gericht zal zijn op vooral het realiseren van productieafspraken. We hebben van verschillende kanten de zorgen geschetst die veel

mensen in de rechtspraak, veel rechterlijke professionals hebben over de wijze waarop zij hun werk kunnen doen. Ik vond zelf de uitspraak van de heer Fokkens, procureur-generaal bij de Hoge Raad, heel treffend. Ik ken zelf rechters, zei hij, van wie ik weet dat zij veel werk aankunnen en die zeggen dat de werkdruk te hoog wordt en onverantwoord is. De kwestie is niet dat ik zeg: minister, foei, u wilt een bezuinigingsdoelstelling erin stoppen. Nee, het is iets heel anders. Ik vraag juist iets van de minister. Wat zit er in dit wetsvoorstel dat juist een tegenwicht kan bieden aan elementen die ondertussen al heel erg functioneren en die wellicht straks in het nieuwe systeem alleen maar sterker worden? Wat is de tegenbeweging die rechters juist weer meer ruimte gaat geven om hun zaken echt te doen, in plaats van ze weg te schrijven, in plaats van alleen maar snel de noodrem te gebruiken van "onvoldoende gesteld"? Met dit soort voorbeelden zit ik in de civiele hoek, maar ik kan heel veel andere voorbeelden noemen. Dit zijn de zorgen. Wat heeft de minister te bieden?

Minister **Opstelten**: U noemt de heer Fokkens. Hij is een groot voorstander van dit wetsvoorstel. De zorgen die u noemt worden mede bediend door dit wetsvoorstel. Dat geeft daar uitvoering aan op een heel zorgvuldige en goede manier. Het is een borging van de kwaliteit van de rechtspraak. Dat geeft ook aan dat er ruimte moet zijn voor het functioneren van de rechters op alle fronten, dat er goede toegang tot het recht moet zijn, dat men goed wordt beoordeeld en dat men niet krampachtig met financieringssystemen moet werken, omdat men te klein is. Ik kom daar straks op terug als ik spreek over Oost-Nederland. Het vertrekpunt voor het wetsvoorstel is een kwaliteitsimpuls. Het gaat niet alleen over efficiency, waar iedereen het over heeft. Ik heb het er niet over. Dat punt moet altijd in een organisatie aan de orde komen.

De heer **Ruers** (SP): Ik houd de minister het volgende voor. Dit is staande praktijk: als een rechter de productie niet haalt, krijgt hij het jaar erop minder geld, met als gevolg dat rechters aan het eind van het jaar hun zaken gaan afraffelen, met alle schadelijke gevolgen van dien voor de justitiabelen. En dan moet je niet zeggen dat die justitiabelen dat merken. Die merken dat misschien in de uitspraak, maar die zien niet aan de kwaliteit van het vonnis wat er gebeurt. Er is naar mijn idee sprake van een zeer ongezonde prikkel. Ik vraag mij af wat de minister daartegen wil doen. Volgens mij betekent het dat er meer geld en meer menskracht moet komen. Is hij bereid, daarvoor te zorgen?

Minister **Opstelten**: Ik heb gesproken over de outputfinanciering; daar hebt u het over. Dat systeem is er en dat is zorgvuldig. Het is niet zomaar een-twee-drie te veranderen. Ik kom zo dadelijk op Oost-Nederland. Dan hebben we het natuurlijk over dat soort punten, want het heeft ook te maken met financiering en met de schaal van de

verschillende rechtbanken, die als zodanig niet in staat zijn om boven een bepaalde grens hun sector, bijvoorbeeld de sector bestuursrecht, goed draaiende te houden, ook niet op termijn. Ik zal straks een paar voorbeelden hiervan geven.

Mevrouw Scholten vroeg aandacht voor het spanningsveld tussen kwaliteit en efficiency. Daar is altijd een spanningsveld tussen als de werkdruk hoog is. De onafhankelijke rechter let op kwaliteit maar moet ook aanvaarden dat hij productiemedewerker is. Dat is een gegeven. Dat geldt voor iedereen die werkt. Elke professional heeft daarmee te maken. De kwaliteit van de rechtspraak staat in dit wetsvoorstel centraal. Ook de rechtspraak moet echter de kosten beheersbaar houden. Kwaliteit en efficiency zie ik niet als een tegenstelling, maar gaan hand in hand, zoals ook de heer Reynaers het formuleerde: efficiënte bedrijfsvoering is een voorwaarde voor kwalitatief hoogwaardige rechtspraak. Bovendien gaat kwaliteit niet alleen over juridische ambachtelijkheid, maar ook over korte doorlooptijden. De burger wil op eenvoudige wijze snel een maatwerkoplossing voor zijn problemen. Dat is een kwaliteit aan efficiency gelijk.

Mevrouw **Scholten** (D66): Ik bedank de minister voor het ingaan op de begrippen "kwaliteit" en "efficiency", maar ik hoorde hem net in zijn beantwoording zeggen dat volgens het rapport van het landelijk klanttevredenheidsonderzoek en op grond van de visitatiecommissie-Leijnse de kwaliteit goed is bemeten. Dat heeft mevrouw Beuving vanochtend ook benadrukt. Ook in de tevredenheidsonderzoeken die op de site staan van de Raad voor de rechtspraak, wordt een en ander als buitengewoon goed beoordeeld. De minister mag opnieuw antwoorden dat de nieuwe wet nodig is, maar ik blijf mij afvragen waarom deze nieuwe wet nodig is als die rechters gewoon goed hun werk doen.

Minister **Opstelten**: Ik kom nu op rechtbank Oost-Nederland. Ik heb voor de dinerpauze aangegeven dat ik wellicht met verrassende cijfers en feiten kom, die mij er in ieder geval zeer van overtuigen dat dit een kans is die je niet moet laten liggen. Er zijn natuurlijk niet voor niets allerlei rapporten. Wij zijn daar in een langlopende reeks naartoe gegroeid. Daar hebben wij uitspraken over gedaan. Stap voor stap hebben wij conclusies getrokken. Nu komt dat uiteindelijk in een wetsvoorstel tot zijn recht. Dat zie je ook. Als je naar het noorden kijkt, hoef je er niet veel van af te weten om te zien dat die afzonderlijke rechtbanken te klein zijn. Dat zeggen ze uit zichzelf al. Als je naar het oosten kijkt, kun je dat zelf ook bedenken. Bij wat grotere rechtbanken ligt dat anders. Daar moeten wij goed mee kunnen omgaan. Wij moeten die kwaliteitsimpuls geven en die kans niet laten liggen.

Als wij toch over het oosten beginnen, ik heb daar de tijdelijke ondernemingsraad gesproken. De heer Ruers heeft daar vragen over gesteld. Er was hem een brief gestuurd. Ik hoorde daarvan. Dan vraag ik: heeft iedereen even tijd om langs te

komen? Zo ben ik dan; dat doe ik met anderen ook. Dat is geen kwestie van op het matje roepen, maar dan heb ik graag even iedereen hier voor een open gesprek: de president, de ondernemingsraad, het bestuur, de rechters en de voor- en tegenstanders. Ik ben begonnen te zeggen: "Ik ga niet vragen of u uw brief wilt terugnemen of zoiets. Wie ben ik? Ik wil het gewoon eens open met elkaar bespreken." Dat is een prima gesprek geweest. Ik heb ook gezegd: wat de Kamer ook besluit, ik kom naar u toe en dan gaan wij daar gewoon eens op de werkvloer verder over spreken. Dat is belangrijk. Dan hoor je toch dat je bezig bent met het neerzetten van een systeem, een organisatie die van groot belang is om de kwaliteit van de rechterlijke macht te borgen voor de toekomst, want wij weten wat er aankomt. Van verschillende kanten zijn daar vragen over gesteld.

Mevrouw Beuving vroeg waarom Overijssel te klein zou zijn. Waarom moet rechtbank Oost-Nederland zo groot zijn? De heer Ruers vroeg of ik nog eens een afweging kon maken van de voor- en nadelen. Welke bezwaren en bedenkingen zijn er tegen rechtbank Oost-Nederland? Natuurlijk ben ik een en ander aan het afwegen, zeker tijdens zo'n debat. Wanneer kunnen wij de resultaten van die afweging verwachten, was de vraag. Nu kan dat. Sneller kan niet. De heer Holdijk was ook nog niet overtuigd van de omvang van rechtbank Oost-Nederland. De heer Hoekstra gaf in overweging om te consolideren van vier naar twee en op termijn van twee naar een.

Het algemene uitgangspunt is dat iedere Nederlander recht heeft op rechtspraak van hoogwaardige kwaliteit. Ik wil niet dat er te kleine eenheden ontstaan die deze kwaliteit niet kunnen leveren. Kleinere gerechten of parketten vormen een te groot risico op verlies van toegankelijkheid en kwaliteit, inclusief trage doorlooptijden. Dat zien wij in de toelichting op de jaarlijkse kengetallen van de gerechten. Daaruit blijkt dat kleinere gerechten ieder jaar moeite hebben met het opvangen van schommelingen in zaaksaantallen en van uitval van personeel.

Voorbeeld 1: uit de kengetallen 2010 van de rechtbank Leeuwarden blijkt dat de productienormen niet zijn gehaald door te geringe formatiebezetting. Voorbeeld 2: uit de kengetallen 2010 van de rechtbank Maastricht blijkt dat door ziekteverzuim in de sector familierecht de doorlooptijden niet konden worden verkort. Er zijn natuurlijk veel meer voorbeelden te noemen, maar uit deze blijkt dat veel kleinere gerechten alleen met kunst- en vliegwerk in staat zijn om het hoofd boven water te houden.

Het uitgangspunt is dat wij sterke, zelfstandige gerechten willen die ook in onvoorziene omstandigheden zelf hun problemen kunnen oplossen en niet meer lenen bij de burens. Als wij dat willen bereiken, moeten wij niet tot een arrondissement Overijssel komen. Overijssel is te klein, met name op kanton- en bestuursrecht. Dit arrondissement is dus geen alternatief. Ik kan het naar keiharde cijfers vertalen. Er zouden te weinig bestuursrechters zijn, namelijk minder dan 13 fte. Er zouden ook te weinig kantonrechters zijn,

namelijk slechts 13 fte. In de schriftelijke stukken wordt vaak de vergelijking getrokken met Limburg. Ik zal de cijfers eens doortrekken. Limburg heeft ruim 30% meer fte rechters dan Overijssel zou hebben. Limburg heeft bijna 25% meer zaken dan Overijssel zou hebben. Dat zijn wezenlijke verschillen. Overijssel zou gewoon door de bodem zakken. Daarom is rechtbank Oost-Nederland nodig. De omvang van Oost-Nederland is nodig om de kwaliteit en continuïteit van de rechtspraak te kunnen verzekeren. Er moeten genoeg medewerkers en zaken zijn op ieder hoofdaandachtsgebied.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Ik hoor de minister een te algemeen verhaal houden en als hij wel concreet is, hoor ik hem voorbeelden noemen van andere rechtbanken, met name die van Leeuwarden. Ik hoorde geen voorbeelden van rechtbanken in Overijssel. De conclusie dat het evident is dat Overijssel te kwetsbaar zou worden, is dus helemaal niet gerechtvaardigd. Daar heb ik nog geen enkel feit over gehoord, behalve één. De minister heeft namelijk het aantal bestuursrechters genoemd, pardon, ook het aantal kantonrechters. Die bestuursrechters vind ik heel interessant. De minister kan zien dat ik gedocumenteerd ben en die documentatie kent hij maar al te goed. Het is namelijk de memorie van toelichting. Het gegoochel met cijfers leidt heel erg af van wat de hoofdlijn van het betoog moet zijn, namelijk wat ik vanochtend heb geprobeerd in mijn inbreng te zeggen: waarom ga je de conclusie trekken dat twee zeer goed functionerende rechtbanken in een bepaald gebied te kwetsbaar zijn? Maar om zo veel mogelijk de feiten hierbij leidend te laten zijn, heb ik ook gezocht naar de cijfers. Het is erg interessant dat wij te horen krijgen dat Zwolle en Almelo dertien bestuursrechters zouden hebben. Nog daargelaten of dat zo vreselijk kwetsbaar is, want dat zou betekenen dat ze het op dit moment allebei waarschijnlijk met de helft -- of welke verdeling dat ook is geweest -- ook hebben gered. Ze behoren beide tot de meest efficiënte rechtbanken van Nederland. Dat terzijde, er wordt een aantal van dertien genoemd voor beide rechtbanken, maar er staat een schema op bladzijde acht van de memorie van toelichting. Daaruit blijkt dat het aantal bestuursrechters in Zwolle-Lelystad voor het Zwolse deel veertien is en voor Almelo negen. En veertien en negen is drieëntwintig. Ik mag hopen dat ik nu niet het antwoord krijg dat die cijfers niet kloppen. In de memorie van antwoord staat in ieder geval een heel ander getal dan het getal van dertien, dat ik steeds hoor.

Minister **Opstelten**: Goed, laten we niet met getallen goochelen.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Precies. Dat is mijn pleidooi. Ik denk dat ik hiermee het punt heb gemaakt hoe heilloos dat is.

Minister **Opstelten**: Ik ben ook pas aan het begin van mijn betoog op dit punt.

De heer **Ruers** (SP): Misschien mag ik hier ook nog iets op zeggen? Zojuist hoorde ik de minister zeggen dat de doorlooptijden bij de kleinere gerechten in verhouding slecht zijn. Mijn ervaring is een totaal andere. Ik heb vrij veel praktijkzaken lopen, meer dan 25 zaken op dit moment. Ik heb van de week nog zitten turven. Ik kom uitstellen tegen van vijf, zes, zeven keer. Die komen bijvoorbeeld voor bij de hoven van Leeuwarden, Den Bosch en Den Haag en bij de kantonrechter in Maastricht, waar volgens de minister niet genoeg rechters zitten. Het zijn nou niet bepaald de kleinere gerechten waar ze achterstanden hebben. Mijn ervaring is dat er bij de kleinere gerechten nauwelijks sprake is van achterstanden. Ik zou die stelling van de minister willen relativeren.

Minister **Opstelten**: Natuurlijk luister ik goed naar u. De cijfers zijn toch werkelijkheden. Die worden door de besturen uit dat gebied naar voren gebracht. De vraag die steeds aan de orde komt is deze: wordt de rechtbank Oost-Nederland te omvangrijk? De rechtbank Oost-Nederland wordt de grootste, maar dat maakt de opgave waar het bestuur voor staat goed uitvoerbaar. Ik bestrijd het punt dat het bestuurlijk minder hanteerbaar wordt. Integendeel, het is makkelijker bestuurbaar. De Raad voor de rechtspraak heeft mij dat verzekerd.

Hoe ziet de situatie er dan uit? Ik spreek het toch maar even door. Laten we kijken naar het aantal rechters. Rotterdam: 183, Amsterdam: 194, Den Haag: 197, Oost-Nederland: 242. De totale aantallen fte's van het rechterlijk en niet-rechterlijk personeel zien er als volgt uit. Rotterdam: 858, Amsterdam: 949, Den Haag: 867, Oost-Nederland: 1111. Dat is een mooi getal trouwens. De aantallen zaken voor deze rechtbanken zijn als volgt: Rotterdam: 226.000, Amsterdam: 175.000, Den Haag: 199.000, Oost-Nederland: 270.000. In deze cijfers komt Oost-Nederland steeds naar voren als ongeveer 20% groter dan andere rechtbanken. Ik vind dat verschil niet van dien aard dat we de rechtbank Oost-Nederland te groot moeten vinden. Overijssel zou 100 rechters hebben, 330 fte's rechterlijk en niet-rechterlijk personeel en 102.000 zaken. Ik wil nog even terug naar de vergelijking met Limburg. Dat heeft 121 rechters, 372 fte's rechterlijk en niet-rechterlijk personeel en 125.000 zaken. Overijssel zou dus nog steeds zo'n 20.000 zaken kleiner zijn dan de rechtbank in Limburg, terwijl die by far de kleinste rechtbank in ons land gaat worden.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): De minister zegt dat het heel goed bestuurbaar is. Waarom is er dan een vierde bestuurder nodig, terwijl alle andere er drie hebben? Daarnaast noemt de minister Limburg met 121 rechters. Voor zover ik weet, heeft Midden-Brabant er 117. Dat is dus de allerkleinste.

Minister **Opstelten**: Ik begrijp heel goed dat er in deze fase grote zorgvuldigheid is vereist. Ook van de rechters, het personeel en de juridische

adviseurs hoor ik de vraag of het zorgvuldig kan en of er aandacht voor mag zijn. Zij vragen om aandacht van het bestuur. Het is natuurlijk een grote operatie. Ik bagatelliseer die niet. In de kern is een grote rechtbank echter niet moeilijker te besturen dan een kleine rechtbank. Dat houd ik staande. Ik vind dat er heel goede, harde en duidelijke argumenten zijn om dit voorstel te doen. Dat wou ik alleen maar zeggen.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Het is lastig debatteren met de minister. Hij is op enig moment naadloos overgegaan op een andere kwestie. Eerst hadden we het over de feiten rond de huidige rechtbanken in Overijssel. Die zouden problematisch zijn en zouden rechtvaardigen tot de grote omvang van de rechtbank Oost-Nederland over te gaan. De minister gaat echter naadloos over op de vraag of een grote variant onbestuurbaar is. Daarmee gaat hij voorbij aan de vraag wat dit voorstel rechtvaardigt. De minister begon met de stelling dat kleine gerechten niet voldoende functioneren. Hij noemde feiten rond de rechtbank Leeuwarden. Hij vertaalde die vervolgens vrij snel naar Overijssel. Toen ik probeerde dat concreter te krijgen door er enkele feiten tegenover te stellen, ging hij meteen door naar de grootte van het arrondissement Oost-Nederland. Ik wil toch weer even terug naar de vraag wat er problematisch is aan het samenvoegen van Zwolle en Almelo.

Ik kan het niet laten om toch wat concreter te worden dan ik vanochtend was. Ik heb het toen gehad over twee zeer goed en efficiënt functionerende rechtbanken. Ik heb de kengetallen van de site van de Raad voor de rechtspraak hier bij de hand; de minister noemde ze zelf ook al. Daarin zijn de meest en minst efficiënte rechtbanken te zien. Er is een lijstje van de zes meest efficiënte rechtbanken; laat ik me daartoe beperken. Almelo en Zwolle zitten daarbij. Ik lees in de toelichting dat Almelo er voor de tweede keer in staat. Er wordt niets gezegd over de jaren daarvoor, dus voor hetzelfde geld staat Almelo er al langer in. In 2009 stonden ze er dus ook al in en dit zijn de cijfers van 2010. Zwolle staat er ook in. Bij Zwolle zie ik ook het bestuursrecht terugkomen. Almelo blijkt in kantonrechtzaken de meest efficiënte te zijn. Deze rechtbanken behoren dus tot de top van Nederland. Dat zijn de feiten waar ik naartoe wil. En dan heb ik nog niet eens over het klantwaarderingsonderzoek met zeer goede uitkomsten voor wederom Almelo. Ik probeer te begrijpen waar de conclusie vandaan komt dat het kwetsbaar zou worden met twee rechtbanken.

Minister **Opstelten**: Ik vind dat ook fantastische cijfers. Ik heb in het gesprek met de presidenten ook gezegd dat ze het fantastisch doen. Het is geen kritiek. Zoals mevrouw Beuving het nu zegt, lijkt dat een beetje zo. Zij verdedigt de rechtbanken een beetje, maar dat is helemaal niet nodig. Daar gaat dit debat namelijk helemaal niet over. Het gaat niet over de benchmark, maar over de kwetsbaarheid die je hebt met een bepaalde schaal. Zij doen het naar vermogen uitstekend; excellent. Dat blijkt uit de cijfers. Natuurlijk kennen we die. Ik heb ze

ervoor geprezen. Dat is prima. Maar het gaat ergens anders over. Het gaat natuurlijk niet alleen om het nu, het heden en gisteren. Daar praat mevrouw Beuving over. In het wetsvoorstel gaat het om het nu en de toekomst. Dat is het vergezicht. Wat heeft de rechtspraak kwalitatief nodig? Waar gaat het om? Ik kan de cijfers over de bestuursrechters die mevrouw Beuving ter sprake bracht ook noemen. Dan komen we bijna bij elkaar. Daar zou ik graag over willen spreken. De kengetallen van 2010 gaan over efficiency. Almelo is efficiënt. Het gaat ons echter om een toekomstbestendige kwaliteit en niet om efficiency. Ik heb het de hele tijd niet over efficiency. Ik heb het over kwaliteit en toekomstborging. Daar kun je ook de mensen mee motiveren. Als je een bepaalde schaal mist, moet je uiteindelijk te veel leentjebuur spelen bij anderen. Dan financiert een ander jouw kwaliteit. Dan kun je niet op eigen kracht je specialisme op een aantal terreinen binnenhalen. Daar gaat het om. Dan ben je uiteindelijk ook niet genoeg toegankelijk voor de justitiabelen. Dat punt wil ik verdedigen.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Hoe kan de minister dat zeggen als er ook klinkende klantwaarderingssuitslagen zijn? Maar goed, laat ik een stukje met hem meegaan, al is het maar als gedachtespel. De minister zegt dat het om de toekomst gaat en daarvoor is een bepaalde omvang nodig, waar Overijssel net onder zit. Honderd is namelijk de harde ondergrens. Ik blijf staande houden dat het bizar is dat die ondergrens zo hard wordt gesteld en dat die niet werkelijk gestaafd wordt.

Zelfs als ik daarin meega als gedachtespel, heb ik een suggestie voor de minister. Wij proberen namelijk ook constructief te zijn. Ik heb het vanochtend in mijn inbreng tegelijkertijd gehad over de zaken van het functioneel parket en het landelijk parket. Dat is de kwestie van het convenant, waarop de minister vast nog terugkomt.

Wij weten allen dat de zaken van het functioneel parket en die van het landelijk parket, als dit wetsvoorstel aangenomen wordt en is ingevoerd, straks worden behandeld bij vier gespecialiseerde rechtbanken, waaronder die van Oost-Nederland. Stel dat wij de minister kunnen overhalen, eventueel met wat zachte aandring, om het mega-arrondissement van Oost-Nederland op te splitsen in Overijssel en Gelderland. Gesteld dat de minister daartoe bereid is, terwijl dat dan net onder die 100 fte uitkomt, dan zou dit een oplossing zijn voor het probleem van de minister rond de 100 fte. Ik voel dat probleem minder. Je moet de zaken van het functioneel parket en die van het landelijk parket nog ergens onderbrengen. Nu is een van de vier gespecialiseerde rechtbanken in Oost-Nederland. Als dat vervalt, zul je daarvoor iets in de plaats moeten stellen. Als dat Overijssel wordt, wat heel mooi aansluit bij de kennelijke wens van het College van procureurs-generaal om die in Zwolle te stationeren, betekent dat heel wat voor het aantal fte's. Volgens mij schiet Overijssel dan in één klap ruimschoots boven de omvang van

Limburg. Waar een wil is, is een weg. Die weg ligt hierbij wel heel erg in het zicht.

Minister **Opstelten**: Daarvoor voel ik niet zoveel, maar ik kom straks op het aparte punt ten aanzien van het convenant dat mevrouw Beuving aan de orde heeft gesteld. Wij komen even apart te spreken over het landelijk parket en het functioneel parket. Ik waardeer de woorden van mevrouw Beuving, want wij moeten het debat op het scherpst van de snede voeren. Het is van mijn kant geen kritiek op de rechtbanken. Integendeel, die zijn goed. Het lijkt alsof mevrouw Beuving mij dat verwijt.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Dat misverstand wil ik even uit de wereld hebben. Ik sta hier niet omdat ik mij aantrek dat welke rechtbank dan ook kritiek krijgt in die zin dat ik mij dat persoonlijk aantrek of dat ik dat problematisch vind. Het gaat erom dat de Kamer zorgvuldig naar het wetsvoorstel kijkt en zorgvuldige wetgeving tot stand wil brengen. De Kamer bekijkt dus of de onderliggende argumentatie de conclusie en het voorstel draagt. Dat zien wij in dit geval niet. Daarmee worstelen wij allemaal, ook al zijn er hier wellicht mensen die nog nooit in Overijssel zijn geweest.

Minister **Opstelten**: Dat kan ik mij niet voorstellen. Iemand die dat moet bekennen, zal dat hier in de openbaarheid niet durven. Het gaat er alleen om dat mevrouw Beuving het over de efficiëncycijfers heeft die op de benchmark staan, terwijl ik het over kwalitatieve gegevens en voorwaarden heb waaraan rechtbanken in de toekomst moeten voldoen. Dat is het verschil van mening tussen ons beiden. De keuze is voor mij dan ook simpel. Het is voor mij geen optie om in te steken op een rechtbank die nog kleiner wordt dan de kleinste rechtbank. Daarover wil ik helder zijn. Ik heb dat voorstel niet voor niets gedaan. Ook heb ik het, soms tegen de stroom in, staande weten te houden. Ik wil insteken op toekomstbestendige rechtbanken die de kwaliteit kunnen leveren waar burgers en bedrijven om vragen. Dat is mijn taak als minister en tevens de taak die wij met elkaar hebben.

Voor mij is daarbij ook nog van belang dat er in Oost-Nederland -- kijk maar naar de kaart -- zeven zittingsplaatsen zullen zijn. Dat zijn Zwolle, Almelo, Enschede, Apeldoorn, Zutphen, Arnhem en Nijmegen. Alle veelvoorkomende zaken zullen daar behandeld worden, inclusief die van het kanton. De toegankelijkheid is daarmee gewaarborgd. Uiteindelijk gaat de burger er met dit wetsvoorstel op vooruit, want hij krijgt een rechtspraak van hogere kwaliteit door beter toegeruste teams van rechters.

Ten slotte is er steun voor de gedachte vanuit veel geledingen binnen de rechtspraak dat Oost-Nederland geen te grote onbestuurlijke rechtbank wordt. Als enige rechtbank krijgt het reorganisatieplan van de rechtbank Oost-Nederland een tien met een griffel van het Programmabureau Herziening Gerechtelijke Kaart. Aan dit plan hebben 300 medewerkers enthousiast meegedaan.

Tegelijkertijd ben ik niet doof voor de zorgen die ik hoor. Ik zal erbovenop zitten en de vinger aan de pols houden. De suggestie van mevrouw Broekers om in dit huis jaarlijks een debat te voeren over de staat van de rechtspraak spreekt mij aan. Daarin kan de monitor worden betrokken. Op de monitor als zodanig kom ik terug. Er is geen kunst- en vliegwerk nodig om straks een sprong te maken met een kleine rechtbank en om die overeind te houden. Dat doen zij verdienstelijk. Het pleidooi van mevrouw Beuving om de zaken van het landelijk parket en het functioneel parket daarin te zetten is in de kern een ondersteuning van dit wetsvoorstel. Je moet een structuur hebben die staat en die de komende 50 jaar kan staan. Van die structuur moet iedereen kunnen zeggen dat zij daarop de kwaliteit van de rechtbanken en de rechtspraak kunnen bouwen, dat zij daarvoor zijn en niet voor andere dingen.

Mevrouw Beuving en mevrouw Scholten vroegen waarom de verdeling in zes arrondissementen wel tot verschraling zou leiden en de verdeling met Oost-Nederland niet. Ik heb daarvoor wat cijfers.

De heer Hoekstra vroeg of het klopt dat met Oost-Nederland geen verschraling in het aanbod van de rechtspraak ontstaat. Er moet rekening worden gehouden met de algemene regels voor relatieve competentie. Die waarborgen dat in principe alle zaken bij alle rechtbanken worden behandeld, uitgezonderd bijzondere concentraties. Daarop komen wij zo dadelijk terug. Met tien arrondissementen wordt verzekerd dat alle zaken op minstens tien plaatsen in Nederland worden behandeld. Nog verder opschalen tot vijf of zes leidt tot verschraling van het regionale zaaksaanbod en tot een te grote afstand van de rechtspraak tot de rechtzoekende. Daar gaat het om. Je moet dus gewoon naar de kaart kijken. Ook verliest de rechtspraak dan de verbinding met het lokale bestuur.

De heer Hoekstra vroeg of ik voorstander ben van constante monitoring. Dat is belangrijk. Ik heb gezegd dat ik daar een voorstander van ben. In die monitoring kunnen wij letten op een aantal dingen. Wij kunnen de productiecijfers en de doorlooptijden vergelijken met andere arrondissementen. Verder kunnen wij de klanttevredenheid, het gevoel van de justitiabelen en de tevredenheid van het personeel onderzoeken. Ook kunnen wij werkbezoeken afleggen. De resultaten hiervan kunnen wij betrekken bij het jaarlijkse debat over de stand van de rechtspraak, dat is voorgesteld door mevrouw Broekers. Bij gebleken noodzaak grijpen wij direct in.

Dan was er de vraag of het klopt dat de kwaliteit van het werk van Oost-Nederland minder kan zijn, omdat de omvang van het arrondissement groot is. Het antwoord daarop is: nee, integendeel. De kwaliteit zal juist veel beter verzekerd zijn. Er werken meer mensen in grotere teams. Dat biedt meer mogelijkheden tot specialisatie. Dan kan iedereen daar in Oost-Nederland terecht, want daar bestaat elke specialiteit. Er zijn dan namelijk genoeg personen die de meer generalistische zaken doen. Gespecialiseerde teams kunnen zaken dan

sneller afhandelen. Snelheid, kwaliteit en volume gaan hierbij hand in hand.

Ik ben er ook achtergekomen dat het een financiële kwestie is. In de kern komen de budgetten van vier rechtbanken bij elkaar. Er zijn door de grotere schaal veel meer financiële mogelijkheden om investeringen te doen bijvoorbeeld in de kwaliteit van zittingszalen, van de omgeving, van de werkruimte van de rechters en al dat soort zaken. Dit zijn investeringen die nu niet kunnen worden gedaan. Dat zou ik nog willen zeggen.

De heer Holdijk heeft vanochtend expliciet gevraagd naar de evaluatie en ook om de indeling van Oost te heroverwegen. De zorgen over Oost neem ik ter harte. De werking van Oost wordt binnen drie jaar geëvalueerd. Ik heb echt een fijn gesprek gehad met de ondernemingsraad van Oost en ook met de ondernemingsraad van het hof in Arnhem en Leeuwarden. Ik heb toegezegd de werking van Oost te bekijken en daarvoor persoonlijk aandacht te vragen.

De heer **Ruers** (SP): Is het waar dat tegen de Tor Oost-Nederland is gezegd dat het schrijven van dit soort brieven zeer storend voor het proces is? Klopt dat? Is dat tegen de Tor gezegd en door wie?

Minister **Opstelten**: Ik schrok ervan toen de heer Ruers dit zei. Ik hoop dat hij van mij wil aannemen dat ik dit in ieder geval nooit gezegd heb.

De heer **Ruers** (SP): Ik citeer letterlijk wat er gezegd is.

Minister **Opstelten**: Ik ben daar in ieder geval niet bij geweest.

De heer **Ruers** (SP): Kan het de Raad voor de rechtspraak zijn geweest?

Minister **Opstelten**: Ik kan mij dat niet voorstellen.

De heer **Ruers** (SP): Ik zou het op prijs stellen als de minister dat even wil navragen. Ik denk dat het uit die hoek komt.

Minister **Opstelten**: Ik kan mij dat niet voorstellen. Ik ben er eerlijk in, ik heb het ook gecheckt bij mijn mensen die daar waren. Niemand heeft dat gedaan. Ik vind het ook niet gepast als dit gebeurt. Dat was ook niet de bedoeling van het gesprek. Er is op een open manier gesproken, met de benen op tafel. Wij hebben gezegd: vertelt u eens wat er aan de hand is, hoe de feiten liggen. Het is voor mij ook een voorbereiding op het debat. Wij willen totaal geen druk uitoefenen om een brief te veranderen, helemaal niet. De brief is een gegeven. Ik heb zelfs bijna gezegd: schrijft u nog eens een brief, maar dan graag wat eerder want dan hebben wij eerder een gesprek. Zo zit ik in elkaar. Ik heb gezegd: wat de uitslag ook is, ik kom naar u toe en dan gaan wij met elkaar spreken.

Er zijn veel kritische vragen gesteld over de omvang. Ik zeg u graag toe dat ik vanaf moment één zowel voor de politieorganisatie als voor de

rechtelijke organisatie zal monitoren hoe het in Oost gaat. Ik zal het op de eigen merites beoordelen. Ik zeg ook graag een jaarlijks debat over de rechtspraak toe.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): De minister sprak zojuist over een evaluatie van Oost-Nederland. Ik heb heel specifiek de toezegging van de minister gevraagd dat een dergelijke evaluatie ook tot resultaat kan hebben dat er een andere indeling moet komen, omdat wat er ligt niet blijkt te werken. Die toezegging heb ik nog niet gehoord, maar die verwacht ik dadelijk wel te horen.

Ik heb wel een enorm stevige verdediging gehoord van het arrondissement Oost-Nederland zoals dat nu in dit wetsvoorstel voorligt. Het is misschien wat overdreven om te zeggen dat de minister dit gepassioneerd doet, maar in ieder geval verdedigt hij dit. Kan de minister dan wel toezeggen dat er een andere indeling zal komen als uit de evaluatie na drie jaar blijkt dat het arrondissement Oost-Nederland te groot is? Ik heb het antwoord eigenlijk al bijna te pakken, maar ik hoop toch dat de minister die toezegging kan doen.

Minister **Opstelten**: Het is terecht dat mevrouw Broekers dat vraagt. Ik hoor het haar nog zeggen in haar eerste termijn. Ik heb het vanmiddag ook al gezegd en wil dat nu absoluut herhalen: er wordt zakelijk geëvalueerd en er wordt ingegrepen als blijkt dat het niet deugt. Ik geloof erin, vandaar mijn stevige verdediging. Ik vind ook dat ik dat moet doen. Het is geen toneelspel. Ik meen het echt. Ik ben zeer overtuigd. Als er signalen zijn dat het niet goed gaat, ben ik de eerste om in te grijpen. Het is geen fopspeen. Ik heb dat vanmiddag gezegd en zeg dat nu ook tegen mevrouw Broekers. Absoluut niet. Dan zou ik er ook niet over beginnen. Daar houd ik niet van.

Ik ben niet voor eerst de twee-twee-variant toepassen en daarna pas de een-variant. Dat zal u niet verbazen. Het wetsvoorstel voorziet in een eenduidige indeling van arrondissementen en kent geen mogelijkheden van gefaseerde invoering. Ook in een situatie van twee-twee blijven er te kwetsbare eenheden, hoe goed men ook bezig is. Ik sta vierkant achter mijn toezeggingen van zojuist. Ik denk dat wij dit moeten vasthouden en ook duidelijkheid moeten creëren. Ik zeg niet dat het helemaal zeker is dat het allemaal goed loopt. Het is een vernieuwing en er is tegenstand. Dat betekent ook dat er een goede leiding moet zijn die daar inhoud aan geeft en die de mensen meeneemt. Ik heb vanmiddag het woord muizengaatje gebruikt. Als er onzekerheid is of het doorgaat, zijn er altijd mensen die hopen dat het niet doorgaat en krijg je de zaak niet in beweging. Er moet op een gegeven moment duidelijkheid zijn en er moeten knopen worden doorgehakt. Ik hoop dat dit volgende week bij de stemmingen kan gebeuren.

De **voorzitter**: Minister, hoe lang denkt u nog bezig te zijn met uw antwoord?

**

Minister **Opstelten**: Ik ben klaar met Oost en kom nu bij het thema zittingsplaatsen.

De **voorzitter**: Ik wil graag weten hoeveel tijd u nog nodig denkt te hebben.

**

Minister **Opstelten**: Twintig minuten, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat was vanmiddag ook al zo. Het zijn de vaste twintig minuten van Opstelten zal ik maar zeggen.

**

Minister **Opstelten**: Op het moment dat u het mij vraagt, zijn het standaard twintig minuten.

De **voorzitter**: Ik weet dat u veelvuldig bent geïnterrupteerd. Ik vraag de leden om dat nu niet meer te doen en de minister langzamerhand tot een afronding te laten komen.

Mevrouw Beuving, à la, u spant de kroon vanavond.

**

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Ik wil ook zo ontzettend graag de feiten op tafel hebben, voorzitter.

Ik kom terug op iets dat ik in eerste instantie nog te voorbarig vond, namelijk de nadelen van de grote omvang van Oost-Nederland. Daar heb ik niet het onderste uit de kan gekregen. Ik wil graag heel concreet van de minister weten hoe hij zich dat grote gebied met al die locaties, 260 rechters en in totaal 1200 medewerkers straks voorstelt. Hoe gaan wij dat doen? Zullen die mensen vastgeroest zitten op bepaalde locaties zodat er toch een vaste situatie ontstaat, of wil de minister een situatie waarin de mensen gaan rondreizen? Wat betekent dat voor het werk en voor de efficiency? Of is dit op termijn te duur en te inefficiënt? Dan gaat toegankelijkheid voor burgers eronder lijden, want dan worden er op termijn steeds meer plaatsen gesloten en moeten mensen bijvoorbeeld vanuit Zwartewaterland of Hardenberg naar Arnhem reizen. Ik wil daarover meer duidelijkheid. Ik zie een dilemma van enerzijds verlies van toegankelijkheid voor de burger en anderzijds verlies van efficiency en motivatie voor de medewerkers van deze megarechtbank. Ik wil horen hoe de minister dat concreet ziet.

Minister **Opstelten**: Dat valt enorm mee. Ik verwachtte dat ook en was zeer verrast door de feiten die aanwijzen dat dit niet het geval is. Van het totale aantal van 1300 mensen moet voor 30 tot 50 mensen een verplaatsingsarrangement worden georganiseerd. Dat is minder dan ik verwacht had. Dat is heel goed te overzien. U kent de kaart van het gebied met de zittingsplaatsen waar alles kan worden behandeld. Het is heel overzichtelijk. Hier en daar zal gereisd moeten worden maar dat is totaal geen bezwaar. De leiding zal daar zorgvuldig en sociaalvaardig met de mensen mee moeten omgaan. Ik denk dat het alleszins mogelijk is en dat nu enorm wordt

overdreven dat dit een punt zou zijn. De justitiabele gaat erop vooruit.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Ik krijg telefoontjes van mensen uit de rechtspraak uit andere delen van het land dan Oost-Nederland. Dat is opmerkelijk. Mensen uit bijvoorbeeld de Randstad bellen mij, omdat zij ook cijfers en plannen voorbij zien komen, en zeggen: de situatie in Oost-Nederland is toch bizar, wat lees ik nou? En dat is nog maar één voorbeeld. De belastingrechtspraak in Oost-Nederland voor het hele gebied Overijssel en Gelderland zou alleen in Arnhem plaatsvinden. De rechters zouden daar hebben gezegd: wij gaan echt niet reizen, kom maar naar ons toe. Wij denken misschien dat het om heel specialistische en ingewikkelde zaken gaat, maar het gaat ook gewoon om de lokale belastingen. Het is maar een voorbeeld, zo zijn er meerdere. Dit gaat gebeuren. Rechters gaan zeggen: kom maar naar ons toe.

Minister **Opstelten**: Nee, dat gaat niet gebeuren. Daar zijn die zittingsplaatsen voor. Er zijn afspraken over gemaakt, die ik in de Tweede Kamer zorgvuldig heb verdedigd. De motie-Recourt is aangenomen en kan helemaal uitgevoerd worden. Waar mevrouw Beuving om vraagt, is een intern personeelsgegeven. Van de 1300 functies zullen tussen de 30 en 50 verplaatst moeten worden. Dat vind ik heel overzichtelijk bij zo'n grote operatie: ik was erdoor verrast. Ik dacht namelijk hetzelfde, dus ik heb erom gevraagd, en deze cijfers heb ik gekregen.

De **voorzitter**: Mevrouw Beuving, u moet nu ophouden met interrumpen.
**

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Maar de minister heeft het nu echt over iets anders. Hij heeft het over 30% verplaatsing van functies, daarmee bedoelt hij reizende rechters. Ik vroeg hem echter naar één locatie voor belastingrechtspraak.

De **voorzitter**: Dat is al jaren zo.
**

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Nee, niet voor de lokale belastingen.

Minister **Opstelten**: Het klopt dat het al jaren zo is en dat blijft ook zo. Alle lokale, kleine zaken worden op de bestaande zittingsplaatsen behandeld. Wat betreft de fiscus is het iets minder, daar blijven twee van de zeven zittingsplaatsen over. Men gaat er in ieder geval niet op achteruit: men gaat er zelfs op vooruit. Dat zijn de feiten, ik kan er ook niets aan doen. Als de feiten anders zouden uitwijzen, zou ik het u zeggen. Laten we het wat dat betreft bij de feiten houden.

Ik kom bij de 32 zittingsplaatsen. Gevraagd werd of uit de voorlopige werkafspraken over zaken van het landelijk parket en het functioneel parket de conclusie kon worden getrokken dat op termijn slechts op twintig zittingsplaatsen rechtspraak wordt aangeboden voor andere zaken dan

strafzaken. Dat is een serieuze vraag. Deze conclusie mag niet worden getrokken. Er komen structureel 32 zittingslocaties, evenwichtig verdeeld over het land en er bestaat geen voornemen om dit aantal terug te brengen. Daarvoor is overigens altijd een wijziging van de Algemene Maatregel van Bestuur noodzakelijk en dankzij de voorhangbepaling zal deze Kamer altijd betrokken worden bij wijzigingen hierin.

Concepten van de zaaksverdelingsreglementen laten ook zien dat in eerste aanleg op alle 32 locaties ook echt alle zaken worden aangeboden. Ook bij wijziging in de zaaksverdelingsreglementen in de toekomst zal erop worden gelet dat op alle 32 locaties zaken worden aangeboden. Daarbij zal met name worden gelet op de naleving van de moties die in de Tweede Kamer zijn aangenomen: behoud van de kantonrechtspraak in iedere zittingsplaats; evenwichtige verdeling van zaken over verschillende zittingsplaatsen; waar kantonrechtspraak wordt aangeboden moeten tevens veel voorkomende, laagdrempelige zaken worden aangeboden.

Mevrouw Beuving stelde nog een vraag over het landelijk parket en het functioneel parket. Ze merkte op dat nog niet is gezegd in welke zittingsplaats de zaken worden behandeld en vraagt of de Raad voor de rechtspraak en het College van procureurs-generaal door het convenant dat ik heb toegestuurd, op de stoel van de gerechten gaan zitten. De wet geeft het college de bevoegdheid om te bepalen op welke rechtbanken bepaalde zaken van het landelijk parket en het functioneel parket geconcentreerd worden behandeld. Daarover mag het college werkafspraken maken met de Raad voor de rechtspraak. Dat zegt echter nog niets over de zittingsplaats binnen de vier arrondissementen waar die zaken ter zitting komen. Daar ging, denk ik, de vraag over. De werkafspraken tussen college en raad zijn inderdaad wat ongelukkig geformuleerd. Dat ben ik met mevrouw Beuving eens. Zij heeft gelijk: uiteindelijk bepalen de gerechten in de zaaksverdelingsreglementen waar de zaken ter zitting komen. Die bevoegdheid ligt dus niet bij het College van procureurs-generaal of de Raad voor de rechtspraak. De zaaksverdelingsreglementen zijn in voorbereiding. De gerechten moeten daarover nog de zienswijze van het OM inwinnen. De concepten van de zaaksverdelingsreglementen laten zien of ze aansluiten bij het convenant. De gerechten geven hiermee aan dat zij in staat zijn om over de lokale belangen heen te kijken.

De heer Kuiper en mevrouw Scholten vragen of ik de keuze om zittingsplaatsen bij AMvB aan te wijzen, wil heroverwegen. Ik houd vast aan de keuze voor aanwijzing van zittingsplaatsen bij AMvB. Met de AMvB met voorhang wordt een optimum gevonden tussen enerzijds het waarborgen van volledige parlementaire betrokkenheid en anderzijds flexibiliteit en snelheid. De parlementaire betrokkenheid is volledig verzekerd. De AMvB kent een zware voorhangprocedure en komt pas na voorhang bij beide Kamers. Als de Eerste Kamer wensen heeft

naar aanleiding van zo'n AMvB, zal daarmee rekening worden gehouden in de voorhang.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Ik ben niet murw te krijgen, al krijg ik heel vaak geen antwoord op mijn vraag en moet ik dus blijven interrumpen. Ik blijf dat volhouden totdat ik door de voorzitter word tegengehouden dan wel totdat ik antwoord krijg van de minister.

Ik ben heel blij met de uitspraak van de minister dat de tekst over werkafspraken in het convenant ongelukkig geformuleerd is. Tegelijkertijd zegt de minister echter dat de gerechtsbestuurder de zienswijze van het OM moet inwinnen. Ik maak uit zijn woorden op dat hij het toch handig vindt dat in het convenant al het een en ander staat. Dat is nu juist mijn zorg, want daarmee lijkt de ruimte voor het gerechtsbestuur een wassen neus te worden. Welke ruimte heeft het nog om een eigen afweging te maken? De minister zegt dat het gerechtsbestuur weet waarop het moet letten en mee rekening kan houden bij zijn afweging van belangen. Maar hoe kan het bestuur nog zelf de verantwoordelijkheid nemen en belangen afwegen als het weet dat de Raad voor de rechtspraak alvast met het College van procureurs-generaal heeft vastgelegd in welke plaatsen van het arrondissement de zaken behandeld moeten worden? De raad heeft immers instemmingsbevoegdheid en kan uiteindelijk zeggen dat hij niet instemt met het zaaksverdelingsreglement. Is de bevoegdheid van het gerechtsbestuur daarmee niet loos geworden?

Minister **Opstelten**: Nee, want ik heb gezegd dat mevrouw Beuving gelijk heeft. Zij zegt dat ik haar vraag niet heb beantwoord, maar ik heb gezegd dat zij gelijk heeft.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): De minister zei wel dat het gerechtsbestuur er rekening mee kon houden bij zijn afweging van belangen.

Minister **Opstelten**: We houden in dit land altijd rekening met allerlei belangen, bij de beste beslissingen. Dat is dus juist.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Maar de beste beslissing ligt al vast in het convenant.

Minister **Opstelten**: Nee, ik heb nu al drie keer gezegd dat het onterecht is dat het erin staat. Drie keer! Ik zeg nu voor de derde keer dat mevrouw Beuving gelijk had. Ik heb ook al twee keer gezegd dat de gerechten uiteindelijk in de zaaksverdelingsreglementen bepalen waar de zaken ter zitting komen. Die bevoegdheid ligt dus niet -- dat zeg ik nu voor de tweede keer -- bij het College van procureurs-generaal of de Raad voor de rechtspraak. Ben ik duidelijk geweest? Dat zou ik anders vervelend vinden.

Mevrouw **Scholten** (D66): De minister zei net dat hij niet van plan was om artikel 21b te heroverwegen, om de AMvB eruit te halen en om de wijziging van zittingslocatie bij formele wet te organiseren. Ik vind het buitengewoon knap van de

minister dat hij telkens herhaalt wat hij al in de stukken heeft geschreven. In artikel 21b staat wel een delegatiebepaling, maar staan niet de criteria voor de beslissing om zittingslocaties te sluiten of te openen. Die heb ik niet gevonden. Het is dus een bevoegdheid van de minister, die dat kan doen met een zware voorhangprocedure. Daarmee is er inderdaad parlementaire controle, maar het is een andere parlementaire controle dan wanneer je dat bij formele wet doet. Dat weet de minister even goed als ik. Dat was mijn vraag. De minister zei bovendien dat het tijdswinst was. Ik vroeg mij dat af en ik heb daarvan een berekening gegeven. De andere twee wetten die de minister noemde, hebben vier maanden geduurd. Daarop krijg ik graag een antwoord.

Minister **Opstelten**: Ik begrijp die vraag heel goed. Ik ben begonnen met te zeggen dat de 32 zittingsplaatsen structureel blijven -- dat is belangrijk -- en dat er voor een wisseling een heel zware voorhangprocedure is. Ik ga daar helemaal niet van uit, wanneer je daarin een wijziging wilt aanbrengen. Het kan in een noodsituatie gebeuren dat een zitting in een andere plaats moet plaatsvinden. Als burgemeester van Rotterdam heb ik dat wel eens meegemaakt. Dat moet dan ineens en dat kan. Wij hebben het vele malen overwogen en mevrouw Broekers heeft het ook heel vaak gevraagd. Ik heb gezegd dat het niet nodig is. Het hoort ook niet in de wet thuis; dat is ook een juridische beoordeling. Er was eerst een andere, lichtere voorhangprocedure. Wij hebben er een zware voorhangprocedure van gemaakt om het parlement invloed te geven. Dat vind ik ook terecht, gelet op het debat dat wij hebben gevoerd. Voorbeelden in de nadere memorie van antwoord laten zien dat er dan grote druk ontstaat op het tempo in het wetgevingsproces. Er zou dan veel druk ontstaan op alle betrokkenen in het parlementaire proces om haast te maken. Een AMvB werkt sneller en met behoud van de parlementaire controle.

De heer Kuiper heeft uitvoerig gesproken over de bevoegdheden binnen de goedkeuring van de reglementen en de opstelling daarvan. Hoe zal het instemmingsrecht rond de zaaksverdelingsreglementen functioneren? Wordt een reglement alleen goedgekeurd als de Raad voor de rechtspraak het ermee eens is? Bent u tevreden met uw eigen rol: niet al te groot, maar wel essentieel? Was een goedkeuringsrecht voor de minister niet beter geweest? Moet de presidentenvergadering een grotere rol krijgen? Toen ik aankwam, had ik geen rol. Ik heb langzamerhand een rol gekregen en ik vind die belangrijk. In het proces en in de concepten is die overeind gebleven. Uiteindelijk loopt de band met het parlement via mij. Ik vind dat er een parlementaire beoordeling moet kunnen zijn. Men moet mij ter verantwoording roepen. Als ik niks te zeggen heb in het hele proces, heeft het geen zin om mij ter verantwoording te roepen. Een toetsing voor een vernietigingsprocedure is zwaar genoeg. Dat betekent dat alles langs jou komt en dat je dan kunt toetsen na de goedkeuring door de Raad voor

de rechtspraak. Zo is het in een goed evenwicht gekomen. Als ik mij niet in deze rol had kunnen vinden, had ik het natuurlijk niet zo in de wet opgenomen. Deze rolverdeling brengt juist de bevoegdheids- en verantwoordelijkheidsrelaties goed tot uitdrukking.

De heer Kuiper heeft ook nog gevraagd om een minimum aantal zittingsplaatsen, bijvoorbeeld 25. Ik ben daar niet echt voor. Elke wijziging in het aantal vergt ook hier weer een wetswijziging. Het lijkt mij ook niet nodig, omdat wij nu duidelijk stellen dat 32 structureel is. Ook in dat opzicht blijft de regeling bij AMvB beter, die waarborgt dat snel en efficiënt met de zittingsplaatsen kan worden omgesprongen op een verantwoorde manier, maar met behoud van de parlementaire controle. Ik kan natuurlijk niks zonder dat de Kamer daarmee wordt geconfronteerd en zij mij heel snel ter verantwoording roept.

De heer Ruers heeft gevraagd naar de verhouding en de contacten met de NVvR. Als zodanig zijn die goed, maar natuurlijk ook kritisch van beide kanten. Mag ik de eer geven aan de NVvR? Zij zijn kritisch naar ons. Zij hebben vanaf het begin kritiek gehad op het wetsvoorstel. Zij hebben ook aangegeven dat zij kritisch blijven, in dat eenvoudige korte briefje, een slim briefje; het is ook efficiënt, dat past in de nieuwe stijl van werken. Op een aantal punten zijn wij aan de bezwaren van de NVvR tegemoetgekomen. Dat zeg ik niet alleen, dat zeggen zij ook. Dat is het handhaven van de rechtsvergadering. In de bestuursregeling zijn regelen opgenomen voor het uitvoering geven aan bevordering van inhoudelijke kwaliteit. Met de NVvR wordt regelmatig en op structurele wijze vergaderd. De NVvR steunde overigens altijd al het uitgangspunt van de kleinere besturen en het loslaten van het sectormodel. Veel waardering is er bij de NVvR ook voor de totstandkoming van het pakket sociale maatregelen. De NVvR vreesde dat er uiteindelijk maar 21 zittingsplaatsen overbleven en wenste een wettelijke regeling van 32 zittingslocaties. Ik heb dat geregeld bij de AMvB. Dat is de duiding van de brief.

Kan de minister toezeggen dat hij als toetssteen in zijn contacten met de Raad voor de rechtspraak zal gebruiken dat de raad niet mag worden gebruikt om beleid te voeren dat de onafhankelijkheid van de rechtspraak kan aantasten? Die toezegging doe ik. Aan de raad komt een bijzondere positie toe. De raad is gepositioneerd tussen de minister en de gerechten. Dat is een extra waarborg voor de onafhankelijke positie van de gerechten en in het verlengde daarvan de rechters. Terecht stelt mevrouw Broekers -- dat vind ik een hard punt -- dat de raad ook niet kan en mag worden gebruikt om beleid te voeren dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht aantast. Ik zeg graag toe dat het behoud van de onafhankelijkheid van de rechtspraak een vanzelfsprekendheid voor mijn toetssteen is en blijft bij mijn beleid. Wel zie ik het als minister als mijn taak om voor de rechtspraak de randvoorwaarden te scheppen waarbinnen zij

kwalitatief hoog kan functioneren. Dat doet deze wet.

De heer Hoekstra heeft gevraagd naar de relatie met de wet nationale politie. Waarom leidt volledige congruentie tot een optimum? Volledige congruentie is natuurlijk geen doel op zichzelf. Het is een middel om te komen tot kwaliteitsverbetering. Door volledige congruentie wordt de samenwerking binnen de justitiële keten en ook binnen de bestuurlijke keten eenvoudiger en effectiever. Binnen de politieregio-eenheden is de buitengrens van de veiligheidsregio's met daarbinnen de bestuurlijke harde kern ook meegenomen. Het is de traditie waarin wij langzamerhand bij de regionale politie zijn gegroeid: een-op-een rechterlijke macht, OM, politie en bestuur. Dat trekken wij in een grotere schaal door. Er kunnen heldere afspraken worden gemaakt op eenduidig niveau bijvoorbeeld over samenwerking en het uitwisselen van informatie. Dat is heel belangrijk, ook voor de toekomst. "Eenduidig niveau" betekent het volgende. Er hoeven met minder mensen afspraken te worden gemaakt en er is ook veel minder bestuurlijke drukte. Maar de afspraken die worden gemaakt, zijn wel tussen personen van hetzelfde niveau die telkens kunnen spreken namens hetzelfde gebied en met dezelfde kennis.

Ik behandel nog een paar losse punten. Mevrouw Broekers vroeg of ik kan toezeggen dat de bepaling in het wetsvoorstel waarin staat dat het College van Afgevaardigden wordt opgeheven, zal worden geschrapt als we na de evaluatie over vijf jaar tot de conclusie komen dat het college moet blijven bestaan. Die toezegging doe ik graag. Dat is ook de consequentie van een evaluatie.

De prestaties van de strafrechtketen hebben we bij de politie al doorgenomen.

Ik kom op de benamingen van nieuwe arrondissementen en ressorten. De heer Reynaers vroeg hiernaar. Ik heb ze hier allemaal op een rij. Er worden op een gegeven moment namen gegeven. Den Haag is nu ook de officiële naam. Die naam is internationaal herkenbaarder dan 's-Gravenhage. Er is niet gekozen voor Den Bosch in plaats van 's-Hertogenbosch, want de benaming "Den Bosch" wordt door officiële instanties nooit gehanteerd.

Mevrouw Scholten vroeg of ik nog een toelichting kan geven op de rol van de rechtsvergadering. De rechtsvergadering kan een belangrijke rol vervullen bij het organiseren van tegenkrachten, zoals mevrouw De Boer al noemde. Naar mijn idee is er ook een rol voor de rechtsvergadering weggelegd bij het waarborgen van de juridische kwaliteit en rechtseenheid. Het gerechtsbestuur moet hierover overleg plegen met een afvaardiging van de rechtsvergadering. Verder kan de rechtsvergadering bijdragen aan het behoud van een goede verbinding met de werkvloer. Om die redenen heb ik mede op verzoek van de NVvR besloten de rechtsvergadering te handhaven als instituut.

Ten slotte kom ik op Hilversum. Hoe kan het ook anders? Mevrouw Scholten vroeg of ik er rekening mee heb gehouden dat de locatie

Hilversum qua zaaksaanbod een belangrijke functie vervult voor de radio- en televisiewereld. Het antwoord op die vraag is ja. Ook voor zaken uit mediastad Hilversum die specifiek voortkomen uit de radio- en televisiewereld, is het van belang dat ze op een kwalitatief -- we komen er telkens op terug -- hoogwaardig niveau worden behandeld. Als het bij dergelijke zaken om substantiële belangen gaat, namelijk van meer dan €25.000, worden ze nu niet op de kantonlocatie Hilversum behandeld maar in Amsterdam. Na de invoering van de gerechtelijke kaart valt Hilversum onder Midden-Nederland. Zaken die nu behandeld worden door de rechtbank Amsterdam worden dan behandeld in Utrecht. Dat zal op hetzelfde kwalitatief hoge niveau kunnen gebeuren. Zaken met een belang van €25.000 worden nu behandeld op de kantonlocatie Hilversum. Deze worden overgeheveld naar Utrecht of eventueel Almere. Gezien de geringe omvang van de kantonlocatie Hilversum, namelijk minder dan 5 fte -- daarmee is ze enigszins kwetsbaar -- is dat ook niet bezwaarlijk.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Wij zijn toe aan de tweede termijn van de Kamer. Ik zie dat de woordvoerders bereid en in staat zijn direct door te gaan met de behandeling.

**

*N

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Voorzitter. Het is zwaar debatteren met de minister. Hij heeft veel aansporingen nodig om de gestelde vragen daadwerkelijk en concreet te beantwoorden. Met alle moeite die hier vanavond is genomen, heb ik toch de indruk dat de minister lijkt vast te houden aan de vorming van de megarechtbank Oost-Nederland. Dat is eigenlijk niet zomaar een indruk; het is heel duidelijk. Ik kan me ook niet aan de indruk onttrekken dat hier gewoon iets wordt doorgedrukt, ongeacht de kracht van de tegengeworpen argumenten en de bezwaren van rechters en gerechtsambtenaren. Hierdoor neemt het vertrouwen van burgers in de politiek niet toe.

Ik denk dat de zorgen van de PvdA-fractie over dit grote gebied, deze megarechtbank Oost-Nederland, voldoende voor het voetlicht zijn gekomen, ook al hebben wij niet altijd naar tevredenheid antwoord gekregen op de kwesties die wij wilden bespreken met de minister. Wij maken ons grote zorgen over de wijze waarop een en ander er in de praktijk zal uitzien als dit wetsvoorstel in deze vorm wordt aangenomen. Het is mogelijk dat er heel veel reisbewegingen zullen plaatsvinden met als gevolg inefficiëntie en motivatieverlies bij de medewerkers van de desbetreffende rechtbanken. Of gaat dit leiden tot het steeds meer concentreren en het in de loop der jaren, onder invloed van de financiële prikkels die er natuurlijk zijn, steeds meer afstoten van locaties, waardoor er uiteindelijk sprake is van toegankelijkheidsverlies? Het dilemma is dus: is er uiteindelijk sprake van verlies van toegankelijkheid tot de rechtspraak voor de burgers of is er uiteindelijk sprake van efficiëntieverlies voor de

juridische medewerkers van de desbetreffende rechtbanken?

Ik kom op de door de SP ontvangen brief. Die brief heeft de heer Ruers diverse keren genoemd. Hij heeft daar vandaag ook onderdelen uit naar voren gebracht. In die brief schrijft een medewerker van een van de rechtbanken in het oosten van het land dat hij of zij heeft begrepen -- ik weet niet of het gaat om een man of een vrouw -- dat er in Oost-Nederland per hoofdlocatie twee extra bestuurders of wellicht een combinatie van bestuurders en managers zullen komen. Dit betreft, als ik het goed begrepen heb, vier hoofdlocaties. Als dit juist is, komt er in Oost-Nederland een extra bestuurs-/managementlaag in de hoop de megarechtbank op deze manier bestuurbaar te krijgen. Ik vrees dat dergelijke noodgrepen en afwijkingen van wat de bedoeling is met dit wetsvoorstel, nodig zullen zijn om in ieder geval nog de verwachting te mogen hebben dat het gaat functioneren in dit grote arrondissement.

Ik rond af. Ik heb niet zo veel tijd nodig als ik van tevoren heb aangegeven. Ik denk dat ik duidelijk gemaakt heb dat de megarechtbank Oost-Nederland voor de PvdA-fractie een zwaarwegend punt is. Het zou dat evenzeer zijn als het zou gaan om een megarechtbank Zuid-Nederland, Noord-Nederland, West-Nederland of Midden-Nederland. Met het doorslaan van de schaalvergroting in deze ene voorgestelde rechtbank wordt namelijk het draagvlak binnen de PvdA-fractie voor de gehele met dit wetsvoorstel beoogde schaalvergroting aangetast. Wij zullen ons dus zwaar moeten beraden op dit wetsvoorstel. Volgende week zullen we de gehele fractie nodig hebben om te bezien of we met dit wetsvoorstel kunnen instemmen als deze vorm van doorgeslagen schaalvergroting overeind blijft. Met de doorgeslagen schaalvergroting in dit arrondissement worden de doelstellingen van het wetsvoorstel dubieus. Die doelstellingen zijn kwaliteitsverhoging, het verbeteren van de rechtspraak en de rechtspraak bij de tijd brengen, maar tegelijkertijd creëert men één gebied met een enorme omvang. We lijken niet geleerd te hebben van de problemen en nadelen die we in het verleden juist bij de huidige grotere rechtbanken hebben gezien, terwijl de huidige grotere rechtbanken nog steeds substantieel kleiner zijn dan straks het grote Oost-Nederland. Daarmee rijzen twijfels over de vraag of de geformuleerde doelstellingen van dit wetsvoorstel wel oprecht zijn en of die werkelijk bepalend zijn. Hoe kan de minister anders vasthouden aan deze megarechtbank? De PvdA-fractie staat in beginsel positief ten opzichte van de uitgangspunten van dit wetsvoorstel. Maar het vasthouden aan deze megarechtbank en het daarmee doorslaan van de schaalvergroting tast het draagvlak in onze fractie voor het hele wetsvoorstel aan. Ik vraag de minister of het dat waard is. Ik wil dat de minister daar toch nog even heel goed over nadenkt. Ik heb een motie voorbereid.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Beuving, Kuiper, De Boer, Ruers, De Lange en Holdijk wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de door de regering voorgestelde omvang van de rechtbank Oost-Nederland leidt tot de vorming van een megarechtbank: 40% groter (in zaken/personeel) dan de huidige grootste rechtbank Amsterdam, maar dan verspreid over 24 zittingslocaties en een grondgebied van ruim 8000 km² (met daarbinnen 81 gemeenten met in totaal 3,2 miljoen inwoners);

overwegende dat een dergelijke omvang van het arrondissement het risico van slechte bestuurbaarheid, bureaucratisering en inefficiëntie, het risico van een gebrek aan eenheid van rechtspraak, alsmede het risico van te grote afstand van de rechtspraak tot de rechtzoekende burger met zich brengt;

overwegende dat gezien onder meer de brief d.d. 15 juni 2012 van de ondernemingsraden van de rechtbanken Almelo, Arnhem, Zutphen en Zwolle-Lelystad geen draagvlak bestaat onder rechters en gerechtsambtenaren van deze rechtbanken voor de vorming van de voorgestelde rechtbank Oost-Nederland;

overwegende dat vorming van de voorgestelde rechtbank Oost-Nederland leidt tot een niet of slechts met grote schade terug te draaien situatie;

van mening dat het standpunt van de regering dat de fusie van de rechtbanken Almelo en Zwolle zou leiden tot een kwetsbare rechtbank Overijssel, niet houdbaar is gezien alleen al het feit dat de rechtbanken Almelo en Zwolle goed functionerende rechtbanken zijn die blijkens de kengetallen 2010 van de rechtspraak behoren tot de meest efficiënte rechtbanken van Nederland;

verzoekt de regering, zich te beperken tot een meer gematigde vorm van schaalvergroting in Oost-Nederland door de rechtbanken Almelo en Zwolle (het Zwolse deel van Zwolle-Lelystad) te laten fuseren tot de rechtbank Overijssel en de rechtbanken Arnhem en Zutphen te laten fuseren tot de rechtbank Gelderland en daartoe, indien dit wetsvoorstel wordt aangenomen, met spoed de wet te wijzigen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt letter G (32891).

**

*N

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. Er zijn een paar zaken die ik toch nog even aan de orde wil stellen. Ten eerste het punt van de rechterlijke onafhankelijkheid. De minister heeft daarover een heel duidelijk standpunt ingenomen. Hij heeft toegezegd dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht bij hem altijd toetssteen zal zijn in zijn contacten met de Raad voor de rechtspraak. Ik ben daar blij om. Bij interruptie heb ik het al gezegd: wanneer je te veel door managementeisen in de touwen wordt genomen, kan het zijn dat die onafhankelijkheid in het gedrang komt. Daar moeten wij met zijn allen voor vrezen. En daarmee kom ik tot de andere kant van de medaille. De Raad voor de rechtspraak is indertijd opgericht als buffer tussen de minister en de rechters. Wanneer de minister ziet dat de rechtsprekende macht te veel in het gedrang komt door management, dan zal de minister zich moeten opwerpen als buffer om ervoor te zorgen dat dat niet kan gebeuren. Die onafhankelijkheid mag niet te zeer in het gedrang komen. Ik denk dat hij dat van harte kan ondersteunen. Ik verwacht van de minister dat hij de kampioen zal zijn van de onafhankelijke rechterlijke macht. Er zijn wettelijke waarborgen voor die onafhankelijkheid. De minister heeft eraan gerefereerd en wij kennen ze allemaal. Ik doe een beroep op de minister om pal te staan voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

Ik ben blij dat de minister heel positief was over mijn voorstel om jaarlijks in dit huis een debat te houden over het functioneren van de rechtsstaat. Ik heb er geen motie over voorbereid, omdat het geen aangelegenheid is waar de minister bij betrokken is. Hij zal er dan misschien wel moeten zijn, maar het is een zaak van de Kamer; vandaar dat ik er geen motie over indien. Bij meerdere fracties heb ik er een positieve reactie op gehoord. Ik denk dat dat heel belangrijk is. Deze Kamer moet de vinger goed aan de pols kunnen houden.

Ik kom terug op Oost-Nederland. Mevrouw Beuving heeft het er uitgebreid over gehad. Ik heb gevraagd om toezeggingen van de minister rond de evaluatie. Wanneer de uitkomst zou zijn dat de regio te groot blijkt te zijn, moet toch gesplitst worden. Dat moet dan daadwerkelijk gebeuren. De minister heeft die toezegging gedaan. Ik ben daar blij om, maar het is een lastige zaak om, als je nu tot een enorm groot arrondissement besluit en na drie jaar blijkt dat het qua management moeilijk te hanteren is of alleen te hanteren is met extra managementlagen, waardoor de afstand tussen degenen die het werk doen, de rechters, en de ondersteuners te groot wordt, vervolgens de boel te gaan splitsen. Dat is lastig. Ik begrijp het pleidooi van mevrouw Beuving. Zij zegt: doe het langs de provinciegrenzen en houd Overijssel en Gelderland apart. Dan maak je misschien minder problemen dan wanneer je nu zo'n heel groot arrondissement creëert. Nogmaals, als blijkt dat het te groot is, hoort men mij niet per se pleiten voor een splitsing naar provinciegrenzen, maar misschien wel Zwolle-Lelystad bij Zwolle en Arnhem. Dan krijgen wij formaties waar de minister zo blij mee is, namelijk boven de 125 of de 135.

Ik wil nog iets heel duidelijk van de minister horen. Ik heb gevraagd of de evaluatie over drie jaar echt onafhankelijk kan zijn. Het mag niet gaan om een club die denkt: er komen zo verschrikkelijk veel problemen als de evaluatie negatief uitvalt, laten wij het maar een beetje met de mantel der liefde doen. Dat moeten wij niet hebben. Het moet een echt objectieve evaluatie zijn. Als blijkt dat een heel andere indeling nodig is, wellicht gevolgd door een andere indeling van de politieregio's, dan moet dat kunnen. De minister heeft gezegd dat het geen fopspeen is. Dat moet het dan ook echt niet zijn.

Dan nog even de 32 zittingsplaatsen. Het is duidelijk dat de minister dat met een voorhang-AMvB en niet wettelijk wil doen. De minister weet dat de VVD daar niet zo'n voorstander van is, maar goed, daar moeten wij ons dan maar in schikken. Ik herhaal wat ik hierover in de schriftelijke vragen naar voren heb gebracht. Wij moeten niet de situatie krijgen die wij ooit bij het DNA-besluit hebben gekend. Er kwam een voorhang, er was iets dat veranderd zou worden en de minister zei dat het bij de eerstvolgende wijziging zou gebeuren. Zo zijn wij natuurlijk niet getrouwd. De AMvB moet dan echt op dat moment gewijzigd worden.

De minister heeft gezegd dat de 32 zittingsplaatsen structureel blijven. In mijn visie betekent dat dat er heel veel moet gebeuren wil er getornd worden aan die 32 zittingsplaatsen. Die 20 zittingsplaatsen voor strafzaken niet zijnde landelijke parket, niet zijnde functioneel parket, mogen niet het uitgangspunt zijn. Mijn fractie schrok daar nogal van. Wij kregen de indruk dat het heel gauw bekeken was, dat het dus die 20 zittingsplaatsen zouden worden: de huidige arrondissementsplaatsen en Lelystad.

Ik wil het hierbij laten. Wij hebben een uitgebreid debat gehad. In zijn algemeenheid kan ik zeggen dat de VVD-fractie positief staat tegenover een herziening van de gerechtelijke kaart teneinde de rechterlijke macht helemaal operationeel te hebben voor de toekomst.

*N

De heer **Hoekstra** (CDA): Voorzitter. Dank aan de minister voor zijn in ieder geval zeer uitgebreide beantwoording. Ik geloof dat de minister heeft gezegd: u gaat straks wat meemaken. Hij zou met een heleboel nieuwe getallen komen, wat ook is gebeurd. Ik ben er niet zeker van of het helemaal alle rook heeft verwijderd die er hing, maar het was in ieder geval een eind in de goede richting.

Ik kom graag nog even terug op de congruentie. Ik heb de minister bij de nationale politie een min of meer hypothetische vraag gesteld. Misschien kun je zeggen: als een goed politicus heeft de minister daar geen antwoord op gegeven. Maar volgens mij was de conclusie toch dat de heer Thom de Graaf het eens was met de minister en ik met hen beiden dat, als er onverhoopt geknipt wordt aan de kant van de gerechtelijke kaart, er ook geknipt zou moeten worden aan de kant van het OM en de politie. Daarmee zeg ik overigens uitdrukkelijk niet dat mijn fractie coûte que coûte voor zo'n knip is, want

het is nog maar de vraag of dat helemaal overtuigend bewezen is. Ik betwijfel dat, hoe sympathiek ik de motie ook vind. Maar ik heb tegelijkertijd de indruk dat, nog even afgezien van mijn fractie, of anders geformuleerd, zonder steun van mijn fractie voor die motie, deze misschien toch op een meerderheid zou kunnen rekenen. Mocht dat zo zijn -- dat is een hypothetische vraag aan de minister -- is dan niet toch de gulden middenweg die van de tweetrapsraket die ik hem eerder heb voorgesteld? Dan doe je eigenlijk wat met de motie wordt beoogd, en heb je vervolgens nog de mogelijkheid open om te doen wat de minister uiteindelijk wil, namelijk over bijvoorbeeld twee of drie jaar alsnog toegaan naar die schaal die hij wenselijk acht. Ik wil dit de minister nog voorleggen.

Door de PvdA-fractie is een groot aantal interrupties gepleegd. Ik moet eerlijk bekennen dat voor mij niet op ieder moment glashelder was of het antwoord dat de minister gaf, helemaal bevredigend was voor de vraagsteller. Maar er was in ieder geval één geval waarbij ik de indruk had dat dat niet het geval was, ook niet bij mij. Ik ben opgevoed in de logica van getallen. Die zijn weliswaar niet alleszeggend, maar het is toch belangrijk om ze heel scherp voor de geest te hebben. De minister zei eigenlijk hetzelfde, maar hij verwoordde het anders: ik houd niet van gegoochel met getallen. Maar het antwoord dat nog ontbreekt, is het antwoord op de vraag van de PvdA-fractie over de categorie "thans" bij ik meen het bestuursrecht, met 14 voor Zwolle en 9 voor Almelo, maakt samen 23. Dat is echt een ander getal dan de dertien die ik de minister heb horen noemen. Ik denk dat het heel erg belangrijk is dat dit soort heel feitelijke informatie klip-en-klaar door de minister aan de Kamer wordt gegeven. Daarom de vraag aan de minister of hij ook het laatste punt klip-en-klaar wil beantwoorden.

*N

Mevrouw **De Boer** (GroenLinks): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn antwoorden. Ik moet wel zeggen dat ik het vaak heel formalistische antwoorden vond op zeer breed gedragen zorgen in deze Kamer; zorgen over de kwaliteit van de rechtspraak, de autonomie van de rechters en de steeds toenemende productiedwang. Met die formalistische antwoorden heb ik niet het idee gekregen dat de minister de zorg onderkent en echt serieus neemt. Het lijkt er een beetje op alsof de minister denkt: als ik maar zeg dat de kwaliteit vooropstaat en als ik dat maar opschrijf, dan is dat ook zo. Ik ben bang dat dat niet zo is, en dat daar meer voor nodig is om echt te borgen dat de kwaliteit vooropstaat. Je bent er niet met te zeggen dat het zo is. De signalen uit de praktijk zijn genoemd. Deze moeten serieus worden genomen. Dan ben je er dus niet met te zeggen dat de kwaliteit voorop staat.

Hoe kunnen we dat vormgeven? Het probleem is dat het niet helemaal is vast te pinnen op specifieke artikelen in deze wet. Het is ook een manier van werken, een cultuur, waar je iets mee

moet doen. Het is ook niet alleen te wijten aan deze wet dat deze tendens er is en dat deze zorgen er zijn. Deze wet versterkt alleen wel de tendens van de toenemende dominantie van de productiedruk, althans de zorgen daarover. Juist omdat ik het idee heb dat de zorgen niet erg landen bij de minister, vind ik het belangrijk dat die zorgen, die naar mijn idee breed gedragen werden door de Kamer, door diezelfde Kamer worden geuit. Ik heb die zorgen daarom opgeschreven in een motie en daaraan het verzoek gekoppeld om een aantal dingen in kaart te brengen. Ik heb de minister in antwoord op vragen van de heer Hoekstra horen zeggen dat hij een aantal dingen wil gaan monitoren. Ik denk dat wat ik vraag om in kaart te brengen, daarvan een onderdeel zou kunnen zijn. Als de minister dat kan toezeggen, kan ik mijn motie intrekken. Zo niet, dan wil ik haar in elk geval handhaven. Ik dien de volgende motie in, met excuses voor de lengte ervan.

*M

De **voorzitter**: Door de leden De Boer, Ganzevoort, Beuving, Thissen, Ruers en Quik-Schuijt wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat:

- de financiële sturing van de rechterlijke macht plaatsvindt door middel van outputfinanciering;
- dit zorgt voor een op productie gerichte prikkel in de rechterlijke organisatie;
- er sterke signalen zijn dat rechters een grote druk ervaren om aan gestelde productienormen te voldoen, en dienstengevolge te kampen hebben met een hoge werkdruk;
- er eveneens signalen zijn dat rechters ten gevolge van de productiedruk en werkdruk niet altijd die kwaliteit in de individuele zaak kunnen leveren die zij zouden willen leveren;
- de Raad voor de Rechtspraak weliswaar aandacht heeft voor de kwaliteit van de rechtspraak, maar dit logischerwijs een top-down invulling van de kwaliteit met zich brengt, welke bovendien wordt gecombineerd met een mogelijk dominante sturing op bestuurlijke en financiële efficiency;
- het van belang is om de stem van de rechters in de rechterlijke organisatie de ruimte te geven en te borgen, opdat naast het belang van de bestuurlijke efficiency en het halen van de productienormen ook het belang van kwaliteit en toegankelijkheid van de rechtspraak voldoende meegewogen wordt;
- de wijzigingen in de rechterlijke organisatie in de Wet herziening gerechtelijke kaart het risico meebrengt dat de sturing op bestuurlijke efficiency en kwantitatieve output nog dominanter gaat worden, en de tegenkracht van de maatschappelijke belangen van kwaliteit en toegankelijkheid meer naar de achtergrond geraken;

verzoekt de regering,

- in kaart te brengen:

- a. in hoeverre rechters in Nederland druk ervaren van kwantitatieve targets (productienormen) en andere bedrijfsmatige belangen; en in hoeverre rechters zich laten leiden door deze bedrijfsmatige belangen en daarbij mogelijk genooddaakt zijn in individuele zaken niet de kwaliteit van de rechtspraak voorop te stellen;
 - b. welke mogelijkheden rechters hebben om binnen de rechterlijke organisatie aandacht te vragen voor het belang van toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige rechtspraak;
 - c. welke mogelijkheden er zijn om de stem van rechters beter te verankeren in de rechterlijke organisatie;
- de Kamer hierover te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt letter H (32891).

**

*N

Mevrouw **Scholten** (D66): Voorzitter. We hebben een interessant debat gehad, en we hebben een minister gezien die bijna gepassioneerd heeft verteld over wat zijn bedoelingen zijn met de veranderingen in de rechterlijke macht, en over de kwaliteitsverbetering die deze veranderingen van de rechterlijke macht oplevert. Niemand zal het mij kwalijk nemen dat ik daarbij een kanttekening plaats. Vanmorgen heb ik het volgende al gezegd, maar een reactie daarop is uitgebleven. Ik zal nog even de geschiedenis schetsen. In de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak is op een goed moment de vraag aan de orde geweest hoe de kaart er uit zou moeten zien. De rechters hebben daarover meegesproken. Vervolgens kwamen ze er niet uit of het nu Almelo-Zwolle moest zijn of Almelo-Zwolle-Zutphen. Op een gegeven moment heeft de Tweede Kamer het initiatief overgenomen. Daaruit is de motie-Heerts/Teeven voortgekomen. Zij zeiden: niet meer zeuren, wij gaan verder met tien rechtsgebieden. Dat heeft het Openbaar Ministerie overgenomen. De Politiewet ofwel de ontwikkeling van de nationale politie heeft eigenlijk het stuur overgenomen. Het gevoel dat ik de hele tijd krijg in het debat van gisterenavond, vanochtend, vanmiddag en nu ook weer, is dat de gerechtelijke kaart een beetje een volgwagen is van de Politiewet. Want de Politiewet moet er door, die is leidend en belangrijk en de gerechtelijke kaart moet daarbij aansluiten en dus moet die er ook door. Dat is het probleem waarmee mijn fractie heel erg worstelt, omdat daarmee de rechterlijke macht min of meer een ondergeschoven kindje wordt ten opzichte van de Politiewet.

Volgens het bestuursmodel gaat de driehoofdige leiding bepalen wat er gaat gebeuren. De rechters worden productiemedewerkers. Dat is al aan de gang en het wordt gewoon echt erger. Ik ben zo bang dat het mooie beroep van rechter op den duur minder aanzien krijgt. Wil de rechterlijke macht gezag houden in Nederland, dan moeten de rechters ook gezag hebben. Dan moeten er ook

mensen met kwaliteit aangetrokken worden die dat beroep een warm hart toedragen. Mijn gevoel is dat door deze ontwikkeling de rechterlijke macht ondergesneeuwd gaat raken door het grote belang van de nationale politie. De minister mag het mij uitleggen als het niet zo is, maar ik heb heel sterk het gevoel dat dat eigenlijk de agenda is voor de rechterlijke macht.

Als ik vraag waarom deze buitengewoon ingewikkelde maatregelen genomen worden om de kwaliteit te verbeteren, dan krijg ik het antwoord: de kwaliteit moet verbeterd worden. De minister is er een meester in om de antwoorden te herhalen. Dat is knap politiek debatteren en dat werkt voor een heel groot deel heel goed, maar het geeft mij toch een beetje een moeilijk gevoel.

Ik ben blij dat de minister met zo veel woorden heeft gezegd dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht hem zeer ter harte gaat. Mevrouw Broekers heeft de minister gevraagd die onafhankelijkheid te borgen, maar het is natuurlijk niet de minister die dat moet doen maar de Raad voor de rechtspraak. Die moet er als beheersorganisatie op toezien. Ik noemde vanmorgen die leiband. De minister had het in zijn antwoord over allerlei programma's. Die programma's juich ik op zichzelf toe, maar die worden ontwikkeld door de minister en de Raad voor de rechtspraak, terwijl de Raad voor de rechtspraak dat in feite moet doen.

De minister heeft gezegd dat inlenen niet meer mogelijk is. Ik wijs erop dat het inlenen vandaag de dag buitengewoon gebruikelijk is en goed werkt tussen de verschillende gerechten, waarbij het ene gerecht tijd heeft en het andere een grote overload heeft. De gerechten kunnen elkaar dan helpen terwijl het financieel ook geregeld wordt. De minister zegt dat er financieel dan van alles moet gebeuren. Welnu, dat is niet zo. Het wordt financieel gladgestreken. Ik wijs op het Hof Leeuwarden-Arnhem. Het zou een te geringe bezetting hebben omdat er te weinig belastingrechters zijn. Het Hof Arnhem heeft het allang geregeld. Dat is overgenomen. De Raad voor de rechtspraak zegt dan dat het onder twee besturen moet. Welnu, dat is helemaal niet zo verschrikkelijk ingewikkeld, want ook onder twee besturen kun je afspraken maken over hoe je de werklast verdeelt.

Verder zou ik heel graag antwoord krijgen op de vraag wat er gebeurt als de volgende week de Politiewet wordt aangenomen en het wetsvoorstel over de gerechtelijke kaart niet. Ik beluister hier in de Kamer toch weerstand tegen dat wetsvoorstel. We moeten daar misschien dus wel op voorbereid zijn.

Ten slotte ga ik niet akkoord met het antwoord van de minister dat alles met alles samenhangt en dat er geen ander scenario is.

*N

De heer **Ruers** (SP): Voorzitter. Ik heb de minister heel veel horen zeggen. Hij kondigde al aan dat hij met veel nieuwe verrassende cijfers en gegevens zou komen. Ik heb ze niet gehoord. Ik heb wel heel

veel woorden gehoord, heel veel dingen die allang bekend waren uit de stukken of anderszins, maar iets nieuws heb ik niet gehoord. Misschien dat de minister dat nog achter de hand houdt voor zijn tweede termijn, maar nieuwe cijfers en nieuwe gegevens waren er niet. Dat vind ik ook wel jammer, want er is heel veel tijd aan besteed. Ik zou mijn tijd eigenlijk liever aan iets anders besteden dan aan het aanhoren van iets wat we allang weten.

Dan de verhouding tussen de minister en de rechterlijke macht. Het voorliggende wetsvoorstel is primair van groot belang voor de rechterlijke macht in Nederland. De rechterlijke macht wordt met name vertegenwoordigd door de NVvR. Ik stel vast, ook na het antwoord van de minister op dit punt, dat er nog een grote kloof gaapt en een verstoorde relatie bestaat tussen de minister en de rechterlijke macht. Ik vind dat een heel trieste constatering en het is ook iets wat de minister volgens mij niet voldoende heeft gewaardeerd, in de zin dat hij de waarde en de gevolgen daarvan ziet. Volgens mij is dat een slecht resultaat voor de minister en een slecht resultaat voor de Nederlandse rechtspraak en voor Nederland. Ik denk dat er nog nooit een minister is geweest die zozeer een verstoorde relatie heeft gehad met de rechterlijke macht als deze minister. En dat is iets wat de minister zich mag aantrekken. Ik wijs hem er nogmaals op dat de NVvR onlangs heel duidelijk heeft gezegd dat zij blijft bij haar advies van februari 2011. Ik zou hem toch willen adviseren om de conclusie van dat advies nog eens goed te lezen en dat te leggen naast dit verhaal. Dan ziet hij de kloof en dan moeten we ook vaststellen dat de Nederlandse rechtspraak op dit moment een groot probleem heeft met de minister en met het voorliggende wetsvoorstel.

Datzelfde verhaal zien we bij de problematiek rond arrondissement Oost. De rechterlijke macht in dat arrondissement heeft gemotiveerd aangegeven -- mevrouw Beuving heeft dat prima onderbouwd -- dat er geen enkele reden is om een groot arrondissement Oost op te richten. Sterker nog, er is gemotiveerd aangetoond dat er prima functionerende rechterlijke organisaties zijn en de minister heeft dat niet kunnen weerleggen. Dan is er wat mij betreft geen onderbouwing voor de keuze die de minister maakt. Als het wetsvoorstel toch wordt doorgezet en de meerderheid van de Kamer het aanneemt, krijg je ook op dat punt een verstoorde relatie. Dat is heel slecht voor de motivatie van de rechterlijke macht, voor de rechters en voor de bewoners in dat gebied. Ik vind dit een trieste constatering maar het is kennelijk wel het resultaat waar de minister op aanstuurt. Ik geef hem dan ook nadrukkelijk in overweging om nog eens heel goed na te denken over het feit dat hij de rechterlijke macht op deze manier schoffeert en niet luistert naar goede argumenten.

Mijn laatste punt betreft de prestaties in de strafrechtketen die ook aan dit wetsvoorstel zijn verbonden. Ik heb een paar keer, gisteren en vandaag, aan de minister gevraagd om met een goede analyse te komen waarom het zo slecht gaat

met die strafrechtketen. Ik heb daar niets over gehoord, behalve dan "we hebben onze zorgen" et cetera. Ik kan wel een tipje van de sluier oplichten. Ik heb er met deskundigen over gesproken. De reden waarom het zo slecht gaat in de strafrechtketen is gelegen in het feit dat er met name tussen de politie die de processen-verbaal aanlevert en het Openbaar Ministerie iets schort. Tienduizenden zaken per jaar worden door de politie ingeleverd bij het OM. Het OM kan er echter niets mee, stuurt ze terug en uiteindelijk verdwijnen ze over de schutting. Dat is slecht voor de justitiabelen, dat is slecht voor de politie, die gefrustreerd raakt, dat is slecht voor het OM, en het is slecht voor de financiën. Ik heb het al vaker gezegd vandaag: als je nu echt iets wilt doen aan die strafrechtketen, moet je daarop inzetten. De deskundigen zeggen ook dat daarin geïnvesteerd moet worden. Er moet geld en mankracht bij. Dan kun je het strafrechtstelsel verbeteren en ook de gerechtelijke kaart kan dan een stuk beter worden. Ik hoor graag of de minister bereid is om die investering te plegen.

*N

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter. Ik heb mij heel beheerst gedragen in eerste termijn, dat zal u deugd doen. Daarom heb ik nu een paar punten die ik wil delen met de minister, die ik dank voor de antwoorden. Wij hebben gesproken over de gerechtelijke kaart, als hoofdonderwerp, en daar komen vanzelf wat andere dingen bij.

Ik heb drie punten gemaakt in mijn bijdrage. Net als mevrouw Broekers begreep ik even dat die 32 zittingsplaatsen niet zo vaststonden als de minister nu in zijn antwoord heeft aangegeven. Daarom kwamen wij ook met die minimumnorm. De minister zegt zelf dat de wet moet worden veranderd, als het er minder dan 32 worden. Ik had begrepen dat die 32 worden aangewezen bij Algemene Maatregel van Bestuur. Dan liggen ze dus vast in de wet. Dat betekent dat we kunnen uitgaan van die 32 zittingsplaatsen. Op dat punt ben ik dan helemaal tevreden gesteld.

Dan het instemmingsrecht van de Raad voor de rechtspraak. In antwoord op mevrouw Beuving gaf de minister aan dat het beslist zo is dat de gerechtsbesturen beslisbevoegd zijn om de zaakstoedelingsreglementen te maken. Goed, dus die bevoegdheid ligt daar, maar niettemin is er een instemmingsrecht van de Raad voor de rechtspraak. Mijn vraag is wat dat instemmingsrecht betekent. Is er dan toch een bovenmeester die zegt wat er wel of niet gaat gebeuren? Ondanks de bevoegdheid van die gerechtsbesturen zou dat kunnen plaatsvinden. Onze fractie hecht aan bottom-up-bevoegdheden, die ook echt behoren bij gerechtsbesturen. Deze dienen niet doorkruist te worden, tenzij er heel zwaarwegende redenen voor zijn.

Tot slot, Oost-Nederland. De vraag is voorbijgekomen wie daar weleens is geweest. Ik kan u vertellen dat ik de eerste 19 jaren van mijn leven heb doorgebracht in Overijssel. Ik heb toen

niet een rechtbank van binnen bekeken, maar misschien is dat juist wel een goed teken, maar ik weet wel dat als je in Overijssel woont, de gerechten in Gelderland ook wel heel ver weg zijn. Dit is een argument dat is ontleend aan de geografie, maar er zijn ook heel veel andere argumenten genoemd, die ik niet zal herhalen. Deze waren wel de reden om de motie die mevrouw Beuving vanavond heeft ingediend, van harte te ondertekenen. Mijn vraag aan de minister is wat hier het probleem of het bezwaar is. Je kunt zeggen dat het te maken heeft met overwegingen van efficiency en dat Overijssel en Gelderland volwaardige gerechten moeten hebben, dat is allemaal waar en dat is hier omstandig betoogd. Bij de Politiewet is betoogd dat daar eigenlijk dezelfde knip moet worden gemaakt, dus ik zeg tegen de minister: wat let u. De Kamer is er heel breed voor om dat te doen, zowel bij de Politiewet als hier. Hak de knoop zo gauw mogelijk door.

De **voorzitter**: Ik geef de minister vier minuten, als hij daarna in zijn fameuze twintig minuten de zaak kan afronden.

**

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

*N

Minister **Opstelten**: Voorzitter. Twintig minuten, afgesproken. Dank voor de reacties, die soms heel kritisch en scherp waren, maar het onderwerp verdient dat. Ik zeg dat met name tegen de heer Ruers. Ik herkende mij op geen enkel moment in wat hij zei over mijn verhouding tot de NVvR, de Raad voor de rechtspraak of de rechterlijke macht. Maar goed, hij zei het en ik neem zijn signalen altijd serieus, maar ik neem daar natuurlijk wel afstand van.

Ik begin met de opmerking van mevrouw Scholten, waardoor ik wel was geraakt, alsof wij hier bezig zijn om de Politiewet erdoor te drukken. Dat klopt niet, want zo zit ik niet in dit debat over de gerechtelijke kaart. Het zijn twee gescheiden trajecten, waarvan dat van de gerechtelijke kaart een voorsprong heeft, want dat loopt veel langer. Ik ben begonnen met de commissies te noemen en de wettelijke behandelingen. Ik herinner mij een heel stevig debat in dit huis over dat punt en natuurlijk de Kameruitspraak over de gerechtelijke kaart en de instemming van mijn voorganger daarmee. Deze heeft wel indruk gemaakt, maar dat heeft als zodanig niets met elkaar te maken.

Er is een verzoek in deze Kamer geweest om de behandeling hiervan te koppelen. Daar is hard aan gewerkt door verschillende teams, in verschillende processen. Het heeft er wel iets mee te maken, maar het staat als zodanig los van elkaar. Je kunt er van mening over verschillen maar het uitgangspunt bij de gerechtelijke kaart is de borging van de kwaliteit en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Ik vind het nodig om dat even tegen mevrouw Scholten te zeggen. Ik ga ervan uit dat de Politiewet het bij de stemming gaat halen, want zo zit ik erin, en dat de gerechtelijke

kaart ook de reis gaat halen. Het een heeft natuurlijk met het ander te maken, maar de gerechtelijke kaart is leading in dat hele proces.

Tegen mevrouw Beuving zeg ik dat wij misschien hier en daar het accent verschillend leggen, dat kan, maar zij kan van mij aannemen dat het mijn overtuiging is -- en ik vind dat ik ook mijn overtuiging in het debat moet laten horen -- dat de argumenten voor Oost zijn zoals ik heb aangegeven. Ik respecteer haar positie zeer. Ik zal dadelijk nog iets over de motie zeggen.

De heer Hoekstra stelde een vraag over de precieze cijfers en ik hecht ook aan precisie in de cijfers. Hij vroeg hoe ik het verschil verklaar tussen de 13 fte bestuursrecht in Overijssel en de 23 fte volgens de memorie van toelichting. Dat is goed verklaarbaar. In de memorie van toelichting is ten onrechte geen rekening gehouden met de afsplitsing van Lelystad van het arrondissement Zwolle en dus ook niet met de toedeling van die fte's van Lelystad. Mijn cijfers zijn de meest actuele, namelijk die van de Raad voor de rechtspraak. Ik kom zo dadelijk terug op de motie. Aan het adres van mevrouw Broekers zou ik willen zeggen dat de Raad voor de rechtspraak ook een buffer is tussen de rechtspraak, de minister en de Kamer. Dat voel ik ook. Ik ben de verbinding tussen de rechterlijke macht en de Kamer, natuurlijk op grote afstand. Want het beheer voer niet ik maar de Raad voor de rechtspraak. Ik moet de wetten voorbereiden. Dat doet de Raad voor de rechtspraak niet. Dus de afstand kan groot zijn maar op een gegeven moment moet ik ook initiatieven nemen en ook de wetten verdedigen in de Kamer.

Maar ik wil ook zonder enige aarzeling, zeg ik in antwoord op de kritiek van de heer Ruers, de minister zijn die voor de kwaliteit en de onafhankelijkheid van de rechtspraak opkomt. Daarop wil ik ook de Raad voor de rechtspraak en anderen aanspreken als dat nodig is. Ik vind daarvoor nu geen aanleiding.

Het aantal van 32 locaties ten opzichte van 20 heb ik nog een keer bevestigd tegenover de heer Kuiper en mevrouw Broekers. De evaluatie is echt onafhankelijk. Dat moet ook niet zomaar een interne evaluatie zijn of een WODC-rapport. Het kan natuurlijk een onafhankelijk rapport zijn maar ook met een onafhankelijke commissie die dat goed begeleidt. Wij hebben dit debat niet voor niets gevoerd. Dat zal ik niet vergeten en dat zal de commissie ook weten. Dat is dus de kern hiervan. De voorhang van de AMvB is natuurlijk volkomen volwaardig. Daar zitten geen trucjes in. Ik wil niet zeggen dat dit toen een trucje was, maar het is goed dat u die opmerking hebt gemaakt.

Ik kom bij de heer Hoekstra. De getallen bij de feiten zijn voor mij ook heilig en vind ik belangrijk. Over de bestuursrechter hebben wij het gehad. Over congruentie kom ik zo dadelijk te spreken in relatie tot de motie.

De motie van mevrouw De Boer heb ik goed gelezen. Ik had eerst de neiging om die te ontraden. Ik heb de motie nog eens en daarna nogmaals gelezen. Dat kan gewoonlijk in dit huis. Ik wil de punten die daarin staan ook wel

meenemen. Mevrouw De Boer deed die uitnodiging omdat zij op dat moment ook bereid was de motie in te trekken. Het zijn allemaal punten die eigenlijk ook spelen in ons programma. Als u zorgen hebt over die punten, zal ik die als minister meenemen om ze te agenderen bij de Raad voor de rechtspraak. Dat zal ik dus doen.

Mevrouw **De Boer** (GroenLinks): Om het gelijk maar even heel scherp te krijgen, ik heb A-, B- en C-punten genoemd om in kaart te brengen. U biedt zelf aan om dit aan de orde te stellen bij de Raad voor de rechtspraak. Bent u bereid om ze ook mee te nemen in de monitoring van de voortgang met enige regelmaat die u hebt toegezegd aan de heer Hoekstra?

Minister **Opstelten**: Jazeker. Dat zijn herkenbare zaken die je ook kunt vertalen in de monitoring die ik heb toegezegd. Die gaat natuurlijk ook over rechters, justitiabelen en de zorgen die ook in dit huis zijn uitgesproken.

Mevrouw **De Boer** (GroenLinks): Dank u wel. Dan trek ik mijn motie in.

De **voorzitter**: Aangezien de motie-De Boer c.s. (32891, letter H) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

**

Minister **Opstelten**: Dank u zeer.

Dan ga ik naar mevrouw Scholten. Ik denk dat ik het kernpunt wel heb genoemd. Er is dus geen enkel moment van ondergeschiktheid van dit proces en van de rechterlijke macht aan de nationale politie, integendeel. Dat herhaal ik met nadruk en onderstreep ik met zwart, want dit vind ik echt een heel hard punt dat u aan mijn adres hebt uitgesproken. Daarom noem ik dit direct als eerste punt.

Het inlenen bij de gerechtelijke kaart werkt natuurlijk. Dat kun je zeggen, want de beoordeling betreft geen klachten over de betrokken rechters of de rechtbanken zoals ik ook bij herhaling heb gezegd. Maar je moet in een structuur van een nieuwe gerechtelijke organisatie niet hoeven inlenen. Men moet kunnen staan voor de specialismen die op de rechterlijke macht afkomen. Dat is het borgen van kwaliteit waar wij mee bezig zijn. Ik geloof daarin. Neemt u mij dat niet kwalijk. U mag er anders over denken maar dat is het punt. Inlenen is een handigheid waarin mensen heel bekwaam kunnen zijn maar het is niet de structurele werkelijkheid op basis waarvan je nog beter kunt worden.

De heer Ruers heeft mij ook nog een keer over de strafrechtketen aangesproken. Het is natuurlijk een kernpunt dat je zowel in de nationale politie moet investeren als in het Openbaar Ministerie en in de rechterlijke macht. Dat doen wij hier. Het is natuurlijk ook een investering in kwaliteit met elkaar in een nieuw proces op nieuwe voorwaarden. Ik wil nog een keer zeggen dat wij ook zorgen hebben over de mensen die daarin werken. Ik wil daar zorgvuldig mee omgaan. Dat

was ook mijn betoog naar aanleiding van de TOR en ook in relatie tot werkbezoeken is dit een punt van sociaal goed en verantwoord werken. Ik heb gegevens genoemd waarvan het u siert dat u die allemaal al kende. Ik heb ze de laatste week zo scherp voor ogen gekregen. Ik kende ze nog niet zo hard en duidelijk en vond ze wel overtuigend. Dat wilde ik u meegeven.

De heer Kuiper kan ik zeggen dat het natuurlijk heel goed is dat wij voor de onafhankelijkheid staan en dat wij de zittingsreglementen toetsen. Maar natuurlijk ligt het primaat bij het gerechtsbestuur. Dat moge duidelijk zijn. Goedkeuren is goedkeuren. Dat doet de Raad voor de rechtspraak. Die heeft daarvoor bepaalde criteria die op zichzelf duidelijk zijn. Ik hoop natuurlijk als laatste echelon nooit gebruik te hoeven maken van de mogelijkheid om dit ter vernietiging voor te dragen. Het is voor mij dus ook een soort marginale toetsing of er iets aan de hand is, niet meer en niet minder.

Dan kom ik tot slot bij de motie van mevrouw Beuving. Ik heb goed geluisterd naar haar zorgen. Ik zal dus ook vanaf dag één gaan monitoren. Er worden klanttevredenheidsonderzoeken gedaan. Ik zal die graag betrekken bij het jaarlijks debat dat wij gaan houden. Als dat niet werkt, dan grijp ik meteen in met de mogelijkheid van een wetswijziging. Daarmee zal ik niet tot de evaluatie over drie jaar wachten. Ik ontraad de motie dus wel maar ik heb ook goed naar mevrouw Beuving geluisterd. Zij zei dat als de motie wordt aangenomen, dat dan leidt tot een extra wetswijziging van mijn kant. Ja, dat zijn de feiten dan. Dat wilde ik nog een keer vastleggen. Ik ontraad de motie. Ik heb op mij laten inwerken wat hier is gezegd. Ik verzoek de Kamer om goed te bekijken wat ik heb gezegd en wat zij daar zelf vindt en om daar een oordeel over te geven. Als de Kamer de motie zou aanvaarden, moet zij worden uitgevoerd. Dat leidt dus nadat de wet herziening gerechtelijke kaart is vastgesteld tot een wijziging ervan. Dat wilde ik daarover zeggen.

Mevrouw **Scholten** (D66): Ik begrijp dat u haar ontraadt. Dat verbaast mij ook niet. U ontraadt haar nu, maar stel dat u morgen bij het wakker worden laat passeren wat er vandaag allemaal is gebeurd. Is er dan geen ruimte in uw hoofd om te denken: ze hebben gelijk, ik moet daarmee aan de slag? Dan gaan we er volgende week niet over stemmen, want dan hebben we iets gehoord van u.

Minister **Opstelten**: Ik vind het ook helemaal niet erg dat daarover gestemd wordt. Laten we daar duidelijk over zijn. Een debat moet geloofwaardig zijn. Ik heb een bepaalde visie. Ik heb de indruk dat ik mevrouw Beuving nog niet heb overtuigd. Ik geef alleen even de weg aan. Als de Kamer dat zou besluiten, betekent dit dat zij het wetsvoorstel aanstaande dinsdag kan aannemen en dat er vervolgens een wetswijziging komt om de motie uit te voeren. Dat zijn de feiten. Ik spreek mevrouw Beuving na, om dat in het proces even goed vast te leggen.

Mevrouw **Beuving** (PvdA): Heel goed, ik zag op enige afstand ook dat de minister oogcontact zocht. Ik bevestig dat de minister het goed begrijpt. Als deze motie en vervolgens het wetsvoorstel worden aangenomen, betekent dit inderdaad dat er in dit wetsvoorstel nog een andere indeling zit. Het grote Oost-Nederland zit er nog in, terwijl de motie iets anders vraagt. Dan moet er echt met spoed reparatiewetgeving komen, met dezelfde spoed die de minister vandaag bij een ander wetsvoorstel heeft toegezegd. In dit geval is dat natuurlijk heel erg duidelijk, want ik neem aan dat de minister vast niet van plan is om eerst voor een paar maanden iets heel groots op te tuigen om daarna in de praktijk terug te moeten naar iets kleiner. Aannee van deze motie betekent immers dat we teruggaan naar de gematigde variant Overijssel en Gelderland, met twee rechtbanken in plaats van één nog grotere. Ik neem aan dat de minister zelf vanaf dag één wil kunnen beginnen in de variant waarop hij zijn wetgeving heeft gestoeld en waar het parlement achter staat. We hebben dan ook het vertrouwen in de minister dat hij de wetgeving met spoed daartoe gereedmaakt.

Minister **Opstelten**: Ik wacht de stemming af op dinsdag. Dat is mij een groot genoegen. In het proces heb ik alleen het volgende gezegd. Stel dat de Kamer de motie aanneemt, hoewel ik het de Kamer ontraad, dan zullen wij die natuurlijk uitvoeren en zal er extra wetgeving komen. Dat is duidelijk. Zo hebben we vandaag de hele dag met elkaar geopereerd. Dat wil ik tot het einde voortzetten.

De heer **Hoekstra** (CDA): De minister ontraadt deze motie. Dat kan ik mij op zichzelf goed voorstellen, zeker gezien zijn betoog vandaag. Het is voor de Kamer belangrijk om het volgende te kunnen meewegen. We hebben steeds gesproken over congruentie. Als die motie straks zou worden aangenomen, kiest de minister er dan voor om die congruentie los te laten? Of kiest hij ervoor om die congruentie in stand te houden en dus als consequentie te knippen in die politie, waarvan velen hebben gezegd: dat zou je daar in het oosten eigenlijk niet moeten doen?

Minister **Opstelten**: Nee, dat lijkt mij niet. De tekst van de motie geeft daar ook geen aanleiding toe. Daarin wordt namelijk gevraagd om van vier twee te maken. Ik sluit niet uit dat we uiteindelijk, na een paar jaar, misschien na drie jaar, na een evaluatie bij elkaar uitkomen. Dat zou kunnen in die positie. Dat lijkt mij heel onverstandig, want mevrouw Beuving kiest een andere weg -- het zou mijn weg niet zijn -- die uiteindelijk maar iets later op hetzelfde punt uit kan komen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik kom tot afhandeling van het wetsvoorstel. Ik begrijp dat er stemming wordt gewenst over het wetsvoorstel en de motie. Dat zullen wij volgende week doen. Ik dank de minister

van Veiligheid en Justitie voor zijn langdurige aanwezigheid op deze schone dagen.
**

Minister **Opstelten**: Het was mij een waar genoegen.

De **voorzitter**: Dat is goed om te horen.
Ik schors de vergadering voor een moment, in afwachting van de staatssecretaris van Financiën.
**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B
!Wet bankenbelasting!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Invoering van een bankenbelasting (Wet bankenbelasting) (33121).

(Zie vergadering van 2 juli 2012.)

De **voorzitter**: Ik heet de staatssecretaris van Financiën wederom van harte welkom in de Eerste Kamer. We zijn toe aan het antwoord van de regering.

Het woord is aan de staatssecretaris, maar niet dan na én de bewindspersoon én de Kamerleden te hebben gevraagd om, gelet op de klok, vooral puntig en staccato dit debat af te ronden, zo enigszins mogelijk.
**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Staatssecretaris **Weekers**: Voorzitter. Vandaag spreken wij over het wetsvoorstel Invoering van een bankenbelasting. Gezien het tijdstip zal ik mijn algemene inleiding buitengewoon kort houden en daarna snel overgaan tot de beantwoording. Daarbij zal ik proberen om de vragen van de verschillende leden die hetzelfde thema raken, zo veel mogelijk gecombineerd te beantwoorden.

Ik wil mijn waardering uitspreken voor de voortvarendheid waarmee de Kamer dit wetsvoorstel in behandeling heeft genomen. Tussen het uitbrengen van het voorlopige verslag voor de eerste schriftelijke ronde en dit plenaire debat liggen krap twee weken. Ik realiseer me dat de Kamer dit graag anders ziet. Het is niet zo dat ik daar geen begrip voor heb, integendeel, maar de bankenbelasting is nu eenmaal een onderdeel van het begrotingsakkoord 2013. De opbrengst van de bankenbelasting leidt ertoe, uiteraard onder de voorwaarde dat de Kamer met dit wetsvoorstel kan instemmen, dat voor 2013 een begroting kan worden gerealiseerd -- samen met de voorstellen die we volgende week nog zullen bespreken -- waarmee Nederland voor de dag kan komen.

Daarom nogmaals mijn dank voor de getoonde voortvarendheid.

Alle sprekers hebben gisteren de drie doelstellingen die met de bankenbelasting worden nagestreefd, gememoreerd. Ik constateer dat elke fractie de drie doelstellingen als zodanig steunt. Daar ben ik blij mee. Het wetsvoorstel kent nadrukkelijk één hoofddoelstelling en dat is het vragen van een bijdrage aan de bancaire sector, omdat de overheid in het recente verleden noodgedwongen fors heeft moeten investeren in de stabiliteit van de sector.

Daarnaast zijn er twee nevendoelstellingen. Ten eerste beoogt de bankenbelasting een bijdrage te leveren aan de risicobeheersing van banken. Dat wordt gerealiseerd door middel van de tariefdifferentiatie naar kort- en langlopende financiering, waarbij kortlopende financiering fiscaal minder vriendelijk wordt behandeld. Ten tweede beoogt de bankenbelasting een bijdrage te leveren aan het wegnemen van perverse prikkels in het beloningsbeleid door middel van de opcent op de tarieven. Die opcent is alleen van toepassing als een van de bestuurders van de belastingplichtige een variabele beloning ontvangt die hoger is dan 100% in de eerste twee jaar van de looptijd van het wetsvoorstel of 25% in de periode daarna, van de vaste beloning van diezelfde bestuurder. Ik kom daar straks meer concreet op terug naar aanleiding van de vragen die daarover zijn gesteld.

Het kabinet staat voor deze bankenbelasting, maar niet ten koste van alles. Om die reden heeft het kabinet toegezegd, de effecten op de kredietverlening te laten monitoren door de Nederlandsche Bank. Ook voorziet het kabinet in een meeromvattende evaluatie van de bankenbelasting na drie jaar.

Voorzitter. Ik kom toe aan mijn beantwoording. Ik hanteer daarbij zeven blokken. Ik ga eerst in op de kredietverlening, want volgens mij was dat het meest springende punt in het debat van gisteren. Dan ga ik in op het beloningsbeleid. Het derde blok betreft de overige doelstellingen. Het vierde blok gaat over de overige randvoorwaarden. Dan kom ik op Europa terecht. Ten slotte heb ik nog een verzamelblok. Als ik goed tel, zijn dat zes blokken in plaats van zeven. Dat is in elk geval weer een blok gespaard op deze late avond!

Vrijwel alle sprekers -- ik noem ze niet allemaal bij naam -- stellen mij vragen over de effecten van de bankenbelasting op de kredietverlening. Zo vragen ze mij, een indicatie te geven wanneer het concrete punt wordt bereikt waarop sprake is van een substantieel negatief effect op de kredietverlening. Op voorhand valt geen exact omslagpunt te noemen. De reden hiervoor is dat meerdere factoren een rol spelen. De bankenbelasting is immers niet de enige maatregel die effect op de kredietverlening kan hebben. Ook de stand van de economie, de toestand op de financiële markten, invoering van Basel III en de ex ante financiering van het depositogarantiestelsel spelen hierbij een rol. En natuurlijk de vraag, en dat is misschien nog wel het belangrijkste, hoe een individuele bank er

voorstaat. Als een bank er zo goed voorstaat dat hij op dit moment al vrijwel voldoet aan de eindtermen van Basel III, heeft hij ook wat minder last van andere zaken die op hem afkomen. Maar als een bank op het randje van de kredietwaardigheid staat en elk jaar het been echt fors moet bijtrekken om aan Basel III te voldoen, zal hij het onmiddellijk al zwaar hebben als er andere zaken, zoals een ex ante gefinancierd depositogarantiestelsel of een bankenbelasting, op hem afkomen.

Ik kan echter wel zeggen wat voor signalen voor mij aanleiding zouden zijn om de bankenbelasting te heroverwegen. Dat is gisteren in de Kamer ook aan de orde gekomen. Een eerste signaal dat ik grondig zal monitoren, is de groei van de kredietverlening. Als deze enkele opeenvolgende kwartalen negatief zal zijn, kunt u allen ervan uitgaan dat bij mij alle alarmbellen afgaan. Ook als er sprake is van een forse krimp van de bancaire kredietverlening, groter dan we de afgelopen tien jaar hebben meegemaakt, is dat voor mij een reden om te heroverwegen. Ook dan zal ik beoordelen of ik instrumenten nodig vind om de kredietverlening minder te belasten. Dat onderstreept dan ook het belang dat de Nederlandsche Bank conform mijn toezegging aan de Tweede Kamer de effecten op de kredietverlening van de verschillende maatregelen waarmee de banken worden geconfronteerd, goed zal monitoren. Op die manier kan, mocht dat nodig zijn, tijdig en accuraat worden gereageerd. Daar sta ik voor.

Met het oog op de begrotingsdoeleinden acht het kabinet een invoering van de bankenbelasting met een opbrengst van 600 mln. net aanvaardbaar en acceptabel. Het wenst de bankenbelasting dan ook door te zetten. Ik zeg dat ook naar de stand van dit moment. Want niet voor niets -- dat staat ook in de toelichting -- heb ik een veiligheidsklep ingebouwd. Mocht de situatie zich verslechteren en mocht het op zeker moment niet verantwoord zijn om de bankenbelasting in te voeren, dan zal het KB om de bankenbelasting daadwerkelijk in te voeren niet worden geslagen. In het kabinet is ook afgesproken dat dit nog een apart ministerraadsbesluit vergt. Wat dat betreft zullen we dus ook de komende maanden buitengewoon scherp de vinger aan de pols houden en niet op de manier zoals de geachte afgevaardigde Van Rey hier gisteren aangaf. We zullen er dus echt buitengewoon serieus naar kijken.

De heer **Essers** (CDA): De staatssecretaris zegt dat het KB eventueel ook later geslagen kan worden. Als het KB eenmaal geslagen is en daarna blijkt dat de kredietverlening echt dramatisch afneemt, hoe gaat de staatssecretaris daar dan mee om?

Staatssecretaris **Weekers**: Ik vind dat de zaak gemonitord moet worden. Ik zal niet accepteren dat de kredietverlening dramatisch verslechtert. Daarmee zou je namelijk veel schade toebrengen aan de reële economie. Als dat gebeurt, zal ik de zaak heroverwegen en teruggaan naar het kabinet. Ik zal daar niet lichtvaardig toe overgaan, want het is natuurlijk ook een maatregel in het kader van het

begrotingsakkoord 2013. Het is ook niet voor niets dat aan de banken een bijdrage wordt gevraagd voor de impliciete overheidsgarantie. Maar als de reële economie echt fors wordt beschadigd wanneer wij als een blind paard doorgaan, dan zal ik op dat moment moeten kijken welke instrumenten ik beschikbaar heb. Een daarvan is het mitigeren van het tarief of de zaak zelfs verder uitstellen. Dat zou met een spoedwet of zelfs met een begunstigend beleidsbesluit kunnen. Of ik kan bezien of het verder uitstellen van de invoering van de ex ante financiering van het depositogarantiestelsel wellicht soelaas biedt. Wees ervan overtuigd dat ik dit buitengewoon serieus zal bekijken, maar wel met inachtneming van de context dat van de banken wel een bijdrage wordt gevraagd in de crisis, ook voor de impliciete overheidsgarantie die wordt verstrekt.

De heer **Reuten** (SP): Ik vind het altijd een beetje raar als een wetsvoorstel blijft hangen zonder dat dat de uitdrukkelijke wil van het parlement is. Aan welke termijn denkt de staatssecretaris dus voor dat KB?

Staatssecretaris **Weekers**: De heffing zal 1 oktober in werking moeten treden. Dat is in elk geval de bedoeling. Ik ga ervan uit dat ik dat KB uiterlijk 1 september zal moeten slaan, tenzij ik een ander signaal krijg.

Oorspronkelijk was de bedoeling om met dit wetsvoorstel 300 mln. bankenbelasting op te halen. In het begrotingsakkoord voor 2013 is afgesproken om de opbrengst te verdubbelen naar 600 mln. Juist vanwege de zorgen over de cumulatie van maatregelen, de fragiele financieel-economische situatie van dit moment en de mogelijke zorgen over de kredietverlening heb ik besloten om als flankerende maatregel de ex ante financiering van het depositogarantiestelsel met twaalf maanden uit te stellen tot 1 juli 2013. Op deze manier blijft voor de periode tot 1 juli 2013 de druk op de bankensector als gevolg van de nieuwe overheidsmaatregelen nagenoeg gelijk met wat eerder gecommuniceerd was, namelijk 570 mln. als gevolg van het dgs en bankenbelasting. Nu wordt het 600 mln. als gevolg van de bankenbelasting. Het kabinet acht dit verantwoord.

De heren Essers, Van Rey en Ester hebben gevraagd naar het moment waarop kan worden ingegrepen indien uit de resultaten van de monitoring van DNB blijkt dat de kredietverlening substantieel negatief vermindert. De heer Backer vroeg gisteren wanneer ik het experiment bankenbelasting als geslaagd beschouw. Zojuist heb ik al tegen de heer Essers gezegd dat ik zal ingrijpen wanneer bij mij alle alarmbellen gaan rinkelen. Dan zal ik niet dralen en accuraat handelen. DNB zal de eerste resultaten monitoren in de loop van 2013. De resultaten zullen vanzelfsprekend worden gedeeld met de Staten-Generaal. Na drie jaar vindt een complete evaluatie van de bankenbelasting plaats. Als de tarieven op dat moment in het meest extreme geval op nul zouden zijn gesteld vanwege de monitoring, dan is

het geen geslaagd experiment, zo zeg ik tegen de heer Backer.

De heer **Ester** (ChristenUnie): De impact op de kredietverlening is absoluut een van de majeure kwesties. Die kwam gisteren breeduit aan de orde. Maakt het de staatssecretaris nog wat uit of er sprake is van een differentiële impact? Stel dat uit het monitoren van de effecten blijkt dat de afname met name terecht zou komen bij het mkb, maakt hem dat nog wat uit? Verwacht hij überhaupt een differentieel effect?

Staatssecretaris **Weekers**: Wij zullen heel goed moeten kijken waar de schoen wringt. Het opvallende is dat de kredietverlening nog steeds groeit. De laatste acht jaar, sedert 2003, houdt DNB de groei van de kredietverlening bij. Ik heb een grafiekje laten maken dat begint in 2004. Daarin zie je dat de kredietverlening de afgelopen acht jaar alleen maar is gegroeid jaar op jaar. Een paar keer is er een maandje geweest van krimp, maar die werd de maand of de paar maanden daarna onmiddellijk weer goed gemaakt. De omvang van de bancaire kredietverlening aan het bedrijfsleven is gegroeid van 205 mld. in 2003 naar 343 mld. in 2011. Dat is een behoorlijke toename van het krediet. Mocht blijken dat de kredietverlening gewoon blijft groeien maar dat het mkb droog komt te staan, dan speelt die bankenbelasting kennelijk geen rol maar is er wat anders aan de hand. Dan moet je kijken in het instrumentarium van bijvoorbeeld EL&I. Functioneert het BBMKB bijvoorbeeld goed? Ook de Europese investeringsbank stelt middelen ter beschikking waar ook het mkb van kan profiteren. Dan worden bankkredieten als het ware gegarandeerd, risico's gematcht. Je zou kunnen bekijken of je wat meer van dat soort instrumenten kunt inzetten. Ik zei zojuist dat ik adequaat en accuraat zal reageren. Dat wil dan niet zeggen dat ik alleen maar naar de bankenbelasting als zodanig kijk, maar ook naar andere elementen, zoals de ex ante financiering van het dgs en instrumenten die daarbuiten liggen.

De heer **Reuten** (SP): Kunnen wij een kopie van dat grafiekje krijgen?

Staatssecretaris **Weekers**: Maar natuurlijk. Ik vraag mijn ambtenaren even of zij dat grafiekje kunnen kopiëren en zo meteen kunnen ronddelen.

De heer **Van Rey** (VVD): Ik ben ook benieuwd naar dat staatje, want ik ben benieuwd of er ook krimp in zit, of er een terugval in zit de afgelopen jaren. De staatssecretaris zei dat er een geweldige stijging was, maar hoe kan het dan dat de beeldvorming de laatste tijd is, met name in het mkb, dat er wel een kredietbeperking is bij de banken naar het mkb?

Staatssecretaris **Weekers**: Ik begrijp de vraag. Ik spreek ook heel veel ondernemers die klagen over opdrogende kredieten. Veel ondernemers klagen erover dat kredietlijnen verder worden afgeknepen. Tegelijkertijd blijkt dat de kredietverlening toch elke

keer groeit als ik aan DNB en topbankiers vraag hoe het daarmee zit. Uit het staatje dat ik zo meteen op verzoek van de heer Reuten zal laten rondgaan onder de fiscaal woordvoerders, blijkt dat de kredietverlening de afgelopen jaren af en toe een maand krimpt. Dat is vorig jaar een of twee maanden zo geweest. Dat is in 2007 en 2004 een keer geweest, als ik het staatje goed voor ogen heb. Maar dat duurt dan een maand bijvoorbeeld. Bij mij gaan de alarmbellen niet rinkelen als er één maand even een terugval is, maar wel als dat een aantal maanden op rij zo is. Als er twee kwartalen sprake is van een krimp in de economie, dan spreken wij van een recessie. Als er twee kwartalen sprake is van krimpende kredietverlening, dan zijn de effecten zodanig substantieel dat ik word genoopt tot ingrijpen.

Mevrouw **Sent** (PvdA): Stel dat de kredietverlening op korte termijn vermindert, maar dat het wetsvoorstel tegelijkertijd bijdraagt aan betere risicobeheersing en een beter beloningsbeleid met minder perverse prikkels, wat bijdraagt aan de robuustheid van de financiële sector op lange termijn, hoe beoordeelt de staatssecretaris dat dan? Hoe neemt hij dat mee in zijn afweging over de effectiviteit en effecten van het wetsvoorstel?

Staatssecretaris **Weekers**: Dan zullen we moeten kijken naar de mate waarin de reële economie wordt geraakt. Ik val in herhaling als ik zeg dat het kabinet niet voor niets met dit wetsvoorstel is gekomen. De primaire hoofddoelstelling is om de bancaire sector een bijdrage te vragen vanwege de impliciete overheidsгарantie. De belastingbetaler heeft namelijk klaargestaan, en staat nog steeds klaar, om de financiële sector overeind te houden. Dat is de hoofddoelstelling. Daarnaast is er een tweetal neven-doelstellingen. Een van die neven-doelstellingen is dat de vormgeving van deze bankenbelasting eraan bijdraagt dat het systeem stabiel wordt. Ik moet dus afwegen in welke mate er sprake is van beschadiging van de reële economie. Het haakje in de wet om de beloningen in de tang te houden, vind ik niet het belangrijkste. Daar hebben we namelijk ook tal van andere instrumenten voor. Als de kredietverlening enorm wordt geraakt, is dat ene haakje voor de beloningen niet doorslaggevend om de bankenbelasting overeind te houden.

Mevrouw **Sent** (PvdA): Ik heb nog een vraag waar de staatssecretaris straks misschien nog op komt omdat de heer Essers hem ook heeft gesteld, maar ik breng hem nu toch maar. Zouden het te veel doelstellingen voor één wetsvoorstel kunnen zijn omdat er spanning bestaat tussen de doelstellingen?

Staatssecretaris **Weekers**: Nee, daar ben ik helemaal niet bang voor. Ik geef echter wel aan dat er één hoofddoelstelling is, namelijk de budgettaire doelstelling. We vragen een bijdrage aan de kosten van de crisis. De andere twee doelstellingen zijn echt neven-doelstellingen. De neven-doelstelling waardoor voor kortlopende wholesale funding --

vergeef me het Engelse woord -- een hogere bijdrage wordt gevraagd dan voor langlopende draagt bij aan het reduceren van de risico's. Tal van andere maatregelen die zijn genomen, ook in het kader van Basel III, en de richtlijn waarmee men bezig is om het depositogarantiestelsel vooraf te financieren, zijn natuurlijk veel wezenlijker. Wat betreft de beloningsstructuur vind ik het vooral van belang dat de Nederlandsche Bank erop toeziet dat de beloningsstructuur in een bank geen verkeerde prikkels bevat. Dit wetsvoorstel richt zich wat dat betreft alleen op bestuurders, maar bijvoorbeeld niet op handelaren. Terwijl juist de handelaren wellicht veel meer risico nemen. Daar ziet de Nederlandsche Bank op toe. De hoofddoelstelling is voor mij het belangrijkste. Het is mooi meegenomen dat we nog twee andere doelstellingen in de slipstream kunnen meenemen. Als die nevendoelestellingen zouden bijten, had ik ze niet opgenomen.

De heer **Van Rey** (VVD): Ik kom even terug op de rinkelende alarmbellen bij krimp of bij tegenvallende kwartalen. De staatssecretaris zei dat er dan tijdig en accuraat kan worden ingegrepen. Het belangrijkste woord heb ik daarbij gemist, namelijk "passend".

Staatssecretaris **Weekers**: Dat spreekt toch voor zich.

De heer **Van Rey** (VVD): Ik wil het toch even vastgelegd hebben. Bedoelt de staatssecretaris naast tijdig en accuraat ook passend?

Staatssecretaris **Weekers**: Tijdig, accuraat en passend. Afhankelijk van de analyse betekent dat bijvoorbeeld dat je de ex ante financiering van het depositogarantiestelsel nader moet faseren. De procedure omtrent de richtlijn in Europa is ook nog niet afgerond. We hebben dus nog wel wat tijd. Als het probleem partieel is en niet generiek omdat je nog steeds een toename ziet van de kredietverlening, dan zul je andere maatregelen moeten treffen dan wanneer het zwarte scenario dat de Nederlandsche Bank in zijn laatste brief schetst, zich zal voltrekken. Als dat laatste het geval is, moet je stoppen met het innen van de bankenbelasting.

De heer Essers heeft gevraagd of de Nederlandsche Bank het geïsoleerde effect van de bankenbelasting kan bepalen. Of is het een slag in de lucht? Wordt door het monitoren de randvoorwaarde een ex post voorwaarde in plaats van een ex ante voorwaarde? Het is belangrijk om twee zaken uit elkaar te houden. Enerzijds gaat het om een inschatting van het geïsoleerde effect voorafgaand aan de invoering van de bankenbelasting. Anderzijds gaat het om het meten van het geïsoleerde effect na invoering van de bankenbelasting. Aan de hand van zijn model kan de Nederlandsche Bank een inschatting vooraf maken. Een exacte inschatting van het geïsoleerde effect is wel moeilijk gebleken. Vorig jaar zomer leek het gemakkelijker, maar toen ging het nog over een geringer budgettaire beslag.

Uit de becijfering van het CPB valt af te leiden dat het negatieve effect op het bruto binnenlands product, op de welvaart dus, bij het verhogen van de bankenbelasting -- elke belastingverhoging heeft een negatief effect op de economie -- meer dan evenredig toeneemt. Ik heb daar cijfers van. Op een zeker moment bereik je zelfs een omslagpunt waarbij de schade aan de economie groter is dan de opbrengst uit de bankenbelasting. Dat zou overigens het geval zijn geweest als een van de amendementen om de opbrengst van de bankenbelasting op 1 mld. te zetten in de Tweede Kamer zou zijn aangenomen.

Het geïsoleerde effect ex ante van de Nederlandsche Bank is volgens het kabinet geen slag in de lucht. Maar moeilijk is het wel. Ook ex post is het erg moeilijk, zo niet onmogelijk, om het daadwerkelijke geïsoleerde effect van de bankenbelasting op de kredietverlening achteraf te meten. Zelfs het effect van alle maatregelen bij elkaar is lastig te schetsen. De ene bank staat er namelijk florisserender voor dan de andere. De ene zal er niet of nauwelijks last van hebben, terwijl de andere er onmiddellijk veel last van heeft.

De heer Reuten heeft gevraagd wat de koersmutatie van de Europese banken zegt over de relatie met de kapitaalkrapte van de Nederlandse banken. Hij vraagt me ook naar het model DELFI van de Nederlandsche Bank. Klopt het dat de banken niet substantieel zijn geïntegreerd in dat model? Zijn de conclusies van de Nederlandsche Bank partieel? Ik wil voorkomen dat we op dit moment, deze plek en dit tijdstip een uitgebreide discussie voeren over het model van de Nederlandsche Bank. De heer Reuten zal daar ongetwijfeld begrip voor hebben. Ik zou deze vraag willen koppelen aan de monitoring door de Nederlandsche Bank. Uit die monitoring zal blijken wat het effect is van de verschillende maatregelen op de kredietverlening. Toch wil ik de heer Reuten niet het antwoord onthouden dat ik van de Nederlandsche Bank heb gekregen. De grafiek illustreert dat de animo van beleggers om aandelen van Europese banken te kopen in de tweede helft van 2011 sterk is afgenomen. Dat geldt ook voor de aandelen van de Nederlandse banken. Dat geeft dus een indicatie van de kapitaalkrapte. De Nederlandsche Bank heeft te kennen gegeven dat de banken niet expliciet zijn gemodelleerd in DELFI. De afname van de kredietverlening en de mogelijke renteopslag volgen uit een partiële analyse op basis van de scenario's. De kredietverlening door banken en kredietrentes maken echter wel deel uit van het model. Het gerapporteerde effect van de verminderde kredietverlening en de renteopslag op de macro-economie is gebaseerd op een volledige modeldoorrekening en is dus niet partieel.

De heer Van Rey heeft gevraagd of ik de kredietverlening in Nederland nieuw leven kan inblazen en op welke wijze ik dat zou kunnen doen. Hij heeft met name gewezen op de pensioenfondsen, verzekeraars en andere financiële instellingen. De cijfers van de Nederlandsche Bank laten zien dat er de afgelopen tijd nog altijd sprake is geweest van een groei in de Nederlandse kredietverlening. De leden hebben het staatje

inmiddels voor zich. Er is jaar op jaar sprake van circa 3% groei. Dat is weliswaar lager dan de jaren voorafgaand aan de kredietcrisis maar nog altijd positief, gezien de huidige economische groeicijfers. Bovendien is het cijfer hoog in vergelijking met ontwikkelingen in diverse andere Europese landen. Het kabinet is van mening dat een gezonde kredietverlening essentieel is voor een goed functionerende economie. Om die reden bestaan er diverse maatregelen die daaraan bijdragen. Voorbeelden daarvan zijn de garantiefaciliteiten voor mkb-leningen door de minister van EL&I, zoals het BMKB en de GO. Ook vindt er geregeld overleg plaats met pensioenfondsen, verzekeraars en andere financiële instellingen over de vraag hoe de kredietverlening verder kan worden verbeterd.

Zo vond er vanavond, als ik het goed heb, een overleg plaats op hoog niveau, waarbij de minister-president, de minister van EL&I en de minister van Financiën in dialoog zijn gegaan met onder andere eerdergenoemde partijen. Zij discussieerden over de vraag hoe de kredietverlening verder kan worden gestimuleerd. Ik ben daarover overigens nog niet bijgepraat. Misschien is het overleg nog bezig.

Het kabinet ziet het als een belangrijk doel om bedrijven toegang te geven tot een zo breed mogelijk aanbod aan bronnen en vormen van bedrijfsfinanciering, dus niet alleen via banken, maar ook via andere financiële instellingen en private investeerders. Om die reden steunt het kabinet het Europese initiatief voor een "venture capital"-verordening dat nu in Brussel onderwerp van onderhandeling is.

De heer **Reuten** (SP): Ik zal mij verder proberen in te houden bij de interrupties, maar dit is een cruciaal punt. De Nederlandse Bank is met een tweede scenario gekomen. De enige reden die wordt aangevoerd om met dat tweede scenario te komen in een halfjaar tijd, is de koersdaling van Europese banken. De eerste vraag is waarom de koersdaling van Europese banken relevant is voor Nederlandse banken. Toevallig heb ik de grafiek van ING bij de hand, maar die loopt toch wat anders. Mijn tweede vraag is wat die koersdaling zegt over het ophalen van kapitaal. Ik bestrijd dat die hiervoor relevant is.

Staatssecretaris **Weekers**: Dat lijkt mij evident. Die geeft eigenlijk het sentiment weer op de financiële markten en het vertrouwen dat beleggers en potentiële verschaffers van eigen vermogen en kapitaal hebben in de financiële sector en de banken in Europa. De koersen reflecteren als het ware de toekomstige winstverwachtingen en daarmee de gepercipieerde waarde van bedrijven. Als de koersen afnemen, wil dat zeggen dat er veel minder vraag is naar dit soort aandelen. Het is dan dus ook moeilijker om investeerders aan te trekken.

De heer **Reuten** (SP): Nee, het eerste wat de staatssecretaris zegt, klopt. Het klopt dat er minder vertrouwen is over de winstverwachtingen enzovoorts. Het zegt echter niet dat er minder

vraag is naar de aandelen. Dat is namelijk een ander punt. Een daling van de koers betekent niet dat er minder vraag is. Het is niet zoals met aardappelen. Het kan heel goed dat het voor bijvoorbeeld een institutionele belegger gunstig is om in te stappen bij een koersdaling, want in een lagere koers zijn de ideeën over toekomstige opbrengsten verdisconteerd. Waarom zou je niet kopen als de koers laag is?

Staatssecretaris **Weekers**: Het is volgens mij een heel simpele economische wet dat de koers daalt, als er heel veel aanbod is en weinig vraag. Het is daar dus toch een combinatie van. Het is heel simpel. Als er beleggers zijn die van hun stukken af willen en er geen beleggers zijn die de stukken voor die prijs willen aankopen maar wel voor een lagere prijs, dan is het gewoon een kwestie van vraag en aanbod. De heer Reuten zegt eigenlijk: stel dat een bank extra kapitaal wil uitgeven en extra aandelen wil emitteren, dan kun je in een tijd dat het sentiment slecht is voor een bepaalde sector, toch minder beleggers vinden die deze stukken willen kopen? Als je die al kunt vinden, leveren zij veel minder kapitaal. Het is dus wel degelijk relevant om te bekijken wat de banken en de financiële sector doen, bijvoorbeeld in relatie tot andere aandelen. Bij een gegeven beschikbaarheid van kapitaal worden er andere keuzes gemaakt. Het is heel simpel. Als de financiële sector het zwaar heeft door bijvoorbeeld de eisen van Basel III, omdat er vastgoed of iets anders moet worden afgeboekt of omdat er een sectorale belasting wordt ingevoerd, dan zal het aandeel, of het nu een bestaand aandeel is of nieuw uitgegeven kapitaal, minder interessant worden gevonden.

De heer **Reuten** (SP): Maar in een efficiënte markt is dat precies verdisconteerd in de koers. Als de koersen gedaald zijn, moet je om 500 mln. binnen te halen, natuurlijk meer nominale aandelen uitgeven. Ja, geredeneerd vanuit de bestaande aandeelhouders is dat niet aantrekkelijk, maar het betekent niet dat je die 500 mln. niet kunt binnenhalen.

Staatssecretaris **Weekers**: Als economen onder elkaar vraag ik de heer Reuten of er op dit moment sprake is van een perfect functionerende markt. Wij zien zeker dat de financiële markten overreageren. Waar een paar jaar geleden de slinger doorsloeg naar de ene kant, slaat hij nu naar de andere kant door. Dat is een gegeven waarmee wij op dit moment rekening hebben te houden. Als alles halleluja was, was het voor banken op dit moment veel gemakkelijker om aan kapitaal te komen en zou je wellicht andere afwentelingsmechanismen zien.

Mevrouw Sent heeft mede namens GroenLinks gevraagd hoe ingrepen als gevolg van de DNB-monitoring zich tot de uitspraak van het Centraal Planbureau verhouden dat tarieven na invoering ongemoeid moeten blijven. Het Centraal Planbureau heeft natuurlijk gelijk dat belastingen bij voorkeur zo voorspelbaar mogelijk moeten zijn en niet om de haverklap in hoogte moeten worden

aangepast. Het gaat om een nieuwe belasting waarvan de gevolgen zeer moeilijk te voorspellen zijn. Indien uit de monitoring van de Nederlandsche Bank blijkt dat ingrijpen noodzakelijk is, zal ik dat, zoals al eerder toegezegd, doen, ook als dit leidt tot lagere tarieven. De uitspraak van het Centraal Planbureau is in mijn ogen vooral op te vatten als een waarschuwing aan de politieke partijen, die allemaal hun verkiezingsprogramma's aan het opmaken zijn, om de opbrengst van de bankenbelasting vooral niet te verhogen. Het Centraal Planbureau heeft een staatje uitgebracht en berekend wat het effect van de opbrengst van de bankenbelasting is op de economie. Een bankenbelasting met een opbrengst van 300 mln. heeft een negatief effect op de economie van 0,03%. Het absolute effect ervan is min 180 mln. Bij een opbrengst van 600 mln. is het effect op het bbp min 0,08%. Dat is min 480 mln. Bij 900 mln. is het effect op het bbp min 0,15% en het absolute effect is dan 900 mln. negatief op de economie. Bij 1,2 mld. is het effect op het bbp min 0,23%, hetgeen leidt tot een absoluut effect van min 1380 mln. Volgens het Centraal Planbureau zegt dit dat een bankenbelasting uiteindelijk, naarmate de opbrengst hoger wordt, meer schade toebrengt dan zij de schatkist oplevert. Je moet dus voorzichtig zijn met het verhogen ervan.

Die discussie hebben wij natuurlijk ook in de Tweede Kamer gevoerd. Daar lagen amendementen op tafel waar op dat moment een Kamermeerderheid voor was, gelukkig nog voor de stemming. Daarin stond dat de opbrengst moest worden verhoogd tot 1 mld. Uiteindelijk is dat 600 mln. geworden. Dat lijkt mij nog net verdedigbaar.

Mevrouw Sent heeft ook gevraagd waarom het beloningsbeleid valt in de bankenbelasting. Ik moet eerlijk toegeven dat het een vreemde eend in de bijt is, maar ook weer niet zo'n heel vreemde eend want de banken hebben zelf een beloningscode opgesteld. Dat is zelfregulering, maar er zit geen straf op wanneer een bank zich niet aan de eigen code houdt. Met dit haakje in de bankenbelasting wordt een wettelijke stok achter de deur beoogd voor degenen die zich niet houden aan de beloningscode van de banken.

De Tweede Kamer heeft besloten om de link met de beloningscode na twee jaar los te laten. Ik heb gezegd dat ik dat betreurt. Ik vind het prima dat de Tweede Kamer de beloningscode als zodanig ter discussie wil stellen, want je kunt je afvragen of een bonus van 100% van het vaste salaris normaal is. Moet dat niet op 25% worden gesteld of op 10% of op 40%? Daarover kun je hele discussies voeren. Ik heb de Tweede Kamer aangegeven dat ik het zuiverder had gevonden om die discussie samen met de banken te voeren, dan de beloningscode aan te passen en vervolgens ook dit haakje. Uiteindelijk heeft de Tweede Kamer in haar wijsheid anders besloten. Als een mij onwelgevallig amendement wordt aangenomen, sta ik voor de keuze om het wetsvoorstel wel of niet in te trekken. Ik vond het niet zodanig dramatisch om het wetsvoorstel helemaal van tafel te halen. Dat zijn de feiten.

De heer **Backer** (D66): De staatssecretaris noemt het een haakje, maar volgens mij is het een iets principiëler punt. Het gaat om een ingrijpen in de loonvorming in de private sector. Daar zijn allerlei rechtvaardigingen voor; anders was de Tweede Kamer ook niet in wijsheid tot deze beslissing gekomen. Het is echter wel een vrij principiële stap.

De staatssecretaris heeft dit aanvaard maar kondigt wel een evaluatiemoment van de kredietverlening aan. Begrijp ik dat hij dit onderwerp van die evaluatie uitsluit?

Staatssecretaris **Weekers**: Dit haakje zorgt in mijn ogen niet voor mogelijke schade aan de reële economie. Ik heb de Nederlandsche Bank gevraagd een permanente monitor uit te voeren of deze bankenbelasting leidt tot blijvende schade aan de reële economie doordat bijvoorbeeld de kredietverlening fors terugvalt. Het haakje als zodanig is ook niet bedoeld om rechtstreeks in te grijpen in de beloningsvorming. Banken zijn natuurlijk vrij om zich niet te houden aan hun eigen code en zij zijn ook vrij om deze extra opcent te betalen. Zij zullen zich wel moeten verantwoorden bij hun aandeelhouders, omdat zij daarmee aan de schatkist afdragen wat zij anders aan hen hadden kunnen afdragen. Er wordt hiermee een stok achter de deur gecreëerd. Daar gaat het om. Het kabinet is daartoe ook opgeroepen in de motie-Van Vliet. In die motie werd het kabinet eigenlijk veel meer gevraagd, namelijk om met terugwerkende kracht bonussen 100% te belasten. Dat vond ik echt te gortig. Dat tart ook alle rechtsbeginselen. Ik meen dat met dit haakje samen met een wetsvoorstel dat de minister van Financiën in procedure heeft gebracht om bonussen te verbieden bij banken die staatssteun krijgen en zeker bij nieuwe staatssteunoperaties, wel in de geest van deze Kameruitspraak wordt gehandeld al wordt die niet helemaal uitgevoerd, simpelweg omdat dit juridisch op buitengewoon grote bezwaren zou stuiten.

Mevrouw **Sent** (PvdA): De staatssecretaris noemt als voordeel van het voorliggende wetsvoorstel dat er een stok achter de deur is. Het nadeel van dit wetsvoorstel is dat het de bestuurslagen aangrijpt en niet de beloningsstructuur in de banken als geheel. De staatssecretaris sprak eerder over de handelaren. Hij vertelde dat de Nederlandsche Bank toeziet op die bredere beloningsstructuur. Wat heeft de Nederlandsche Bank dan achter de hand om in te grijpen?

Staatssecretaris **Weekers**: De Nederlandsche Bank zal in het kader van het prudentieel toezicht de beloningsstructuur van een bank beoordelen en kijken of daarin prikkels zitten die aanzetten tot het lopen van onnodig risico. Wij hebben in de financiële wereld gezien dat er door de bestaande bonusregelingen eigenlijk met het geld van anderen werd gespeculeerd. Als het goed ging werden de winsten als het ware geprivatiseerd en als het slecht ging werden de verliezen gecollectiviseerd. Dat is natuurlijk een buitengewoon perverse prikkel. Als mensen willen speculeren, moeten zij dat maar met hun eigen portemonnee doen. De

Nederlandsche Bank heeft in elk geval mogelijkheden om in te grijpen in de beloningsstructuur, onder meer door bindende aanwijzingen te geven aan de bank. Perverse beloningsstructuren behoren daarmee tot het verleden.

Mevrouw Sent heeft ook gevraagd waarom wij in dit wetsvoorstel het haakje beperkt hebben tot de bonussen van de leden van de raad van bestuur en waarom het niet geldt voor andere beleidsbepalers. Daarvoor bestaat een ander instrumentarium. Als ik het zou uitbreiden tot mensen die bij een bank werken en die niet behoren tot de raad van bestuur, zou ik de Belastingdienst met een enorme klus opzadelen. De bankenbelasting is zodanig vormgegeven dat die buitengewoon simpel kan worden uitgevoerd. Er zijn in Nederland weinig belastingen die zo efficiënt en goedkoop kunnen worden uitgevoerd. Er wordt simpelweg uitgegaan van de commerciële jaarstukken. Daarin staan de vaste en de variabele beloning van de leden van de raad van bestuur. Dat moet namelijk in de jaarstukken worden verantwoord. De Belastingdienst kan dat dus heel simpel uitvoeren.

Als we de groep zouden uitbreiden tot mensen die onder dat haakje voor de opcenten rondom beloning vallen, zal de Belastingdienst de desbetreffende bank om heel wat gegevens moeten vragen. Die gegevens zijn niet met één druk op de knop te verkrijgen. Om die reden hebben wij gezegd dat wij dit echt buiten dit wetsvoorstel moeten houden. In de Tweede Kamer is het ook nog aan de orde gesteld door mevrouw Schouten van de ChristenUnie. Ik heb daar dezelfde argumentatie gebruikt om de uitvoering van deze bankenbelasting simpel te houden. Ik sluit de beantwoording over beloningen af en ga over naar het derde blok.

De heer Reuten gaf aan dat hij de beprijzing van de impliciete overheidsgarantie steunt. Daar dank ik hem voor. Hij heeft gisteren ook een compliment gegeven voor het feit dat de belasting een stuk hoger is voor kortlopende schulden zodat dit echt een prikkel is tot meer veiligheid. De heer Reuten heeft echter ook aangegeven dat wat hem betreft de opbrengst veel hoger zou moeten zijn. Dan heeft hij het over tariefdifferentiatie. Uiteindelijk zou je over een paar jaar in de evaluatie moeten meenemen of de tariefdifferentiatie waarvoor we nu hebben gekozen, de meest geëigende is. De Raad van State heeft gezegd dat er banken zijn die geld kort uitzetten. Als ze dan ook geld kort aantrekken, dan matcht dat keurig. Waarom zou je dat zwaarder belasten? Gisteren is dit ook in de Kamer aan de orde gekomen. Het kabinet heeft gekozen voor het simpele uitgangspunt: geld dat korter dan een jaar wordt uitgezet, belasten we twee keer zo zwaar als langlopend geld. Ik ben het met de heer Reuten eens dat dit tarief nog geoptimaliseerd zou kunnen worden. Ik heb alleen onvoldoende gegevens om dit nauwkeuriger af te stemmen. We hebben ons gebaseerd op de Britse bank levy die dezelfde systematiek hanteert. Ik denk dat we de komende jaren eens moeten zien hoe dit uitpakt. Is het nog

voor verbetering vatbaar, dan sta ik daar voor open. Dat kan de ene kant opgaan, maar ook de andere kant. Daar zal de heer Reuten begrip voor hebben. Ik stel voor dat we dit agenderen voor de evaluatie.

De heer Ester heeft gevraagd of het niet verwarrend is dat naast de hoofddoelstelling, nog twee nevendoelestellingen zijn gehanteerd. Ik heb al eerder tegen mevrouw Sent gezegd dat ik dat niet verwarrend vind. De nevendoelestellingen zijn in ieder geval niet contrair aan de hoofddoelstelling. Als dat wel het geval was geweest, kun je de doelstellingen niet aan elkaar koppelen. Nogmaals: de hoofddoelstelling is het vullen van de schatkist. Dat geldt voor elke belasting.

De heer Reuten heeft gevraagd of het klopt dat het kabinet middelen incasseert als gevolg van de bankenbelasting maar dat deze door afwenteling haar hoofddoel voorbij dreigt te schieten. Dat is niet zo, want het hoofddoel is het vullen van de schatkist. Banken kunnen de belasting inderdaad afwentelen. Belasting die wordt geheven van een lichaam, wordt in principe niet gedragen door dat lichaam. Het lichaam zal altijd proberen om haar af te wentelen. Dat is bij een bankenbelasting niet anders dan bij bijvoorbeeld de vennootschapsbelasting. Ondanks dat, wordt door de Socialistische Partij toch vaker voorgesteld om ook de vennootschapsbelasting te verhogen. Ook dat zou worden afgewenteld op natuurlijke personen. Ik verwacht dat banken de bankenbelasting zullen afwentelen op aandeelhouders, klanten en personeel. De mate waarin en op welke categorie dat gebeurt, zal van bank tot bank verschillen. Ik kan en wil niet ingrijpen en ik ben blij dat de heer Reuten gisteren heeft beaamd dat dit uitvoeringstechnisch voor de Belastingdienst niet te doen zou zijn.

Mevrouw Sent vroeg ook naar de nevendoelestellingen. Volgens mij ben ik afdoende op dit onderwerp ingegaan.

Ik ga door naar blok 4, de overige randvoorwaarden. Met name de heren Ester en Van Rey hebben vragen gesteld over de randvoorwaarde van het level playing field. Ze vragen of deze randvoorwaarde is opgerekt om de begrotingsdoeleinden te behalen. Voor de invoering van de bankenbelasting hanteerde het kabinet drie randvoorwaarden. Een van de randvoorwaarden is behoud van een Europees level playing field. Veel andere EU-lidstaten kennen inmiddels een vorm van bankenheffing. In de ene lidstaat is het een belasting, in de andere is het een resolutiefondsheffing. De randvoorwaarde is in de eerste plaats ingevuld door aan te sluiten bij gemeenschappelijke kenmerken van andere bankenheffingen. We hebben gekozen voor het Britse systeem, dus voor heffingen over de passiefzijde van de balans waarbij het kapitaal en de deposito's in aftrek mogen worden gebracht. Zo wordt stapeling met Basel III/CRD IV en dgs voorkomen. Er is gekeken naar de hoogte van andere bankheffingen in grote EU-lidstaten en in eerste instantie lag de hoogte in lijn met die in Frankrijk en Duitsland. Hij was lager dan die in het Verenigd Koninkrijk. Dat komt doordat Nederlandse

banken meer lijken op Franse en Duitse banken en minder op Britse. Britse banken zijn meer zakenbanken en Franse en Duitse zijn meer algemene banken. Ik heb dat ook in de stukken aangegeven. Sinds het formuleren van de randvoorwaarden begin 2010 en het begrotingsakkoord van mei 2012 is er veel gebeurd. Met het oog op de begrotingsdoeleinden hebben vijf Tweede Kamerfracties het begrotingsakkoord 2013 gesloten en daarin is de opbrengst verdubbeld tot 600 mln. Ik voer dat begrotingsakkoord loyaal uit. Ik moet eerlijk bekennen dat de verdubbeling het level playing field niet verbetert. Nederland neemt nu een middenpositie in. Enerzijds komen wij met 600 mln. boven de Franse en Duitse positie, maar we blijven onder de Britse positie. Zoals gezegd heb ik het voor het komend jaar wel iets gemitigeerd in verband met het verder naar voren schuiven van de ex ante financiering van het depositogarantiestelsel.

Net voor het in stemming brengen van het wetsvoorstel leek er in de Tweede Kamer zelfs een meerderheid voor het verhogen van de opbrengst naar 1 mld. In het begrotingsakkoord 2013 is echter een bedrag van 600 mln. afgesproken en dat is wat mij betreft goed te verdedigen, zeker gelet op de macro-economische effecten op de welvaart. Dat zou een bedrag van 1 mld. absoluut niet zijn geweest.

De heer Ester heeft gevraagd hoe ik de verhouding tussen Basel III, het dgs en de bankenbelasting zie. Ik zie de bankenbelasting als complementair aan de andere twee. Basel III is het belangrijkste voor banken om buffers op te bouwen zodat ze veilig zijn voor de toekomst. Het is niet voor niets dat de Nederlandsche Bank daar ook de meeste waarde aan hecht.

Daarnaast heeft het garanderen van de deposito's ook te maken met het veiligheidsnet onder het financiële stelsel. Het is dus niet verbazingwekkend dat onder meer de Nederlandsche Bank dat ook belangrijker vindt dan bijvoorbeeld een bankenbelasting. Men zegt daarom ook dat men, alles afwegende, liever heeft dat de banken eerst wat sterker worden dan dat zij per saldo extra afdragen aan de schatkist. Desalniettemin moet het kabinet een veel bredere afweging maken. Het kijkt niet alleen naar de prudentiële aspecten die gelden voor een bank als zodanig of het bankwezen in zijn algemeenheid. Het kabinet moet ook tal van andere zaken erbij betrekken. Alles afwegende denk ik dat dit een verantwoord pakket is om enerzijds de veiligheid van banken te waarborgen en anderzijds een bijdrage te vragen aan de impliciete overheidsgarantie voor de financiële sector.

Het aardige aan de architectuur van deze bankenbelasting vind ik, dat hij aangrijpt bij datgene wat niet door Basel III of het depositogarantiesysteem wordt geraakt, wat eigenlijk nog nergens wordt geraakt. Wat banken dus als het ware verder hadden kunnen opblazen zonder dat daar extra controle of een extra belasting op zat, wordt nu afgeremd door de bankenbelasting, door een gedifferentieerd tarief

waarbij banken in elk geval worden geprikkeld om eerder langlopende financieringen aan te trekken dan kortlopende financieringen. Daarmee wordt volgens mij een buitengewoon en volledig complementair stelsel ontworpen. Twee jaar geleden is tijdens een G20-bijeenkomst geconcludeerd dat de financiële sector zijn "fair share" dient te betalen. Sindsdien zijn er verschillende instrumenten bedacht om deze fair share te realiseren. Binnen de Europese Unie zijn er verschillende stromingen over de invulling van dit instrument. Zo wensen enkele lidstaten een financiëletransactietaks voor eigen politieke consumptie. De Commissie, hierin gesteund door het Europees Parlement, wil een belasting als eigen middel om de Europese begroting te financieren. Commissaris Barnier wenst een soort verzekeringspremie in het kader van crisismanagement die kan worden ingeroepen als een bank failliet gaat. Verder zijn er nog andere ideeën, zoals een financiële-activiteitenbelasting of een btw-heffing op financiële dienstverlening. Kortom, er zijn heel veel opties. Zowel in G20-verband als in EU-verband is het bij deze veelheid aan opties gebleven. Om die reden gingen steeds meer lidstaten van de EU over tot invoering van een eigen bankenbelasting. Zelfs grote EU-lidstaten namen die stap. Dan denk ik aan het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland. Ook kleinere landen als Portugal, Hongarije, Zweden en Oostenrijk gingen over tot unilaterale invoering van een bankenbelasting. Deze ontwikkelingen verhoogden de druk vanuit het parlement en de samenleving om ook in Nederland over te gaan tot een heffing voor de financiële sector. Die druk heeft er uiteindelijk toe geleid dat het kabinet net als het vorige kabinet in zijn demissionaire status aangaf onder drie voorwaarden voorstander te zijn van een bankenbelasting. Daarbij is goed gekeken naar de bestaande bankenbelastingen van andere lidstaten. Vooral de bankenbelasting van het Verenigd Koninkrijk bleek een goed voorbeeld. Uiteindelijk heeft dat geresulteerd in dit voorstel van wet.

Mevrouw Sent vraagt mij te wachten met deze bankenbelasting vanwege het richtlijnvoorstel van Barnier. Dat bevreemdt mij. Het voorstel van Barnier bevindt zich nog in de beginfase van onderhandeling. Het voorstel moet nog zowel in de Raad als in het Europees Parlement worden besproken. Zoals bekend, wenst het kabinet met een blik op de begrotingsdoeleinden voor 2013 de bankenbelasting met een opbrengst van 600 mln. medio 2012 te laten ingaan. Het voorgaande wordt geflankeerd door uitstel, zeg ik er opnieuw bij, van de ex ante financiering van het depositogarantiestelsel. Zouden wij wachten op Barnier, dan hebben wij nog een hele tijd niks. Hiermee geven wij toch invulling aan de breed in het parlement naar voren gebrachte wens om tot een bankenbelasting te komen, die uiteindelijk heeft geresulteerd in het begrotingstekort 2013.

Mevrouw **Sent** (PvdA): Stel nu dat het voorstel van Barnier doorgaat. Zou dat dan bovenop de bankenbelasting komen of zouden dan de

inkomsten van de bankenbelasting worden gebruikt voor het resolutiefonds van Barnier?

Staatssecretaris **Weekers**: Deze vraag is mij op een ietwat vergelijkbare manier in een ietwat andere vorm in de Tweede Kamer gesteld, toen de financiëletransactietaks nog boven ons hoofd hing. Een aantal lidstaten gaat daar nu mogelijk mee verder, maar die wordt niet door de Unie als zodanig naar voren gebracht. Wat mij betreft, zit er een einde aan de stapeling van maatregelen die je banken kunt opleggen. Niet voor niets hebben wij hier een heel uitvoerige discussie gehad over de gevolgen voor de kredietverlening. Het zou uiteindelijk worden afgewenteld. Mochten Europese initiatieven, of het een financiëletransactiebelasting is, een financiële-activiteitenbelasting of een resolutiefondsheffing waarmee Barnier bezig is, leiden tot een extra last en een extra druk voor banken, dan zullen wij elders een druk voor banken moeten wegnemen. Gelet op de begrotingsafspraken zal, wanneer iets extra aan belasting wordt opgehaald, dat in mindering komen op datgene wat wij hiervoor hebben ingeboekt. Dat lijkt mij logisch.

Mevrouw **Sent** (PvdA): Kan de staatssecretaris ons enig zicht geven op de initiatieven die Nederland neemt om tot een gecoördineerde Europese bankenbelasting te komen, als dat het alternatief is waarvoor wij een voorkeur hebben?

Staatssecretaris **Weekers**: Op zichzelf is het prima om een bankenbelasting zo gecoördineerd mogelijk in te voeren. Daarbij zeg ik wel dat de nationale belastingheffing echt tot de nationale soevereiniteit behoort. Die draag ik niet graag over aan Brussel, maar dat zal mevrouw Sent ongetwijfeld met mij eens zijn. Maar voor het level playing field en als wij verder werken aan een interne markt voor financiële dienstverlening, die vervolmaakt moet worden, zou het natuurlijk niet slecht zijn wanneer de zaken veel beter op elkaar afgestemd zijn. Als er daartoe mogelijkheden zijn, bewandelen wij die. Alleen heb ik in de afgelopen tijd in Europa gezien dat wij op dit terrein niet dichterbij elkaar komen, maar eerder verder van elkaar af komen te staan. De Duitsers en de Fransen willen per se een financiëletransactiebelasting, maar de Britten willen die per se niet. Gelet op het aantal initiatieven, denk ik dat wij niet zo heel snel een gecoördineerde bankenbelasting hebben.

Gisteren is overigens, ik meen door de heer Backer, gesproken over een geharmoniseerde belasting. Dat is natuurlijk weer iets anders. Met een gecoördineerde belasting blijf je baas in eigen huis. Ik zie de heer Kox knikken en ik ben dat zeer met hem eens: wij moeten wat dat betreft baas in eigen huis blijven. Met een geharmoniseerde belasting ben je dat niet meer, want dan heeft Brussel dat bepaald. Dat zou ik absoluut niet willen. Brussel wil zelfs nog een stapje verder gaan en de inkomsten in de eigen schatkist stoppen. Wat mij betreft, gaan wij die kant niet uit. Maar als mevrouw Sent ons vraagt om mogelijkheden aan te grijpen die wij zien om verder te coördineren en als

dat ook in het belang is van Nederland en de Nederlandse financiële sector, zullen wij dat niet nalaten. Ik sluit niet uit dat in de toekomst een bankenbelasting op basis van coördinatie weer op de agenda opduikt. Wij zullen ons daar dan sterk voor maken. Precieze data of tijdpaden in dezen zijn in elk geval niet te geven.

Voorzitter. Ik kom bij mijn laatste en overig blok.

De **voorzitter**: Mooi, in staccato graag!
**

Staatssecretaris **Weekers**: De heer Van Rey hoopt dat de financiële sector wijze lessen trekt uit het debacle met het Nederlands elftal. Dat ben ik met hem eens. Zij moeten niet alleen wijze lessen trekken uit datgene wat de afgelopen jaren is gebeurd. De banken zijn een paar jaar geleden goed gestart met zelf buitengewoon goed en open evalueren, maar ze zijn er nog lang niet. Je hoeft de kranten maar elke dag open te slaan om te zien wat er internationaal gebeurt. Ze zijn er nog lang niet, maar dat is het Nederlands elftal ook nog niet. Het is goed dat zij niet alleen door zichzelf, maar ook door het grote publiek en door het parlement worden gestimuleerd om echt het beste uit zichzelf te halen in het algemeen belang.

Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Het is te paard vertrokken en het moet echt te voet worden terugverdiend. Natuurlijk hebben de minister van Financiën en ikzelf regelmatig contact met de financiële sector. Ik spreek regelmatig bestuurders van Nederlandse banken. Het verantwoordelijkheidsbesef is daar echt groot, maar het zijn olietankers die van koers moeten veranderen. Wat wij met z'n allen willen, ook de klant centraal, is absoluut nog niet overal tot in de haarvaten van instellingen doorgedrongen. Wij zullen het blijven stimuleren.

De heer Ester heeft heel specifiek gevraagd hoe ik aankijk tegen de uitlatingen van de heren Moerland en Zalm, VNO-NCW en anderen die fel tegen de belasting zijn. Ik waardeer ieders bijdrage aan het debat, ook de bijdragen van bestuurvoorzitters van banken en van VNO-NCW. Het mag geen verbazing wekken dat zij tegenstander zijn van de bankenbelasting. Niemand vindt het leuk als hij of zij of de branche waarin iemand werkzaam is, met een specifieke sectorbelasting wordt opgezadeld. Het is teleurstellend dat we hen in de afgelopen periode niet hebben kunnen overtuigen van de zegeningen van een bankenbelasting, maar ik heb er begrip voor dat zij hier niet blij mee zijn. Het kabinet maakt echter een eigen afweging, waarmee het algemeen belang naar zijn mening het beste zou zijn gediend. De bankenbelasting wordt niet gesteund door de banken en de werkgeversorganisaties en ook niet door de toezichthouder, zo heeft de Kamer kunnen lezen. In antwoord op de vraag van de heer Ester heb ik gezegd dat dit begrijpelijk is omdat zij vanuit hun prudentiële opdracht een andere focus hebben. De bankenbelasting wordt in elk geval wel gesteund door de overgrote meerderheid van de Tweede

Kamer. Ik meen zelfs dat het wetsvoorstel unaniem is gesteund. Ik hoop dat dit ook in dit huis breed wordt gesteund. Dat betekent overigens niet dat het pleidooi van banken en werkgeversorganisaties geen effect hebben gehad, want hun signalen hebben ertoe geleid dat er brede aandacht is geschonken, vooral in dit huis, aan het effect van de bankenbelasting op de kredietverlening. De toezegging die ik vanavond heb gedaan op het gebied van permanente monitoring kan als een resultante daarvan worden gezien.

De heer Ester vroeg hoe de sector is geconsulteerd. Er heeft geen formele consultatie plaatsgevonden, maar informeel en op vertrouwelijke basis heeft vorig jaar in juli, augustus en september een flink aantal gesprekken plaatsgevonden, zowel op ambtelijk niveau als op bestuurlijk niveau. Op ambtelijk niveau is er veelvuldig en informeel contact geweest, maar er is ook contact geweest met mij en de minister. We hebben ook met een deel van het bestuur van de Nederlandse Vereniging van Banken over de bankenbelasting gesproken. Die gesprekken zijn zonder meer constructief geweest. We hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn. Natuurlijk hebben die bestuursleden gezegd dat ze tegen een bankenbelasting zijn. Zij hebben ook gezegd: als u toch een bankenbelasting wilt invoeren, dan alsjeblieft beperkt. Zij vroegen ons om, als de bankenbelasting toch wordt ingevoerd, de tarifiering zodanig beperkt te houden dat de kredietverlening niet ernstig wordt geschaad. Als het dan toch per se moet met het mes op de keel, dan is de vormgeving waarvoor is gekozen volgens hen de beste vormgeving. Verschillende banken kijken daar anders tegen aan. Banken die vallen onder de drempel van 20 mld. en er daarom geen last van hebben, hoor je niet, want ze hebben er geen last van. Banken die er wel last van hebben, hoor je wel. Er zijn ook banken, zoals BNG, die hebben gezegd: zou u voor ons niet een uitzondering moeten maken, gelet op onze specifieke activiteiten en waar wij onze activa hebben uitstaan? Ik heb uiteraard ook gesproken met de bestuursvoorzitter van BNG. Hij is hier niet blij mee, maar ik heb hem gezegd: als ik voor deze specifieke situatie een uitzondering zou moeten maken, moet ik de wetgeving zodanig ingewikkeld maken dat daarmee bepaalde loopholes worden geboden waar ook andere banken gebruik van kunnen maken. Het is dus beter om het simpel te houden. Dit is het resultaat.

De heer Reuten vroeg of ik de woorden "ongedekte schulden" en "ongedekte passiva" uit het jargon wil schrappen omdat ze niet correct zijn. Denk hierbij ook aan "niet gegarandeerde inleningen" of iets dergelijks. Hij heeft om een toezegging hierover gevraagd. Ik neem de opmerking ter harte dat we terughoudend moeten zijn met het overnemen van jargon dat op verschillende manieren kan worden uitgelegd en waarmee het beestje misschien niet exact genoeg bij de naam wordt genoemd. Ik zal dus dankbaar gebruikmaken van het advies dat de heer Reuten mij heeft gegeven.

Mevrouw Sent stelde een zeer relevante vraag. Zij zei dat de Tweede Kamer op 22 mei heeft gestemd over het wetsvoorstel zonder op de hoogte te zijn van de brief van de Nederlandsche Bank van 15 mei over de kredietverlening. Vervolgens vroeg ze waarom het kabinet de Tweede Kamer voor de stemmingen niet in kennis heeft gesteld van die brief. Er lag een amendement op tafel om het bedrag te verhogen tot 1 mld. Het voorstel van het kabinet was toen -- dat was nog voor het begrotingsakkoord voor 2013 -- om het te houden op 300 mln. Ik heb het amendement om het tot 1 mld. te verhogen met klem ontraden. Ik heb de Kamer gevraagd om mij elk geval in de gelegenheid te stellen om de Nederlandsche Bank te vragen wat het voor de kredietverlening zou betekenen als de opbrengst wordt verhoogd. Ik heb in een brief aan de Tweede Kamer geschreven dat ik de Nederlandsche Bank heb gevraagd om dit in kaart te brengen. Ik heb de Tweede Kamer ook gevraagd om de stemmingen uit te stellen. Uiteindelijk heeft de Kamer het antwoord niet willen afwachten. De heer Braakhuis heeft een alternatief amendement ingediend dat in lijn was met het begrotingsakkoord voor 2013. De Tweede Kamer heeft vervolgens besloten toch over het wetsvoorstel te stemmen. Voor de volledigheid en transparantie heb ik de brief alsnog op 25 mei naar beide Kamers gestuurd.

Mevrouw Sent zei dat we gisteren zijn gestart met het plenaire debat en dat de Eerste Kamer om 18.05 uur een brief van de staatssecretaris heeft ontvangen, namelijk de nadere brief van de Nederlandsche Bank, terwijl het debat gisteravond om 23.00 uur begon. Zij vroeg hoe de Kamer daar op een goede manier kennis van kan nemen. Ik ben het met mevrouw Sent eens dat het buitengewoon kort dag was. In de stukken die ik afgelopen vrijdag naar deze Kamer heb gestuurd, heb ik aangegeven dat ik de brief van de Nederlandsche Bank nog niet had, maar dat ik mijn uiterste best deed om er in elk geval voor te zorgen dat de brief voor aanvang van het debat hier zou zijn. Het lukte mij niet om hem eerder hier te krijgen. Gelukkig was het geen omvangrijk stuk. Vanwege de beperkte omvang van de brief meende ik mij toch te kunnen permitteren de brief gisteren te verzenden. Ik vind het namelijk wel van belang dat de Kamer daar kennis van kan nemen. Ik zal er echter geen gewoonte van maken. Als ik de Kamer meer tijd en comfort kan bieden, zal ik dat natuurlijk doen. Nogmaals, ik ben de Kamer uitermate erkentelijk voor de voortvarendheid waarmee het wetsvoorstel wordt behandeld.

De laatste vraag die gisteren gesteld is, is van de heer Reuten. Hij heeft gevraagd of de bankenbelasting niet in de vorm van aandelen kan worden geheven. Gelukkig heeft hij daarbij aangegeven dat het geen voorstel voor nu is, maar misschien voor later. Ik ben daar wel blij mee. Anders zouden wij dit voorstel moeten ophouden voor een alternatief. Op het eerste gezicht lijkt het een aardig creatief voorstel, dat misschien over drie jaar bij de evaluatie kan worden betrokken. Als je een bankenbelasting gaat heffen door middel van het opeisen van aandelen, ben je eigenlijk bezig om stukje bij beetje het bankwezen verder te

nationaliseren om als overheid een steeds groter deel van het eigendom te verwerven. Ik kan mij dat goed voorstellen vanuit de ideologie die de heer Reuten aanhangt, maar het zal hem niet verbazen dat het kabinet niet voor die benadering kiest. Daarmee rond ik mijn eerste termijn af.

De **voorzitter**: Wij zijn daarmee op dit late uur toe aan de tweede termijn. Onlangs las ik dat de Tweede Kamer een voorstel in één termijn had afgehandeld, maar ik zie dat de sprekers bij dit agendapunt erin geslaagd zijn om om kwart over twaalf nog meer dan een halfuur spreektijd aan te vragen. Wij gaan beginnen met de tweede termijn en wij zien wel waar wij eindigen.

**

*N

Mevrouw **Sent** (PvdA): Voorzitter. Ik spreek ook in tweede termijn mede namens de fractie van GroenLinks. Ik dank de staatssecretaris heel hartelijk voor de heldere antwoorden op onze vragen. Dat maken wij niet altijd zo mee. In tweede termijn ga ik nog in op de twee nevendoelstellingen en de hoofddoelstelling van dit wetsvoorstel. Daarnaast wil ik een kleine opmerking over Europa maken.

De eerste nevendoelstelling van het wetsvoorstel betreft het leveren van een bijdrage aan de risicobeheersing van de bancaire sector. Ik ben blij dat de staatssecretaris aangeeft dat dit wetsvoorstel niet het enige initiatief is om tot een betere risicobeheersing te komen. Ik deel de zorg van de staatssecretaris dat er in de financiële sector sprake is van olietankers die niet zo makkelijk te bewegen zijn. Ik roep de staatssecretaris en het kabinet op om vooral druk te blijven uitoefenen, gericht op een betere risicobeheersing in de sector.

De tweede nevendoelstelling betreft het tegengaan van perverse prikkels in het beloningsbeleid. De staatssecretaris heeft aangegeven dat het onderhavige wetsvoorstel hieraan maar heel beperkt een bijdrage kan leveren. Het is een stok achter de deur, maar alleen voor de raad van bestuur en niet voor de hele beloningspiramide in de financiële sector. Ik ben blij dat hij aangeeft dat hiervoor via DNB aandacht is. Met de olietanker in het achterhoofd vraag ik om hier veel aandacht aan te blijven schenken.

Ik kom op de hoofddoelstelling. De staatssecretaris heeft deze in het debat wat platter geformuleerd. Het gaat gewoon om het vullen van de schatkist. Dat is duidelijk. De vraag is vervolgens wie die schatkist vult. De staatssecretaris heeft aangegeven dat de overheidssteun kan worden afgewenteld op klanten, aandeelhouders en personeel. Ik ben enigszins teleurgesteld over de scenario's van DNB. Ik had het op prijs gesteld als de staatssecretaris daar iets meer toelichting op had gegeven. DNB gaat namelijk niet uit van drie scenario's, maar van slechts twee scenario's. In het eerste kan het volledig op de klanten worden afgewenteld. In dat geval wordt het doorberekend aan de klanten. In het tweede scenario wordt het niet doorberekend aan de klanten. In dat geval veronderstelt DNB dat

het ten koste gaat van het eigen vermogen en dat er geen nieuw kapitaal kan worden aangetrokken. Uiteraard zijn er alternatieven als het niet via de tariefstructuur kan worden gedaan. Die alternatieven heeft de staatssecretaris vanavond heel behulpzaam benoemd: minder dividend of een aanpassing van de loonkosten binnen de financiële sector. Ik betreur het dat DNB niet wat meer nuance in zijn onderzoek heeft aangebracht. Het zou ook behulpzaam zijn geweest als de staatssecretaris DNB om iets meer toelichting hierop had gevraagd.

Een punt van zorg blijft natuurlijk wat het uiteindelijke effect is op de kredietverlening. Die zorg wordt breed gedragen door de fracties. Ik ben blij met de toezegging van de staatssecretaris dat hij, als de kredietverlening twee kwartalen achter elkaar negatief verandert, een heroverweging zal laten plaatsvinden. Ik hoor de staatssecretaris tegelijkertijd praten over een evaluatie na drie jaar. Ik blijf vinden dat er onvoldoende onderbouwing is voor de hoofddoelstelling van het wetsvoorstel. Bij nieuwe belastingen zijn er nieuwe effecten en kennen wij de effecten niet zo, aldus de staatssecretaris. Ik had graag iets meer onderbouwing gehoord. Ik verwijs de staatssecretaris naar een vraag van de fracties van de PvdA en GroenLinks die niet is beantwoord. Die vraag gaat over de criteria die de minister van Financiën in zijn brief noemt bij de beoordeling van de alternatieven: de FAT, de FTT, enz. Ik noem de criteria nog een keer.

1. Het alternatief moet zo min mogelijk marktverstoring tot gevolg hebben.
2. Het alternatief moet een gelijk speelveld binnen de EU bewerkstelligen.
3. Het alternatief moet redelijk makkelijk uitvoerbaar zijn.
4. Het alternatief moet zo min mogelijk administratievelastenverzwaring tot gevolg hebben.
5. Het alternatief mag geen significant effect op de Nederlandse economie hebben, waaronder op de kredietverlening.

Ik zou het erg op prijs stellen als de staatssecretaris in tweede termijn de Wet bankenbelasting nog een keer aan de hand van deze vijf criteria zou kunnen beoordelen. Dat hebben wij in eerste termijn ook gevraagd.

Zoals gezegd, wij blijven ons zorgen maken over het effect op de kredietverlening. Ik vraag mij af hoe de toezegging van de staatssecretaris zich verhoudt tot de scenario's van DNB. In beide scenario's neemt de kredietverlening af. Om iets meer kracht te geven aan de toezegging, om iets meer duidelijk te maken welke zorgen wij hebben over de stapeling van maatregelen en de effecten ervan op de kredietverlening, stel ik de volgende motie voor.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Sent, De Boer, Essers, Backer en Ester wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet in de Wet bankenbelasting van de bancaire sector een bijdrage vraagt in de vorm van een bankenbelasting;

constaterende dat het kabinet de Nederlandsche Bank gevraagd heeft, de effecten op de kredietverlening goed te monitoren, zodat indien nodig tijdig en accuraat kan worden ingegrepen;

overwegende dat als gevolg van de stapeling van maatregelen ten aanzien van financiële instellingen, en de onzekerheid die ermee is verbonden, de kredietverlening door financiële instellingen mogelijk duurder en moeizamer wordt;

overwegende dat onder de vigerende economische omstandigheden het op peil houden van de kredietverlening door de financiële instellingen van het grootste belang is;

verzoekt de regering, de Kamer tijdig en in elk geval uiterlijk 1 juni 2013 te informeren over de kredietverleningssituatie in Nederland middels een rapport van de Nederlandsche Bank en, indien noodzakelijk, een voorstel te doen voor onmiddellijk in te gane ingrepen in de situatie,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt letter I (33121).

**

Mevrouw **Sent** (PvdA): Nogmaals, de reden voor de indiening van deze motie is dat de monitoring iets te vrijblijvend leek: over drie jaar zien we wel weer verder. We willen daar iets meer scherpheid in krijgen, iets wat we via deze motie proberen.

Ik dank de staatssecretaris voor zijn toezegging dat hij zoveel mogelijk mogelijkheden zal benutten om tot coördinatie in Europa te komen. Dat steunen wij. Ten slotte wil ik de opmerking over de irrationaliteit van financiële markten ter harte nemen. Die opmerking zullen wij terug zien komen in het debat van volgende week over het fiscale pakket, want een van de argumenten voor de fiscale maatregelen is dat financiële markten ons dwingen, deze bezuinigingen door te voeren. De irrationaliteit van de financiële markten is in dat kader heel erg interessant.

*N

De heer **Ester** (ChristenUnie): Voorzitter. Dank aan de staatssecretaris voor zijn uitvoerige beantwoording van onze vragen, en aan zijn ambtenaren. Mijn fractie billijkt de idee van een bankenbelasting. Ook van banken mag in deze crisistijd verwacht worden dat zij een bijdrage leveren. De bankenbelasting beprijsd als het ware de overheidsgarantie. Wij delen met vele woordvoerders de zorgen rondom de

kredietverlening. Mijn fractie vraagt nogmaals aandacht voor het mkb, met veel dank voor de grafiek van de staatssecretaris. Juist daarin zien we dat er wordt gerapporteerd over geaggregeerde kredietverlening, waarbij geen uitsplitsing is gemaakt naar het mkb. Wij zien dat graag op zeker moment uitgesplitst, niet vanuit een soort datafetisjisme, maar omdat het van belang is om te zien of de bankenbelasting effect zal hebben op de kredietverlening aan het mkb, want het mkb moet vooral innoveren om Nederland sterker te maken.

Als het gaat om de DNB-scenario's, zelfs als het gaat om het minst vergaande scenario, dan heeft dat een forse impact en gaat het om een omvangrijke afname van het bankenkrediet in Nederland. Mijn fractie gaat er, gesterkt door de woorden van de staatssecretaris daarover, van uit dat het kabinet dit zorgvuldig zal monitoren en zal rapporteren. Daarom hebben wij van harte onze steun verleend aan de motie van mevrouw Sent.

Al met al zullen wij onze steun aan het voorstel verlenen, mede omdat wij van banken verwachten dat zij hun betrokkenheid bij de publieke zaak tonen. De overheidsgarantie heeft bijgedragen aan een grotere financiële bestendigheid. Daarmee is een nadrukkelijk maatschappelijk belang, en ook een bancaire belang gemoed. Nogmaals, wij zullen het wetsvoorstel graag steunen.

*N

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de prettige beantwoording van onze vragen. Mijn fractie ondersteunt de doelstellingen van het wetsvoorstel, iets wat ik gisteren al duidelijk heb gemaakt en wat ik nu herhaal. Vervolgens hangt het allemaal op de derde randvoorwaarde, namelijk de kredietverlening.

De zorgen over de kredietverlening hangen op het tweede DNB-scenario. Ik constateer dat de staatssecretaris net vermoedens heeft bevestigd dat in het hoofdmodel van DNB geen bankensector zit. DNB komt met het tweede scenario, waarvoor één argument is: kapitaalschaarste. De implicatie van het interruptiedebatje dat we net hadden, is de volgende. Als je een periode van voortdurende koersstijgingen hebt, zou er steeds meer aanbod van kapitaal zijn. Maar dat is niet evident. Het omgekeerde is evenmin evident: als je een voortdurende periode van prijsdaling hebt, is er minder aanbod van kapitaal. Een klein gedachte-experiment: stel dat er in Nederland maar één pensioenfonds is en stel dat dat pensioenfonds de enige belegger is, die netto 50 mld. per jaar belegt. Dan is die 50 mld. het enige aanbod van kapitaal, of de koersen nu stijgen of dalen. Hiermee wil ik aangeven dat een koersstijging of -daling op zich niets te maken heeft met meer of minder aanbod van kapitaal. Dat lijkt me een leemte in de redenering van DNB. Goed, in de gedaalde koersen van Europese bankenaandelen zitten de Griekse en de Spaanse banken. Ik denk dat Nederlandse bankenkoersen relevant zijn.

Mijn tweede punt gaat over de heroverweging. Eerst is er een daling van de

kredietverlening, daarna komt er een heroverweging. Ik vind heroverwegingen altijd goed, we moeten voortdurend heroverwegen wat we doen. Als de kredietverlening enige kwartalen daalt, dan moet er mogelijk worden ingegrepen. Ik vind dat toch heel problematisch. Waarom kan de kredietverlening dalen? Dat kan liggen aan de vraag of aan het aanbod. In een conjuncturele daling daalt de kredietverlening doorgaans ook, niet omdat de banken minder krediet willen verlenen, maar omdat er minder kredietvraag en minder investeringen zijn. Je kunt dus best twee kwartalen met kredietdaling hebben.

Het tweede probleem: we willen allemaal dat de banken veiliger worden. Er moet een heleboel gebeuren, maar er moet met name een versterking komen van het eigen vermogen. Ik haal even het gedachte-experiment van daarnet erbij: versterking van het eigen vermogen kan niet anders dan betekenen dat uiteindelijk netto gezien de hefboom daalt, zodat er minder kredietverlening is. Dat kan niet anders. Ongeacht deze belasting zullen we dus in de komende periode een daling van de kredietverlening zien, vanwege de veranderende verhouding tussen eigen vermogen en de rest van de passiva op de balans. Daar ligt mijn probleem met het evalueren van dit wetsvoorstel. De evaluatie van dit wetsvoorstel kun je niet gaan loskoppelen van de veiligheidsmaatregelen die we zojuist genomen hebben. Ik voorspel dat de kredietverlening in de komende jaren relatief gaat dalen, ook al zou deze belasting er niet zijn.

Overigens zal mijn fractie voor het wetsvoorstel stemmen.

De **voorzitter**: Dat is mooi meegenomen.

**

*N

De heer **Van Rey** (VVD): Voorzitter. Hier staat een zeer tevreden lid van dit huis. Ik heb gisteren in de eerste termijn, ongeveer vierentwintig-en-een-half uur geleden de staatssecretaris opgeroepen, zoals de heer Kremers ook heeft gedaan, om de dialoog aan te gaan. En wat hoor ik van deze daadkrachtige staatssecretaris? Gisteravond is er al een overleg geweest tussen de pensioenfondsen -- ik weet niet of de verzekeraars en banken erbij zijn geweest -- de minister-president, de minister van Economische Zaken en de minister van Financiën. We worden op onze wenken bediend. Ik hoop niet dat de scenario's van de Nederlandsche Bank zullen uitkomen.

Ik sta niet te juichen bij dit wetsvoorstel maar we hebben er wel begrip voor, zeker als er ook nog veiligheidskleppen zijn ingebouwd. Dan heb ik het niet over het slaan van het KB maar vooral over het feit dat we over de verlaging van de kredietverlening nog zullen gaan spreken.

Ik zou graag nu even de iPad van de heer Bröcker willen lenen, want de staatssecretaris heeft een staatje uitgedeeld. De ICT is zo snel en zo handig dat ik weet waar dat staatje van afkomstig is; dat is afkomstig van de stuurgroep Kredietverlening en het is van 2 mei van dit jaar.

Dat is dus acht weken geleden. Je ziet dat daarin een uitsplitsing zit -- dat zeg ik ook tegen de heer Ester -- van de kredietverlening aan het midden- en kleinbedrijf. Dan hebben we het over 2010 en 2011. Ik heb niet voor niets in mijn eerste termijn geweldig veel aandacht gevraagd voor het midden- en kleinbedrijf. Als je kijkt naar de kredieten aan het midden- en kleinbedrijf van het eerste kwartaal 2010 tot het vierde kwartaal 2011, is er een daling te zien van kredieten tot €250.000 van 3,1%. De heer Reuten heeft gezegd dat kredieten dalen vanwege de conjunctuur en dat er ook andere aspecten zijn die een rol spelen. Als je kijkt naar de rekening-courantkredieten van het tweede kwartaal 2010 tot het vierde kwartaal 2011 uitgesplitst naar kredieten aan het midden- en kleinbedrijf tot €250.000 is er sprake van een daling van 13%. Dat staat in datzelfde rapport. Ik ben erg dankbaar dat mij dat zojuist is aangereikt. Ik zou de staatssecretaris dan ook willen vragen of wij niet van hem en zijn collega van Economische Zaken een brief kunnen krijgen waarin met name op die daling ten aanzien van het midden- en kleinbedrijf wordt ingegaan. Dan kunnen we ons ook voorbereiden op wat er als gevolg van deze wet misschien allemaal staat te gebeuren.

Op pagina 9 van dat rapport staat de conclusie dat de portefeuille van de leningen aan het midden- en kleinbedrijf bij de drie grote banken in Nederland stabiel is gebleven. Bij de uitsplitsing zie je echter geweldige verschillen. Bij de kredieten tot €250.000 aan het mkb staan de signalen weliswaar niet op rood maar is er wel iets aan de hand. De staatssecretaris heeft gezegd dat deze bankenbelasting niet ten koste van alles gaat. Als we dan kijken naar die uitsplitsing, met name waar het gaat om die kredietbeperking, hoop ik dat de staatssecretaris tijdig, accuraat en passend zal optreden.

De motie van mevrouw Sent is heel sympathiek. Wel zou ik willen vragen om het dictum iets scherper te formuleren. Er staat nu "indien noodzakelijk een voorstel te doen". Zou het scenario dat de Nederlandsche Bank schetst in werking treden, dan moet de staatssecretaris niet een voorstel doen om in te grijpen maar dan móet hij ingrijpen. Dus ik zou mevrouw Sent willen vragen om dat dictum op die manier aan te passen. Dan kan die motie wellicht unaniem in deze Kamer worden aangenomen. Dat zou een prachtig resultaat zijn.

Dan mijn volgende punt.

De **voorzitter**: Uw tijd is wel om, hoor.

**

De heer **Van Rey** (VVD): De iPad had ik niet direct bij de hand. Dat scheelt ook weer, natuurlijk.

Ik heb er begrip voor dat de staatssecretaris geen substantieel negatief effect op de kredietverlening qua bedrag kan noemen, omdat de scenario's verschillende uitkomsten hebben. Wel verzoek ik hem, gezien ook hetgeen ik zo-even heb gezegd, om nog meer de vinger aan de pols te houden, dus om er nog meer cardiologie op toe te passen.

De VVD-fractie heeft gevraagd om met name na 2013 niet automatisch uit te gaan van dit bedrag. De staatssecretaris heeft daarop nog niet geantwoord. Wellicht dat hij dat alsnog in tweede termijn kan doen. Hij moet niet over zijn graf heen regeren, maar hij kan natuurlijk wel de sector even geruststellen.

*N

De heer **Backer** (D66): Voorzitter. Dank aan de staatssecretaris en aan zijn medewerkers op dit late uur. Helder dat er een onderling gewicht is van de drie doelstellingen. Ik steun ook dat onderscheid.

Op het punt van het KB zorgde de staatssecretaris voor enige verwarring bij mij waar het gaat om de veiligheidsklep. In het Lenteakkoord is deze maatregel voorzien. De wet gaat in als het KB wordt geslagen. We hebben gesproken over een veiligheidsklep bij de monitoring en de kredietverlening. Ook al wensen de banken het niet, ze moeten het komende jaar er toch rekening mee houden dat deze belasting wordt ingevoerd. Die helderheid moet toch gegeven worden. Dus de veiligheidsklep zit niet aan het begin maar aan het eind. Ik wil dat wel helder hebben, want anders gaan we daarmee een verkeerde richting op. Er zijn namelijk nu al signalen waarvan ik denk dat die in de afweging al hebben meegespeeld wat betreft het aannemen van deze wet.

Ik ga het niet meer over de kredietverlening hebben. Ik heb het staatje ook gezien.

Ik dank de staatssecretaris voor zijn uitleg over Europa. Het zal denk ik nog wel even duren voordat er daar sprake is van een gezamenlijk optrekken.

De staatssecretaris heeft gezegd dat hij het begrotingsakkoord loyaal uitvoert. Daar ging mijn opmerking zo-even ook over, maar ik denk ook dat als we vooruitkijken, we daar de hand aan moeten houden. Mijn fractie zal dat ook doen.

We hebben de motie van mevrouw Sent medeondertekend. Hoewel ik ze nog niet heb gezien, heb ik het gevoel dat de wijzigingen die voorgesteld worden, voor mijn fractie acceptabel zullen zijn. Er staat "noodzakelijk". Ik lees daar ook bij "en passend". Misschien dat dit ook nog in de redactie kan worden meegenomen. Dan hebben we dat ook opgelost.

Ten slotte wil ik u, voorzitter, complimenteren met de leiding van deze vergadering, maar vooral met het besluit om de openbaarheid van deze vergadering nog eens te bekrachtigen met open ramen. Dat heeft ook veel praktische voordelen gehad.

De **voorzitter**: Ik dank u wel.

**

*N

De heer **Essers** (CDA): Voorzitter. Uiteraard ook namens ons veel dank aan de staatssecretaris en zijn ambtenaren voor de beantwoording. Ik ben blij met de veel duidelijkere toezeggingen van de staatssecretaris over het monitoren van de effecten op de kredietverlening. Dat is toch echt wat anders

dan de vinger aan de pols houden. We hebben duidelijk gehoord dat per kwartaal wordt gekeken wat de invloed is op de kredietverlening en dat indien noodzakelijk onmiddellijk kan worden ingegrepen. Dat kan op verschillende manieren, maar belangrijk is dat we niet moeten wachten tot het Belastingplan 2014, maar dat er direct wordt ingegrepen, als de noodzaak daar is.

De motie van mevrouw Sent versta ik zo dat wij de staatssecretaris uiteraard volgen in die toezegging, maar dat we uiterlijk 1 juni al een rapportage willen hebben over de stand van zaken op dat moment. Voor het overige blijft de toezegging van de staatssecretaris staan van tijdig, accuraat en passend optreden.

Wat ik toch gek blijf vinden, en ook onbevredigend, is dat bij de ex ante evaluatie door de Nederlandsche Bank wel werd uitgegaan van een geïsoleerd effect, maar dat dit niet kan in een ex post evaluatie. Als je een ex ante evaluatie hebt die je ex post niet kunt toetsen, blijf ik het toch een slag in de lucht vinden. Dat blijft een lastig element in dit wetsvoorstel.

In het rapport van de Nederlandsche Bank varieert het mogelijk effect op de kredietverlening van 1,4 tot 28 mld. per jaar. Volgens de Nederlandsche Bank zal de realiteit er tussenin liggen, maar dat is toch nog altijd heel ernstig. Dat benadrukt ook het belang van de toezegging van de staatssecretaris. We zijn allemaal heel blij met de opbrengst van deze belasting: 600 mln., die nodig zijn voor de versterking van de Nederlandse openbare financiën, maar als dat in het meest gunstige scenario van de Nederlandsche Bank 1,4 mld. aan kredietverlening kost, is de vraag of de baat opweegt tegen de last, volstrekt relevant.

Ik heb er met genoeg kennis van genomen dat de staatssecretaris over het level playing field heeft gezegd dat het echt het alleruiterste is wat wij kunnen hebben. Dat betekent naar mijn mening ook dat als die tarieven in het buitenland omlaag gaan en er dus sprake is van een relatieve stijging van de druk in Nederland, dat dit ook reden is om in te grijpen. Er moet ook worden gemonitord hoe de druk van onze bankenbelasting zich verhoudt tot die in Frankrijk en Duitsland.

Ik kan nog niet zeggen wat de uiteindelijke afweging van mijn fractie zal worden. Wij hechten zeer aan het gezond maken van de Nederlandse overheidsfinanciën, waar dit wetsvoorstel een bijdrage aan levert, maar we gaan het ook afzetten en afwegen tegen de risico's die wij lopen als wij deze weg opgaan met betrekking tot de kredietverlening. Ik zeg erbij dat de toezeggingen van de staatssecretaris mij wel helpen richting mijn fractie, maar ik zal toch tot volgende week moeten wachten om de uitkomst van die afweging kenbaar te maken.

*N

Mevrouw **Sent** (PvdA): Mijnheer de voorzitter. Naar aanleiding van de suggestie van senator Van Rey wil ik het laatste deel van mijn motie aanpassen.

De **voorzitter**: De motie-Sent c.s. (33121, letter I) is in die zin gewijzigd dat het dictum thans luidt:

verzoekt het kabinet, de Kamer tijdig en in elk geval uiterlijk 1 juni 2013 te informeren over de kredietverleningssituatie in Nederland middels een rapport van de Nederlandsche Bank en, indien noodzakelijk, onmiddellijk in te grijpen in de situatie,

en gaat over tot de orde van de dag.

Deze gewijzigde motie krijgt letter J (33121).

Ik stel vast dat er in tweede termijn nog een enkele vraag is gesteld, tussen enkele beschouwingen door. Ik vraag de staatssecretaris om zich te beperken tot het antwoord op de vragen en om ernaar te streven om met zijn antwoord om 1.00 uur klaar te zijn.

**

*N

Staatssecretaris **Weekers**: Voorzitter. Ik doe mijn best. Ik dank de Kamer voor de tweede termijn. Mevrouw Sent heeft gevraagd om ten aanzien van de nevendoelestelling "bijdragen aan de risicobeheersing" druk te blijven uitoefenen en als het gaat om het beloningsbeleid voortdurend alert te zijn op perverse prikkels en waar nodig actie te ondernemen om deze weg te nemen. Dat ervaar ik als ondersteuning van het beleid dat door de minister en door mij wordt gevoerd. Ik voeg eraan toe dat het element wat dit wetsvoorstel bijdraagt aan het nevendoele risicobeheersing c.q. hoe die stok achter de deur werkt met betrekking tot het beloningsbeleid, nadrukkelijk onderdeel zal zijn van de evaluatie over drie jaar of wij daar wellicht verbeteringen in kunnen aanbrengen.

Mevrouw Sent heeft ook gezegd dat de hoofddoelestelling is om de schatkist te vullen. Inderdaad wordt de banken gevraagd om een bijdrage voor de impliciete garantie die de Staat hun biedt. Dat is inderdaad een bijdrage in de schatkist. Ik heb al eerder gezegd in fiscale debatten dat veel belastingen worden voorzien van tal van nevendoeleinden, maar dat mijn lijn consequent is geweest dat het nevendoele het hoofddoele van belastingheffing, namelijk het vullen van de schatkist, om daarmee de publieke voorzieningen te bekostigen, niet in de wielen rijdt.

Mevrouw Sent is teleurgesteld door de scenario's van de Nederlandsche Bank. Dat kan ik ook niet helpen. We zullen in de toekomst moeten zien op welke wijze de zaak wordt afgewenteld. De banken die een extra slag kunnen maken bij de kostenbeheersing, zullen wellicht wat minder afwentelen op de klanten dan wel op de aandeelhouders. Dat heeft de Nederlandsche Bank inderdaad niet meegenomen in de afwentelingsmogelijkheden.

Ik denk dat er sprake is van een misverstand als het gaat om de zorg met betrekking tot de kredietverlening. Het is niet zo dat de monitor kredietverlening het belangrijkste punt is in de evaluatie over drie jaar. Over drie jaar

gaan we alle facetten van deze wet in kaart brengen, terwijl we elke dag of elke maand de kredietverlening moeten monitoren. Wat mij betreft start dat nu. Ik kom daar nog kort op terug bij de heer Backer.

Als ik zie dat er twee kwartalen op rij sprake is van een dalende kredietverlening, vind ik dat een zorgwekkende ontwikkeling. Natuurlijk zal ik deze dan goed analyseren en daarbij de vraag betrekken of het komt door de vereiste deleveraging, ook vanwege de aangescherpte eisen van Basel III, of dat de bankenbelasting de druppel is die de emmer doet overlopen voor de banken, waardoor zij het bedrijfsleven niet van het noodzakelijke krediet kunnen voorzien. Dat zal ik dan moeten afwegen, ook voor de maatvoering van te nemen passende maatregelen.

Mevrouw Sent heeft nog gevraagd naar de beoordeling van deze belasting op de vijf criteria, die neerkomen op zo min mogelijk marktverstoring. Daarvan is hier sprake. Het is wel zo dat er een doelmatigheidsvrijstelling bestaat in deze bankenbelasting van 20 mld. waardoor met name de relatief kleine banken in Nederland er geen last van hebben, of relatief kleine dependances van buitenlandse banken er ook geen last van hebben. Ik heb daarover in de Tweede Kamer een heel debat gevoerd. Ongetwijfeld zal mevrouw Sent de Handelingen daarop ook hebben nageslagen.

Hiervoor geldt echt dat het voor nieuwe toetreders natuurlijk best lastig is om op de markt voor financiële dienstverlening te komen. Ik denk dat het van wezenlijk belang is dat wij meer aanbieders krijgen en dat wij de kleine aanbieders die wij hebben ook houden, zodat er niet meer een paar grote spelers zijn die de dienst uitmaken. Dat is een belangrijk element waardoor ik de drempel ook op 20 mld. heb gezet. Willen banken uiteindelijk ook echt volwassen worden in Nederland, dan komen zij daar vervolgens ook bovenuit en zullen zij ook moeten meebetalen aan de bankenbelasting.

Tegelijk is het dan ook nog zo dat de drempel van die 20 mld. ertoe leidt dat daarmee de bankenbelasting zich beperkt tot minder dan twee handenvol belastingplichtigen. Dat maakt het voor de uitvoering natuurlijk ook heel belangrijk.

Daarmee heb ik eigenlijk al de elementen benoemd: zo min mogelijk marktverstoring, relatief gemakkelijke uitvoerbaarheid, weinig belastingplichtigen en een gelijk speelveld binnen de Europese Unie. Daarstraks heb ik al aangegeven dat wij met name naar de vormgeving hebben gekeken in het Verenigd Koninkrijk. Niet iedereen heeft dezelfde vormgeving. Een exact gelijk speelveld heb je niet, maar vervolgens hebben wij naar de hoogte van het tarief gekeken dat nog draaglijk is.

Ik zeg nogmaals in alle eerlijkheid dat met de verdubbeling van de opbrengst in het begrotingstekort voor 2013 dat gelijke speelveld binnen de Europese Unie wat minder is geworden. Dat stelt tegelijkertijd ook wel een limiet aan wat je kunt vragen. Aan zo min mogelijk administratieve lastenverzwaring voldoet dit wetsvoorstel ook omdat simpelweg wordt uitgegaan van de

commerciële jaarstukken die toch al moeten worden opgemaakt. Dus er worden niet nog allerlei nieuwe dingen uitgevraagd. Als ik kijk naar alle belastingen die wij kennen, is dit de belasting die de minste belastingplichtigen en ook de minste belastingambtenaren kent om uit te voeren. Dat maakt dit eigenlijk voor mij wel een ideale belasting.

Tegelijkertijd geef ik aan -- daarover hebben wij hier de hele avond het debat gevoerd -- dat dat natuurlijk ook wel zijn keerzijde heeft, namelijk dat deze sectorspecifieke belasting wordt afgewenteld, dat dat niet geheel, niet alleen of misschien wel helemaal niet op de aandeelhouders zal gebeuren en dat het dan wellicht in de richting van de klant gebeurt. Als dat het geval is met een lichte opslag van het tarief is het misschien nog wel redelijk draaglijk maar als het gebeurt door het rantsoeneren van de kredietmogelijkheden, zou het de Nederlandse economie kunnen verstoren. Het laatste wil ik in elk geval niet.

Dan heeft mevrouw Sent over de kredietverlening nog een motie ingediend, die door toedoen van senator Van Rey nog is aangescherpt en waarin het kabinet wordt verzocht, uiterlijk 1 juli 2013 de Kamer te informeren over de kredietverlenings situatie in Nederland middels een rapport van de Nederlandsche Bank en indien noodzakelijk onmiddellijk in te grijpen. Dit is eigenlijk precies wat ik daarstraks bedoelde te zeggen, dus eigenlijk is deze motie een ondersteuning van het beleid dat ik wil inzetten. Uiteraard weet ik niet of ik volgend jaar rond deze tijd hier ook nog sta. Maar dan is het goed dat mijn ambtsopvolger -- dat zou ik ook zelf kunnen zijn -- in elk geval in deze motie heel nadrukkelijk ziet aangegeven wat de Eerste Kamer verlangt. Ik wil dat graag doen, dus ik zou de motie willen overnemen. Maar als u die in stemming wilt brengen, zal ik het oordeel aan de Kamer laten.

Dan ga ik verder met de opmerking van mevrouw Sent over de irrationaliteit van de financiële markten en het fiscale pakket dat wij volgende week hebben. Ik verheug mij alvast op de discussie van volgende week.

De heer Ester heeft gevraagd of je niet een onderscheid kunt maken tussen het geaggregeerde niveau van kredietverlening dat ik daarnet heb rondgedeeld en de kredietverlening aan het mkb. Senator Van Rey heeft daar net al het nodige over gezegd. Daar waar mogelijk zal ik een uitsplitsing maken. Ik zal -- dit is tevens een toezegging in de richting van senator Van Rey -- samen met de collega van EL&I ingaan op de preciezere cijfers voor het mkb en aangeven wat daaraan wordt gedaan door het kabinet en wat er mogelijk verder nog aan zou kunnen worden gedaan. Want ik begrijp heel goed het gevoel dat geaggregeerde cijfers mooi zijn maar dat je, wanneer je tegelijkertijd ziet dat het mkb zich daar niet in herkent, dat probleem zult moeten adresseren en van een oplossing zult moeten proberen te voorzien.

Tegelijkertijd wil ik, daar waar banken de keuze maken om een kredietlijn niet verder voort te zetten vanwege de toegenomen risico's, natuurlijk

niet op de stoel van zo'n bank gaan zitten. Maar dat zal de Kamer begrijpen.

De heer Reuten heeft nog een paar gedachte-experimenten met mij willen doorvoeren over de hypothetische situatie dat er een zak met geld beschikbaar is, het pensioenfonds met kapitaal. Hij zegt dat dit toch beschikbaar blijft, of de koersen nu hoog of laag zijn. Het punt is natuurlijk dat dat beschikbare kapitaal, ook het beschikbare geld dat de pensioenspaarders in Nederland hebben opgebracht, niet alleen in Nederland of in Europa wordt uitgezet maar in de hele wereld. Sterker nog, ik geloof dat 98,5% buiten Nederland wordt uitgezet. Dat is op dit moment natuurlijk ook precies het probleem waar wij tegenaan lopen. Je ziet dat men zich in heel veel landen terugtrekt op de eigen markten.

Met betrekking tot het Nederlands pensioengeld is dat niet zo omdat pensioenfondsen redeneren: als ik elders een hoger rendement kan krijgen, dan bewijs ik daarmee mijn toekomstige gepensioneerden de grootste dienst, want als ik het hier zou uitzetten en ik daarvoor minder geld zou krijgen, dus minder rendement halen, dan doe ik de gepensioneerden tekort. Is het zo dat bij Europese financiële instellingen wat minder vertrouwen bestaat in het winstpotentieel in de toekomst, dan zal dat geld dus niet hier worden geïnvesteerd maar elders, hetzij elders in de financiële markten dan wel in andere branches. Dat betekent heel simpel dat het dus voor Europese banken, en ook voor Nederlandse banken, lastiger is om aan extra kapitaal te komen dan het in het verleden was. Wij proberen met tal van maatregelen die situatie te herstellen.

Dan heeft de heer Reuten nog gezegd: als je twee kwartalen achter elkaar de kredietverlening ziet dalen en je gaat over tot heroverweging, pas dan op dat je toch ook kijkt naar de effecten die "Basel" ook daadwerkelijk beoogt, dat er minder leverage plaatsvindt. Natuurlijk zal ik die ook wel in ogenschouw nemen, maar ik zal, zoals ik de Kamer daarstraks heb toegezegd, kijken naar dat complex van maatregelen waarvan de bankenbelasting er een is. Dat mag in elk geval niet de reële economie schaden. Dat is volgens mij de portee van de zorg in deze Kamer.

De heer Van Rey heb ik al bediend met de toezegging rondom de brief en met de toezegging rondom daadkracht. Ik zal ingrijpen als het nodig is, maar ik hoop van ganser harte dat het niet nodig is. Dan gaat het namelijk beter met de Nederlandse economie. Ik denk dat iedereen dat zal onderschrijven. Ik zal tijdig, accuraat en passend ingrijpen als dat nodig is, maar ik hoop dat het niet hoeft.

Tegelijk kom ik bij de heer Backer, die het volgende zegt over het KB en de monitoring. U hebt toch net een begrotingsakkoord 2013 afgesloten waarvan dit een onderdeel is? Dan kunt u dat KB toch niet als veiligheidsklep hanteren? Het begrotingsakkoord 2013 is afgesproken. Dat voer ik loyaal uit. Als het ook maar enigszins verantwoord mogelijk is, dan zal ik dat KB ook slaan en daar zal het kabinet ook toe beslissen. We hebben niet voor niets dat begrotingsakkoord afgesproken. Tegelijk

heb ik ook in de stukken van vorig jaar al aangegeven dat ik wel de situatie op de financiële markten in de gaten heb te houden. Mocht het zo zijn dat de situatie zich de komende weken of voor het moment dat ik dat KB moet slaan, dramatisch verslechtert, kunt u van mij toch niet verlangen dat ik die bankenbelasting nog ga innen, als de banken onder water staan en bijvoorbeeld extra kapitaal nodig hebben? Dan zullen we daar een alternatief op moeten verzinnen. Daarmee zeg ik niet dat ik mij wil wegdraaien van de afspraak; dat is geenszins het geval. Ik wil wel aangeven dat de veiligheidsklep vorig jaar niet voor niets is ingebouwd. Wat mij betreft staat de veiligheidsklep er ook nog steeds om goede redenen in. Ondanks wat zich de afgelopen tijd heeft voorgedaan -- het weer is toch wel wat slechter geworden, ook voor de financiële markten -- zie ik op dit moment nog geen reden om die bankenbelasting niet in te voeren voor 2012. Wel heb ik aangegeven om de ex ante financiering van het depositogarantiestelsel met een jaar vooruit te schuiven, zodat de banken de facto niet erg veel zwaarder worden belast met de twee maatregelen tezamen in 2012 dan in 2011 bij de totstandkoming van dit wetsvoorstel was voorzien.

De heer **Backer** (D66): ik heb nog een korte opmerking. Als de situatie zo is als de staatssecretaris schetst, zal dit ook niet hier besproken worden maar op een ander moment. Als er 600 mln. aan alternatieve dekking moet worden gevonden, zal dit het gezamenlijke probleem van een aantal partijen zijn. Wij hoeven er hier niet verder op in te gaan. Ik wilde het wel nog even gezegd hebben.

Staatssecretaris **Weekers**: Het lijkt mij dat dit voor alle afspraken in het begrotingsakkoord 2013 geldt. Vijf partijen hebben die afspraken gemaakt. Het staat geen enkele partij vrij, lijkt mij, om daar selectief in te winkelen. Die afspraken staan tot het moment dat er nieuwe afspraken worden gemaakt. Mocht de situatie zich echter dermate verslechteren dat het absoluut onverantwoord is om dat KB te slaan, dan zullen de vijf partijen ook bereid en in staat zijn om samen alternatieven te bedenken.

De **voorzitter**: Ik verzoek de staatssecretaris om af te ronden.

**

Staatssecretaris **Weekers**: Dat ga ik doen.

Ik heb nog een vraag van de heer Van Rey om na 2013 niet uit te gaan van het automatisme van dit bedrag. Het begrotingsakkoord 2013 gaat uit van dit bedrag. Dat gaat over 2013, niet over 2014 en verder. Het staat echter in de meerjarige doorrekening wel structureel in de boeken. Dat betekent dat, als je het voor 2014 of verder wilt verlagen, je alternatieve dekking moet hebben. Die heb ik op dit moment niet.

De heer Essers, ten slotte, zegt dat het toch wel wat lastig is dat een ex ante evaluatie die geïsoleerd plaatsvindt, ex post niet getoetst kan worden. Ik begrijp dat. Ik vind het zelf ook lastig,

maar we hebben dat natuurlijk wel vaker. Wanneer meerdere maatregelen op zeker moment in werking treden, kun je vooraf modelmatig wel schetsen wat het geïsoleerde effect waarschijnlijk zal zijn. Maar wanneer de diverse maatregelen worden doorgevoerd, kun je dat moeilijk van elkaar onderscheiden. Dat is met dit voorstel niet anders dan met heel veel andere voorstellen.

De heer Essers sprak over het level playing field. Als in andere landen de tarieven omlaag gaan, gaat dat in Nederland dan ook gebeuren? Als je dat wilt doen, moet je daar ook alternatieve dekking voor hebben. Ik heb geen aanleiding om te veronderstellen dat andere landen de tarieven gaan verlagen. Frankrijk en Duitsland hebben op dit moment lage tarieven. Daar wil men uit binnenlandse politieke overwegingen juist een financiële transactietaks ernaast. Ze willen de banken dus zwaarder belasten. Om dan in de logica van de heer Essers mee te gaan: dat zou betekenen dat we in Nederland de discussie krijgen of de zaak niet moet worden opgetrokken. Laten we die discussie nu maar niet verder voeren.

Het is jammer dat de heer Essers thans nog geen duidelijkheid kan geven over het stemgedrag van zijn fractie. Ik ga er in elk geval van uit dat ik, daar waar ik de mogelijkheden zag om zorgen weg te nemen, dat ook maximaal heb gedaan en dat de heer Essers begrijpt dat ik heb geprobeerd om ook hem maximaal comfort te bieden.

Daarmee rond ik af, voorzitter.

De heer **Reuten** (SP): Ik heb nog een korte vraag. Kan de staatssecretaris in verband met de evaluatie die hij zojuist noemde in een brief ingaan op de argumenten over de bankenaandelenheffing, als de ambtenaren weer tijd hebben?

Staatssecretaris **Weekers**: Ik wil daar te zijner tijd met alle plezier een brief over sturen. Tegelijkertijd zeg ik nu alvast dat ik er niets in zie, maar ik wel er best een brief over sturen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoord in tweede termijn. Ik begrijp dat stemming wordt gevraagd, al was het maar omdat de CDA-fractie nog haar mening moet vormen. Wij stemmen volgende week over het wetsvoorstel en de gewijzigde motie van mevrouw Sent.

Ik wens u allen wel thuis.

**

Sluiting 1.10 uur.

!Lijst van besluiten en ingekomen stukken!

*N

Lijst van besluiten:

De Voorzitter heeft na overleg met het College van Senioren besloten om:

a. de stemmingen over de volgende wetsvoorstellen en de volgende moties te doen plaatsvinden op 3 juli 2012:

Samenvoeging van de gemeenten Dirksland, Goedereede, Middelharnis en Oostflakkee (33175);

Motie van het lid Kuiper (ChristenUnie) c.s. over het aanhouden van de herindeling (33175, E);

Goedkeuring van het op 2 februari 2012 te Brussel tot stand gekomen Verdrag tot instelling van het Europees Stabiliteitsmechanisme tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, de Republiek Estland, Ierland, de Helleense Republiek, de Republiek Cyprus, het Groothertogdom Luxemburg, Malta, het Koninkrijk der Nederlanden, de Republiek Oostenrijk, de Portugese Republiek, de Republiek Slovenië, de Slowaakse Republiek en de Republiek Finland (Trb. 2012, 28) (33221);

Goedkeuring van het Besluit van de Europese Raad van 25 maart 2011 tot wijziging van artikel 136 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met betrekking tot een stabiliteitsmechanisme voor de lidstaten die de euro als munt hebben (Trb. 2011, 143) (33220);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2012 (Incidentele suppletoire begroting ESM) (33215);

Motie van het lid M. de Graaf c.s. over het meer transparant maken van het ESM-instituut (33221/33220/33215, G);

Motie van het lid M. de Graaf c.s. over het beginnen van onderhandelingen over een verdragsrechtelijke exitmogelijkheid (33221/33220/33215, H);

b. de plenaire behandeling van de volgende hamerstukken te doen plaatsvinden op 3 juli 2012:

Wijziging van enkele onderwijswetten om te voorzien in een brede en duurzame grondslag voor innovatie experimenten (Innovatieve experimenteerruimte onderwijs) (33116);

Goedkeuring van een zestal ministeriële regelingen tot aanpassing van wetten van Nederlands-Antilliaanse oorsprong voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, alsmede wijziging van enkele wetten (33139);

c. het voorbereidend onderzoek van het volgende wetsvoorstel door de vaste commissie voor Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening te doen plaatsvinden op 3 juli 2012:

Voorstel van wet van de leden Monasch, Bashir, Van Gent en Verhoeven tot wijziging van de Wet personenvervoer 2000 teneinde inbesteding van openbaar vervoer mogelijk te maken in een plusregio die de gemeente Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam of Utrecht omvat (Wet aanbestedingsvrijheid OV grote steden) (32845);

d. de plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op 9/10 juli 2012 (onder voorbehoud):

Wijziging van de Wet financiering sociale verzekeringen in verband met bonussen voor werkgevers voor het in dienst nemen van oudere

uitkeringsgerechtigden en arbeidsgehandicapte werknemers (33284);

Wijziging van de Algemene Ouderdomswet, de Wet werk en bijstand, de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Wet op de loonbelasting 1964 in verband met stapsgewijze verhoging en koppeling aan de stijging van de levensverwachting van de pensioenleeftijd (Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd) (33290);

e. de plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen (of hamerstukken) te doen plaatsvinden op 9/10 juli 2012:

Wijziging van onder meer de Wet studiefinanciering 2000 in verband met het onderbrengen van de basisbeurs voor studenten in de masterfase in het sociaal leenstelsel en het aanbrengen van enkele vereenvoudigingen in het studiefinancieringsstelsel (33145);

Wijziging van de Wet werk en bijstand in verband met de herziening van de definities van gezin en middelen (Wet afschaffing huishoudinkomenstoets) (33277);

f. het voorbereidend onderzoek van het volgende wetsvoorstel door de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid te doen plaatsvinden op 11 september 2012:

Wijziging van enkele socialezekerheidswetten in verband met een andere vormgeving van de exportbeperking in de Algemene Kinderbijslagwet en het regelen van overgangsrecht voor de situatie van opzegging of wijziging van een verdrag dan wel een daarmee gelijk te stellen situatie (33162).

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen:

Voorstel van wet van het lid Biskop houdende wijziging van de Wet op het onderwijstoezicht inzake de aanscherping van het toezicht bij nieuw bekostigde scholen (32007);

Wijziging van artikel 5.10, eerste lid, van de Crisis- en herstelwet (32254);

Wijziging van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen en enige andere wetten in verband met de totstandkoming van een basisnet (Wet basisnet) (32862);

Wijziging van enkele socialezekerheidswetten in verband met een andere vormgeving van de exportbeperking in de Algemene Kinderbijslagwet en het regelen van overgangsrecht voor de situatie van opzegging of wijziging van een verdrag dan wel een daarmee gelijk te stellen situatie (33162);

Wijziging van het Wetboek van Strafvordering ter uitbreiding van het spreekrecht van slachtoffers en nabestaanden in het strafproces (33176).

Deze wetsvoorstellen zullen in handen worden
gesteld van de desbetreffende commissies.